Doru Davidovici

V DE LA VICTORIE

DORU DAVIDOVICI

„V”

DE LA

VICTORIE

Versiune electronica : [2.0]

PARTEA ÎNTÂI

Prietena mea e înaltă, subţire, păr castaniu, roşu în soare, nas obraznic, gură mare, tristă, plină cu dinţi nemaipomenit de albi, şi o grămadă de pistrui pe obrajii cu pometi înalţi. O cheamă Ioana, uneori Johanna, Ion, ziua face pe inginera la şantierul naval, şantierul naval e de fapt o curte mare pe malul înclinat al fluviului unde se nasc pe butuci groşi care se înfundă în pământul moale tot felul de şalupe cu cabine cochete şi catarge înclinate elegant înapoi, sugerând avânt; nici nu ştiu cum şi când se construiesc şalupele albe, albastre, portocalii. Sunt aşezate pe buşteni groşi, roşi la mijloc de metalul corodat, sunt aşezate profile şi table galbene de rugină, scânteiază flăcări violete de sudură, se ţipă mult, scrâşneşte îngrozitor o macara mică cu abur, bubuie ciocane, tablele se încovoaie în forme dinainte ştiute, se lipesc de coaste din metal, se acoperă cu punţi din scânduri înguste şi groase mirosind a răşină, un tip bărbos toarnă fire incredibile de smoală dreaptă, subţire, lucioasă, între scândurile acelea. Se vopseşte alb, albastru, portocaliu, scânteiază elice mititele din bronz cu trei pale, cârme date cu miniu de plumb oscilează stânga-dreapta în spatele acelor elice. Se strigă comenzi răguşite, butucii cei groşi se rostogolesc pe jumătate înfundaţi în pământ, nu se lipeşte noroi, pământul de jos este amestecat cu rumeguş, saturat cu rumeguş, de fapt

mai mult lemn tocat decât pământ, cu aşchii lungi, groase, ascuţite, smulse amarnic de etravele avântate, de chila ascuţită, din trunchiuri masive - şalupele acelea se leagănă pe apa puţină, galbenă, mâloasă. Zboară prin aer colaci de parâmă albă, cângi lungi cu vârfuri îndelung lustruite, pe catargul cel mititel se înaltă triumfal un pavilion absolut misterios, care nu seamănă cu nimic. Bronzul elicei bate apa, şalupele dispar în valuri înalte de spumă, sclipindu-şi cristalul parbrizelor în rame de alamă care strălucesc orbitor. Muncitori bărboşi intraţi până la şolduri în cizme de cauciuc negru prind trunchiurile groase, le trag sus pe mal, le aliniază şi trântesc din nou pe lemnul mâncat longeroane în formă - de U şi table îngrozitor de ruginite.

Acolo lucrează Ioana, arătând celorlalţi ce să facă, fără să se sfiiască să pună şi ea mâna pe ciocan, pe aparatul de sudură, pe cange - nu pe cele cu vârf lucios, acelea sunt numai pentru şalupele cochete, cângile din zestrea curţii celei mari sunt foarte groase şi apucă ce este de apucat, ori ţin la distanţă ceea ce e de ţinut la distanţă, cu cârlige grele din fier negru. Acolo lucrează Ioana şi după ce termină treaba vine la mine, agaţă în cuier canadiana cu fermoare, geanta de mască de gaze în care ţine planurile şalupelor trase la heliograf. tot felul de Stas-uri, un piepten, ţigările, bricheta, şi face duş. Are corp frumos, subţire, rotunjit pe unde trebuie, picioare nesfârşite, ştie bine asta şi ştie să pună pe ea exact lucruri care îi fac picioarele şi mai lungi, dar nu pentru că urmăreşte asta, totul se întâmplă pentru că aşa ştie ea că e bine, aşa gândeşte, aşa îşi cumpără haine şi îşi construieşte şalupele, aşa e alcătuită şi cu asta basta. Nu iese niciodată din baie înfăşurată în halatul scurt, se îmbracă acolo, în aburi, pe cimentul ud, cu fuste în carouri mari din stofe groase, scoţiene, moi, calde, peste

care trage bluze severe cu croială militară, transformate din cămăşile mele vechi, kaki, cu epoleţi.

Am învăţat o grămadă de marinărie de când suntem împreună — pupă, provă, artimon, gabier, vela mare, vela randă, crucetă, straiuri, şarturi şi patarafine - am învăţat să leg şi să dezleg noduri mărinăreşti, pe lângă care nodul gordian este de departe o treabă de amator, şi am rămas cu gura căscată când, de ziua mea, Ioana mi-a adus o timonă. O roată de cârmă mică, groasă, cu opt mânere strunjite generos în stejar dens, cu o coroană de alamă strălucitoare prinsă în şuruburi îngropate şi cu spiţe scurte, solide, mătăsoase de lustruite ce erau. Nu lăcuite, lustruite numai până dincolo de ele, şi mirosind cald a lemn adevărat. Timona aia este de departe cea mai frumoasă treabă ieşită din şantierul naval, mai frumoasă decât elicele de bronz, mai frumoasă decât şalupele înseşi - şi când Ioana mi-a pus-o în mână, n-am putut spune absolut nimic. Ţi-am explicat doar că eram cu gura căscată. În orice caz, timona aceea este tot ce am primit eu mai frumos de ziua mea. Mai preţios, pentru că nu am ce face cu ea. Mai adevărat, pentru că este făcută să servească strict la ceva, şi de fapt nu serveşte la nimic. Timona aceea n-a cârmit, niciodată, nici o barcă. Mai târziu am pierdut-o, nici eu nu ştiu cum. Într-o zi n-a mai fost, gata, s-a dus, cum se duc vapoare întregi, avioane, colegii mei care pilotează acele avioane. Dar asta s-a întâmplat mult mai târziu; atunci, de ziua mea, când Ioana mi-a dat timona, n-am putut decât să întind mâinile şi s-o iau. Şi să mângâi mânerele - cavile îndelung şmirgheluite. Bineînţeles că n-am spus „mulţumesc !”. Nu puteam, şi nici n-avea rost să spun „mulţumesc !”. Era un dar pentru care puteam mulţumi numai cu mine.

Nopţile cu Ioana sunt prea scurte şi niciodată complete, pentru că încearcă să fie tandră. Încearcă să fie tandră, şi asta este altfel decât cum îşi face şalupele şi cum îşi alege fustele scoţiene. Ioana nu e genul de femeie care trebuie să încerce să fie tandră. Este foarte în regulă aşa cum a lăsat-o Dumnezeu pe pământ, dar ea vrea să fie mai presus de Dumnezeu. Vrea să fie femeie completă şi încearcă sa astupe nişte chestii care crede ea că îi lipsesc cu ceea ce bănuieşte că ar fi tandreţe. Nu-i merge. Nu e nevoie să fie tandră. De fapt, Ioana e o tigroaică latentă, dar cred că nu îşi dă seama de asta. Tandreţea nu este pentru ea, cum nu sunt pentru ea rochiile de seară, cizmele peste genunchi, pălăriile cu boruri largi. Nu se potrivesc. Simte asta instinctiv, nu îşi face nici un fel de probleme cu rochiile de seară, cizmele peste genunchi şi pălăriile cu boruri largi. Numai că instinctul ei se opreşte aici. Nu-i dictează ce să facă mai departe. Cum să se poarte, şi ce să spună, şi mai ales când să tacă. Probabil simte asta, şi se neliniştеşte, atunci încearcă să fie tandră. Nu ştiu unde a învăţat asta. Nu vine din ea, precis, e absolut armonios construită şi tot ce vine firesc din construcţia armonioasă i se potriveşte de minune. Râde când îi spun toate astea, cu râs gros, nefiresc, împrumutat de la şantier. Prima oară când am auzit-o râzând cred că m-am speriat puţin. Mai cred că fără râsul acela şi fără încercările nefericite de a părea altfel decât este am rămâne mereu împreună. E frumoasă, mai mult, *e interesantă*, şi, la urma-urmei ce nu i se potriveşte se petrece strict între noi, niciodată î*n lume*. E genul de fată după care oricine întoarce capul şi produce impresie pe unde trece, dacă lucrurile astea te mulţumesc. Dar pe mine mă interesează exact ce se întâmplă strict între noi. Ce se întâmplă când ieşim împreună şi cam ce impresie lasă Ion pe unde trece nu

mi s-a părut niciodată ceva foarte important. Dacă vrea să fim împreună, nu trebuie să existe nimic care să nu se potrivească. Asta sună a idealism, dar n-am ce face. Mă cutremură râsul ei gros. Râde de parcă ar fuma pachete de mahorcă în fiecare zi, dar adevărul e că fumează foarte rar, şi numai ţigări lungi, albe, subţiri, cu filtrul învelit în hârtie aurită. Ţigările alea au o coroană albastră pe ele şi nu se aprind decât cu chibritul, niciodată cu bricheta. Nici cu chibritul nu se aprind oricum, ci numai după ce gămălia de fosfor arde complet, şi mai ard încă trei-patru milimetri din lemnul subţire. E o întreagă teorie. Mă rog, în seara asta, după ce şi-a aprins ţigara cu chibritul căruia i-au ars complet gămălia de fosfor şi trei-patru milimetri din lemnul de brad, Ioana îşi trece degetele prin părul meu, se adună toată lângă mine, îmi suflă în faţă fumul amar, mentolat, aromat:

— Spune ceva !

Mă simt foarte bine, n-am chef să spun nimic. De fapt, cred că nici n-ar fi ceva de spus.

— Spune ceva ! repetă Ioana.

— Bompres, zic. Ghiu. Cârmă. Etravă. Etambou.

Ioana râde cu râsul ei cel gros.

— Tambuchi, spun. Bocaport. Şi, pentru că râde mai departe, o rog:

— Nu mai râde !

— De ce ?

Nu pot să-i spun de ce. Face parte din lucrurile pe care, dacă cineva nu le înţelege singur, e inutil să le explici.

— Nu e nimic de râs. Vreau să-ţi arăt doar că am reuşit să învăţ o grămadă de cuvinte imposibile de când suntem împreună. Că poate ai reuşit să te *infiltrezi*, prin cuvintele alea. Poţi să crezi orice.

— Oh ! exclamă Ioana şi începe să recite: ampenaj, derivă, unghi diedru. Mach 1, Mach 2. Plafon static, jambă principală, Boeing 747, Panavia-Tornado. F-15, F-16. Head-up display.

Spune toate astea şi râde din nou, cu râsul ei special.

— Dacă găseşti ceva de râs, vorbesc încet, înseamnă că ce se întâmplă vine numai din mine, şi atunci nu are nici un rost.

— Oricum nu are rost, răspunde Ioana. Chiar dacă ar veni din toate părţile deodată.

Ţi-am spus că nu e proastă. Râde oribil, dar nu e proastă deloc,

— Dacă îţi face plăcere, continuă, după ce termin ţigara, pot şi eu să mă fac că vine din mine.

Se ridică răsucindu-se, stinge ţigara, stă cu mâinile pe umerii mei, ne sărutăm şi simt iar cum miros ţigările cu coroană albastră. Ne sărutăm foarte lung şi în timpul ăsta am timp să mă gândesc la o grămadă de lucruri, dar nu vreau să mă gândesc la nimic. Nici măcar la zborul de mâine. Mă gândesc doar că sunt cu o fată în braţe, şi cum ne sărutăm.

□

Cu zborul de a doua zi este o întreagă poveste, pentru că de dimineaţă plouă, a venit un plafon jos de straţi, nori stratus care se târâie peste salcâmii negri, contorsionaţi, lucioşi de apa.

— Azi nu zburaţi, mă anunţă Ioana când pleacă la şantierul ei.

Mă răsucesc cu faţa în pernă, mai dorm exact şase ore. Până când ceasul Levis ţiuie de două ori şi cântă. Cântă ascuţit, în falset, dar îmi place. E un ceas trecut prin multe şi în microprocesorul cât o gămălie de ac, cât

un ou de fluture, încap fix şapte melodii. Câte una pentru fiecare zi din săptămână, în ziua asta cântă melodia cu sfinţii care mărşăluiesc pe stadion, mă trezesc, văd pe geam cer albastru, frunze galbene, soare sărac de octombrie. Încă puternic la amiază, încă reuşind să î*ncălzească*, dar toate astea se întâmplă voalat cumva, cu *riduri*, printre perdele de aer umed. Nu este hotărâtor aerul umed, soarele a obosit din *motive* mult mai complicate, poziţia Pământului în raport cu Soarele, înclinarea axului faţă de planul eclipticei, anotimpuri. Ar mai fi ora trecută de prânz, avem zbor mixt, trei ore de zi, amurgul, trei ore de noapte, zborul de amurg se consideră tot de noapte. Pentru că se lasă ceaţa aceea roşie, groasă, în care bâjbâim aducând avioanele la aterizare. Pentru că e linia neagră a plafonului pe cerul orbitor portocaliu-roşu-verde-albastru de la apus spre zenit, şi îngrozitor de vânăt, cu dungi pale de pâclă cenuşie despre care nimeni nu ştie nimic, spre soare-răsare. Adică, de unde o să răsară soarele mâine, dacă va mai răsări. Anul ăsta sfârşitul de octombrie e atât de aiurit, nu mă miră nici ploaia putredă de dimineaţă, nici soarele fanat de la prânz. Nu mă miră nimic. Zburăm în ziua senină cum numai zilele de octombrie pot fi, decolăm, după ce băgăm trenul, flapsul, decuplăm forţajul, avem munţii în stingă, ferestruind negru cerul la apus. Cerul care începe sa fie roşu la apus, şi negrul acela care şi el începe să fie roşu, foarte vag. Nu pot niciodată să spun - acum ! - clipa când albastrul începe să se închege spre roşu, şi munţii negri îşi îngustează şi ei conturul, îşi îmblânzesc tăişul crestelor spre roşul acela de apus care uniformizează cerul şi piatra, zăpada care începe să fie pe munţi, pe Platou, acolo e Mike Sârbu, mai sunt Manoliu, Dan Sârbu, prietenii mei aspri din Salvamont cu câinii lor Saint-Bernard, tot felul de

cabane şi turişti care îşi aruncă de pe umeri curele late de rucsacuri încărcate cu mâncare şi aleargă pe creastă strigând: minunat, ce degradeu splendid. Cum joaca *culorile astea*. Şi prietenii mei din Salvamont, uitându-se la ei nemişcaţi de pe stânci înalte, fără să spună nimic. Fără să clatine capetele, măcar. Numai că asta se întâmplă la doua sute de kilometri şi mie îmi pare că se întâmplă sub avion, atât sunt de limpezi acele după-amiezi de octombrie.

Virez, şi pe urmă zbor cu soarele chiar în bot, rostogolesc orbitor bila incandescentă între botul avionului argintiu şi munţii negri muiaţi de amurg, cerul rămâne îngheţat chiar în baia aceea de lumină, albastru-sticlos îngheţat, n-a venit încă ora benzilor de culoare, când lucrurile se amestecă între ele, sunt încă în minutele limpezi dinainte când totul mai este foarte clar, delimitat limpede de rest prin contururi tăioase de lumină foarte curată, doar crestele acelea muiate în roşul abia bănuit, şi avionul meu sorbind aerul puţin cu ace de gheaţă al stratosferei, şi totul e atât de firesc în cabina strâmtă, caldă, în cabină *la mine*, dacă înţelegi, toate minunile astea devenite fireşti şi înţelese minuni doar jos, după aterizare, când cineva întreabă în treacăt - cum e pe sus ? - atunci se *developează* toate culorile şi pământul este - nu şters, nu tern - strâmt, pe pământ s-a făcut deja întuneric după ce aterizăm din zboruri în amurg, lucesc palid în pâclă cenuşie balize roşii, verzi, albe, miroase stins a petrol ars, a cauciuc încins, se roteşte din ce în ce mai încet metalul negru-arămiu al turbinelor în fuselajele mate, argintii, care prind de acum culori de noapte, şi pământul nu este în nici un fel pus în faţă cu cerul îngheţat din care coboară avioanele noastre. E, simplu, altceva. Nu se pot alătura, cerul din care venim şi pământul pe care călcăm, şi asta naşte

surd, dureros, înăbuşit, o nelinişte numai de noi ştiută; iscusit tăinuită, nemărturisită tehnicilor de avioane, navigatorilor prieteni, soţiilor, nouă înşine, psihologilor de la Centrul Medical Aeronautic. În nici un caz psihologilor de la Centrul Medical Aeronautic ! Călcăm apăsat cu ghetele de zbor, glasurile sunt limpezi, lucesc nedesluşit în penumbra din microbuz căşti albe, fermoare late, capete roşii de ţigări aprinse, ne adună strâns între noi, mai mult decât bluzele şi căştile identice, neliniştea aceea fără nume. Exact asta ne face să fim altfel - deşi foarte puţini o ştiu - noi cântărim cele întâmplate jos - se întâmplă destule - cu valori şi legi deprinse în cabină, când toate se despart între ele prin contururi tăioase de lumină foarte curată. Nu vreau să spun că suntem grozavi şi mai ştiu eu ce, poate cei grozavi sunt tocmai cei de jos şi noi cădem aşa, între ei, fără să înţelegem foarte bine ce se întâmplă; dar toţi simţim că ne deosebim, şi exact asta stârneşte nelinişte. Pentru că am vrea să fim exact la fel ca ceilalţi, până dincolo de identitate, dar nu se mai poate. Pentru că a fi *altfel* naşte o grămadă de confuzii, şi răspunderi, şi nedumeriri doar cu greu şi arar rezolvate, nesfârşit conflict surd şi dorinţa - nici măcar stupida - de a alătura lucruri de nealăturat. De a explica ce nu este de explicat, a povesti când nu se poate, simplu, povesti; a lămuri lucruri al căror rost este să rămână absolut nelămurite. Nu vrem să fim, în nici un fel diferiţi de tehnicii noştri cu mâinile din aur bătucit şi năclăit, mâini cu miros onest de unsoare ce închid cupole concave deasupra noastră despărţindu-ne complet şi fără să ştie de lumea în care avem să venim abia după o raită foarte depărtată prin noi înşine, pe care cei neştiutori o numesc zbor; de navigatorii cu ochii scoşi în lumina fosforescentă a ecranelor de radiolocaţie, laminaţi *conştient* peste ecranele acelea pulverizate pe

dinăuntru cu nu ştiu ce sare radioactivă, ca să fie mai fosforescente decât pot ele fi. De toţi cei luaţi într-un fel sau altul cu noi în zbor, măcar pentru că zborul nu se poate întâmplă fără tehnici sau navigatori. Aiurea, ascultă-mă pe mine, credem că plecăm cu grămada asta de lume după noi, dar plecăm singuri. Cumplit de singuri, în cabinele avioanelor noastre din dural mat şi flacără scânteietoare, şi singurătatea aceea este de neîmpărţit. Nu e nimeni alături, când te lasă ceva la bord. Când arde în pale de lumină roşie becul SORT şi pe tabloul de avarie se aprinde ca o condamnare becul roşu Incendiu, sau Supraîncălzire motor, sau mai ştiu eu ce. Sunt o grămadă de becuri roşii acolo. Sau când venim spre casă ameţiţi, tâmpiţi de ora de zbor petrecută în plafon, cu ochii lipiţi de indicaţiile bordului, numai cine a zburat ore în nori, cu ceţuri gri lipite de cabina, cu sus-jos, stânga-dreapta, faţă-spate, cu cei nouă sute-o mie de kilometri pe oră la şapte-opt-zece mii de metri înălţime, toate astea devenite simple convenţii, pare atât de simplu, nu mai vrei, opreşti şi gata, deschizi cabina, te dai jos ca din simulator — dar sunt acele aparatelor de bord, şi trepidajul metalului, inconfundabil, suntem în zbor chiar dacă zborul nu se vede, luptăm cu noi înşine, pentru că ieşim la iveală din străfunduri exact atunci şi acolo, şi străfundurile noastre, simplu, nu sunt făcute pentru zbor instrumental, aşa se cheamă povestea asta oarbă - zbor instrumental, pe urmă cerem o poziţie celor care jos şed pe scaune cu picioarele înfipte până în inima Pământului - cerem o nenorocită de confirmare a poziţiei cu greu adunate în creierii storşi sub cască din jocul acelor de busolă, radiogoniometru, dublul ac ZK pe cadrane negre şi ele rotitoare, şi aşteptăm confirmarea aceea care pentru noi înseamnă că încă existăm în toată nebunia aceea al cărei firesc este exact anularea existenţei

noastre - şi confirmarea nu vine, dumnezeule, vine doar bruiajul din căşti şi mai mult nu spun ce înseamnă bruiajul acela. Ştie cine are de ştiut. Cum ar putea să fie cineva lângă noi în acele momente ? Cine s-ar băga de bunăvoie lângă noi, în asemenea momente ? Nu vreau să spun că suntem grozavi, fiecare e grozav în felul lui, în cabina avionului sau pe pământ tare, dar aşa se întâmplă atunci lucrurile, şi de asta spun că zburăm de fapt cumplit de singuri. N-o să mă apuc să explic ce nu este de explicat. Dar vreau să arăt doar că ne deosebim de cei care nu zboară, şi încerc să arăt *de ce* ne deosebim. Şi de ce nu le putem spune întotdeauna ce aşteaptă ei de la noi, chiar dacă îi iubim. Când ştim foarte bine că zborul nostru nu se poate, întâmplă fără ei, dar asta e altceva. Nu le putem spune totul, chiar când suntem prieteni, şi aşa mai departe. Chiar când suntem mai mult decât prieteni, şi încercăm, trecând peste noi, sa *explicăm* şi să fim cu uşurare *la fel*. Dar nu se poate, uneori nu se mai poate, nu mai merge, ne trezim însemnaţi cu un semn numai al nostru, pe care ni-l citim în ochi, în feţele adânc săpate de marginea măştii de oxigen, în umerii vineţi, sub elegante costume cu fermoare, de strânsoarea chingilor de paraşută, un semn pe care putem numai să-l citim, fără să ştim prea bine ce se ascunde în ochii, feţele, umerii noştri tăiaţi de chingile paraşutelor PSM-1M, şi exact asta naşte nelinişte. Că habar n-avem ce se ascunde sub semnul acela. Ştim sigur doar atât, că nu ascunde nici o mare fericire.

□

Pâcla de amurg se împrăştie foarte repede, când decolez în prima ieşire de noapte vizibilitatea e surprinzător de bună, văd clar luminile gării, lampa roşie

de pe siloz, de la o mie de metri îşi încurcă între ele luminile o grămadă de sate; oraşul se curbează clipind după cotul fluviului, ape negre, argintii, lumini albe de neon, luminile galbene ale becurilor obişnuite. Sus e încă lumină slabă, roşul stins al apusului peste roşul lămpilor din cabină, albastrul acela vânăt care cade spre răsărit ca o perdea de beznă; la zenit, prin cupola cabinei, se vede o stea palidă. Una singură. Urcăm spre zona doi, şi aşa, în urcare, trebuie să reglez lumina din cabină pentru că în jur se întunecă foarte repede, doar atunci văd că ce vine din noaptea de la răsărit este de fapt un nor foarte mare, foarte negru, acoperă orizontul de la nord la sud in stânga noastră, arcuindu-se larg şi cuprinzându-ne în arcul acela - oraşul, aerodromul, avionul de dublă comandă. Cotul fluviului sub avion, e foarte negru, noi zburăm acum spre sud, spre zona doi, şi când ieşim din viraj avem în stânga zidul negru şi în dreapta cerul roşu-albastru de amurg. Şi steaua aceea palidă de deasupra noastră. Fulgeră neaşteptat, difuz, îndepărtat, în norul acela negru. A fost foarte scurt, ca şi cum ar fi clipit violet, şi pe cerul vânăt nici nu ştiu dacă a fost într-adevăr flacără, sau o părere. Şi oricum, în octombrie nu fulgeră.

— Ai văzut ? întreabă Truţă.

Nu răspund imediat.

Când fulgeră aşa, difuz, poate însemna orice. Poate fi un fulger la optzeci de kilometri. Poate fi lumina farului de la Mangalia sau de la Nos Eminé, reflectată, amplificată, naiba ştie cum, de nori. Poate fi un nor de furtună mascat de alţi nori, rătăcit între nori negri şi paşnici, fără fulgere în ei. Dar asta se întâmplă foarte rar, şi niciodată în octombrie.

— N-am văzut nimic, spun.

Exact atunci fulgeră din nou şi nu mai pot spune că n-am văzut nimic. Pentru că este de fapt un lanţ de fulgere mici, care traversează potcoava aceea de beznă, de la nord la sud, şi pentru că, fiind ceva mai sus decât ele, vedem clar cum se reflectă în apa mării. Asta se întâmplă departe, noi suntem la patruzeci de kilometri de litoral, vedem clar fulgerele mici cum se aprind, întâi la nord, pe urmă coboară spre sud urmând arcuirea norului negru, sunt reflectate jos de ceva care poate fi doar marea.

— E departe, spun.

— Corect, apreciază prietenul meu, instructorul meu pentru zborul ăsta. E încă pe mare.

Noi zburăm acum spre est, cu asfinţitul roşu, ce mai rămâne din asfinţitul roşu, în spate, trasăm cu tubul Pitot o linie apăsată, stacojie, peste potcoava aceea de întuneric.

— Urcăm deasupra.

— O.K., spun. Ţine-l puţin, să-mi strâng masca.

Se simte, în vârful degetelor, cum Truţă a luat comanda; mă aplec în chingi, strâng curelele măştii de oxigen, stau aplecat şi citesc cifre roşii de lumină pe cadranele negre ale bordului; urcăm cu treizeci de metri pe secundă dincolo de cinci mii de metri, cu 870 de kilometri pe oră la acul subţire, pantă-regim. Se albesc dintr-o dată, s-au împrăştiat cifrele roşii, se topesc violete sub scăpărarea bruscă de lumină iscată dincolo de cupola cabinei; dubla se cutremură sub noi, s-a ridicat nu ştiu cum de spate, urcă acum în poziţia aceea incredibilă, cu ampenajul înalt spânzurat peste cupola cabinei. Loveşte crunt peste ochi întunericul, bici de beznă şi clipesc orbit, încercând să reconstitui pe retinele arse cifre, acele bordului, macheta orizontului artificial. Se adună din pete negre, ţin ochii holbaţi şi clipesc,

atunci se adună, din pete negre, pete albe de lumină, se strâng gămălii de lumină roşie alcătuindu-se în cifre, ace indicatoare, becuri. Linia albă verticală traversând de sus în jos tabloul de bord... Atunci vine din nou, nu cu zgomot, nici măcar, masele acelea de aer dislocate de lumină se prăbuşesc tăcute peste avion, trec prin cupola cabinei ermetice, le simt ca pe ceva care presează orbitor şi mirosind îngrozitor a ozon, ca atunci când explodează o lampă cu raze ultraviolete. Vine la fel de neaşteptat ca prima oară, şi din nou clipesc cu ochii goi care nu văd decât lumină. Trec fâşii late de lumină; se adună sus, la marginea stratosferei, naiba ştie de unde, o grămadă de curent electric, clocoteşte crescând nemăsurat şi pleacă adunat într-un pumn de flacără violetă să ardă pământul; trecând prin norul imens, trecând prin avionul care începe să trepideze, prin noi. Casc ochii cât pot, îi închid strâns, parcă nu i-am închis, rămân pe retină aceleaşi linii frânte de lumină albastră, când ridic iar pleoapele suntem în beznă şi nu se vede nimic, dar absolut nimic din tabloul de bord. Doar găuri negre, rotunde, foarte adânci, săpate în retinele de culoarea flăcării de magneziu.

Abia acum vorbeşte Truţă în căşti, dubla cade sub noi într-un întuneric străbătut de şuvoaie compacte, cenuşii, zdrenţuite:

— Ce facem ?

— Stânga în coborâre propun.

Habar n-am de ce stânga. Manualul de pilotaj spune: degajezi imediat în partea luminoasă, numai că norul ăsta n-are nici o parte luminoasă. Are doar beznă, şi fulgere care ard ochii. De fapt e bine, nu mai avem probleme cu indicaţiile bordului. Putem să citim şi ziarul nu numai bordul. Suntem deodată într-o baie de lumină violetă, fiecare pală de lumină presează prin cupola

ermetizată sufocând cu mirosul greu de ozon, şi vedem cifre orbitor de albe pe cadrane orbitor de negre, şi avionul cade cu noi în poziţia aceea ciudată, cu apenajul spânzurat deasupra cabinei. S-a înclinat avionul spre stânga, trebuie să ţinem manşa cu amândouă mâinile, se înclină primejdios, peste 90 de grade, asta e de fapt o prăbuşire prelungă şi duralul trepidează mărunt.

— Nu peste 60 de grade, vine în căşti vocea lui Truţă.

— Daca tu... apăs intercomunicaţia, vreau să spun: dacă tu crezi că eu înclin mai mult de 60 de grade, ne aruncă pe planul stâng, se joacă cu noi curenţi verticali, fluviile acelea groase de aer curgând copleşitor în sus, în jos, prin aerul alb de fulgere, coloane de văzduh masiv urcă cu sute de metri în fiecare secundă, se prăbuşesc cu sute de metri pe secundă, au răsucit brusc, brutal, ca o rupere definitivă, acul variometrului în coborâre. Orizontul artificial dat peste cap, cădem sub verticală, dubla s-a smucit, revine pe faţă dar picam mai departe şi manşa oscilează stânga-dreapta, o simt în palme altfel decât înainte, fremătând de o viaţă *a ei*, atunci ştiu că Florin a cuplat pilotul automat pe STABILIZARE. Coborâm, cu fiecare sută de metri se face mai întuneric, dacă se poate, când începe ploaia, când am atins, întâi cu aripa, după aceea ne prăvălim într-unul din şuvoaiele acelea compacte, cenuşii, zdrenţuite, curgând prin bezna de abur, apa aceea este de fapt neagră, sură doar prin întunericul din jur.

— Dreapta, geme Florin în intercomunicaţie, chiar, poate ieşim în dreapta, ţinem comenzile cu amândouă mâinile, manşa se zbate, asta nu mai vine de la pilotul automat, asta e *de afară*, şi clipe nesfârşite simţim comenzile întinzându-se, rezistând încrâncenat unor eforturi pentru care nu sunt calculate, nici măcar nu puteau fi concepute forţele acelea bezmetice care se

adună de peste tot, aşteptăm şocul, secunda când manşa tresare, se lasă moale într-un fel special, definitiv, şi ştim dinainte, fără să fi trăit vreodată, mişcarea înnebunită înainte-ânapoi, ştiu foarte limpede ce o să fac, manşa în tablou, manşa în burtă, când avionul nu va mai reacţiona şi, Florică, dacă nu ne curăţăm acum nu ne mai curăţăm niciodată şi putem face orice, chiar zbura în nemurire un avion fără comenzi, dar asta durează numai o clipă, până. stabilizăm virajul pe dreapta, tonele acelea de apă cenuşie-neagră cad pe noi, simţim *fizic* cum vin, copleşesc aripile cascade din granule de gheaţă rotundă, translucidă, învelite în straturi dure ca diamantul şi străvezii ca lumina albă. Se adună straturi concentrice în jurul unui nucleu alb de gheaţă amorfă, grindină, se prăvălesc şuvoaie de apă şi grindină, bat bezmetic în duralul fuselajului, în aripi, în plexiglasul cabinei, respirăm cu înghiţituri mari, înghiţim oxigenul din mască pentru că suntem practic sub apa, sub gheaţă, cădem din beznă la trei mii de metri deasupra pământului înecat în apă şi întuneric, motorul, cum naiba merge, cum arde flacăra de viaţă în camerele de ardere, aşteptăm poticnirea flăcării în apa aceea îngheţată. Se aruncă bezmetic avionul pe planul drept, dacă rezistă comenzile întinse, vibrând de întinse, rezistă, aşteptăm sa se pulverizeze plexiglasul cabinei, plexiglasul armat al cupolei, coloana aceea de gheaţă vie prăbuşită în ropot de-a valma cu cioburi din plexi cu fulgere, cu fâşii de lumină roşie recompuse numai sutimi de secundă, fără să spună nimic pe retinele arse... Am timp să mă gândesc la General, nu la ceva anume legat de el. Generalul în sine dar asta înseamnă foarte mult *aici*, şi mai am timp să gândesc că, uite, m-am gândit la General.

— În sus !

Nu ştiu care din noi a spus-o: Truţă Florin, eu, avionul. Dar are o logica, logică amărâtă şi îndărătnică de viată înecată de ploaie, sfârtecată de lumina albă, învineţită de grindină şi zgribulită în bezna aceea care înveleşte sfâşiat totul, dacă jos nu, dacă jos-stânga nu, dacă jos-dreapta a fost mai rău decât jos-stânga, nu mai rămâne decât în sus. Cuplez forţajul, avem probleme până să aducem la orizontală, până să cabrăm avionul, mai târziu am ştiut - era mai bine să aducem la orizontală mai întâi, pe urmă să cuplăm, urcăm în norii aceia de apă, de gheaţă, de lumină şi întuneric, urcăm printre fulgere de magneziu cu forţajul cuplat, noi înşine fulger, apă, gheaţă, lumină, am mai auzit de motoare oprite în ploaie, ce este în jurul nostru nu-i ploaie, zburăm în apa aceea, în gheaţa aceea şi cum rezistă totuşi focul camerelor de ardere, nu se stinge înăbuşit de apă, manetele de catapultare, *mă văd* ghemuit, dezarticulat, ud, flasc, acoperit de kapronul alb al paraşutei, nu catapultarea, de aici nu mai ieşim decât împreună sau nu ieşim deloc.

Urcăm dincolo de spaimă într-o şandelă abruptă la şaptezeci de grade, cu ochii agăţaţi de giroorizont, înţepenind cu mâini scoase din umăr manşa de podeaua cabinei - urcăm, şi întâi nu mai este grindină, se desface sub botul dublei un trident de fulgere albastre dar acum ştiu, câteva secunde orb, ochii căscaţi aiurea, urcăm, se recompune bordul în jurul machetei giroorizontului, nu mai plouă, ieşim din şuvoaiele cenuşii, s-a deschis negrul din jur, s-a liniştit avionul, pe urmă se zguduie iar sub o pală de lumină solidă; ce poate fi, şi iar ne-am înfipt într-un strat de întuneric pe lângă care ce a fost pare o jucărie, cum se duce avionul, n-o să înţeleg niciodată mişcarea aceea, *a ricoşat pe beznă* - şi ţâşnim afară, la lumină, la 9.500 de metri sunt nori cenuşii, spinări de

nori obişnuiţi jur-împrejur, noi urcăm într-un crater de aer curat spre cerul senin, întuneric albastru cu stele galbene, cu ultimele benzi de portocaliu stins şi roşu prăfuit spre apus.

□

Bunicul meu a luptat în primul război mondial în Regimentul 40 Călugăreni, şi a fost decorat pentru eroism, aşa scrie cu litere migălos caligrafiate pe hârtia îngălbenită a brevetului de decorare. Ne-au mai rămas de la el cizmele cu pinteni şi o sabie lungă, grea, din oţel negru de Solingen, cu totul altceva decât lama suplă, strălucitoare, filigranată până la jumătate, pe care obişnuim noi să o numim sabie. Vreau să spun, sabia bunicului a fost gândită foarte strict, numai pentru ce era ea făcută să facă, nu şi-a bătut nimeni *atunci* capul cu ce impresie o să producă, tocmai de aceea produce impresie după 70 de ani aşa cum stă agăţată pe perete deasupra patului, lângă brevetul cu decoraţia. Întinsă sub sabie, ca Damocles, Johanna citeşte. Vine lumina de la becul alb, aureşte părul castaniu-roşcat strâns într-un coc sever, cum stă cu spatele la lumină pistruii nu se văd aproape deloc. Şi ochii aurii sunt aproape negri. Şi, în general, aşa cum stă cu spatele la lumină pe cerga groasă, şi încă, acoperită cu o pătură la fel de groasă, Ioana e caldă toropită, neruşinat de destinsă.

— Salut !

— Salut ! răspunde Ioana, ridică ochii de pe carte, de fapt atunci văd că ochii sunt aproape negri.

— Ai venit devreme azi, constată.

— Am venit, spun, şi Ioana, care de când suntem împreună a învăţat ceva, devine brusc atentă. Adică i se arcuiesc umerii sub pătură şi, cum se uită la mine, gata,

s-a dus toropeală, o clipă îmi pare rău pentru fată, nu e nimic comun între ea şi locul de unde vin, dar Johanna n-are nici o vină, nici eu nu sunt de vină, nu e nimeni vinovat. O clipă prefer ca Johanna să nu fi venit, pe urmă îmi pare bine că e aici, merg spre patul-canapea, cerga, pătura, cum iese fata de sub pătură, cocul aurit de lumină, gâtul înalt, gura mare deschisă uşor a aşteptare, umeri - strânşi în tricoul negru de bumbac, tricoul meu, braţe bronzate şi acum, în octombrie, mâinile puternice, liniştite, aşteaptă lângă cartea lăsată pe pătură cu coperţile în sus, cum nu se lasă cărţile. Johanna e subţire dar are mâini puternice, mişcă degetele aşa aşteptând, urcă mişcarea ca o undă, se încordează tendoane, se topesc neted sub pielea bronzată undeva departe, aproape de umeri. Avem acelaşi număr la mănuşi, fata poartă iarna mănuşi îmblănite de zbor, cu capse şi cureluşă îngustă din piele neagră la încheietură. Mai am timp să văd, aşa cum vin spre ea, dinţii albi muşcând buzele uscate, se amestecă nişte lucruri, se ridică mâna bronzată între mine şi lumină, smulge din părul strălucitor agrafe mari topite în acelaşi metal negru ca sabia bunicului. Se risipeşte părul fetei, mă acoperă mirosul cald, luciu moale, o strâng, în braţe absolut ca un cretin, adică o sufoc puţin pentru că trebuie să fie ceva de care să te poţi agăţa, Ioana, trebuie să existe, pentru dumnezeu, ceva *stabil*, la care să poţi veni cu sufletul în palme ca la Zidul Plângerii, să te topeşti în cuvinte aşa cum pietrele se topesc sub cuvintele tale, şi pe urmă mă prind de umerii fetei şi mă las în voia ei. Pleacă nu-ştiu-unde mirosul de metal încins, petrol ars iarba câmpului şi ozonul înăbuşind prin masca de oxigen, corpul subţire al Ioanei e fierbinte, zbaterea sinilor sub tricou, vin cuvinte necăutate, iubita mea, iubita mea, fulgerele din dosul ochilor se îndepărtează doar acum, s-au şters, au

dispărut. Deschid ochii în răstimp peste ochii închişi ai fetei, zbaterea pleoapelor, faţa uşor adunată, într-un geamăt mut cu buze răsfrânte, sclipirea umedă a dinţilor albi, Ioana. Pe urmă deschidem ochii în acelaşi timp, ne vedem unul în ochii celuilalt, ochii mei în pupilele fetei o repetă la nesfârşit cum se uită la mine, simt o afurisită de certitudine fierbinte, o liniştită certitudine, aici, patul, cerga, sabia, pământ. Ioana deschide ochii larg, mă prăvălesc în ochii ei larg deschişi, şi îi închide peste mine suspinând când nu îi mai poate ţine deschişi de tot ce se întâmplă între noi. Totul e aşa cum se întâmplă foarte rar, o dată - de două ori, dacă se întâmplă, dar, uite, aşa e acum cu noi şi nu îmi pare rău, chiar daca ştiu că n-o sa mai fie niciodată. Chiar, n-a mai fost niciodată aşa. N-am mai fost niciodată atât de golit de mine, şi plin de fata cu care eram. Nici nu ştiu dacă o să mai fiu. Nu ştiu nici dacă lucrurile astea sunt trecute undeva şi le ţine cineva socoteala, dar cred că e necesar să se întâmple doar o dată - de două ori, pentru ca toţi sa aibă parte de ele.

□

3517 stă husată pe platoul din faţa hangarului, numerele de avion nu se citesc: trei-mii-cinci-sute-şaptesprezece, se citesc mai special: 35-17, un fel de nume şi prenume. 3517 este o dublă din seria Bătrânei Doamne 1120, cu pilot automat pe un singur canal, cine a zburat asemenea avioane ştie ce înseamnă asta. Înseamnă ceva bun, în orice caz. Manşa uşoară, avionul sensibil la intenţiile pilotului. Mă rog, noi cu 3517 am zburat aseară, acum dubla e trasă în faţa hangarului, mai la o parte de celelalte avioane, celelalte avioane sunt dehusate, lucrează tehnicii la ele, capace scoase, trape

deschise, 8108 s-a căţărat pe cricuri roşii, îi încearcă trenul, tren escamotat, tren scos, roţile, mari, negre, trasează sferturi de cerc prin aerul albastru; ziua de azi e senină, călduţă, albastră şi aurie, pierdută într-un abur subţire. Bufnesc înăbuşit trape, şuieră ciudat supapa de coordonare când trenul se zăvorăşte pe escamotat. Ciudat, pentru că de obicei astea sunt sunete care nu se aud. Mă uit cum se mişcă jambele nichelate, Truţă mă trage de mână, hai odată, ne ducem la avionul acela tras la o parte, ascuns sub huse mohorâte, care nu se potrivesc cu ziua aurie.

Se face un cerc de oameni tăcuţi în jurul dublei 3517, aşa husată, ăştia ştiu ceva, pe mine m-a luat Truţă de la masă, m-a cărat cu un aer misterios până la hangare, pluteşte nu-ştiu-ce în aer, un nu-ştiu-ce de aerodrom, când toţi au habar de un lucru pe care nu îl spune nimeni: a căzut undeva un avion, s-a catapultat un pilot, uneori nu s-a mai catapultat. Eu n-am habar, dar bineînţeles că nu întreb, nu e de întrebat şi lucrurile astea se află oricum, şi chiar dacă nu le afli, în fond n-ai decât de câştigat. Tehnicul cu sprâncene groase desface husa, prelata se încheie sub husa avionului, trece un şnur prin bride de chingă subţire, împreunându-le, trage cineva şnurul acela, husele grele alunecă pe beton. Strâng ochii, lucesc razele soarelui în cupola cabinei, se desfac pe fuselaj într-un evantai de lumină mată, este ceva în neregulă, nu lunecă îmbrăcând uniform duralul ca la celelalte avioane, se frâng razele de soare nu ştiu cum în zgrunţuri irizaţi care n-au ce căuta acolo. Pe urma văd vopseaua conului, jupuită, de fapt lipsesc aşchii mari. lungi, adânci, din textolitul dur al conului, materialul acela sofisticat care rezistă unor viteze şi înălţimi la care nu rezistă, multe materiale. Ne apropiem, îmi scot mânuşile, pipăi cu vârful degetelor conul verde

mutilat. De aproape se vede clar, inelul difuzorului ciocănit mărunt, ca de un orfevier dement, fuselajul şifonat până în dreptul cabinei, tabla de dural văluritǎ adâncitură lângă adâncitură, bordul de atac al aripilor înfundat, lămpile de poziţie sparte, smulse, oarbe, se cască - negre locaşurile lor. Spre marginea planului atârnă bâjbâind un fir electric subţire, roşu în izolaţia lui, stingher, atârnă din gaura căscată în aripa stângă. Antenele staţiei SOD, antena verde din vârful derivei sparte, găurite, se văd sârme aurii rulate pe cadre dreptunghiulare din material izolant alb, sârmele acelea pe care iar, de regulă nu le vede nimeni. Se aude zgomotul surd al trenului zăvorât, cei de la 8108 îşi fac treaba lor, şi cei de la 9807, se vede numărul înscris cu cifre roşii pe duralul fuselajului, dural neted, luceşte mat în soarele subţire.

Noi am aterizat noaptea trecută, am venit prin ploaia aceea despletită în trâmbe sure până la braţul fluviului, jos era întuneric, rulam cu farul, am degajat pista, am tras avionul la guri, n-am stat să ne uităm cum arată. Nu mi-am închipuit nici o clipă că trebuie să ne uităm cum arată. Ne interesa doar că am ajuns jos şi pe urma ne-am urcat în microbuz, grăbiţi să ajungem la celula de alarmă.

— Cam greu de crezut..., spune încet Florică.

Îmi amintesc cum se smucea dubla în norul cel negru şi cum am stat agăţaţi de manşă. Cum se prăvăleau coloane de apă, de gheaţă peste noi, şi aşteptam să spargă, să zdrobească cabina, să înece, să rupă, să inunde năvălind peste noi cu nouă sute de kilometri pe oră. Cum aşteptam şi ne întrebam ce-o să facem când cupola se va sparge, şi cupola nu s-a spart. Cred că şi Truţă se gândeşte la asta, se lasă de pe un picior pe altul, a ridicat mâna, atinge conul jupuit.

— Trebuia să ne dăm seama.

Rămânem singuri lângă avion, ceilalţi au plecat la treburile lor de aerodrom, peste coama dublei se înşiră ampenaje înfipte în cerul albastru, aşa cum ne uităm de jos derivele înalte îşi suprapun bordurile de atac într-o scara care urcă atât de sus, până unde n-a reuşit niciodată să ajungă vreun avion.

□

S-au adunat o grămadă de zile libere de luat, încărcăm în ARO-10 cortul, saci de dormit, scurte îmblănite, cutii de conserve şi o lădiţă scundă, dreptunghiulară, din scânduri groase, plină cu pesmeţi cazoni. Trecem prin oraş ocolind ca să ajungem la intersecţia cu stopuri, roşu în faţă, interzis la stânga, asta înseamnă un singur lucru: la mare. Cine se duce la mare în noiembrie, mă uit cu coada ochiului la Ion, Ion priveşte nepăsătoare prin parbriz, dar o simt încordată, n-are rost să trişăm, măcar pe noi să nu ne păcălim, claxonează scurt un camion mare din spate, clar, valuri cenuşii, nisip îngheţat, ceţuri de noiembrie şi sirene tânguindu-se lung prin ceaţă, am luat-o la dreapta.

A merge cu ARO-10 pe şoselele ţării e mai mult chestie de psihologie, toată lumea te crede zarzavagiu, parvenit, şi încă o grămadă de chestii nelămurite. Şoseaua e dreaptă, netedă, uscată, depăşim un R-16 vişiniu care se târâie leneş în soarele călduţ, asta e ceva împotriva firii, „vine”, mă avertizează Johanna, văd în oglindă cum R-16 s-a înălţat pe roţi şi mănâncă şoseaua să ne ajungă. Ne ajunge, trece în trombă pe lângă noi, ne macină, ne striveşte, ne laminează şi ne facem mici sub privirile dispreţuitoare ale celor din „Renault”; cu cei 75-80 kilometri pe oră am îngheţat când maşina vişinie ne

depăşeşte, se topeşte, se face una cu asfaltul undeva foarte departe în faţă. Trecem Dunărea pe la Giurgeni, la postul de control suntem opriţi, traşi pe dreapta, cântăriţi prudent din priviri de un plutonier-major.

— Actele, spune.

Strecor legitimaţia militară între carnet şi certificat, nici nu se uită la ea, o pune deoparte, răsfoieşte permisul de conducere, certificatul de înmatriculare, o clipă îngheţ, adresele nu coincid. În permis e adresa veche, din Spătarului, în certificatul cenuşiu sunt domiciliat în Colentina, la mama. Am plătit o grămadă de amenzi pe chestia asta, şi cred că acum am să mai plătesc una. Nu, bagă preocupat actele în porthart, ocoleşte maşina, mă pune să aprind farurile, poziţiile, să semnalizez, la fiecare din manevrele astea se simte obligat să-mi privească ARO-10 din faţă, spate şi lateral. ARO se lasă privit şi funcţionează ca lumea, plutonierul-major se apropie, se reazemă de portiera deschisă:

— Unde mergeţi ?

— La mare..., şi pe măsură ce secundele de tăcere curg îmi dau seama că am greşit grav, chiar, cine merge la mare în noiembrie ?

— Doamna ?

— Soţia mea, spun, şi Ioana surâde fermecător miliţianului cu dinţii ei albi înşiraţi în gura tristă.

— Unde lucraţi ?

Se răzvrăteşte ceva în mine, avionul, fulgerele, privirile nimicitoare ale celor din „Renault”-ul ăla nou. Sar din maşină, mă înfig în faţa miliţianului:

— Maior... Pilot de vânătoare în Aviaţia militară română !

Sunt posibile două reacţii, una defensivă, alta ofensivă, gen: ce-mi pasă mie că sunteţi... Plutonierul-major mă priveşte lung de jos în sus, ghetele de zbor,

blugii, jacheta veche cu fermoare şi ecusonul „Aviaţia militară” scos, a rămas o urmă întunecată, rotundă, pe umărul drept, scoate actele din porthartul burduşit cu permise de conducere confiscate, mi le întinde.

— Drum bun.

— Mulţumesc, spun din vârful buzelor, urc în ARO, acolo dau de Ioana care mă priveşte lung, oscilând între admiraţie şi ceea ce crede ea că ar fi ironie.

— Chiar eşti maior ? întreabă.

— S-a întâmplat, mă scuz.

— Asta e mult; sau puţin ?

— Depinde cum o iei, spun, accelerez, apăs ambreiajul, când să bag în viteză plutonierul-major îmi face semn; dau drumul ambreiajului, cobor geamul.

— Ce s-a mai întâmplat ?

— Să vă treceţi aceeaşi adresă în certificatul de înmatriculare şi în permisul de conducere, spune, îşi strânge buzele sever, pe urmă roteşte important rigla alb-roşie prin aerul de toamnă târzie, aer străveziu, auriu, albastru, cu fire lungi, argintii, iscate de nu ştiu unde, cu ceţuri moi, subţiri la orizont, cu siluetele dealurilor sterpe înmuiate în acele ceţuri.

— Circulaţi !

Şi pentru că a făcut semn să circul spre Tulcea, o iau spre Tulcea.

□

— Ce dracu facem la Tulcea ? întreabă Ioana. Au o fabrică de conserve din peşte, un combinat de aluminiu pentru avioanele tale, şi cam atât.

— Vizităm fabrica de conserve, spun. Trebuie să ne depăşim condiţia.

— Care condiţie ?

— Asta, de ignoranţi.

Ioana se înfundă în gulerul şubei, adoarme. ARO se caţără pe serpentine scurte, dealurile sunt rotunde, domoale, pietroase, bolovani lustruiţi ies în şiruri de sub pământul subţire, ros, acoperit cu petice de iarbă cenuşie, uscată, sfărâmicioasă. Trece un lac plat, întins, puţin adânc, dincolo de lac e alt deal, pe vârful dealului s-a căţărat acum câteva secole bune o cetate. A trecut vreme, s-au prăbuşit bolţile, s-au ruinat ziduri, cetatea aia e alcătuită din rămăşiţe semeţe cu urme de ghiulele, de săgeţi, cu dâre de smoală uscată - smoala aceea incandescentă, aruncată de pe metereze în capul atacatorilor. Vulcanul mititel din stânga şoselei înseamnă că ne apropiem de aeroport, pista scurtă, îngustă, fără biletele, am zburat aici o vară, ce vară, se adunau şapte-opt avioane pe buzunarele-platforme de întoarcere din capetele pistei, era înghesuială, vuiau motoare. Tremurau dealurile, zebra, aerogara, în jeturi fierbinţi izbucnite din ajutaje, vuiau - strecurându-se printre avioane care şi ele se strecurau, totul dominat de dealul acela ascuţit, mult prea aproape de pistă, de care ne feream cum puteam când zburam pe vizibilitate proastă.

— Unde mergem ? o scutur de umăr pe fată, e seară, se întunecă devreme, noi am plecat târziu de acasă, am pierdut o grămadă de vreme pe drum cu toate opririle acelea stupide. Ioana se freacă la ochi, unde suntem ? Vede statuia lui Mircea cel Bătrân pe cerul de seară, luminată de proiectoare „a, zice, suntem în Tulcea”.

— Exact. Unde naiba mergem ?

— Să vizităm fabrica de conserve, face Ioana. Să aflăm tot felul de lucruri noi.

— Nu în seara asta, spun. În seara asta mă simt perfect aşa cum sunt.

Ne învârtim prin oraş, până la urmă ajungem la hotel Delta, mare, înfipt deasupra cheiului, cu terasă ca un cozoroc şi o grămadă de geamuri imense. Găsim cameră fără bătaie de cap, obişnuitele fasoane de la recepţie, până la urmă totul se aranjează mai repede şi mai ieftin decât în alte părţi. Urcăm cu un lift inteligent care opreşte singur pe drum să ia alţi pasageri, debarcăm la etajul patru cu sacii noştri de voiaj fabricaţi de Ioana din pânză cenuşie de corabie, se înfundă tălpile în mocheta groasă, pufoasă, ca o iarbă engleză crescută pe coridor. Deschid uşa, mă opresc ameţit, camera are tavan, podea, pereţi în stânga, în dreapta, peretele din faţă e de fapt unul din geamurile alea imense văzute din stradă, când intrăm în cameră parcă suntem pe jumătate afară, zburăm deasupra cheiului, deasupra vapoarelor mici, cochete, albe. În întuneric, înşirate la chei.

— Ah ! face Johanna şi se lasă în fotoliul jos. Ce frumuseţe ! E frumos, dar groaznic de frig. Sacii de dormit sunt jos, în maşină, mi-e lene să merg după ei.

Ion e de serviciu, fierbe pe spirtieră ceai Lipton, stingem lumina, bem ceaiul căscând ochii la vapoare, la apa neagră a fluviului în care se reflectă felinarele de pe, chei, lămpile de poziţie şi proiectoarele vapoarelor. Ne înghesuim în patul de lângă geamul imens, de lângă geamul-vitrină, acoperiţi cu tot ce am găsit de acoperit, s-a făcut cald, e bine, şi dintr-o dată toată noaptea luminata de afară se răsuceşte lent şi mă acoperă cu o perdea imensă, stacojie, cu miros de trup de fată.

□

Mă trezeşte Ioana ţremurând îngrozită, săltată în fund cu pătura trasă până la gât, poză clasică „ce e ?”, scoate mâna de sub pătură, braţul gol, lung, arămiu, pe umărul

rotund şuviţe de păr, mă uit în lungul braţului, prin peretele din sticlă o prova imensă de navă oceanică se prăvăleşte peste noi. Vine călcând valurile galbene, navele mici înşirate la chei, cheiul însuşi, mai înaltă decât etajul patru de hotel; în dreptul nostru sunt găuri rotunde, simetrice, cu chenare groase nituite şi ancore monstruoase atârnând găurile acelea. Se văd smocuri de alge pe ghearele ancorelor, etrava boantă se năpusteşte peste chei spre noi, simt între ochi metalul rece, ud, cu gust de vopsea şi rugină, o să se umfle arcuindu-se incredibil geamul hotelului Delta, va sări în cioburi imense rotindu-se lent prin aer, şi... Nu, la câţiva metri de noi botul uriaş acoperă orizontul, tot orizontul e bot de vapor, botul uriaş virează brusc, şi peste port răsună gros „uuuu”, tremură sticla, lemnul, zidurile, a sunat sirena navei. Defilează bordul murdar cu hublouri rotunde, pe tabla groasă se scurg zemuri ruginite de vapor, prin hublouri atârnă rufe ude puse zadarnic la uscat. Trece şi un cap bărbos cu căciulă tricotată de scafandru, nu ştiu dacă ne vede, scuipă prin geamul rotund, scuipatul se pierde în apa miloasă a fluviului.

A trecut, Ioana se prăbuşeşte lângă mine palidă, cu ochii închişi.

— Uf, era să mor.

— Credeam că e visul tău, zic, să stai în pat şi să vezi vapoare adevărate. Credeam că de asta m-ai adus la mare.

— Nu suntem la mare, se strâmbă fata. Şi visul meu e un brick din lemn de sus până jos, cu trei catarge înalte, cu vergi înguste şi vele albe umflate în vânt.

Se răsuceşte aşa, cu ochii închişi, mă prinde în braţe. — Sărută-mă.

Îi sărut buzele uscate, netezesc pe fruntea înaltă şuviţe de păr castaniu umezite de sudoare.

— Ce chestie aiurită, spun, noaptea ai părul negru când e soare te faci blondă, acum eşti aşa, maro-aurie ca un cocker spaniel.

— Ca un cocker spaniel, şopteşte Ioana. E ceva rău în asta ?

Îmi frec obrazul neras de obrazul ei, aşa cum o ţin în braţe:

— E în regulă, spun. E foarte în regulă. Când plecăm ?

— Unde să plecăm ? întreabă fata.

Chiar, unde să plecăm ? Stăm toată dimineaţa în pat, când coborâm la restaurant avem probleme cu chelnerul, ce ne serveşte, micul dejun, prânzul, daţi-ni-le pe amândouă odată, se decide Ioana. Mai ales dânsul - mă arată cu bărbia - e mereu nemâncat.

Şoseaua şerpuieşte între ziduri de pământ roşu prin păduri de stejari pitici cu frunze de aur, sus e cerul adânc de toamnă, în mijlocul drumului apare un soldat cu cască, centură albă, face semne disperate cu două steguleţe, unul roşu ca lutul, altul galben ca frunzele crestate.

— Ce vrea ? întreabă Ioana, de unde să ştiu ce vrea, trebuie să ştii, spune fata. Doar eşti militar !

— Tu ştii Morse ? o întreb, apăs frâna, ARO derapează pe asfalt, pe frunze căzute, soldatul nu se mişcă, înşurubat în şosea, oprim cu botul în steguleţele lui.

— De ce să ştiu Morse ? se miră Ioana.

— Pe aici nu e voie, spune soldatul. Ocoliţi prin stânga.

Chiar, la stânga se face un drum îngust, tot asfaltat, urcă abrupt printre dealurile rotunde, se termină în ceaţa de dincolo de dealuri.

— Unde duce drumul din stânga ?

— Nu ştiu, spune soldatul, dar pe aici nu e voie. Ocoliţi prin stânga.

— De ce să ştiu Morse ? întreabă Ion, după ce am ocolit prin stânga şi acum urcăm în viteza a doua drumul îngust, uneori înţelege greu.

— Doar lucrezi în marină, spun, faci vapoarele alea mici cu tot felul de pavilioane înşirate pe catarg, Morse ăsta e ceva elementar pentru un marinar.

— Pavilioanele le ştiu, spune Ioana, dar Morse habar; n-am. Pavilion galben înseamnă ciumă la bord.

Drumul urcă la nesfârşit, în ritmul ăsta ajungem curând în cer; orizontul e foarte aproape, sub botul maşinii, frânez, suntem pe creastă, ce coboară mai departe nu e şosea, e un tobogan foarte înclinat, în crăpăturile asfaltului creşte iarbă cu firul galben, subţire, copacii sunt atât de aproape de marginea drumului îngust, parcă am fi pe aleea dosnică a unui parc vechi. ARO e greu, lupt cu el din frâne, ne rostogolim cu motorul supraturat în viteza întâi; ajungem din nou într-o şosea lată, fără nici un fel de marcaje, indicatoare; opresc în mijlocul drumului, nici măcar nu trag pe dreapta. E atâta linişte încât, atunci când vorbesc, Ioana tresare:

— Dă-mi ceasul !

Se uită la mine într-un fel pe care nu îl înţeleg; îmi întinde ceasul, mic, extraplat, oroare, sub geamul plesnit cristale lichide pulsează în cifre şi litere care nu-mi spun nimic.

— Poate vrei şi inelul, spune Johanna, se chinuie să îşi scoată inelul din deget, luxul ei, fir de aur prăpădit pe care cineva a lipit ciobul de sticlă de sifon numit de fată „ametist”. Îi întind ceasul cu afişaj şi nici nu mă uit la inel; doar după ce pornim mai departe, Ioana se simte obligată să explice:

— Am crezut că mă jefuieşti şi mă laşi aici.

— Am vrut să mă orientez, spun, iei ceasul, limba mică în soare, bisectoarea unghiului format de limba mică cu cifra 12 indică întotdeauna sudul...

— Nu zău.

— Sută la sută. Am simţit nevoia să ştiu măcar în ce parte mergem, dar a fost doar o slăbiciune trecătoare.

— Să nu mai faci, spune Ioana.

— În regulă, spun, mergem. Înainte pe şoseaua aceea care încalecă dealul, vezi de departe unde o să ajungi pentru că orizontul e larg şi dealurile - ţi-am spus, pământ pietros, sărac, coaste dezgolite din piatră lustruită, uneori o vale de torent sfârtecată brutal în pământul - piatră, nepotrivită cu ziua albastră, cu lumina molcomă, căldura aurie care n-o să mai fie multă vreme căldură. Satele sunt mici, albe, casele au gardurile din felii de calcar aşezate una peste alta, denumirile lor mai mult încurcă şi ne fac să mergem mai departe, unde întâlnim alte sate cu nume aiurite şi gardurile caselor albe din felii de calcar. Uneori tăiem de-a curmezişul, când banda drumului e limpede o luăm drept peste culmi de deal; roţile groase strivesc tulpini alburii, uscate, cu miros amar şi Ioana râde cu râsul ei care mă scoate din minţi, se leagănă în scaun izbită, clătinată, aruncată în toate părţile de zdruncinăturile maşinii. Tuşeşte motorul, se înfundă, gata, s-a oprit. S-a oprit într-un defileu de întuneric dintre două culmi golaşe, între roţi, pe pietre galbene, curge un fir sărac de apă limpede; a ieşit dintre pietre, s-a amestecat cu pământul puţin, a făcut o baltă în care, uite, maşina s-a oprit. Panta abruptă, noroiul de sub roţi, ARO încremeneşte cu botul gros proptit în cer. Nu e prima oară, ştiu bine ce poate maşina scurtă, albă, pătrăţoasă, cuplez tracţiunea pe toate patru roţile, diferenţialul, ARO se smulge din noroi parcă tras de păr,

urcă vioi pe linia văii între dealurile care se deschid, în faţa noastră se înşiră sub soarele de apus spinări după spinări rotunde de piatră seacă, iarbă veştedă, pământ uscat, se rostogolesc tăcute rămăşiţele acelea de munţi străvechi, lume tăcută, se opresc rezemate într-un zid neştiut de cetate rămas în picioare, pleacă din nou să se prăvălească tăcute, ostenite, fără să găsească nici măcar acolo odihnă, în mare.

— Thalassa. Thalassa, zbiară Ioana, bate cu pumnii în bordul maşinii când galbenul prăfuit al ţărmului se termină pe apa vânătă, unită foarte aproape cu cerul prăfuit, albastru închis, cu dungi groase de roşu murdar. Ştiu bine ce înseamnă asta: mâine, timp frumos. S-a făcut frig când oprim, din spate soarele galben nu mai încălzeşte, mă întorc, bila galbenă, mată, perfectă, coboară poticnit spre orizont; umbra maşinii s-a lungit nemăsurat, se pierde dincolo de marginea falezei, a căzut în apă. Ioana se apleacă, se dă un pas înapoi, clătinându-se: ascultă, spune, nu se poate. Vino să vezi ce-i aici.

Vin să văd şi nu văd nimic, doar straturi de aer dens, din întunecat mai întunecat, bătând jos în negru-albastru-verde, aşa cum e aerul în apus când soarele apune după faleză şi pe creastă e încă lumină, dar, jos, fâşia îngustă de plajă şi apa umbrită de malul înalt sunt de-a binelea în beznă. Şi văd până la urmă ce n-am văzut în viaţa mea, când se obişnuiesc ochii cu întunericul verzui, faleza e atât de înaltă, şaptezeci-optzeci de metri, cât turnul de paraşutism sportiv, întunericul îi dublează înălţimea, şi acolo jos, la picioarele zidului de piatră retezat brutal, în bezna de acolo, atât de departe încât nici nu le aud, fierb înăbuşit şi se sparg valuri imense, negre-verzui, cu creste fosforescente.

— Eu nu mă mai mişc de aici, spune Ioana, bate cu călcâiul bocancului portocaliu, înalt, cu talpă groasă şi zimţată, în pământul pietros. În calcarul acela perpetuu, cu chelii de pământ subţire pe el.

— Poţi să te duci unde vrei - cum se întoarce spre mine stă cu faţa în ce-a mai rămas din soare, ochii ei ard efectiv, cloceşte peste auriul ştiut ceva roşu şi tulbure - eu aici rămân.

Nu scot un cuvânt, mă uit la ea cum se agită şi măsoară din ochi fâşia de pământ spânzurată până dincolo de creasta falezei, pe care vrea să pună cortul. Mă uit la rădăcinile negre ale firelor acelea subţiri de iarbă galbenă, cum străpung pământul şi atârnă la optzeci de metri deasupra valurilor mute. Mă uit din nou la Ioana mea, urcă dinăuntru un ghem fierbinte, se răsuceşte tăcut, uneori o iubesc pe Johanna. Atunci când reuşeşte să fie ea însăşi, ca acum. Cu blugii tociţi vârâţi în bocancii aceia nou-nouţi. Cu hanoracul din pânză de cort purtat, răspurtat bazonat la coate. Habar n-am cât câştigă un inginer care face şalupe albastre şi le dă drumul în jos pe fluviu. Aşa o iubesc pe Ioana, rar şi puţin, dar ei îi este de ajuns, şi asta ne mulţumeşte pe amândoi; se putea şi mai rău. Se putea să nu ne iubim deloc.

Scoate cortul din ARO, chiar se apucă să-l aşeze îndârjită acolo, exact pe creasta falezei. O las pentru că ştiu unde o să se-ncurce, la ţevile de aluminiu, acolo greşeşte mereu, greşeşte şi acuma, nu se potrivesc ca lumea bucăţile din dural între ele.

— Hei, şuieră, ce dracu’ stai ?

— Dacă punem cortul exact acolo, spun, la noapte, când ne răsucim în somn, cădem în gaură.

— Şi unde ai vrea tu să-l punem ?

— Mai înspre continent.

Înălţăm cortul o jumătate de metru mai înspre continent, strângem grămezi mari de mărăcini, iarbă, cruste uscate din dumnezeu ştie ce, dar care ard, facem focul. Fata toarnă apă din canistră în ceainic, punem ceainicul afumat în jarul subţire, de fapt cenuşă incandescentă, care a prins deja o pojghiţă foarte fină, brună, întunecată; bate vântul, slab, sar roiuri de scântei mici, rotunde, aurii din pojghiţa aceea. Bem ceai, ronţăim pesmeţi, totul în tăcere, ca oamenii care sunt de mult împreună şi n-au nevoie de cuvinte. Ioana scoate o cutie de conserve, mi-o arată, clatin din cap - asta nu e o seară de conserve - fata încuviinţează, pune cutia la loc. Ne băgăm în sacii de dormit, stăm aşa, rezemaţi în coate, cu capul afară din cort, ne uităm cum se stinge focul. Şi după ce s-a stins de tot distingem linia neagră a orizontului, negru pe negru, cer înstelat în apă nemişcată, neagră-argintie de atâtea stele mari, rotunde, nemişcate, flăcări îngheţate despre care nici habar n-avem dacă mai există. Simt, prin sacul meu, prin sacul ei, corpul fetei; îi simt mâna, cum iese din sac, se plimbă nehotărâtă prin întuneric, se lasă uşoară peste mâna mea. Palma aceea, nu aspră, nu, moale - viguroasă. Netedă, şi în unele locuri pielea este dură, lucioasă.

— Ascultă, spune lungind cuvintele, palma fetei mângâie, am citit nu-ştiu-ce carte cu o tipă care era împreună cu un aviator, dar ei nu i se întâmplau lucrurile astea care mi se întâmplă, cu tine - corturi, maşini tout-terraine, aia primea toată ziua cadouri formidabile, şi mergea mereu la restaurant.

— Şi eu te-am dus la restaurant, spun. Chiar azi am fost.

— Nu, râde gros Ioana, ăia doi se duceau la Athéné Palace, la Pescăruş, la Intercont. Îi cunoştea personalul, li se păstrau mese - tot felul de chestii.

— Ce înseamnă: Athéné Palace, Intercont ?

— Intercontinental. Restaurante mari din oraşul Bucureşti.

— A, da. Fumau ţigări străine ?

— De unde ştii ? se miră Ioana. Se foieşte în sacul ei, îmi lasă mâna. Chiar, zice, ştiam eu că lipseşte ceva.

Se întinde, caută în întunericul din cort, apare în penumbra slabă cu una din ţigările ei subţiri.

— Unde dracu' sunt chibriturile ?

Habar n-am unde sunt chibriturile. Îi arăt vatra stinsă, cenuşa, Ioana iese târâş din sac, suflă, aprinde ţigara din sâmburele de jar ivit; tuşeşte, trage fum în piept, mi se face frig când îi văd în întuneric braţele goale, ieşite bineînţeles dintr-un tricou de bumbac.

— De unde ştii, spune Ioana, că fumau ţigări străine ?

— A pilit-o cu whisky, a sedus-o în apartamentul lui luxos, şi pe urmă căscau gura la videocasetofon, vizionând filme de artă ?

— Ai citit cartea, face Ioana.

— Era pilot la TAROM, spun. Ce să-ţi fac dacă te-ai încurcat cu un pilot de vânătoare ?

— Nu-mi pare foarte rău, face Ioana, şi-mi trimite fum de ţigară drept în nas. N-are acelaşi gust, aprinsă pe cărbuni. Ştii ce, mi-ar place să scriu o carte bună. Nu grozav de groasă, dar aşa... cinstită. Curată.

— Dă-i drumul, spun. Cine te opreşte ?

— Ca să scrii o carte curată trebuie să fii tu însuţi curat, vorbeşte Ioana fără să mă asculte.

Bate vântul, umflă pânza cortului; din Ion se vede o pată slabă de lumină roşie adunată în jurul ţigării, gura

mare, bărbia frumos desenată, rădăcina nasului. Tace îngrijorător de mult, întreb ca să umplu tăcerea aceea:

— Altfel nu se poate ?

— Nu. De asta plecau să se aerisească câteva luni în deşert tipii ăia care au scris Biblia. Se purificau.

— Esenienii.

— Poftim ?

— Tipii ăia se numeau esenieni. Se îmbrăcau cu halate din păr aspru de capră, şi aveau o mânăstire la marginea pustiului.

— Mă rog. Ioana a terminat ţigara, o aruncă în cenuşa din faţa cortului. Mamă dragă, spune, ce le-aş face personajelor mele dacă m-aş apuca să scriu...

— Ce le-ai face ?

— Le-aş purta prin tot felul de chestii încurcate. Le-aş face să plângă, să râdă, *să trăiască*, dacă pricepi...;pe bărbaţi i-aş pune să se îndrăgostească fără speranţe, fetele ar călători prin toată lumea, pe urmă...

— Pe urmă ?

— Pe urmă i-aş face fericiţi.

Ne culcăm fără să tragem fermoarul de la uşa cortului, şi aşa, stând ghemuit în sac, văd un triunghi de cer înstelat, dar cerul acela străin nu-mi spune nimic. Nu recunosc nici o constelaţie. Parcă ar fi cerul unei alte planete, o clipă mă gândesc la Pământ ca planetă, adică aşa cum gândim Pământul foarte rar. Ca insulă caldă de viaţă într-un frig negru, veşnic. Pe urmă Ioana are o idee, dacă desfacem fermoarele sacilor până la jumătate putem sta îmbrăţişaţi, acoperiţi cu partea desfăcută. Pe urmă are altă idee, ce-ar fi să vină, în sacul meu. Vine, se lipeşte toată de mine, deodată s-a făcut cald chiar dacă e cam înghesuială.

— Ascultă, spune, cuvintele miros a tutun, ce crezi un tip abject poate sa scrie o chestie formidabilă ?

— Formidabil de abjectă, evident.

— Vorbesc serios.

— Şi eu vorbesc serios. Uite, spun, ce faci tu în loc să dormi: redeschizi veşnica dispută dintre om şi creator. De fapt, dintre creator şi creaţia lui. Dintre individ şi ce reuşeşte individul, aceia să scoată din el

— Şi ?

— Şi nimic. Chiar tu ai zis: o carte curată poate fi scrisă doar de un om curat. De asta plecau oamenii în pustiu.

Ioana tace, simt cum se gândeşte. Pe urmă spune:

— Totuşi Lauttrec a pictat chestii superbe şi era vicios, desfrânat, alcoolic.

— A pictat superb exact chestii abjecte. Viciul.

— Nu fi bleg. A pictat exact ce e în spatele viciului: mizerie, resemnare, neşansă, chiar viciul pur, există şi situaţii din astea. Ştia să vadă omul, în spatele mizeriilor, ălora.

— Da, spun, dar ca să poţi să vezi ce e în spateâă viciului...

— Trebuie mai întâi să cunoşti viciul, spunem amândoi într-un glas, şi Ioana râde încet, cald, din piept, nu mai râde gros, râde şi gata, fericită.

Trece din nou o pală de vânt, intră prin uşa cortului, cu praf de cenuşă, miros amar de scaieţi arşi; vântul ăsta suflă dinspre apă spre uscat, adică invers decât ar trebui să sufle seara. Ies afară, torn ce-a mai rămas în ceainic peste cenuşă, cenuşa sfârâie, fierbe înăbuşit, se linişteşte într-un lac mititel de leşie cu care Ioana o să frece mâine fundul ceainicului.

— Dumnezeule, spune fata gâtuit, îi ghicesc prin deschizătura cortului ochii, întuneric umed în întunericul difuz, nici nu ştii ce se întâmplă în spatele tău. Mă întorc

spre apă, răsare tăcută din mare, gigantică, roşie, mâncată de cratere şi bube, Luna.

□

Mă scoală Ioana, trage de mine cu înverşunare, şi aşa, buimac de somn, sunt indignat, îmi apăr amorţit visul şi căldura din care mă scoate:

— Lasă-mă !

— Scoala odată, mâna cu fibre care se topesc spre umăr sub pielea bronzată s-a înfipt în braţul meu, zgâlţâie, glasul şuierat al fetei anunţă lucruri mari; ies pe jumătate din sac gata de orice :

— Unde ? Ce-ai păţit ?

— Vino, cheamă fata, stă aplecată deasupra mea, imensă, neagră, numai umbră, astupa deschizătura cortului, triunghiul acela cu o grămadă de stele necunoscute. Ieşim, afară e groaznic de frig şi lumină albă, densă, în care desenăm contururi negre şi lăsăm urme de întuneric, cum trecem prin lumina aceea.

— Ce s-a întâmplat ?

— Am găsit, un oraş, spune Ioana.

E lumină destulă, se văd limpede dealuri îngheţate, stâncile roase, marginea falezei albind pe marea neagră şi proiectându-se întunecată acolo unde luna răsfrânge un drum lat de raze în apa nemişcată. Se văd şi stele, câteva, sărace, opace, nu în partea lunii, se văd aşa, pe orizont, acolo unde cerul are umbre.

— Ce oraş ?

— Unul mare, face Ioana. Unul mare şi alb.

Dau din mână, m-am întors spre cort, fac un pas, doi paşi, Johanna nu cheamă înapoi, asta înseamnă ceva. Privesc peste umăr, văd cum fata se duce, se subţiază, se topeşte în lumina aceea de început, călcând neauzit

cu tălpile groase ale bocancilor portocalii. Merg după ea şi, Johanna, nu ştiu cum ţi-a rămas ţie drumul acela prin noapte, mie mi-ai rămas cum te duceai singură printre bolovani de argint, erau acolo bolovani mari prăvăliţi de nu ştiu unde, n-aveau de unde să cadă, coasta dealului se rotunjea netedă, acoperită cu petece de iarbă albă, casantă, cu fir subţire ca o blană veche, tu ai trecut printre bolovani, aproape te-am pierdut, drumul cobora uşor, ai sărit într-o cută de beznă şi chiar n-am mai văzut nimic, pe urmă te-ai înălţat tăcută dincolo, era o vale dintre acelea de torenţi, te-ai înălţat tăcută pe cealaltă margine a văii, urcai singură, îndărătnică, spre oraşul tău care n-avea cum să fie, atunci am fugit, am sărit valea de torent, când te-am ajuns nici nu te-ai uitat la mine dar era clar că ţi-ai îndreptat umerii, urcai cu paşi mai mari, dacă nu m-a înşelat lumina aceea înşelătoare, ţi-a tremurat colţul buzelor. Atât. Urcam împreună, creasta dealului s-a topit în altă creasta de deal, nici n-am ştiut că am ajuns în vârf; doar când să fac un pas, am pus talpa în lumina de lună, călcând în gol. Şi doar atunci am văzut la picioarele noastre, într-o vale rotundă deschisă largă spre mare ca un amfiteatru...

— Uite ! spune Ioana încet, fără triumf, ca şi cum oraşul odată dezvăluit nu i-ar mai aparţine, îmi strânge mâna îngheţată în mâna ei îngheţată. Nu-i aşa că e mare ?

Zidurile albe se netezesc spre uscat, dispar, pier în umbră; doar dimineaţa o să vedem că, de fapt, acolo pereţii se micşorează, se dizolvă amestecându-se cu pământ pietros, trag o brazdă mai mult bănuită sub pietre, licheni, solul acela spulberat înainte de a se forma, şi pe urmă chiar nu mai sunt, au dispărut în piatra din care au ieşit. Dar spre mare oraşul se înalţă pe zidurile, lui, până la mijloc, până la umerii noştri, se

surpă în bolovani de care ne lovim cu genunchii, pe urmă se înalţă iar, uneori în coloane măcinate, mai înalte decât noi, şi chiar pe faleza, unde Ioana numără una, doua, trei, patru, cinci coloane negre, subţiate de lună pe marea strălucitoare, foşneşte lumina albă aşa cum privim marea printre coloanele acelea - acolo e o arcadă întreagă, se curbează ca un semicerc de întuneric între ultimele coloane, a patra, a cincea, ultimele din dreapta. Mângâi piatra acelor ziduri, aspră, păstrând în ea ceva, foarte puţin, din căldura soarelui de ieri.

— Calcar.

— Da, şopteşte Ioana. De asta e atât de ros.

Oraşul e ros de-a binelea, asta se vede clar în lumina crudă, albă, care aici izvorăşte de peste tot. Pare chiar mai ros decât e de fapt din cauza luminii crude, o să vedem asta mâine sub altă lumină, palidă, galbenă, cu căldura sleită. Mergem ţinându-ne de mână, ni se ating umerii în mers, pe străzi înguste cu lespezi ieşite din pământ, uneori încălecate, uneori nici nu sunt lespezi, e stânca de dedesubt lustruită de paşi, de vreme, de vânt. Şi acum uite, din nou de paşi. Mergem printre ziduri în care se cască ferestre înguste cu pervaz proeminent cioplit gros în acelaşi calcar, dincolo de ferestre e un gol negru-argintiu, după aceea din nou pereţi de lumină alcătuiţi din pietre rămase una peste alta, din obişnuinţă, spune Ion, s-au obişnuit aşa şi gata, nu mai cad, aici sunt nişte ani, băiete - spune, nu ştiu de ce, cu tristeţe. Eu nu sunt trist între zidurile astea, nu sunt în nici un fel. De fapt, nici nu mai sunt. Aşa, ca un fel de aer. Parcă am fost dintotdeauna aici, şi nu pot să-i spun asta Johannei. Nu pot s-o spun nimănui. Nici mie, nu e comod s-o recunosc. Cum nu îmi este comod să recunosc nici că o iubesc cumplit pe Ioana de când a dispărut în frântura aceea de beznă şi am văzut-o iar urcând îndârjită spre

oraş, pierdută între bolovanii de argint, şi cum i-au tremurat colţurile gurii când m-a simţit lângă ea. Cum s-a îndreptat, uşurată de toată lumina acelei nopţi, când am ajuns lângă ea. Ioana habar n-are că o iubesc de o jumătate de oră cum n-am iubit-o - cu duioşie, cu răspundere, cu avioanele, cu câinele meu cocker de la Bucureşti. Total. Dau o raită prin mine, mă conving, cutremurat, că o iubesc total. Adică, cu tot ce mă alcătuieşte. Fata merge tăcută lângă mine, mângâie în mers bolovanii rotunzi prinşi cu aer şi lumină de argint de alţi bolovani rotunzi. Aiurea, o să vedem mâine, ce ni se pare acum lumină de argint sunt de fapt foiţe scânteietoare din mică prinse într-un mortar al dracului de tare în care Ioana, cuprinsă brusc de zel arheologic, va rupe vârful cuţitului meu de paraşutism. Dar asta a doua zi, gata. Până atunci mai e o noapte lungă de noiembrie, mergem împreună, strada îngustă se termină în piaţa mare cam cât un sfert din platoul din faţa hangarelor; de aici pornesc drumuri, ne despărţim, fiecare pe drumul lui, ne întâlnim uneori la intersecţii sau trecem tăcuţi în sens opus pe aceeaşi stradă îngustă, atunci ne facem loc lipindu-ne de ziduri. Oraşul coboară spre mare, acolo sunt cele cinci coloane rămase în picioare, arcada aceea de umbră având ea însăşi umbră pe pardoseala unei încăperi mari în comparaţie cu ce am văzut până acum, casele acelea cu ferestre înguste şi pereţii năruiţi. Spânzură chiar deasupra mării o clădire arcuită, se rotunjesc ziduri albe în lumină, când mi-e cumplit de dor de Ioana, se adună în mine lipsa fetei într-un gol fierbinte, rotund, atunci aud foşnetul tălpilor zimţate pe lespezi albe şi Ioana se alcătuieşte subţire din lumină, din umbrele coloanelor stinghere, din curbura arcadei. Se lipeşte de mine, şopteşte:

— Cred că sunt o grămadă de şerpi aici.

— Na, spun fericit, de unde atâţia şerpi ?

Îmi întinde în palmă o rază de lumină rece contorsionată în fel şi chip, pe care strălucirea argintie se frânge în cele mai inimaginabile moduri alcătuind desene aliniate, şiruri paralele de solzi şi recunosc în vârf doua gămălii de lumină îngheţată care mă ţintesc fix, rece, încremenit, fără să acorde şanse: ochi de şarpe. Atunci netezesc, împăturesc, bag în buzunar pielea subţire, pergamentoasă, copiind până la delirul amănuntului şarpele năpârlit.

— Ei ? face Ioana.

— Ăştia dorm noaptea, spun. Dorm şi ziua, pe frigul ăsta. N-au nici zi, nici noapte, au numai somn, de toamna, până primăvara. N-o să vezi picior de şarpe aici.

— Promiţi ? întreabă fata nu foarte convinsă.

— Promit !

Ziua oraşul e mai întreg, se împletesc într-o reţea irizată raze molcome, lumina galbena astupă crăpături şerpuitoare, găuri căscate de pietre căzute în pereţii caselor, casele sunt dintr-o dată mici, neîncăpătoare, înghesuite una în alta. Pleacă şi vin din toate părţile lipite între ele, înguste, scunde, se aliniază după diagonale frânte în uliţe strâmte, se deschid în uliţele acelea prin praguri tocite, pietrele albe de azi-noapte sunt cald-gălbui, dincolo de galben lespezile roase sunt roşcate, portocaliu-stins, brun-pal, aşa, umbre de culoare amestecate între ele.

— Cum naiba, face Ioana, reuşeau să trăiască în aşa ceva ?

Stă pe un prag dincolo de care acum o grămadă de secole se deschidea totuşi uşa, cuprinde cu un singur

gest podeaua pardosită cu lespezi strâmbe, pereţii din bolovani aspri, cerul foarte albastru, foarte adânc, cu fire argintii întinse de la răsărit la apus.

— Aveau soţie, copii, socoteşte Ioana pe degete, o văd din spate, subţire, zveltă, contrariată, aveau altare cu lari şi penaţi, ceva mobilă, şi nu cred că găteau chiar în stradă...

Mă uit peste umărul ei, chiar, nu prea e loc pentru toate astea între pereţii din bolovani aspri.

— Habar n-am, spun cu gura în părul ei. Şi nici nu mă dau în vânt să aflu.

Ioana nu pierde prilejul, se lasă pe spate, s-a lipit toată de mine.

— De fapt nici nu trăiau cum credem noi, continuă fata, n-am crezut niciodată ce spun arheologii, bănuiam că e ceva în neregulă, dar acum m-am convins, arheologii vin cu târnăcoapele lor, dezgroapă de sub treizeci de secole de praf şi vânt casa asta, pe urmă spun: aici era baia, aici living-room-ul, în colţul ăsta dormitorul, adică dau simplu înapoi felul nostru de a ne mişca între ziduri, îl întorc în urmă cu două-trei milenii, îl înghesuie în camerele astea mult prea mici pentru a se trăi în ele şi zic: uite, aşa o duceau grecii de demult. Ăştia-s greci, Ioana se răsuceşte spre mine, ceramica de azi-dimineaţă, mileniu unu înainte de era noastră, nu-i aşa ? deschide pumnul, îmi arată *ceramica* de azi-dimineaţă - ciobul cules dintr-o grămadă de alte cioburi, pământ fin, roşu, cernut, amestecat cu apă, ars în cuptor, pictat cu o spirală incredibil de neagră care se adună într-un punct perfect rotund, şi el atât de negru, străpunge lutul ars de negru ce este.

— Cred că trăiau mai mult pe afară, spun nesigur. Pe dealuri. Sau pescuiau în mare, veneau acasă numai seara, la culcare. Sau când îi atacau barbarii.

— Ce frumos spus, mă îngână Ioana. Când îi atacau barbarii...

Pe urmă găsim o platformă pătrată săpată în coasta falezei, unghiul a doua ziduri, ce a mai rămas din pardoseală, calcarul e deja încălzit de soare şi totul - galbenul palid, apa albastră, tufele veştede, alburii, cu ţepi - se amestecă în ziua scăzută, strânsă rotund în ea însăşi ca înaintea unei despărţiri care oricum o să vină. Stăm îmbrăţişaţi pe platforma aceea, toropiţi blând de noaptea nedormită, de căldura soarelui, de căldura noastră - habar n-am. Cred că aţipim aşa, strânşi unul în altul; mă trezeşte o umbră oscilând între mine şi soare, dungă îngustă de întuneric legănată pe roşul pleoapelor strânse în lumină. Deschid ochii, printre gene văd capul, corpul de şarpe ieşit din crăpătura zidului deasupra noastră, la câţiva centimetri. Oscilează, unduie burta galbenă, spinarea neagră, îşi fâlfâie în toate felurile limba despicată.

— Cară-te ! spun.

Nu se cară; vâsleşte zelos cu tot corpul prin aerul călduţ, încearcă să mă sperie cu limba lui cea despicată care ţâşneşte din gura roză ca doi şerpişori mici, negri şi foarte răi.

— Ascultă, spun, ştiu că nu eşti veninos.

Corpul lucios iese dintr-o crăpătură îngustă, urmăreşte conturul pietrelor crăpătura aceea, se pierde în sfărâmături acolo unde zidul se amestecă cu faleza - bolovani măcinaţi, nisip, pământ uscat adunat în bulgări şi scurs între rădăcini fibroase; flutur mâna aproape să ating limba despicată, şarpele, negru pe spate, galben pe burtă, se topeşte în piatră, pământ uscat, se face una cu bolovanii de pe marginea falezei.

— Spuneai că nu sunt şerpi aici, toarce moale Johanna, fără să deschidă ochii. Fără să-şi întoarcă obrajii, fruntea, pistruiată din soare...

— Care şarpe ?

Zâmbeşte, o sărut pe buzele uscate, Ioana se răsuceşte rezemându-şi capul de umărul meu. Trece, un avion, nu foarte sus, trei-patru mii de metri, aud zgomotul motorului când traversează soarele şi silueta e doar un mănunchi incert de raze mititele...

— Nu-i din cele mari, face Ioana.

— Corect. E unul din ale noastre.

Fata se uită cu mâna streaşină la ochi, aşa cum stă rezemată de umărul meu, are ochi mai buni, parcă ar privi tot timpul printr-un binoclu de marină; îmi comunică ce vede:

— Nu e ca ale voastre. Seamănă ca siluetă, adică e îngust, dar nu are aripile alea în trei colţuri, lipite de. fuselaj. Aripile pleacă tot ca la voi, dar pe urmă se desfac, sunt mai înguste şi mult mai lungi.

M-am lămurit.

— MIG-23, spun, cu geometrie variabilă şi aşa mai departe...

— Oho, face Ioana, ţi-am spus că se pricepe la avioane, geometrie variabilă ! Răsuceşte în ea ideea, pe urmă întreabă: Sunt mai bune ca ale voastre ?

— Aşa, spun, ca performanţa pură, cam tot pe-acolo.

— Ce înţelegi tu prin performanţă pură ?

— Ce înţelege toată lumea: viteză, înălţime. Ce scrie întotdeauna sub o fotografie de avion apărută într-o revistă, dar nu este esenţial.

Dar ce este esenţial ?

— A, spun, dacă aş reuşi să ştiu ce este într-adevăr esenţial, aş avea şi eu masă reţinută la Pescăruş sau la Intercontinental.

— Nu asta, râde oribil Johanna. Eu te-am întrebat da avion.

— E prea complicat să-ţi explic. Tipul se crede deştept, pentru că zboară cu aripa pe 16 grade...

— Înseamnă că sunt mai bune ca ale voastre, se lămureşte Ioana. Se întinde, arată dinţii ei mari şi mulţi cerului albastru, soarelui fără putere. Cum ai scăpat tu ocazia asta spune, să zbori avioane cu geometrie variabila ?

— De unde ştii că n-am zburat ?

— Nu zău, fata se răsuceşte spre mine plină de interes, atunci de ce nu mai zbori ? Adică, spune, nu te văd lăsând un avion mai bun pentru unul mai puţin bun asta din cât te cunosc eu, înţelegi ?

Înţeleg. Pe mine povestea mă doare şi acum, n-am chef s-o răscolesc. Probabil o să mă doară multă vreme. Probabil va durea întotdeauna când o să-mi aduc aminte, boturile ascuţite şi înguste, atât de înguste, stăteam în cabină legat în chingi, mâinile dincolo de marginea cabinei strângeau fuselajul între palme, aşa îngust era fuselajul anterior. până la prizele mari de admisie. Cupola grea se deschidea în fată, în sus, oscila, se oprea înfiptă în cer împinsă de un verin scurt, gros, cu tija din metal cromat. Lângă maneta de gaze era maneta care comanda poziţia aripii, 16, 45, 72 de grade, orice poziţie între 16 şi 72 de grade, o machetă albă arăta pe cadranul negru unghiul de săgeată, valorile admise ale vitezei şi numărul Mach pentru săgeata respectivă; mai era senzaţia aceea ameţitoare şi nu ştiu cum, totală, n-am reuşit să mă obişnuiesc patru ani, când schimbam în zbor poziţia aripii, adică însăşi esenţa zborului, planurile înguste se adunau lângă fuselaj într-o mişcare lină dar foarte categorică, se adunau lângă fuselaj şi atunci avionul cumva stingher, parcă frânt în el cu aripile

desfăcute, lăsa botul în jos şi devenea o teribilă maşină perfectă de străpuns aerul cu coeficienţi minimi de rezistenţă la înaintare pentru că exact asta era ameţitor, modificam însuşi zborul, era ca şi cum aş fi putut schimba jos mişcarea pământului pe care călcam, mersul soarelui pe cer, învârtirea cerului în jurul pământului. Aşa era când schimbam în zbor poziţia aripii, ca şi cum s-ar fi putut schimba tot ce era de schimbat pentru ca lucrurile să meargă într-adevăr bine, pentru că noi asta făceam acolo, schimbam, simplu, întreaga şi sofisticata aerodinamică a unui aparat zvelt, rapid, repezit înainte, o adaptam necontenit regimului de zbor ca o piele de delfin, ţineam zborul în vârful degetelor pe maneta aceea şi modelam zborul cum voiam, în avionul cu geometrie variabilă. De la plutirea efectivă cu aripa desfăcută, la înfigerea aceea cu săgeată maximă. Era un aparat foarte complicat constructiv şi aerodinamic, dar tocmai asta făcea sa simţi zborul în el aşa cum n-ai fi visat într-un avion cu aripa fixă. Nici măcar într-un avion cu aripă delta, ca cel pe care îl zbor acum. Îmi pare rău, dar aşa stau lucrurile. Trebuia să zbori ca să te convingi restul sunt cuvinte. Eu am zburat patru ani avionul cu geometrie variabilă, şi ştiu foarte bine toate chestiile astea. Le ştiu chiar mai bine decât mi-ar fi plăcut să le ştiu.

— ...adică, vorbeşte fata, nu te văd lăsând un avion mai bun pentru unul mai puţin bun, asta din câte te cunosc eu, înţelegi ?

Dacă m-ar fi cunoscut într-adevăr, n-ar fi întrebat.

— Las-o moartă, spun.

Ioana tace. Se uită la mare, la cer, la dealurile încă verzi, galbene, cenuşii. La cele cinci coloane care cresc chiar din spatele nostru şi sprijină cerul. Închide iar ochii în soare, se revarsă moale pe pietre dar şi eu am început

să ştiu ce înseamnă toate astea, şi când întreabă aşa, cu ochii închişi, nu îmi dau seama foarte bine cam ce trebuie să răspund.

— Tu chiar crezi că lucrurile se rezolvă aşa tăcând, da ?

— Uneori, spun.

— Nu acum, face Ioana leneş. Nu lucrurile fundamentale.

— Ce vezi tu fundamental aici ?

— Zborul, explică Ioana. Pentru tine, e ceva fundamental.

— Pentru tine nu ?

Se desfac pleoapele strânse într-o licărire îngustă, aurie, întunecată.

— Cum să nu ?! Ce fundamental ar fi să nu mai zbori.

— Aha. Aha, ce ?

Aha, era să nu mai zbor.

— Ia te uită, fata se răsuceşte spre mine, plină de interes. Cum se face ?...

— S-a întâmplat, spun şi pe urmă tac, şi pe urmă vorbesc din nou, pentru că oricum am tăcut foarte mult şi de fapt Ioana are dreptate, nu se rezolvă mare lucru tăcând.

— S-a întâmplat, spun mai departe, când zburam avioane cu geometrie variabilă, să nu fac chiar tot ce era de făcut.

Tac iar, pentru că uneori lucruri clare în tine sunt foarte greu de explicat, chiar Ioanei.

— Parcă ai fi oracolul din Delphi, spune fata. Încurci în cuvinte chestii limpezi...

— Ascultă, încerc să explic, dacă şalupele tale strălucitoare ar face bâldâbâc şi s-ar duce la fund cu echipaj cu tot, te-ai alege cu felicitări ?

Ioana se strâmbă incert, ridică din umeri, nu vorbeşte.

— Zborul e ceva mai complicat decât un vapor care se duce la fund...

— Asta o crezi tu, face Johanna.

— Mă rog. Atât de complicat, încât niciodată un pilot. nu poate spune: am făcut tot ce era de făcut.

— Şi tu ?

— Eu, exact aici am greşit, când am crezut că nu mai e nimic de făcut. Când am spus: nu e treaba mea.

— Şi ?

— Şi nimic. Nu mai zbor avioane cu geometrie variabilă, gata.

— Da, face Ioana gânditoare. Chiar nu era treaba ta ?

— Nu înţelegi, spun. Nu era genul de situaţie în care să spui: nu e treaba mea. Era treaba tuturor, altfel nu se poate.

— Cum naiba, oftează fata, reuşiţi sa trăiţi cu mentalitatea asta ? Şi încă să vă placă ?

— Mă întreb şi eu, spun, şi chiar, uneori mă întreb.

Johanna se dezlipeşte de mine, se reazemă de zidul vechi cu genunchii la gură. Stă aşa, mă priveşte lung, de la cap până la picioare, se uită la mare, din nou la mine, sunt fericit că tace. Atât doar, că nu tace multă vreme.

— Deci eşti un aviator ostracizat, spune gânditoare. Un exilat. Un tip *trimis* pe malul Dunării.

Mă răsucesc pe burtă; ziua străvezie cu dungi argintii s-a dus, s-a spulberat. Ziua străvezie miroase a petrol ars, a metal frânt, a praf ridicat de jeturile motoarelor. Lipesc obrazul de lespedea crăpata, dincolo de lespede e un hău de şaptezeci de metri în fundul căruia se agită, se zbate, urlă, se despleteşte în valuri sfâşiate, în picături de apă sărată, se spulberă în fâşii de spumă, marea alb-verzuie.

— Nu sunt ostracizat, mârâi, dar mint.

— Şi cum..., începe Ioana, acum explodez; femeie, strig, nu pricepi, femeie, că mă doare să vorbesc despre lucrurile astea ? Şi să scot din mine fiecare cuvinţel, şi cum îl scot, dacă spui tu că mă cunoşti ? Cum, ce ? cum văd, cum simt, cum respir, cum zbor de *atunci* ? Cărând toată viaţa în mine chestii pe care nici nu le înţelegi chiar dacă ţi le spun ? Asta vrei să ştii, da ?

Ioana s-a făcut alb-galbenă, ca piatra de care e sprijinită; pistruii deodată mari, deodată prozaic de cafenii, mi-o fac străină, bătrână, urâtă. O clipă nespus de lungă Johanna mea e doar o femeie străină cu blugi cârpiţi şi bocanci portocalii în picioare.

— Vrei să afli, întreb, dar acum vorbesc încet, *mă controlez*, şi vorbind mi se face ruşine de Ioana, de faţa ei galbenă, de pistruii cafenii, chiar vrei să afli cum e la treizeci şi nouă de ani când ştii că nu mai ai nici o şansă ?

Ioana tace, îşi muşcă buzele, dinţii ei nu mai sunt foarte albi pe faţa palidă, pe buzele fără pic de sânge.

— E tâmpit, spun, acum vorbesc pentru mine, încerc să aranjez interior ce-ar mai fi de aranjat, să păstrez un echilibru al dracului de fragil, de fapt un compromis, exact asta e înnebunitor, că tot ce sunt dincolo de zborul pe avioane cu aripă delta, dincolo de Johanna, de maşina ARO, de cockerul Tomaso şi de ce mai alcătuieşte *crusta* e de fapt un perpetuu compromis. Între ceea ce sunt în ochii mei, şi ceea ce sunt în ochii altora, şi cel care ar trebui să fiu la modul absolut, dacă chiar există ceva absolut.

— E îngrozitor de tâmpit, spun tare, şi pe fondul cuvintelor Ioana se ridică foarte încet, îşi îndreaptă picioarele, spinarea hanoracului se freacă de piatra veche, fata se ridică nesfârşit, o văd în lumină cu părul strâns într-un coc auster la ceafă, cu gura tristă, mult

mai tristă decât o ştiam, se întoarce, pleacă. Şi ghetele ei noi, portocalii, triumfătoare, chiar nu se mai potrivesc cu nimic.

Lunecă soarele, a început să cadă spre apus, spre muchea falezei, cele cinci coloane scormonesc apa vânătă cu degete lungi, tremurate, fără să găsească nimic. N-a mai rămas nimic de găsit. Stau cu picioarele atârnate în gol, e aproape ca în paraşută. Când cobor cu paraşuta deschisă, şi văd printre tălpi ce mă aşteaptă jos. Aiurea, spun cu voce tare, nu mă aşteaptă nimic. S-a făcut frig, marea e vânăt-cenuşie, cerul se închide spre răsărit. Mă caţăr peste zidul în unghi drept care mărgineşte platforma, o caut pe Ioana pe străzi înguste, prin case strâmte, trec din nou pe lângă templu, n-o găsesc. A căzut vântul, s-a tot dus spre vest fluierând uşor, acum s-a terminat, a rămas liniştea în aerul cu miros rece de buruiană amară; tălpile OIL-RESISTANT ale ghetelor de zbor nu fac nici un zgomot pe pavajul lustruit de vreme. Apoi aud claxonul maşinii ARO, e limpede, urc spre marginea oraşului, trec creasta dealului fără să privesc înapoi, cobor spre valea de torent, urc din nou, fumul se ţese într-o pânză subţire deasupra pământului puţin aşternut peste stânca de calcar. Aplecată peste foc, Johanna vrăjeşte ceaunul de aluminiu din care se prelinge o zeamă suspectă.

Mâncăm în tăcere, ne culcăm în tăcere, iese luna, o admirăm fără să scoatem un cuvânt, Johanna e îngrozitoare în seara asta, arde lângă mine, ard împreună cu ea, doar într-un târziu, când mă ocup cu netezitul şi aranjatul şuviţelor de păr pe fruntea umedă a fetei, doar atunci Ioana întreabă încet, abia îi aud cuvintele:

— Tu te simţi şi acum vinovat pentru povestea aia ?

Stau foarte aproape de ea, buzele fetei se mişcă pe gura mea întredeschisă, cuvintele sunt calde şi miros a Johanna.

— N-are importanţa spun. Important e *ce* simt de atunci pentru tot ce e legat de profesie.

Şi pentru că Ioana nu mai întreabă nimic, spun încet: să nu ţi se pară mare cuvântul; răspundere.

Îi simt respiraţia subţire printre buzele uscate; cred că a terminat cu întrebările, aş, stă puţin, respirăm gură în gură, ca la cursurile pentru salvarea înecaţilor, pe urmă întreabă iar:

— La voi toţi gândesc aşa ?

— Da, spun. Cred că da. Altfel nu se poate.

Johanna se strânge mai aproape de mine, dacă e posibil.

— Înseamnă că sunteţi o instituţie onorabilă.

Strâng pleoapele în întuneric.

— Da, şoptesc peste gura fetei, suntem o instituţie onorabilă. Cea mai onorabilă instituţie.

□

Plecăm la aplicaţie într-un avion mare, verde, greoi, cu o mulţime de motoare. În aripi, în gondolele trenului de aterizare, mai e un motor mic care ţiuie îngrozitor la baza derivei; nici nu ştiu cum se descurcă echipajul cu atâtea motoare deodată.

— E cineva înăuntru care se ocupă special de treaba asta, îmi zbiară în ureche Livache. Altfel nu se poate.

Avionul cel mare bubuie, zăngăne, deschide în faţa noastră o trapă imensă prin care intrăm trecând prin jeturi de aer fierbinte răscolit de elice imense; dau capul pe spate când intru, mult deasupra noastră se bolteşte un cer galben, metalic, nituit.

— Cum ţi se pare ? zbiară din nou Livache, zbiară degeaba, înăuntru s-a făcut aproape linişte după ce au închis trapa, glisează pe şine înguste, negre de unsoare, masive panouri de dural care alunecă din toate părţile combinându-se savant între ele, şi gata, închid poarta aceea mare; se clatină uşor, tresaltă, s-au potrivit exact peste marginile deschizăturii, peste şlangul negru de ermetizare. Simt în urechi cum s-a ermetizat, cum creşte presiunea în, fuselajul arcuit pe cadre groase cu nituri rotunde, coaste de avion, pe urmă vine *liniştea* aceea specială, adică zgomotul uniform al motoarelor, şuierat de supape, pocnet înăbuşit de comutatoare, zgomotul lichidului hidraulic plimbat în conducte bej-cenuşii şi pus să facă treabă la o presiune de 195-210 atmosfere. Fluieratul aerului comprimat şi fluieratul celuilalt, din instalaţia de climatizare. Fâsâitul oxigenului, dacă au cumva oxigen în balena asta. Au, din loc în loc, între hublouri, sunt prinse de cadre butelii cilindrice, albastre, cu robinete cafenii; măşti din cauciuc căptuşite cu piele de căprioară pleacă de la acele robinete. Decolăm, mai mult simţim decât auzim bubuitul înăbuşit al trenului de aterizare, când se zăvorăşte pe „băgat”. Escamotarea flapsurilor se face discret, pe măsură ce avionul greu intra în viteză; e un gest tăcut de curtuoazie, echivalent cu o recunoaştere între profesionişti. Băieţii din echipaj au pus pături şi saltele din acelea subţiri de burete peste banchetele tari, dural ştanţat, vopsit, prins în balamale solide. Ne instalăm pe saltele, pături, stăm întinşi lângă hublouri bombate, privim cu fruntea, cu nasul, lipit de plexiglas, cum trece toamna pe sub noi. Rămân în urmă ogoare negre-cafenii, păduri galbene, portocalii, fug dintre păduri oraşe albe cu acoperişuri roşii. Toacă discurile fumurii ale elicelor aer străveziu de noiembrie, asta chiar n-am mai văzut de mult, cerul prin discuri

străvezii, fumurii, de elice. Zburăm la 6-7000 de metri, s-a făcut frig. Pe suprafaţa exterioară a hublourilor apar, se întind rapid în toate părţile, s-au ţesut între ele fire albe, fine, de promoroacă: gata au opacizat hublourile, nu se mai văd ape cafenii curgând în largi volute sclipitoare din munţi negri-galbeni cu pete albe de zăpadă. Nu se mai vede nimic în afară de lumină puternică, irizată, difuză, cu halouri mititele jucând la marginea hublourilor opace.

Henţ e delegat să meargă în cabina piloţilor, să anunţe că e frig. O.K., băieţii dau drumul la aer cald, şuieră prin fantele instalaţiei de ventilaţie, ne învăluie căldura plăcută, specială, tehnică, miroase a petrol ars. Adormim, adică eu adorm pe salteaua îngustă, cu ochii în hubloul albastru-auriu care, uite, a şi început să se dezgheţe în partea de jos. Nu ştiu cât dorm, sar în picioare terorizat, aiurit de un vuiet gros, cumplit, nepământesc, îmi străpunge craniul de la o ureche la alta. Toţi suntem în picioare, uşa deschisă de la cabina echipajului s-a umplut până la refuz cu mutre vesele, dinţi mulţi, ochi strălucitori; în regulă, au cuplat puţin sirena pentru desant. Cea care şuieră atât de îngrozitor, şi paraşutiştii nu mai ştiu cum să iasă din avion, se înghesuie toţi în trapa deschisă, îşi fac vânt în gol numai să scape de sunetul sfredelitor.

Râdem şi noi cum putem, ne culcăm la loc; mă trezeşte Ion, arată cu degetul în jos. Prin hubloul bombat se văd munţi rotunzi, galben-aurii de atâta iarbă îngălbenită; nori albi au coborât foarte jos peste iarba aceea. Aleargă, pun pete de umbră, coteşte un drum, urcă, se aruncă într-o vale de piatră seacă.

— Ce-i asta ?

— Vârful Vlădeasa, spune. Ion cu nasul în hublou.

Ridic din umeri, mă instalez lângă colegul meu, ne uităm în jos. Cum trec sate răsfirate şi ape înguste, apele

se lăţesc, se despletesc în volute leneşe, s-au netezit munţii în dealuri, în câmp deschis cu oraşe, căi ferate, şosele. Suntem jos, sub 7-800 de metri; din dreapta vine un canal, curge între copaci negri, trece sub avion, în partea cealaltă. Satele s-au strâns, se adună în benzi de-a lungul şoselelor: o bandă din pătrate de ţiglă roşie-cafenie, acoperişuri ascuţite; în spate, o bandă alcătuită din fâşiile verde-stins ale grădinilor pustiite de toamnă. Se zguduie surd avionul, a ieşit trenul. Ne înghesuim toţi şase în cabina echipajului, privim peste umerii piloţilor, peste spinarea mecanicului de bord instalat pe strapontină între piloţi, cum se apropie pista; nu se vede, dar e pe aproape. Se simte, după trenul scos, după indicaţiile bordului, tabloul lat dintr-o margine în alta a cabinei, după tot ce se întâmplă cu avionul - se simte şi gata. Iese şi flapsul, tot aşa, din bucăţi; ştim că a ieşit doar pentru că mecanicul raportează „flaps scos”, şi se aprinde pe tabloul PPS becul verde „flaps”, şi viteza scade uşor. Apare pista, dar e încă departe, doisprezece-cincisprezece kilometri, cu viteza asta, calculez automat, dar viteza e mare încă, e în scădere, trebuie făcută o medie, cincisprezece kilometri înseamnă cam trei minute - peste trei minute. Şi patru oameni în echipaj, fiecare ştiind foarte bine, măcar teoretic, ce are el de făcut, ce face celălalt - ăsta-i lux curat. Trecem peste o pădure ciopârţită într-un fel cu totul special, reţin cum sunt orientate sectoare de copaci tăiaţi, asta prinde bine când vii pe direcţia de aterizare cu vizibilitate redusă şi te lasă ARK-ul, sau busola, şi eşti singur în cabină, mă rog... O fabrică în dreapta axului, chiar în marginea de vest a pădurii, apare şi pista, a apărut mai de mult dar eu mă uitam la tabloul de bord şi pe urmă m-am uitat la fabrică, radiofarul îndepărtat, un canal îngust face un fel de cot, deviază, s-a dus spre vest-sud-vest. Noi suntem la o suta

cincizeci de metri, două sute nouăzeci de kilometri pe oră, coborâm cu trei-patru metri pe secundă, trecem o şosea nord-sud şi chiar unde axul pistei taie şoseaua cresc patru plopi înalţi... Pe asfaltul gri o maşină roşie, o maşină albă, e timp să vedem cum merg, mecanicul de bord anunţă viteza, înălţimea în scădere, radiofarul apropiat, creşte din pământ o pădure de balize galbene cu filtre roşii întoarse spre noi, aproape le luăm în roţi, atenţie când o să vin la aterizare !, capul pistei, fulgeră în stânga o bretelă, gata. Am pus roţile, frânăm violent pe pas invers, trapa se deschide încă înainte de a opri ca lumea. Coborâm, bineînţeles că în spate iar vuieşte în draci afurisita aceea de sirenă; n-au oprit motoarele, avionul cel mare întoarce incredibil pe-o roată, mătură cerul aripa imensă deasupra noastră, agităm şepcile, mulţumim întinzând spre parbrizul întunecat pumnii cu degetul mare ridicat, sau cu arătătorul şi mijlociul desfăcute în litera V, ultima modă în aviaţie. V de la victorie. Cu motoarele cele multe în plin, au decolat; ne învăluie o trombă strict locală de aer fierbinte care miroase îngrozitor a petrol ars. Apare un microbuz, ne culege cu bagaje cu tot - sacii de paraşută în care am înghesuit echipament de zbor şi blugi pentru eventuale plimbări în oraş.

□

Microbuzul se strecoară printr-un fel de grădină mare lovită bine de toamnă dar altfel pusă la punct, drumul e o alee cu pietriş alb, scrâşnitor, mărginit de garduri vii; se intersectează cu alte alei mărginite de garduri vii. Între alei sunt pajişti veştejite, copaci desfrunziţi patetic, ronduri cu trandafiri care mai păstrează petale ofilite pe tulpini ghimpoase. Ne uităm unii la alţii, e cu totul

altceva decât aerodromul nostru care din grădina asta se vede ca un spaţiu pustiu imens, absolut sălbatic. Necuprins până la orizont, care şi el e foarte departe. Aici orizontul e împins până la marginea pistei de coline unduitoare, case cu acoperişuri roşii se adună în jurul unor turle ascuţite de biserică, pe direcţia de decolare, puţin în stânga, se văd antenele oraşului devenit blazon pentru cei care zboară pe acest aerodrom. Trecem pe lângă bazin, trambulină elastică, platformă, block-starturi mozaicate cu cifre roşii înscrise pe ele, să nu se încurce cumva culoarele. Ion pretinde că vede marmură dar exagerează, bazinul e căptuşit doar cu faianţă albastră şi are un brâu de plăcuţe portocalii.

Sala de pregătire e foarte spaţioasă, foarte luminoasă, cu pereţii ascunşi de planşe, cu mese electronice de învăţământ programat, tablă, ecran, aspectomat, aparat de proiecţie. Ca decor, tipii de aici ne-au luat-o înainte cu cincizeci de ani; ne-am săturat să mai schimbăm priviri între noi. Mesele cele electronice intimidează, pline de butoane, becuri, contacte, comutatoare; ne aşezăm cu grijă, să nu atingem ceva. Nu ştii niciodată ce poţi declanşa, atingând fără să vrei ceva.

— Drepţi !

Sărim în picioare, intră Generalul, ochii atât de bine ştiuţi, a început să încărunţească de când l-am văzut ultima oară. De când stăteam tot aşa, drepţi, şi Generalul s-a răsucit pe călcâie, a plecat fără să privească înapoi, drept, subţire, călca sub tălpile ghetelor de zbor pământ umed.

Unul din generalii de aviaţie care mai zboară în sensul dat de pilot noţiunii, adică *pilotând el* avionul cu care zboară. Unul din foarte puţinii generali de aviaţie care mai zboară pe avioane de vânătoare. Exact generalul de aviaţie care m-a privit cu ochii cei bine ştiuţi aşa cum

sper fierbinte să nu mai fiu privit vreodată; căruia aş fi vrut întotdeauna să-i spun o grămadă de chestii, dar uite cum s-au întâmplat lucrurile şi nu i-am spus, niciodată, nimic. Acum prezintă tema aplicaţiei în maniera lui inimitabilă, foarte precis, foarte complet, plasând neaşteptat un zâmbet care îndulceşte tonul concis. Misiunea: atac la sol, cu bombe reale şi tunul de bord. Obiectiv: rampe de racheta apărate de artilerie antiaeriană. Mod de acţiune: atacăm cu formaţii de patru, şase, cel mult opt avioane, din picaj, în coloană de celule. Decolarea tot pe celule, adunarea, pe traiect, apropierea de obiectiv în zbor razant; se cuplează forţajul, tragem în viraj de luptă până la înălţimea de intrare la atac, bombardament şi trageri reale pe machete. Bateriile AA dispuse la distanţă de siguranţă au fotomitraliere ale căror ceasuri sunt sincronizate la secundă cu ceasurile fotomitralierelor noastre. Dacă eşti „doborât” pe fotomitralierele lor înainte de a declanşa armamentul de bord, rezultatele tale nu mai contează; deci, înregistrez automat, manevră pentru evitarea apărării AA. Se atacă simultan mai multe asemenea obiective, dispuse pe o rază de 30 kilometri, în teren muntos. După atac se vine în formaţie la aerodrom, ruperea formaţiei în tur de pistă, aterizarea pe celule. Decolarea, adunarea, zborul până la obiectiv - în regim de tăcere radio. Cei care au o situaţie deosebită la bord raportează în clar. Cei care se pierd de formaţie, adunarea la verticala radiofarului Blandiana, în, viraj pe stânga, de la 5 000 de metri în sus. Se învârt acolo la regim de durată maximă, până aterizează celelalte avioane. Să nu vă prind că acţionaţi pe cont propriu, spune Generalul. Veţi fi 43 de avioane în zbor, într-un spaţiu relativ restrâns, la înălţimi mici şi foarte mici, cu bombe sub aripi, evoluând între munţi cu 900-1 000 de

kilometri pe oră, adică 250-270 metri în fiecare secundă. Un strănut înseamnă un kilometru de zbor orb. N-aveţi legătură radio, între voi sau cu solul. Sunteţi pândiţi de artileria AA. Decolaţi aproape în acelaşi timp, de pe aceeaşi pistă, aterizaţi toţi în şapte minute, adică douăzeci de secunde între celule. Să nu uitaţi de voi alergând după rezultate. Primează securitatea zborului. Analiza acţiunilor de luptă, pe baza celor stabilite de arbitri la obiectiv şi a filmelor de fotomitralieră,

Recită o listă cu compunerea, denumirea, capii formaţiilor, indică pe o harta imensă obiectivele. Se uită la ceas, în continuare pregătiţi misiunile. Zburăm mâine, oricând între 09.00 şi 16.00. La 08.30 luaţi în primire avioanele. La 08.50, gata de luptă în gradul doi, lângă avioane sau la celula de alarmă. Urcarea în avioane, pornirea, decolarea şi restul - la rachetă verde. Zborul aviaţiei civile e oprit cât acţionaţi voi. Cât timp acţionăm, se corectează Generalul. Vă urez succes.

Pleacă, drept, subţire, călcând parchetul lustruit al sălii de pregătire; sărim în picioare, din uşă priveşte înapoi îi sclipesc dinţii într-un zâmbet scurt. Îmi prinde privirea aşa zâmbind dar nu-mi fac iluzii că mi-a zâmbit mie.

Ne strângem pe formaţii, sunt capul celulei a treia în grupa de izbire LUP, coechipierul meu e Petre, am indicativ LUP-3. Celula a treia, adică două celule în faţă, una după noi. Preferam de departe să fim ultimii.

— Ce indicative aiurite, spune Petre. LUP, auzi. CORB, CRAP. Parcă am fi la Zoo.

— Ce propui ? întreb.

— Ei, ceva mai deosebit. ACHILE, sau NORMANDIE... mă rog... EXCELSIOR.

— Ca să apeşi emisia şi să spui LUP e nevoie de două secunde - intervine Ion. Dacă te cheamă EXCELSIOR, povestea asta iţi ia cinci secunde.

— Şi ?

— Nimic. Dar în alea trei secunde diferenţă parcurgi 750-800 de metri.

Ridic din umeri, 800 de metri înseamnă oricum foarte mult. Uneori şi un singur metru este enorm. Nici nu trebuie neapărat să fii pilot ca să ştii treaba asta. Sau un singur centimetru, filozofez în continuare, poate însemna *totul*. Uite cum se aplică continuumul spaţiu-timp în aviaţia militară.

Mă întorc spre planşele prinse de pereţi, scheme de atac; mă duc la harta mare, urmăresc traiectele, de la aerodrom adunare în viraj pe stânga, tur de pistă toţi opt, intrăm pe cap-compas 90 de grade, traiectul urmăreşte sinuos valea râului, şoseaua şi calea ferată trec mereu de pe un mal pe celălalt peste poduri duble, un pod, alt pod, la 12 secunde după al treilea pod viraj strâns pe stânga în urcare, pentru atac la obiectiv. Direcţia atacului - 20 de grade, turul de poligon peste mână, pe dreapta. În stânga e un deal abrupt şi înalt, o să spânzure tot timpul deasupra noastră; dar este şi un reper grozav. Amplasamentele prezumtive ale artileriei AA sunt trasate cu verde veninos. Prima intrare cu bombe, a doua cu tunurile de bord, gata, venim acasă. Încadraţi de două formaţii a două avioane înainte, şi una în spatele nostru. Groaznic de incomod. Când intrăm prima oară la atac, cade consemnul de tăcere radio.

Urmăresc pe fotograme asamblate în benzi lungi, lucioase, colorate stins în culori de toamnă, traiectele şi manevra la obiectiv. Cum o să ne învârtim în viraje pe dreapta, ameninţaţi din vest de dealul cel abrupt. Nu sunt fotograme obişnuite, luate la verticală - benzile acelea sunt asamblate din succesiuni de imagini panoramice obţinute habar n-am cum dar rezultatul e

O.K. se vede aşa cum o să vedem mâine prin parbriz. Şi înălţimea e cam tot aceeaşi, 50-100 de metri.

— Ascultă, spune Petre, ce naiba pierdem vremea aici ?! Mâine n-avem altceva de făcut decât să ne ţinem după cei din faţă, ne scot ei la obiectiv.

Capul formaţiei LUP e Marin Diaconu, cel care abia încape în cabina avionului de vânătoare. Înalt, foarte lat, bărbie voluntară, ochi mici, pătrunzători, sub arcade proeminente. Îmi învârte coechipierul cu o singură mână, îl răsuceşte, îl opreşte cu faţa spre el:

— Scumpule, spune, dacă eu mă prăpădesc pe drum ? Trebuie să ducă cineva formaţia la obiectiv, nu-i aşa ?

— Nu-i aşa, face Petre înfuriat, mai avem o celulă înainte !

— Aia au căzut primii, murmură blând Marin.

— Mulţumesc, spune Mişu, capul celulei a doua.

— Mai bine plecăm de-acum, propune coechipierul lui.

— A, da, zice Petre încă furios, cum naiba am uitat ? Erau chiar în faţa noastră.

— Vezi, spune Marin zâmbind fermecător.

Ne îngrămădim toţi lupii printre ceilalţi - corbi, raci - arătăm cu degetul repere pe fotograme, socotim metri şi secunde, calculam, propunem tot felul de variante. Distracţia asta durează trei ore, pe urmă facem o repetiţie generală; în faţa avioanelor, pe bretelă, au fost trasate cu cretă colorată traiectele, obiectivele, aerodromul, repere din raionul în care acţionăm mâine. Ne înghesuim toţi pe pista de cretă, plecăm câte doi, dând din mâini, la zece secunde interval pe dunga subţire de culoare, ne adunăm, zburăm în coloane de celule printre munţi plaţi, în lungul râului albastru trasat pe plăci de beton cenuşiu. Turul de poligon la obiectiv, adunarea, acasă. Ne înghesuim iar cu toţii într-un tur de pistă de cinci pe trei metri, şi aterizăm la 20 secunde

celulă de celulă. N-a fost bine, încă o dată, de la început, şi încă o dată, toate astea sub privirile vesele ale tehnicilor care pregătesc aparatele, sub cele critic-nedumerite ale nelipsiţilor câini de aerodrom tolăniţi la soare pe betonul călduţ, se uită la noi avioanele reflectând în plexiglasul cabinelor lumina galbenă venită de sus, ultima zi frumoasă din această toamnă.

□

Traversează continentul venind dinspre Atlantic mase reci de aer oceanic; stoarse de ploi în Franţa, Italia, Austria, scuturã ce a mai rămas deasupra pustei, la noi ajunge doar pâcla subţire, umedă, pătrunzătoare, care estompează conturul dealurilor, al satelor de pe dealurile acelea, nu se mai văd turle de biserici, antenele oraşului, pe cer aleargă spre est fâşii joase de nori stratus cu margini sfâşiate de vântul rece, încă sărat, coroziv. Zburăm-nu zburăm, aceasta-i întrebarea, nu s-au primit obişnuitele ordine, nu s-au primit nici contraordine, umezeala pătrunde prin costumul de zbor gros, căptuşit cu blană sintetică albă trasă în fire lungi din petrol negru-verzui; avioanele lucesc mat sub o pânză subţire de apă cenuşie aşternută din aerul pâclos pe duralul rece. Lacătele BHN sunt armate, au prinse în cârlige bombe boante de 250 kilograme cu elice mititele şi ampenaje carenate în cercuri din tablă nituită. S-a potolit agitaţia specială, tăcută, competentă, care înseamnă pregătirea avioanelor pentru zbor; linia de avioane e întreruptă din loc în loc de boturile pătrate ale maşinilor de pornire căţărate pe roţi înalte.

Bubuie spre pistă, şuieră turbine, se alcătuiesc din văzduhul cenuşiu linii prelungi de avion, farurile puternice au halouri albe, lampa de sub burtă mătură cu

raze roşii ziua închisă. Pune roţile la 60-70 de metri de noi aeronava de pasageri, mare, cu patru, motoare atârnate sub aripi, cauciucurile chelălăie pe pistă, jeturile reversibile frânează în câteva sute de metri tonele de metal aşezate pe beton, se vede cum lasă botul masiv în jos, a oprit, gata, degajează scoţând dâre negre de gaze arse prin ajutaje. Mă strigă Petre, vino, spune, lasă-l pe *ăla*, mă trage de mânecă, între avioane, Marin Diaconu îşi instruieşte a mia oară LUPII. Repetam succesiunea manevrelor, am ajuns la virajul de luptă, frate, spune repezit Mişu Pavica, las-o moartă. Ce facem aici e pierdere de vreme. Chiar crezi că zburăm pe vremea asta ?

Pocneşte sec, fâsâie în aer înălţându-se dinspre zebră o gămălie albă de flacără, racheta; lasă o coadă de scântei aurii, parcă e cometa Halley care anul ăsta a trecut atât de aproape de Pământ, încât putea fi atinsă cu mâna. Urmărim focul alb din priviri, se desface într-o floare cu trei petale verzi, subţiri, arcuite spre sol. Fugim la avioane, punând din mers căştile de zbor, masca de oxigen, 9807, avionul meu. Mă cuprinde cabina şi linişteşte brusc, ca o recunoaştere, mirosul ştiut de metal, cauciuc, ulei, a ce mai miroase o cabină de avion. A zbor. Chingile, cuplele, parcă niciodată nu au fost atât de multe; undeva, spre capătul liniei de avioane, se urnesc gemând primele motoare, în stânga urlă Titi Ştefan, coechipierul lui Pavica: atenţie la pornire ! Norul de fum ieşit din ajutaj, limba de flacără portocalie, a luat-o, în dreapta avionului lui Petre, cabina astupată de spinarea lată a tehnicului aplecat peste pilot, îi strânge chingile probabil. Pornim pe acumulatori, bâzâitul pompelor, cuplarea agregatelor de pornire, se întâmplă nişte lucruri în metalul care mă înconjoară, clipesc becuri roşii, verzi, galbene în cabină, oscilează ace albe pe

cadranele negre, lucrurile încep să se lege altfel între ele, avionul freamătă trezit la viaţă, la viaţa lui specială, fâlfâie compresorul îndesind între palete aer pentru camerele de ardere. Presiunea la ulei, presiunea în instalaţiile hidraulice - normal. Turaj de ralanti, cuplez contacte, becurile roşii se sting, aprind colimatorul, reglez grila luminoasă pentru ziua cenuşie de afară, gesturi făcute de mii de ori, de fiecare dată pentru prima oară, semnarea carnetului de bord ca întoarcere de-o clipă în altă lume. Închid definitiv cupola peste singura lume valabilă, *lumea mea.* Rulează prin parbriz avioane, totul în tăcerea neobişnuită, nu se aud rapoarte, confirmări, aprobările conducătorului de zbor, avioanele trec pe bretelă, intră la pistă, se duc mult în faţă făcând loc altor aparate. Număr spinările de avioane în stânga, una, două, trei, a patra se saltă, se clatină ? alunecă înainte: avionul lui Marin. În dreapta, Petre ridică două degete desfăcute din lumea lui închisă sub cupola bombată din plexiglas: „V”, de la victorie. Îi răspund la fel, dar pentru noi, aşa cum zburăm împreună, gestul înseamnă o grămadă de chestii: la mine e O.K., sunt gata, la tine cum e, fii atent ce faci, în regulă, ţine aproape, ochii în patru, în opt, în şaisprezece, succes; nu, succes nu. Îţi doresc dramul de şansă necesar. Succes, după aterizare. Succesul se alcătuieşte exact din elemente cumplit de izolate luate împreună, şi învelite într-o sferă de flacără albastră, sufletul pilotului. A rulat coechipierul lui Marin, pe urmă avionul lui Mişu Pavica, Titi pleacă din stânga dar înainte de asta se întoarce spre mine, zâmbeşte prin plexi îngustând ochii, s-a dus. Liber din stânga, în dreapta avionul lui Petre, motor, dau drumul la frână, avionul se leagănă uşor în rulaj; intru la pistă, în periscop coechipierul îşi ocupă locul din dreapta mea, puţin în urmă. S-au aliniat alte avioane în spatele

nostru, în faţă spinări mate de dural dintr-o margine în alta a pistei, sclipiţi stinse de plexiglas, stabilizatoare şi derive ascuţite încadrează negrul ajutajelor căscate, jeturi de gaze arse mătură pista, se intersectează în vârtejuri străvezii aerul fierbinte, curs şi răsucit în aerul stins al zilei mohorâte. Trepidează duralul fuselajului pe jambele groase în ronrăitul zecilor de motoare la relanti, acordez inutil busola, grila colimatorului încadrează o coamă de MIG la douăzeci de metri în faţă, dintr-o dată suntem doar un avion între avioane multe aliniate pe beton, şi ştiu foarte bine, dar asta e deja psihologie chiar dacă urcă din mine, ca nu pot face nimic singur, aşa cum nici ceilalţi nu pot face mare lucru fără fiecare dintre noi.

□

Plin de gânduri înălţătoare, pierd formaţia din faţă chiar în decolare; se dizlocă mase de pâclă cenuşie, jetul motorului răbufneşte în flăcări lungi, albastre, portocalii, se clatină betonul sub noi, avioanele zvâcnesc câte două din clocotul acela amestecat, rulează, intră în viteză, ridică roata de bot, se desprind brusc, se văd printre avioanele din faţă, prin zidul de aer fierbinte care dansează zguduindu-l pe 9807, văd decolări ciuntite şi globurile portocalii ale forţajelor cuplate. Decolează LUPII, primii doi, am cuplat forţajul, privire peste umăr, în spate dreapta Petre a cuplat şi el, ţâşneşte o limbă subţire de orbitoare flacără alb-azurie din ajutaj, şovăie, se îngroaşă, margini portocalii sfâşie ziua sleită în fâşii de lumină, în vârtejuri de flacără violetă. Cei din faţă au ridicat roata de bot, dăm drumul la frâne, MIG-ul se repede înainte presând în scaun. Atunci îi pierd pe cei din faţă, când colonelul Pavica smulge avionul de pe pistă, Titi îl urmează lipit de el, cum naiba face, menţin direcţia

din palonier între jeturile celor din faţă, mă uit la vitezometru pentru că nu merge „după mână” cu o tonă de bombe sub aripi, când mă uit din nou după ei nu mai sunt, gata, s-au dus, se apropie capul pistei, cerul împâclit, înnegrit de jetul motoarelor e pustiu, am probleme cu botul care saltă peste orizont, presez manşa, viteza oscilează între 370 şi 380 kilometri pe oră când desprind, MIG-ul se leagănă, se înfundă, intră în viteză. Din nou cer gol prin parbriz, prin cupola cabinei, degetele caută butonul emisie pe maneta de gaze, aiurea, regim de tăcere radio, în dreapta Petre, în linie cu mine, fac semn dar semnul acela poate însemna orice, Petre mă linişteşte lipind de plexiglas degetele desfăcute în formă de V. Clar, n-a înţeles nimic; şi chiar dacă a înţeles, el are oricum mai puţine şanse să vadă formaţia din faţă - a stat, stă tot timpul cu ochii pe mine, atent să nu mă lovească.

Năpădeşte o spaimă rece în timp ce urc cu 10 grade la giroorizont, Generalul a spus: cei care se pierd de formaţie, adunare la verticala radiofarului Blandiana, de la 5.000 metri în sus. A mai spus: primează securitatea zborului. A mai spus, dar asta a fost de mult: acest avion a căzut din cauza ta, şi tot ce se aduna nespus în spatele - cuvintelor, şi pe lângă care cuvintele spuse erau puţine şi sărace. Cronometrul, a expirat minutul pe cap de decolare, viraj stânga cu 45 de grade; după viraj, formaţia măreşte viteza la 900 kilometri pe oră. Ce se întâmplă acum în cabina lui 9807 nu e problemă de conştiinţă, e ceva, simplu, de viaţă. Viaţa mea, a avionului, a coechipierului lipit de noi. Mai e formaţia din spate, ultimii LUPI, cei care urmăresc aparatele noastre. Care se duc unde ne ducem noi, şi fac exact ce facem noi, şi mai sunt cei cu care ne putem oricând ciocni până ne-am înscris pe traiect, pentru că până la verticala

radiofarului îndepărtat cerul e plin de formaţii împrăştiate în patru vânturi, uite cum devine cerul foarte mic, strâmt, înghesuit între plafonul jos şi solul tulbure, mai ales când patruzeci de avioane trec în trei minute, cu viteze diferite şi fără legătură radio, prin acelaşi punct; toate astea se derulează fulgerător dar cumplit de limpezi în virajul cu patruzeci şi cinci de grade înclinare, la orizontală motorul în plin. O sută cincizeci de metri la altimetru, dacă ei zboară la o sută e bine, am şanse să-i văd, argintii pe solul sur, nu-i bine deloc. Eşalonul formaţiei noastre e o sută de metri pentru, radiofar, la o suta cincizeci de metri sunt alţii. Până la urmă ne stabilim la 125, zburăm pe cap invers, încă douăzeci de secunde până la viraj spre radiofar şi lucrurile stau aşa: dacă luăm acum înălţime, plecăm la Blandiana... Dar sunt lucruri care nu se pot face. Descopăr acum, cu trei avioane în spate şi virând în coborâre spre radiofarul îndepărtat, că sunt lucruri care nu se pot face. Ecranul radarului e alb de ţinte, ţinte false, solul, norii, clădirile, străzile oraşului; 900 la viteză, 125 la altimetru, ce combinaţie. Singura soluţie: să zbor urmând la metru şi secundă traiectul LUPILOR, ieşind la obiectiv exact în momentul atacului, eventual zece-cincisprezece secunde mai târziu. Trecem radiofarul, coborâm la 50 de metri peste dealuri cu 900 kilometri pe oră, Petre în dreapta, mereu în dreapta mea, ultima formaţie la un kilometru în spatele nostru, dealurile sunt pustii, pustii, pustii, exact asta înnebuneşte, avioanele din faţă sunt undeva aproape, asta *se simte*, la unu-doi kilometri de noi, în emisfera din faţă, dacă Marin a tăiat virajul nu mai sunt în faţă şi oricând... Chiar, dacă Marin a tăiat virajul ? Furişat, maneta de gaze redusă greu, smulgând din mine câteva zeci din miile de ture pe secundă. Ce porcărie, nu cunosc raionul, înălţime mică, vizibilitate mizerabilă. Ca

să ies la obiectiv în condiţiile astea şi încă la ora fixată, trebuie să fac navigaţie la sânge cu harta pe genunchi. Trebuie să prevăd intenţiile lui Marin Diaconu, să convertesc intenţiile în manevre, să fac aşa încât să-i rămân în spate, dar foarte aproape şi î*n timpul ăsta avionul zboară*. Nu pot să urc, înălţimea norilor permite 400, cel mult 500 de metri, ne prind cei de la radiolocaţie. Creşte între două coame de deal oraşul mic, cochet, adunat în jurul bisericii masive, radiolocaţia abia aşteaptă să înştiinţeze antiaeriana că venim. Ce naiba, revoltă inutilă, mereu oraşele se adună în jurul bisericilor, viraj pe dreapta la reper, aproape de înălţimea turnurilor ascuţite. Alunecă străzi înclinate prin parbriz, între case unite de ziduri cu porţi înalte siluete negre, subţiri, nemişcate - oameni - vor ridica privirile când suntem departe. Râul se desface în bucle ample, sapă maluri înalte în coasta colinelor care spre nord şi spre est, încotro zburăm noi, se înalţă, se acoperă cu păduri dese, blană de păduri, devin munţi. Ştiu asta din fotograme, până acum totul a fost ca în fotograme - şoseaua udă, neagră, lucioasă pe malul nordic împreună cu calea ferată, peste încă treizeci de secunde, după cotul acesta - trece pe malul sudic, malul drept după cum zburăm noi. Uite un tren, vagoane roşii se arcuiesc, şerpuiesc sub o stâncă înaltă. Ocolind *cotul acela*, atenţie, curbura malului e mai mare decât pot strânge virajul - cu coechipierul în interior, cu o mie kilograme de bombe sub aripi, cu viteza şi la înălţimea noastră - se umflă în parbriz un pinten de piatră peste care sărim fără să mai vedem podul primul pod. Cade între dealuri o perdea de ceaţă fină, aici îi pierdeam oricum pe cei din faţă. Motor, viteza a scăzut spre opt sute şi optzeci, douăzeci de kilometri pe oră la cele zece minute cât avem noi de zburat prin defileu înseamnă cam trei

kilometri, douăsprezece secunde, prea mult pentru ce vrem să facem. Să ieşim la obiectiv exact la locul nostru, după LUP 1 şi LUP 2. Urc la şaptezeci de metri, clatin avionul încercând să văd ce e sub noi, avioanele din faţă care oricum sunt aproape, care ştiu bine că sunt undeva în faţă şi mai jos - nu sunt. În dreapta Petre apare de sub rama cupolei, urcă deasupra aşa cum sunt înclinat spre stânga, spânzură pe cerul de voaluri cenuşii, o ia la vale când înclin dreapta fără să înţeleagă foarte bine de ce fac toate astea. Perdele de ceaţă urcă din chiar arcul celui de-al doilea pod şi *ne lipim* cu burţile nituite de vârfurile copacilor, coamele acoperişurilor, cine îşi face casă aici, pământul se prăvăleşte incredibil într-o vale cu pereţi de piatră, locul de unde încep munţii împăduriţi, dincolo de vale. Derulez fotograma lucioasă în memoria chircită sub cască, dincolo de vale şi chiar sub munte e un sat risipit pe văi divergente ca o mână cu patru degete desfăcute - uite-l. A trecut pe sub noi, aproape astupat de fuselaj; trebuia să rămână puţin în stânga. Vizibilitatea este mai mult decât tâmpită în cazanul dintre munţi, şi dacă cei din spate... Salt peste o coamă aruncată absolut imprevizibil de-a curmezişul văii; dacă cei din faţă au păstrat 900 kilometri pe oră, pentru că momentul atacului e sincronizat cu atacul celorlalte obiective, al doilea pod trebuia trecut la... N-am calculat timpul intermediar, pârâie neaşteptat în căşti frânturi din care nu se desprinde absolut nimic, zburăm foarte jos, între munţi, şi cel care emite zboară foarte jos, alte pocnituri, şuierături în căşti, cred că au început. După oră ar fi CORBII la obiectivul lor; înseamnă că noi mai avem un minut, cincisprezece kilometri, din nou sudoarea aceea rece, acum trebuia de fapt să ne învârtim în viraj, pe stânga la verticala Blandiana. Valea se deschide aproape dreaptă înaintând din munte, podul al treilea

creşte în parbriz, inundă cabina, mare, negru pe prundişul galben, pe apa cenuşie, douăsprezece secunde, cele douăsprezece secunde pierdute, câştigate, dacă LUPII din faţă n-au ajuns încă avem şanse serioase să nimerim fix sub bombele lor, sau ei să intre în exploziile noastre, în rafalele tunurilor de bord, după schema de atac acum trebuia să bag motorul în plin, sa cuplez forţajul, nu încă, ce manevră de întârziere se poate face în timp util, între munţi, munţii sunt ascunşi în ceaţă, în norii joşi, dacă nu... chiar acum...

— LUP 1, la obiectiv !

Maneta de gaze în plin, încă patru secunde: la stânga se desprinde din negură, atârnă deasupra noastră o masă imensă, întunecată, nedesluşită.

— LUP 2, la obiectiv !

Cuplăm, avionul zvâcneşte, cabraj patruzeci de grade, viraj stânga până pe cap-compas 30; la 1.900 metri de nori sfârtecaţi aduc MIG-ul la orizontală, corectez capul picând uşor şi jos, în faţă, joacă cercul colimatorului pe pânze de abur cenuşiu, pe luminişul ştiut dintotdeauna, visat, tăiat dreptunghiular, flăcări lungi şi roşii ţâşnesc în dreapta dintre brazi, antiaeriana Generalului. Picior stânga, palonierul împins la fund, MIG-ul icneşte, glisează pe aripă ducându-se în peretele nedesluşit cu Petre atârnat deasupra, când redresez în cercul colimatorului dansează haotic brazi, stânci, şi construcţia aceea din bârne, din şine, aducând suficient de bine cu o rampă de rachete. Au izbucnit trombe de pământ sfârtecat, aruncat în aer, evantaie ţepoase de ţărână, stâncă albă şi lemn sfâşiat atârnă în, aerul greu al zilei; se surpă dintr-o dată cu un vuiet care în cabină oricum nu se aude, cei din faţă sunt în viraj, celula LUP 2, mă uit acolo unde ar trebui să fie... 9807 e aruncat într-o parte, revine, joacă pe mase de aer învălmăşit, am intrat totuşi

prea devreme. Înclin dreapta, când am decuplat forţajul, picăm cu treizeci de grade, aduc greu şi menţin în centrul grilei fixe rampa aceea calpă, unghiul de corecţie introdus...

— LUP 3, la obiectiv !

...lansare, avionul se repede înainte uşurat de bombe, adică mişcarea aceea specială, translaţie paralelă cu solul care de fapt n-ar trebui să urce spre noi, „redresăm !” - ţipă Petre, am redresat, aşa cum virăm strâns dreapta am timp să văd patru picături negre de moarte ducându-se în jos dar nu sunt bombele mele, sunt ale coechipierului. Se proiectează pe cer crucea gradată a aparatului de ochire, armez tunul, turul de poligon ţinut cu dinţii ca să nu intersectez primele două formaţii... Fulgeră în viraj explozii, exploziile noastre, perdele de piatră smulsă din scoarţa planetei, fărâmată, aruncată haotic în aer, suspendate incredibil, cu trunchiuri de copaci învălmăşite pe fondul întunecat...

— LUP 4, la obiectiv !

Abia acum mă dezumflu, atârn în chingi o secundă, două secunde numai pentru mine, trecem de traversul luminişului sfârtecat în fel şi chip sub nori de fum, de praf, de cetină învârtejită, atunci văd ultima celulă cum pică peste obiectiv, se pierde în valuri de fum amestecate cu franjuri de ceaţă, de ploaie. LUPII din faţă raportează a doua trecere, cum nu reuşesc să-i văd ? s-au băgat în exploziile ultimei celule, în faţă flăcări portocalii ţâşnesc dintre brazi, din ţevi încinse de tun. Trag în noi ăştia, trag în noi din faţă şi din stânga, atenţie ! strigă Petre. Cabraj şi viraj chinuit, avionul coechipier rămâne în urmă, zboară glisat lateral, ciudat, cu planul drept înainte. Ne repezim spre sol, redresăm chiar peste ţevile tunurilor; mai târziu Petre se jură că a văzut artileriştii fugind, sărind de pe afetele lor şi gonind

printre copaci, dar asta se întâmplă mult mai târziu, după aterizare. Acum redresăm chiar peste ţevile tunurilor, din nou motorul în plin cu viraj pe dreapta dar luăm înălţime, nu mai sunt probleme cu obiectivul, încadrăm poiana arsă, rafală prelungă, intră în carne fierul striat al trăgaciului, sub mine, sub podeaua cabinei, închizătoare duble trimit în ţintă sute de proiectile în câteva secunde. Gata !

Redresăm, întoarcerea acasă e acelaşi zbor care mă rupe în două încercând să-i găsesc pe cei din faţă. Nu pot spune la radio: LUP 1 dă-mi poziţia ta, pentru că tot ce am făcut până acum ar deveni inutil, şi reuşim încă o dată să intrăm în tur de pistă exact la locul nostru, adică aşa cred eu până la scoaterea trenului. În faţă Marin Diaconu raportează tren scos, pe urmă coechipierul lui, raportează Mişu Pavica, am timp să-mi spun că, uite, colonelul Pavica mi-a fost comandant de patrula şi am învăţat o grămadă - de aviaţie de la el, raportează Titi: „Tren scos, permiteţi aterizarea”, mai este cam o jumătate de minut până la travers, scot trenul mai devreme, nu-l scot...

— LUP 4 cu formaţia tren scos, raportează Feri Stănculescu, nu ştiu ce să cred, nu cred că au scos trenul de aterizare mai devreme, înseamnă că am intrat în tur *după* ei, oricum suntem sub conducerea radiolocatorului de aterizare, s-au mai văzut avioane încurcate în tur de pistă şi nu... 500 kilometri pe oră, am ajuns la travers, maneta trenului pe „scos”, obişnuitul salt de presiune în instalaţia hidraulică, obişnuitele lovituri înfundate sub aripi, sub fuselaj, când trenul se zăvorăşte pe „scos”; măresc turajul, văd cum ies jambe din avionul lui Petre, atârnă o clipă în curentul de aer, zvâcnesc scurt, gata, s-au zăvorit.

— OK, face Petre în căşti.

— LUP 3 cu celula, tren scos, raportez grăbit, pe urmă aştept: ce-o să spună conducătorul de zbor ? Nu spune nimic, are treabă cu unul din CRAPI, CRAPII au zburat la înălţime, ca grupă de înşelare a radiolocaţiei, au coborât prea repede, s-au aburit cupolele, nu se mai văd între ei. Intervine staţia de dirijare la aterizare, îi eşalonează în înălţime, îi trimite la radiofar pentru venire la aterizare după schemă; oricum trebuiau să se ducă la radiofar, altfel nu poţi sparge în linişte un plafon ca cel de azi.

— Aprob aterizarea, răspunde scurt conducătorul de zbor, dar asta se întâmplă cam aproape de virajul trei, şi se întoarce la CRAPII lui.

Aterizez, vin cu viteză mai mare ca să-i uşurez viaţa lui Petre, nu mult, zece kilometri pe oră în plus, vântul bate din spate-stânga, ştiu asta din decolare, ne-am desprins doar în dreptul aerogării dar atunci n-am *conştientizat*, atunci întindeam gâtul după cei din faţă şi cei din faţă nu erau; aterizăm cu vânt de coadă, cu zece kilometri pe oră în plus şi bineînţeles se rupe paraşuta de frânare, am ceva de lucru până reuşesc să opresc avionul, degajez normal.

Mă las să atârn în chingi, abia acum; rulăm prin faţa aerogării, ce de sticlă, înăuntru e cald, umed, ca în seră, cresc ficuşi mari în cutii galbene din lemn lăcuit. Pe platforma TAROM avionul cel mare aterizat înainte de racheta verde îşi încarcă pasagerii: un Boeing 707 Lufthansa vopsit cu mult galben, cu alb, cu albastru, cu coiful radarului din vârful fuselajului negru, lucios ca un nas de cocker spaniel. Face semne cineva de lângă avion, pilotul, ridică pumnul cu degetul mare înălţat, ce chestie, ne recunoaştem între noi pe toate meridianele. Aiurea, nu-i pilotul, de când îşi împodobeşte Lufthansa piloţii cu uniformă TAROM ? E comandantul aeroportului, care înainte de a fi comandant, de aeroport mi-a fost

profesor în şcoala militară şi mă învăţa cum se atacă baterii de rachete ascunse în păduri. Răspund cu acelaşi semn, pun motorul în plin o clipă mică, doar aşa, în semn de respect. Se întâmplă ceva cu pasagerii care urcă prin trapa căscată în coasta lui Boeing, parcă ar vrea să fugă dar nu ştiu foarte bine unde, doar acum îmi dau seama că, într-adevăr, motorul unui avion supersonic de vânătoare băgat în plin e cam zgomotos, auzit din imediata apropiere.

Cobor la gurile de alimentare, merg alene spre celula de alarmă. Feri vine lângă mine, stai puţin, rămânem în urma celorlalţi.

— Băi, se repede Feri, unde naiba ai fost ?

E genul de situaţie în care prefer să fac pe tâmpitul.

— Adică ? mă interesez.

— Unde naiba aţi fost, tu şi coechipierul tău ?

Ridic din umeri:

— La poligon, împreună cu voi. Am făcut praf o rampă de rachete.

Arăt caseta neagră, filmul fotomitralierei.

— Dacă vrei, îţi arăt şi filmul...

— Ei, îmi arăţi pe dracu. Aţi fost voi la poligon - Feri cască ochii la mine de jos în sus dar nu cu noi. Uite aşa mă uitam după tine, ca melcul - îmi arată cum se uită melcul - nu te-am văzut. Erau numai două celule în faţă, doar în turul de poligon au fost într-adevăr trei, credeam că am vedenii, însă acum, la aterizare, nu v-a mai mers...

În stânga, pe pistă, aterizează ultimele avioane şi doar acum realizez, cutremurat, că am făcut absolut toată misiunea de capul nostru, Petre şi cu mine, doar la nenorocitele alea de rampe am reuşit prin nu ştiu ce minune săi ne intercalăm între avioanele formaţiei.

— Ascultă, pun o mână grijulie pe umărul lui Feri, n-o să zic nimănui, dar cred că e cazul să mergi la oftalmolog.

Feri nu înghite chestia cu oftalmologul, moare să-mi demonstreze că nu am zburat cu toată formaţia, îl las să vorbească; de fapt nu pierd nimic dacă-i arăt ce s-a întâmplat, dar sunt lucruri care nu se spun, aşa cum sunt lucruri care, simplu, nu pot fi făcute. Ura nu se spune, dragostea nu se spune, se închid în inimă, se ţin tăinuite acolo, doar uneori, foarte rar şi negândit se scot la iveală, pe urmă faci cu ele cam ce ar fi de făcut, le tragi înapoi la prima atingere sau loveşti copleşitor pentru că şi dragostea poate lovi la fel ca ura, iar ura poate fi învăluitoare ca dragostea. Nu ştiu dacă e bine, se pare că uneori e preferabil să declari în clar ce ai de declarat, se pare că uneori ceea ce se aşteaptă sunt exact declaraţii, chestie de structură, de *stil*, de conjunctură, stilul meu e tăcerea, complicat în orice caz. Din cauza acestor complicaţii nu m-am dus sa fac viraje pe stânga la Blandiana. Feri e aviator adevărat, ar înţelege cu sufletul lui mare de pilot ce e de înţeles pentru piloţi; în rest ar cere prea multe lămuriri, şi exact asta n-am chef, să dau lămuriri. Ar trebui să mă întorc prea mult înapoi, să scot din mine lucruri pe care le cred înmormântate pentru totdeauna, şi aşa mai departe. Povestea începe în orice caz pe câmpul acela pustiu, lângă avionul îndoit cum n-am crezut că poate fi îndoit un avion. N-am chef să dau lămuriri, am chef să respir oraşul frumos aşezat pe malurile unei ape lunecând lin între cheiuri din piatră sură mărginite de parcuri, parcurile sunt bătrâne, pustiite de toamna târzie, pe pajişti galben-cenuşii, între stejari

înalţi, negri, contorsionaţi, aleargă evident cockeri aurii, sau albi cu pete negre. Aleargă şi canişi bezmetici, şi dalmaţieni stropiţi, dar cockerii sunt de departe, cei mai minunaţi. Ţâşneşte un lup alsacian dintre tufe, se loveşte de noi, o fată înaltă aleargă după el cu lesa în mână.

— Mii de scuze, spune peste umăr.

— Nu face nimic, răspunde Feri cât poate el de fermecător, dar n-are nici o şansă, fata e mult mai înaltă decât el. Şi e subţire. Şi are blugi strânşi pe picioare nesfârşite. Şi are păr de zână, ca Ioana, numai că părul ei e negru de-a binelea.

— O să sperie cockăraşii, spun, fata râde aruncânduşi părul de zână pe spate cu un gest atât de intrat în ea că nici nu-l mai ştie, dumnezeule, spune râzând, el s-a speriat de urechiaţii ăştia !

Pleacă în fugă strigând câinele. Rex. Rex. Feri zâmbeşte în felul lui rostogolindu-şi ochii oricum rotunzi, ei, spune, cum îţi par fetele de aici ?

— Bolo-bolo, răspund indiferent. Nu-s chiar genul meu.

Feri fierbe de patriotism local:

— Dar care-i genul tău. mă rog ?

— Blondele-sauvage, spun alene şi arăt cu mâinile prin aer. Au întotdeauna un jeep, pe care ştiu să-l repare singure, şi stârnesc în oameni dorul de ducă.

— Ca o sirenă de vapor, spune Feri uitându-se drept în ochii mei.

— Exact.

— Şi nu mint niciodată.

— O, spun, hai s-o lăsăm moartă. Te rog.

— De ce ?

— Prea multe de scormonit, prea multe de explicat.

Sună aproape ca o capitulare, şi Feri nu insistă.

Traversăm canalul târându-ne ghetele de zbor pe un pod cu bolţi groase, se văd alte poduri cu bolţi groase

arcuite peste apa cenuşie, unul, încă unul, douăsprezece secunde după al treilea cuplez forţajul, cabrez în viraj pe stânga, peste turnurile catedralei. Oftez, oraşul e într-adevăr nemaipomenit, are doar de câştigat aşa, învăluit în, pâclă, în amurg, în toamnă.

— Ce înseamnă bolo-bolo ? îşi aduce aminte Feri.

— Nu ştii, spun, cântecul acela indian ? Mama - bolo-bolo, Papa - bolo-bolo, asta înseamnă.

— Chiar, face Feri. Bolo-bolo. Sigur. Cum am putut sa uit.

Pe urmă ne fâţâim tăcuţi pe străzi înguste, nu înguste în sensul absolut al cuvântului, casele sunt înalte şi foarte masive, apasă aerul brumat dintre ele, pâclă de seară, lumina ajunge filtrată blând, se frânge stins, irizată în halouri mititele de fire de mică din pietrele pavajului bătute zdravăn cu maiul acum două sute de ani. Porţile caselor masive se boltesc până la etajul trei, dau invariabil în curţi pătrate, imense, pustii, mărginite din patru părţi de şirurile ferestrelor cu grilaje sofisticate, din fier negru răsucite în fel şi chip.

— Haide, Feri mă trage într-o curte interioară, paşii răsună sonor sub boltă, sfâşiem aerul încremenit, timpul scurs se agaţă în fire lungi, lipicioase, de obraji, umeri, pe frunte, ca o pânză de păianjen. Ne prăvălim în spirala unei scări de lemn, jos e cald, muzică molcomă, lumina roşie iese în raze subţiri din făclii groase înfipte în zidul din cărămizi înguste. Ne rezemăm de bar, stejar lustruit, nu lăcuit, lustruit de coate, pahare, vreme, cum numai stejarul se poate lustrui, bem ceva foarte tare şi care miroase frumos, comandat de Feri la urechea barmanului neruşinat de tânăr şi subţire pentru locul acela. Zidurile se scobesc în firide adânci, s-au obişnuit ochii cu lumina slabă, în firidele acelea, la mese joase, sunt aşezaţi semenii noştri apropiaţi şi aflaţi atât de departe...

— Salut, spune Feri, ridică paharul spre mine.

— Poftim ?

— Salut, repetă Feri.

— A, da. Ridic şi eu paharul. Pentru ce bem ?

Feri se gândeşte cu ochii în tavanul arcuit, arcurile pornesc din coloane scurte şi groase, se înalţă, se pierd în întunericul de sub bolţi.

— Ei, spune, parcă e nevoie de un motiv special. Pentru noi... explică mai mult cu mâinile - aşa... pentru că suntem, şi...

Şi bem pentru că suntem, lunecă băutura tare în noi, explodează tăcută în difuze pachete de căldură moleşitoare, ne cuprinde căldura aceea, ne apropie înălţător, ne face mai fraţi decât eram. Ne uneşte pe toţi cei adunaţi în gaura asta de sub pământ, noi doi cum stăm în picioare, barmanul tânăr, semenii noştri aşezaţi la mesele scunde. Gând nedemn, ultimul: ăsta mă pileşte ca să-i spun... Aiurea, mai am foarte mult până să mă pilesc. Şi nu Feri, nu Feri, mi se face ruşine pentru gândul nedemn.

— Ascultă, întreb spăsit, noi de fapt ce bem ?

— Cum ce ? se miră Feri. Bolo-bolo !

Ridică paharul, a început să-mi placă, spun „salut”.

— Salut, spune Feri. Pentru ce bem ?

Mă gândesc la Petre, la fata înaltă din parc, la General, la ce am făcut noi doi în mare secret. 9007 şi cu mine, la tipii ăştia de la mese care habar n-au ce am făcut noi doi în mare secret.

— Pentru toată lumea, spun, dar mint, pentru că de fapt mă gândesc doar la câţiva oameni, care nici nu sunt aici, ba unii sunt chiar foarte departe. Iar alţii din cei la care mă gândesc acum sunt atât de departe, încât n-o să-i mai văd niciodată. Aşa că bem pentru toată lumea, chiar dacă fiecare are viaţa lui despre care habar nu

avem, în care nici nu existăm, chiar adevărat, ce chestie ştiută de mult dar simţită *fizic* doar în subsolul ăsta cald, întunecos, fiecare duce o lume în care el e centrul fără să fie dispus să recunoască acest lucru şi celorlalte lumi aflate lângă el. Lunecă privirea de pilot peste lumile aşezate la mese, se opresc absolut fără voie asupra unui adevărat univers foarte bine pus la punct, pulover gros cu guler înalt, profilul fin ieşit de sub părul lăsat, pe umeri, lucesc mat în penumbră, sub fusta moale în carouri, genunchi rotunzi, o clipă îmi amintesc de Ioana, de fustele ei scoţiene, de o grămadă de fuste, de complexul fustei descoperit de doctor Freud.

□

Avionul cel mare şi verde aterizează la Otopeni, tot sud-estul ţării e în ceaţă, balizele se văd doar de la câteva sute de metri, întâi o licărire vagă, pe urmă haloul mititel de lumină, abia de aproape s-au alcătuit dungi palide care trasează marginile pistei. De la aerodrom la Gara de Est mergem cu un ARO mare, tot drumul ne minunăm profesional cum au nimerit, cum au reuşit piloţii să găsească pista, să aterizeze pe o vizibilitate atât de scăzută. Antivizibilitate - proclamă Henţ. Uite ce-i afară. „Afară” e dincolo de ferestrele microbuzului, Bucureştiul lucios, umed, întunecat, neprietenos, oraşul în care m-am născut şi restul - nu-mi spune nimic. Nu *mai* îmi spune nimic. O grămadă de oameni se dau în vânt după oraşul. Bucureşti, fac cam tot ce pot ei să facă, uneori chiar mai mult, lasă marea, câmpul, muntele, ape limpezi, lasă pădurea, vin să se îngroape până peste cap în beton, în asfalt, în fum, în zăngănit de tramvaie, huruit de autobuze grele, chelălăit de Dacii 1300 accelerate la maximum şi omorâte din frâne între

două stopuri. Argumente pro sunt teatrele, concertele de joi seara de la Radioteleviziune, de vineri seara de la Ateneu, aiurea, am stat trei ani întregi în Capitală, nu m-am dus măcar o dată la teatru sau la concert. Bilete existau, Mihaela Dan alerga înnebunită să ni le vâre pe gât, glumea, plângea, ne amenința, rămânea cu ele în geanta ei de activistă sindicală. Nu-mi fac punct de glorie că n-am călcat de ani într-o sală de concerte, prefer însă să ascult muzică la mine acasă. Întâi, pentru că home, sweet home. Apoi, pentru că ascult *numai* ce vreau eu; dacă vreau, dacă sunt, dacă am nevoie într-o seară de J. S. Bach şi numai de el, pot asculta J. S. Bach cât îmi place fără să fiu obligat să aud înainte ceva care nu se potriveşte cu mine-cel-din-seara-aceea. Pe urmă sunt aplauzele, asta este o chestie peste care într-adevăr nu se poate trece, aplauzele rup, sfarmă, fac praf tot ce s-au străduit oamenii din orchestră cu instrumentele lor strălucitoare să clădească în noi, să ne adune din cotloane neştiute, să ne facă la loc buni ca la început, astea toate se duc dracului, se risipesc de tusea uscată slobozită în pauzele dintre părți şi în aplauzele finale. Mai este înghesuiala de la garderobă, care desăvârşeşte ce-au început strănuturile şi aplauzele. De teatru tot aplauzele mă țin departe, aplauze, chemări nesfârşite la rampă, morții din piesă care se ridică să salute publicul ridicat în picioare. Se salută unii pe ceilalți până reuşesc să se convingă că toate sunt ca înainte, că nimic nu s-a schimbat, la ce mai mergi atunci la teatru ? Am văzut actori laminați peste fiecare centimetru pătrat din scândura scenei, şi care îşi trimiteau sufletul să colinde în sală, şi sufletul lor rămânea câte puțin în fiecare spectator, George Constantin în *Henric al VIII-lea*, Maria Ploae în *Doi pe un balansoar*, junele Florentin Duşe de la Baia Mare - tresăreau la sfârşit, se, cutremurau

nedumeriţi, aplauzele acelea îi împingeau brutal înapoi, în învelişul din care încercau de-a lungul întregii seri să iasă, şi să ne convingă şi pe noi că au reuşit. Şi să ne ia generoşi cu ei în lumea aceea a lor unde nu-i lăsăm să ajungă exact cu aplauze nesfârşite...

Aşa văd eu lucrurile, oraşul Bucureşti cu teatrele şi concertele lui, şi mai cred, în seara asta cu ceaţă adunată în farurile maşinii, că supremul omagiu oferit de spectatori actorilor, orchestrei ar fi tăcerea plina de reculegere. Recunoaştere î*n sine* a ce datorăm într-adevăr celor care îşi dau duhul pe scenă, se transformă în arcuş, în gând, în muzâcă, în fiecare dintre noi.

Aburii albi-cenuşii se răsucesc în perdele opace cu miez strălucitor de lumină dincolo de parbriz, smulg din întuneric siluete negre, zgribulite, dosuri de maşini cu stopuri şi numere murdare de noroi. Ajungem la gară în ultima clipă, traversăm fuga peronul, priviri curioase urmăresc jachetele de zbor cu ecuson pe umăr, sacii de paraşută, ghetele înalte care lovesc cadenţat pardoseala alunecoasă, gresie galbenă sau ciment îndelung lustruit.

— Ăştia-s naţionala de volei, aud în treacăt o voce.

Naţionala de volei, de ce nu ? Se putea şi mai rău, în tren e cald, vagonul lung se clatină pe şinele căilor ferate de sud-est, de sticla groasă a geamurilor s-a lipit ceaţă reflectând lumina lămpilor chioare, tuburi de neon cu fâşii palide de gaz ionizat între electrozi uzaţi, obosiţi ? îmbătrâniţi înainte de vreme. Bineînţeles că adormim, ne scoală „naşul”, controlorul cu bandulieră roşie, gata băieţii, spune, deşteptarea. Coborâţi la prima.

— De unde ştiţi că ne dăm jos la prima ? se apără timid Ion, controlorul priveşte suveran, tovule, spune, aviatorii care se urcă în trenul ăsta coboară întotdeauna la prima.

Gara noastră e mică, înecată în câmp, în noapte, în ceaţă; trenul fluieră, scârţâie, zăngănesc tehnic tot felul de tampoane şi cârlige; a pornit, pleacă spre oraşul mic unde doarme Johanna. Mă las pe sacul de paraşută, dacă mă gândeam puţin rămâneam în tren, coboram în oraş, mergeam la fată. Dacă. Se întâmplau o grămadă de lucruri dacă mă gândeam puţin, şi altele, care s-au întâmplat chiar, nu s-ar fi petrecut niciodată.

— Te culci aici ? se interesează Petre.

Mă ridic, sacul pe umăr, traversez plăci dreptunghiulare, umede, din beton, între care vara creşte iarbă cu fir subţire.

— Unde-i maşina ?

— Care maşină ?

Chiar, care maşină ? Cea care trebuie să ne ducă acasă, spune Ion, am vorbit la Otopeni cu piloţii avionului verde, să telefoneze la aerodrom, să ceara o maşina pentru trenul de noapte. Vezi să nu fi telefonat, spune Livache.

Toate astea miros a trei kilometri de orbecăit aposloleşte prin ceaţă, pe asfaltul acoperit cu noroi subţire, lipicios. Intervine şeful de gară, unde plecaţi pe mizeria asta ? întreabă, lanterna verde decupează un cerc mare în aerul ceţos. Rămâneţi până se luminează.

Până se luminează e foarte mult, dacă se mai luminează vreodată. Şeful gării insistă. Declar că eu unul nu rămân, băi, spune Petre, nu fi bleg. Pe tine oricum nu te aşteaptă nimeni. Mă aşteaptă maşina ARO-10 nimeni-n-o-întrece, mă aşteaptă drumul până în oraş, mă aşteaptă fără să ştie Johanna, cu părul ei arămiu pe lumină şi negru de tot în întuneric, dar astea nu sunt lucruri pe care să i le spun lui Petre. Tuşeşte un motor în întuneric, halouri rotunde în jurul farurilor, Ion se sprijină protector de umărul lui Livache.

— Vezi, colega, piloţii sunt oameni de onoare.

— Ce chestie, spune Livache, dar în timp ce vorbeşte ne înghesuim în microbuz călcându-ne pe picioare, am plecat - ce chestie, n-aş fi crezut niciodată !

— De ce ?

— Păi, şi tu eşti pilot.

Se şterge, dispare în ceaţă şeful de gară rămas pe peronul gării lui, cumplit de necesar, ştiind foarte bine cât de necesar este, cu şapca roşie trasă pe frunte, cu lanterna cea verde, cu pantalonii de uniformă băgaţi în cizme scurte de cauciuc, şi de ce se strânge ceva cald în mine când mă gândesc o clipă scurtă la el ?

Avem nevoie de un sfert de oră să ajungem la blocuri, lucesc fosforescent în iarba galbenă, udă, încâlcită a şanţului, ochi de fiare ieşite la vânătoare; un iepure terorizat traversează şoseaua chiar sub botul maşinii. Am ajuns, frână, microbuzul derapează, alunecă, opreşte de-a curmezişul drumului. Treptele umede din ciment, urc scări în întuneric, acasă la mine, etajul întâi apartamentul din stânga, e cald, e bine, e linişte învăluitoare, miroase stins a Johanna. Uşa de la camera cu sabia bunicului are pictat pe geam un vitraliu multicolor, Tristan cu Isolda în braţe, o ţine strâns, părul blond al fetei îi învăluie pe amândoi, aşa cum nu s-a întâmplat niciodată în viaţă. Clanţa nu vrea să se închidă, aproape trântesc uşa, mă opresc în ultima clipă. Înainte chiar de a-mi da seama de ce am stăpânit gestul repezit; pe canapea, sub sabia bunicului, doarme cald Ioana cu părul ei de toate culorile răsfirat pe pernă, cu picioarele lungi răsucite incredibil, toate astea luminate roşu de spirele încinse ale radiatorului, şi rămân nemişcat fără să ştiu bine ce trebuie să fac, fără să ştiu bine ce trebuie să cred, fără să ştiu ce se întâmplă cu mine de atâta fericire,

Uite cum sunt dimineţile cu Ioana: întâi senzaţia nelămurită de căldură bună, e vis, mă adun în mine să păstrez visul, lumina săracă de toamnă-iarnă ajunge roşie pe retină, filtrată de o reţea foarte fină împletită din fire subţiri, castanii-roşcate. Blonde spre margine, acolo lumina e galbenă. Pe urmă strâng în braţe căldura aceea bună, fata se întinde moale, se lipeşte aşa cum ştie ea - de la călcâie până în creştet - dar eu încă habar n-am că e Johanna, mârâi ceva, atunci fata se răsuceşte spre mine, braţe subţiri, moi de atâta dormit, mă trag spre sclipirea umedă a dinţilor între buze uscate de somn.

Sărutul acela e foarte lung, şi, cum să spun - total; - exact ăsta e momentul în care Levis începe să-şi chelălăie electronic partitura.

Pe urmă ne depărtăm unul de celălalt, stăm aşa, întinşi, cu ochii în tavanul alb pe care se întâmplă leneş tot felul de chestii, mâna mea caută mâna fetei, sau mâna fetei caută mâna mea, strângem degetele încleştate şi e într-adevăr bine. Sunt ceva gânduri, nu prea multe, colindă între noi fără cuvinte. Sunt câteva gesturi blânde, niciodată terminate, care nu ştiu precis ce înseamnă pentru Ioana, pentru mine nu înseamnă mare lucru. Uneori fata se ridică pe jumătate, se uită la mine, dacă mă pricep cumva să citesc în priviri ce văd eu atunci în ochii Ioanei este, simplu, - iubire. Pentru mine. Lucesc mocnit cu o lumină limpede, foarte caldă, care nu poate veni decât foarte dinăutru, nu ştiu bine ce să fac pentru că mi se pare ciudat să mă iubească cineva. Cred că cel mai bun lucru este să privesc în continuare tavanul, sau să închid ochii, dar nici aşa nu e bine pentru că Ioana mă sărută pe pleoape, lucru greu de suportat.

— Ascultă, spune fata încet, se uită cu ceea ce eu cred ascuns să fie iubire, pe urmă tace, îşi muşcă buzele, reia foarte încet, abia o aud, ascultă, spune, poţi face dragoste cu... cu o femeie, mă rog, şi să te gândeşti în timpul ăsta la altă femeie ?

— Tâmpită întrebare.

— Tâmpită, acceptă fata, dar... poţi ?

— Tu de fapt vrei să ştii dacă *eu* mă gândesc la altă tipă când facem amor.

Ioana trage aer în piept, îi dă drumul într-o răbufnire bruscă:

— Da.

— Nu, zic eu, nici măcar nu mint.

Ion al meu râde gros de bucurie şi gata, s-a terminat.

— Aoleu, spune, iar întârziem. Cât e ceasul ?

— Dă-l dracului de ceas, spun aproape cu ură. Azi e o zi fără ceas.

Fata priveşte întrebătoare.

— Aviaţia militară ne-a dat două zile libere, explic.

— Pentru alea patru cât ai lipsit ?

— Yes, ma'am. Ce-ar fi să rămâi şi tu ?...

— Tocmai azi, face Ioana, nu se poate. Azi lansăm la apă cuterul pentru englezi.

— Pentru cinee ?

— Pentru englezi, fata mă priveşte foarte de sus. Ce crezi ?

— În nici un caz că scoicile alea ajung până-n Anglia, spun.

— De ce să nu ajungă ?! se miră fata.

— Acolo e multă ceaţă.

Ioana râde.

— Au radar, spune. Au sonde ultrason. Au elice întubate, care permit navigaţia în ape cu fund mic şi întoarceri aproape pe loc...

Se scoală înfăşurată în cearceaf, pleacă la baie foarte mândră de bărcile ei.

— N-au cum să ajungă în Anglia, ţip după ca. Asta-i părerea mea, ca pilot.

Fata se răsuceşte maiestuoasă în mers.

— Voi oricum sunteţi o specie controversată, spune, trânteşte uşa cu Isolda pictată în braţele lui Tristan. Se întoarce după câteva minute, miroase proaspăt a săpun bun, apă rece, dor de viată, aşa cum miros femeile tinere când vin de la baie.

— Recunoaşte că le duceţi cu trenul, spun. Până la Callais. Le treceţi dincolo cu ferriboatul, le plimbaţi iarăşi pe calea ferată până la Londra.

— De ce tocmai la Londra ?

— Acolo e un lac mic. Sloboziţi cuterul în lac, pe urmă englezii dau un şiling ca să se uite la el cum pluteşte.

Abia acum se supără Ioana.

— Uite ce e, spune, ştiu că avioanele tale sunt nemaipomenite, ultimul răcnet al geniului uman etc. Dar asta nu înseamnă să râzi de tot ce nu este avion...

— Asta-i drama vieţii mele.

— ...şi să crezi că numai voi. sunteţi grozavi, iar ceilalţi sunt făcuţi aşa, ca să vă admire pe voi.

— Bineînţeles.

— Află că nu vă admiră chiar toată lumea.

— Exact, abia acum îmi aduc aminte, spuneai că suntem o specie controversată.

— Bineînţeles. Bagă nasul în pernă.

— Te îmbraci ?

— Da. zice Ioana sec. Vii cu mine ?

Întreb aşa, cu nasul în pernă:

— Şi cine ne controversează, mă rog ? Nu vin cu tine.

— Păi, spune Ioana, şi aud cum alunecă hainele pe ea, pânză pe piele, lâna de deasupra pe pânză - tot felul de

tipi. Cred că-şi fac veacul pe la voi pe aerodrom, pentru că ştiu o mulţime de lucruri.

— Lucruri bune ?

Amestecate, face Ioana, dar mai bine o lăsăm moartă.

— De ce ?

— O să cam explodezi dacă auzi ce spun tipii ăia despre voi.

— Dă-i drumul, zic. La urma-urmei, ce pot spune ?

— Tot felul de murdării mărunte. Nu ştii cum e ? explică Johanna cumva vinovată. Dacă vor să spună tâmpenii, spun tâmpenii, indiferent de ce se întâmplă într-adevăr.

— Ascultă, răbufnesc inutil, ce dracu-i interesează viaţa noastră ? N-au existenţa lor personală s-o întoarcă pe toate părţile ?

— Gata, zice făta, am plecat. Ştiam că aşa o să iasă.

A tras pe ea blugii roşi lipiţi de fund, puloverul gros cu guler înalt, ştiu şi eu ce o să iasă. Iar o să-şi sucească toată lumea gâtul uitându-se după ea pe stradă, asta o să iasă. Sar din pat, aşteaptă puţin, spun, mă îmbrac şi vin cu tine. Să văd cum îţi pleacă flota în Anglia.

Îmi pun şi eu blugii, mai uzaţi decât ai ei, pulover pe gât, ghetele de zbor pe sub blugi, coborâm scările împreună, ocolim blocul, traversăm aleea, chiar în faţa garajului dăm de doamna Soroşan, vine dinspre „fermă” legănând găleata de plastic. Pe aerodrom regulile de convieţuire sunt stricte, mă conformez...

— Sărut mâna, doamnă.

— Bună ziua. Mergi în oraş ?

Doamna Soroşan, înaltă, încă dreaptă, încă focoasă, a crescut patru copii risipiţi la facultăţi şi prin viaţă, ştie bine ce se cuvine, ce nu se cuvine, mă priveşte drept în lumina ochilor legănându-şi liniştită găleata.

— Da, doamnă. Vreţi să vă aduc ceva ?

— Dacă dai prin piaţă, poate mai găseşti ceva mere.

— În regulă, doamnă, spun.

Ioana nici nu există pentru ea. De fapt, mă îndoiesc că în clipa asta Ioana mai există pentru cineva, doar o siluetă încremenită cu blugi strâmţi şi cu respiraţia tăiată.

— Şi nişte varză, dar nu ştiu dacă te pricepi...

— O să încerc, doamnă..

Ţi-am spus că pe aerodrom regulile de convieţuire sunt stricte.

— Nu ştiu dacă te pricepi, repetă blând doamna Soroşan, e mai mult treabă de femeie.

— O să fac tot ce pot, doamnă; poate găsesc pe cineva care să mă ajute.

— Aşa, spune doamna Soroşan cu glasul ei egal. Vreo zece kilograme.

— În regulă, doamnă. Sărut mâna.

— La revedere, spune, dar merită să auzi cum spune asta.

Pleacă fără să privească înapoi, deschid garajul, pornesc motorul, scot maşina ARO mergând cu spatele, ca racul, doar acum se clinteşte Johanna din loc. Se aşează tăcută lângă mine, priveşte fix prin parbriz.

— Ascultă, pun mâna dreaptă pe piciorul fetei, doar nu te-a... doamna asta...

— O, face Ioana, doamna asta e o adevărată lady.

— Atunci ?

— Găleata, explică fata, era goală. Asta aduce ghinion.

Ieşim dintre blocuri, abia acum mă uit atent la Ioana, nu se mai poate ţine, râde lăsând mult capul pe spate, părul bogat e strâns într-un coc sever, cum purtau atenienele pe vremea lui Pericle, cocul se turteşte de speteaza scaunului, se desface într-o explozie de plete castanii-roşcate, râdem amândoi. Râde maşina ARO

opresc în ultimul moment cu botul pătrat atingând bariera vărgată, tabla octogonală, cele patru litere albe pe fond roşu aprins: STOP.

Şantierul e curtea aceea cu rumeguş pe jos care se termină prin şine ruginite dispărând două câte două în apa mâloasă a fluviului. Totul se întâmplă aici înclinat, malul e lăsat către apă, se ridică spre oraş, între apă şi oraş stăpâneşte Johanna peste muncitori bărboşi preocupaţi, peste o macara veche cu aburi, peste aparate de sudură, câteva barăci din tablă ondulată şi schelete patetice de şalupe cu coaste ruginite curbate rugător spre cerul mohorât. Ghetele de zbor se afundă în pământ amestecat cu rumeguş, pluteşte aerul acela suspect de lucruri niciodată terminate, miroase a metal rece, a ulei sleit, a vopselurile portocalii cu care în Bucureşti sunt vopsite acoperişuri de tablă. Apare spectaculos Johanna vârâtă în salopetă, cizme de cauciuc, cască albă pe cap; îmi dă şi mie o cască, albastră, ne înconjoară pufoaice groase, salopete pătate, Ioana a devenit ceremonios „domnişoara inginer”. Sunt desfăcute scheme trase la heliograf, degete nu prea curate urmăresc pe hârtie trasee complicate, dintr-o data sunt inutil, singur, străin între oamenii ăştia care ştiu ce vor, cel mai străin dintre ei, Ioana spune lucruri de neînţeles cu glas nou, scăzut, hotărât, face gesturi aspre, explică, argumentează, conduce, ăsta-i cuvântul, se pune scrâşnind în mişcare o maşinărie complicată care bubuie, pocneşte, şuieră, aruncă scântei albastre de sudură autogenă, totul sub privirea atentă şi pentru că aşa a vrut Ioana. M-am dat la o parte, oamenii aceia strânşi în jurul fetei pleacă câte unul la treburile lor,

rămân vreo trei cu căşti albastre, ca mine, dispar şi ei abia ţinându-se după Ioana care se strecoară printre magaziile de tablă ondulată, grămezi de fiare, stive de cine ştie ce acoperite cu prelate cauciucate - gata, s-au dus. Nu mai sunt. Rămân singur lângă o carcasă de tablă nituită, ciocănită, înfundată, culcată pe o parte; ăsta chiar a fost vapor, dar asta se întâmplă demult, un vapor mai mic care acum, uite, se termină încet-încet pe uscat cu cârma smulsă, cu bronzul elicelor cumplit de corodate înfundat în noroiul acela special, cu ciotul de catarg pe care mai atârnă firul antenei îndoit, frânt. aproape smuls de pe acoperişul cabinei. Priveşte cu găurile hublourilor căscate apa galbenă, malul celălalt, sălciile negre, cerul mohorât.

— Dumnezeule, Ioana apare de nu ştiu unde, cum am uitat de tine ! Să mori de râs, vocea ei e puţin plictisită, ca cineva cu o grămadă de treburi, şi uite, a mai venit o treabă nu foarte importantă, dar care trebuie neapărat făcută. Hai să-ţi arăt hala de trasaj.

Ne strecurăm printre oameni, lăzi, şalupe în devenire, nimic din ce văd nu pare să pornească chiar azi spre Anglia. Hala de trasaj e una din veşnicele barăci din tablă, cred că cea mai mare dintre ele, la intrare lovitură de teatru, Ioana se descalţă, scoate cizmoaiele, trage în picioare cipici groşi din stofă cu molton pe talpă, hai, spune, ce aştepţi, face semn spre ghetele mele de zbor, abia acum văd, în camera îngustă, pe un raft scund, sunt aliniate perechi-perechi de pantofi, ghete, cizme, ca la intrarea în moschee. Şi o grămadă de papuci cu talpa din molton gros. Deschide uşa, mă orbeşte lumina, clipesc, mai mult mă împinge decât intru, alunec pe duşumeaua groaznic de lustruită, baraca ruginită afară e caldă, albă, imensă înăuntru, oameni serioşi cu cipici se târâie pe burtă, în cel mai bun caz merg pe vine trăgând după ei

rigle lungi din lemn elastic, pe care le fixează cu greutăţi din metal lucios, ca nişte fiare de călcat. Se uită pe veşnicele scheme de ozalit, trag cu creioane groase, negre, boante, linii nesfârşite pe cearceafuri de hârtie gălbuie.

— A, bine că aţi venit.

Sare o blondă vârstnică chiar de sub picioarele noastre, uitaţi, îi spune Ioanei, acolo nu se potriveşte niciodată, nu se racordează cum trebuie cu etamboul.

— Credeam că a rezolvat-o beneficiarul, se încruntă fata, din răspunsul blondei înţeleg că aiurea, nu a rezolvat nimic beneficiarul. Atunci, Ioana mea patinează pe duşumeaua lucioasă, ocoleşte cu pricepere rigle lungi, hârtii imense, trece peste fiarele nichelate, patinează aşa până la o planşă anume, ia creionul bont din mâna blondei, modifică în fel şi chip curbura elastică a unei rigle ajutându-se de greutăţi lustruite.

— E bine ?

Blonda trecută se apleacă asupra hârtiei, părul galben mat se amestecă o clipă cu şuviţe castanii, mătăsoase.

— Cred că e bine.

Ioana trage noua curbă de racordare a etamboului cam cu acelaşi aer cu care Alexandru Macedon a tăiat nodul carului de la Gordium, cetatea lui Midas cel bătrân. Pe urmă patinează până la mine, îmi explică cum se croiesc aici tipare pentru tăiat tabla din care e sudat corpul vaselor, lucru uşor în aparenţă, dar greu de realizat practic. Se transpun pe suprafeţe plane tot felul de forme spaţiale, pe urmă suprafeţele acelea plane, din nou curbate în fel şi chip, trebuie să se potrivească la milimetru şi să îmbrace perfect etanş coaste în secţiunea dublu T, scheletele alea patetice văzute afară...

— Aha, spun, ce chestie.

Ochii fetei fulgeră scurt, ascultă, spune, n-ai absolut nici un motiv să faci pe nebunul. La avioane e tot aşa, să ştii. Trebuie să traseze cineva tabla aia de dural.

— Da, spun, dar nu cred că umblă în papuci cu talpă de molton.

— Am uitat, spune fata, la voi trasatorii poartă cipici cu talpă de mătase. Altfel nu se potrivesc bucăţile de avion, între ele.

Sunt tras în altă baracă, mă aplec să mă descalţ, nu-i nevoie, mă opreşte fata, chiar, nu-i nevoie, aici e mai frig ca afară, miroase a fulgere, a ozon, a fum de metal topit. Câtcva fete, drăguţe din ce văd eu ieşind din pufoaice, de sub basmale, copiază cu creta pe table groase de vapor conturul tiparelor din hârtie galbenă.

— M-am lămurit, spun, vreau să ies, Johanna mă apucă de mânecă, aşteaptă, şuieră înciudată, aştept, vine un tip interesant cu blugi aproape noi îndesaţi la glezne în cizme adevărate de piele moale, încreţită, împinge un căruţ din care ies nesfârşit două fire groase, unul galben, unul verde. Răsuceşte ceva, plimbă căruţul peste conturul trasat pe tablă, izbucneşte o flacără îngustă, verticală, orbitor de albastră, metalul gros e tăiat neted, perfect, argintiu şi fierbinte de flacăra aceea.

— Ce zici ? întreabă Ioana.

— Ai o grămadă, de tineret, pe aici, răspund, fata se strâmbă, da, zice, iar ai observat esenţialul.

— Credeam că esenţialul sunt moşnegii ăia cu care te-ai certat când am venit.

Faţa Ioanei se luminează neaşteptat de un zâmbet mare, zâmbesc ochii, dinţii strălucitori, pistruii de pe pomeţii înalţi.

— A, spune, ai văzut-o şi pe asta. Moşnegii ăia sunt. stâlpii…

— Was ?

— Stâlpii. De ei mă sprijin. Dacă n-ar fi ei, n-as face nimic.

— Tocmai aveam impresia că vă certaţi, spun.

— Bineînţeles că ne certăm, ridică Ioana din umeri şi iar nu înţeleg nimic.

Ieşim, şuieră îngrozitor, ăsta-i abur scăpat dintr-o supapă de siguranţă, sunetul sfredelitor trece prin urechi lăsând o dâră roşie, usturătoare; Johanna se smulge de lângă mine, rămân din nou singur între stive de scânduri umede şi grămezi de fiare ruginite.

— Fereşte !

Trec câteva pufoaice ducând agăţată în cleşti lungi o tablă gata croită, marginile argintii, strălucitoare, lasă o dâră de lumină în ziua mohorâtă. Pufăie, mă învăluie un jet cald de abur uscat; pământul se zguduie sub tălpile OIL RESISTANT, hurducăie neagră, plină de funingine, macaraua cu coş. De pe scara din metal zimţat sare Johanna, pare foarte preocupată, de fapt *este* preocupată şi vrea să pară că nu e, asta se simte.

— Tu...

— Uite, o întrerup, dacă te stingheresc cu ceva... vreau să-i spun că nu-i nevoie să-şi bată capul cu mine, nu fi prost face Johanna, doar eu te-am chemat.

Mă conduce pe unde mergeau tipii aceia cu tabla croită, se întinde peste noi braţul lung al macaralei, tinicheaua groasă descrie un arc de cerc peste capete, se lipeşte de alte tinichele, tot mormanul acela de fier începe fără discuţie să semene cu ceva. cu o şalupă mare; sclipesc flăcări de sudură, tabla pocneşte sec, metalul e cusut cu dâre portocalii incandescente, roşii, roşu-ânchis, vânăt - gata, s-a terminat. Rămân dâre groase de metal albastru pe tabla neagră crescută dintotdeauna peste coastele curbate.

— Hai să-ţi arăt un produs finit.

Produsul finit e o şalupă roşie de rugină de la talpa chilei până în vârful catargului mititel, din prova ascuţită până la pupa joasă, teşită, rotundă; o grămadă de oameni intră, ies din cabina şalupei, scot din lăzi cu inscripţia FRAGIL, NU MA RĂSTURNA tot felul de aparate nichelate şi cadrane acoperite cu sticlă strălucitoare. Dispar, cu ele în corpul vasului, apar din nou cu mâinile goale, iar scot aparate nichelate din lăzi şi intră cu ele în cabină sau prin tambuchiul mititel deschis în puntea prova.

— Aici e antena radar, arată fata o aripă albă, îngustă, orbitor de albă pentru tabla roşie, apa galbenă, ziua cenuşie, fixată cu buloane nichelate pe acoperişul cabinei.

— Aha.

— Pe mine mă interesează rugina, nu-ţi fă probleme, spune Johanna, freacă degetul de corpul vasului, praful roşcat se ia pe piele, rămâne metal curat, negru-cenuşiu.

— Vezi ?

— Văd, spun. Aşa le trimiteţi la englezi ?

Din nou am parte de strâmbătura cunoscută, Ioana nu răspunde, mă duce în spatele vasului să-mi arate elicele întubate. Şi o umflătură, o băşică din nu ştiu ce material permeabil la ultrasunete, care de fapt este antena sonarului. Şi locul unde va fi antena radiogoniometrului, pe acoperişul cabinei. Şi colierele din alamă în care se fixează un cilindru gros de plastic alb, devin brusc interesat, în caz de naufragiu cilindrul acela se desface, aruncă din el o plută gonflabilă, o staţie radio, învăţată să transmită singură S.O.S., costume termoizolante, multă mâncare bună.

— Hai să-l desfacem acum, propun, să vedem dacă are chiar toate chestiile astea grozave în el.

Pe urmă apar trei marinari în uniforme bleumarin, când eram mic tata fuma ţigări puse în cutii pe al căror capac zâmbea trăgând din pipă un lup de mare bărbos, timpul zboară înapoi o grămadă de ani, simt mirosul ţigărilor de atunci, primul din marinari, cel care tocmai dă mâna cu Ioana, are exact barba, pipa, zâmbetul matrozului de demult. Toată lumea se salută ceremonios, muncitorii navali, marinarii, Ioana, strâng şi eu mâini, se râde, se glumeşte, se bate pe umeri, se spun lucruri din care nu înţeleg absolut nimic. Şuieră de trei ori sirena sfredelitoare, e un semnal, toată lumea lasă lucrul, ni se alătură, mergem nu ştiu unde, spre gardul şantierului, gard de scânduri care coboară până la apă, se deschide o poartă, trecem dincolo, dintr-o dată e linişte, nu mai vorbeşte nimeni, parcă am trecut un hotar neştiut. Nu văd bine peste umeri, spinările din faţă, ceva foarte alb, ramele de alamă ale hublourilor lucesc chiar şi acum, în lumina cenuşie, catargul nu grozav de înalt, zvelt, lemn galben, împunge plafonul jos. Mai e un ghiu pe care au înfăşurat vela cenuşie, sau husa velei e cenuşie, nu-mi dau bine seama. Mai sunt o grămadă de frânghiuţe, cabluri subţiri din oţel bine întinse printre care ar şuiera vântul, dacă ar fi vânt, astea, - ştiu de la Ioana, şi de la Jules Verne - se numesc fungi, şcote, sarturi, straiuri, atât doar că n-am habar care sunt unele, care sunt celelalte.

Aud glasul fetei peste tăcerea aceea, dar nu-mi dau seama ce spune; aud zgomot de sticlă spartă, catargul lunecă încet spre apă, apare corpul cuterului, gros, neobişnuit de înalt, cu derivor lestat, adică neobişnuit de înalt pentru noi, cei care vedem dintr-un vapor doar ce este peste linia de plutire. E aproape la fel ca la aisberguri, ce se vede afară e abia o treime din ce se află dedesubt. E aceeaşi şmecherie ca la unii oameni, care

arată puţin dar ascund în ei mult mai mult, în bine sau în rău, cum e norocul fiecăruia.

Se leagănă barca albă pe fluviul galben, cu doi marinari albaştri pe punte, al treilea stă la cârmă, în cockpitul de la pupa, abia acum încep aplauze, ţipete, urale. Se strigă urări de bine, pe bordul stâng, acolo unde ies de sub puntea din scânduri înguste gheare ascuţite de ancoră, se scurg, în apa murdară, dâre spumoase de şampanie. Tuşeşte motorul, deasupra eşapamentului apare un colac de fum negru, se destramă, pe fluviu se aude zgomotul regulat, puţin înăbuşit, de Diesel bine pus la punct. La pupa cuterului se agită apa, bolboroseşte, apare un vârtej de spumă care împinge vaporul mititel din ce în ce mai repede. Mai departe, lăsând spre maluri două şiruri de valuri cu creasta ascuţită.

Chiar lângă apă, Ioana se uită după cuterul ei cam aşa cum ne uităm noi după un avion care decolează, dacă avionul acela ar fi gândit îndelung şi făcut până la urma de noi. Vine unul din valurile cu creasta ascuţită, se sparge de malul jos, linge cu limba miloasă cauciucul negru al cizmei, dar Ion nu bagă de seamă. A îngustat ochii, se uită aşa, printre pleoapele întredeschise, dar nu se mai uită după cuter, am ajuns lângă ea şi văd bine - priveşte sălciile negre, contorsionate, ghimpoase, cu crengi-nuiele aplecate până în apă, de pe celălalt mal. Se văd bine pentru că ce-i aici nu este chiar Dunărea, e numai un braţ, chiar dacă toţi numesc în continuare Dunăre calea îngustă de apă, şi ştiu foarte bine că fluviul adevărat curge câţiva kilometri mai la sud, dincolo de insula cu sălcii negre, contorsionate.

— Cum sărbătorim evenimentul ? întreb, fata nu pare foarte încântată că şi-a trimis cuterul în Anglia, ridică din umeri, asta, zice fără nici un chef, că m-ai dus la restaurant, n-a fost sărbătoarea ?

— Asta, spun, a fost pentru că mi-era foame.

— Aha, face Ioana, posacă.

Ne fâţâim pe trotuarul lat din centru, ne uităm la vitrina cu pulovere, la vitrina cu pantofi, la vitrina cu porţelanuri oribile care costă o grămadă de bani şi până la urmă tot se sparg, dar probabil că există cumpărători pentru ele, altfel nu s-ar mai face.

— La noi era un dulap întreg cu chestii din astea - arată Ioana farfuriile, ceştile, ceainicele, platourile de toate formele, dimensiunile, culorile imaginabile, cu margini ondulate sau fără. Cu chenare aurii sau flori pictate îmbelşugat, sau şi una şi alta. Cu toarte, mânere, ţumburuşe speciale pentru apucat răsucite în toate felurile posibile. Cu boabe de orez vârâte în caolinul nears, şi pe urmă, după ce vasul acela a fost scos din cuptor, boabele devin translucide, ceea ce constituie o culme a rafinamentului.

— Era un dulap mare - precizează fata, pentru că ai mei stau într-o casă veche, cu camere înalte, şi dulapul acela ajungea până aproape de tavan.

O privesc lung, flutur degetele la tâmplă.

— Dacă ţii minte, am fost la tine acasă. Cel puţin de şase-şapte ori. Mi-ai prezentat părinţii, şi cred că am văzut şi dulapul. E mare, într-adevăr.

— Nu vorbeam cu tine - explică fata pe acelaşi ton alb.

— Scuza-mă, spun, nu vreau să crezi că am tras cu urechea..

— Nu face nimic, mă liniştеşte Ioana. Atât doar, că dulapul cu porţelanuri s-a răsturnat la cutremur, şi tot ce era înăuntru s-a făcut praf.

— Tocmai la asta mă gândeam şi eu, spun.

— Asta i-a dat ocazia mamei mele să facă o reclasificare a valorilor în funcţie de perisabilitate...

— Tot răul spre bine, filozofez.

— A, nu, mă lămureşte Ioana. N-ai înţeles nimic. Chestiile astea - arată spre vitrină - cioburile virtuale, au trecut pe primul loc.

Nici măcar nu râdem, ne uităm unul la altul şi nu simţim gustul amar pe care ar trebui să-l simţim. Nu simţim nimic. Johanna s-a vârât în ea, s-a făcut mică, slabă, pistruiată. S-a strâns în ea ca oamenii aceia din nuvela lui Lovecraft, *Culoarea, căzută din cer*. Nuvela e într-adevăr formidabilă, dar n-are nimic comun cu ce se întâmplă aici. Mie mi se face dor de Ioana, cumplit de dor, dintr-o dată bag mâinile în buzunarele blugilor ca să nu se vadă cum îmi tremură degetele, de atâta dor.

— Ţi-e frig ? se interesează fata.

— Mi-e bine, spun. şi chiar s-a făcut bine. Mă uit la cer, încă două ore de lumină, ştii ceva, Ioane ? Hai să mergem la Manafu.

Manafu e o casă albă pe malul Dunării adevărate, chiar pe creasta digului, lângă ea sunt două gropi imense, dreptunghiulare, pline cu apă străvezie strânsă într-un chenar de trestii speciale, galben-verzui, cu tulpini foarte lungi, foarte subţiri şi cu frunze ascuţite. În gropile acelea se văd peşti care trăiesc în apă străvezie, mănâncă iarbă de pe fund, insecte, mormoloci sau alţi peşti, fiecare groapă are ştiuca ei de legendă care apare ca o nălucă doar în amurg şi numai pentru câteva minţite, săgetează apa ca un vis, naiba ştie cum, nu mişcă nimic din ea şi nici în jur nu mişcă nimic, parcă

îngheaţă timpul când apăr scurt, ştiucile acelea dorite amarnic de toţi pescarii, şi pe care nici un pescar nu reuşeşte niciodată să le prindă.

Ca să ajungi la Manafu, treci întâi braţul acela căruia toţi îi spun totuşi Dunăre cu bacul. Avem noroc, nu aşteptăm, de fapt ei ne aşteaptă pentru că au început să ridice podul când ARO apare în capul pantei care coboară la ponton şi uite, nu mai desfac parâmele, puntea coboară iar, intrăm pe bac între un camion şi o remorcă de tractor, nu credeam să mai avem loc, avem, ARO se întoarce, intră cu botul scurt sub marginea remorcii făcând loc altui întârziat, un tip cu o vacă. Brudina se plăteşte patriarhal, pâine, ţuică, ţigări, de la străini se acceptă chiar bani. Nu sunt străin, nu sunt nici de-ai casei, dau două pâini albe, Ioana scotoceşte prin ARO, scoate unul din pachetele ei cu ţigări înguste, e refuzată net de şeful bacului.

— De la dumneavoastră, nu.

Oamenii fluviului se recunosc între ei.

Johanna nu mulţumeşte, asta face parte din ritual. Se strecoară, mângâie în treacăt vaca cu bot cald, umed, moale, vaca se freacă voluptuos de prelata care n-a fost niciodată partea forte ă maşinilor ARO-10. Fata s-a rezemat de balustrada bacului, mâinile ştiute pe metalul negru, rece, fier cornier umed care trepidează mărunt, o îmbrăţişez din spate acoperindu-i mâinile cu palmele mele. Ioana nu se dă la o parte, stă aşa, cuprinsă între mine şi balustradă, se uită în susul apei. În amonte, mă rog. Acolo unde ziua mohorâtă lasă o crăpătură portocalie prin care se strecoară raze puţine de soare ajuns la capătul puterilor.

— Hei, îi strig în ureche, nu ştiu dacă reuşesc să acopăr zgomotul motoarelor, Dieselul remorcherului care împinge bacul, Dieselul tractorului, al camionului, care n-

au fost oprite pentru că niciodată nu ştii când porneşte, un Diesel oprit, hei, nu se mai vede. S-a dus.

Ioana încuviinţează din cap, da, s-a dus; părul ei se freacă de obrazul meu.

— Nu înţeleg însă de ce s-a dus încolo, ţip, arătând cu degetul în amonte.

— Unde vroiai să meargă ? întreabă fata; cu toate că vorbeşte normal o aud bine, pentru că sunt foarte lipit de ea, şi nu mai ţip nici eu.

— Pe Dunăre în jos, spun expert, pe mare până la Ţarigrad, strâmtorile pentru care s-a bătut atâta lume, pe urmă Mediterana, Gibraltar, Golful Biscaya unde întotdeauna e câte o furtună, Anglia.

— De canalul Rin-Dunăre ai auzit ? întreabă blând Ioana şi îmi zâmbeşte ca unui cretin.

Coborâm de pe bac, drumul trece printre sălciile negre care s-au tot văzut de dimineaţă, e plin de frunze înguste, umede, alunecoase, pe care ARO dansează până îi cuplez tracţiunea faţă, s-a liniştit. Sălciile sunt de fapt începutul, intrăm în pădure, pământul ăsta dintre ape se cheamă baltă în graiul băştinaşilor, aici pricep în sfârşit de ce se numeşte aşa. Copacii groşi, brăzdaţi amarnic, cu crengi încurcate în rădăcinile dezgolite şi împletiţi ameţitor între ei au, toţi, bărbi cărunte din lungi alge uscate, inele din plante de apă la acelaşi nivel, când priveşti pieziş parca ies tulpini foarte groase şi cumplit de scunde din pământ aţos, fibros, alb-gălbui şi cu ochiuri mari de întuneric negru în alcătuirea lui nefirească - până acolo a crescut Dunărea în primăvară. Până la bărbile acelea. Mai sunt ochiuri tăinuite de apă verde între rădăcini roase, moarte de lumina, alb-argintii, mătăsoase în fibra lor dură, şi peşti adevăraţi ce pot fi prinşi cu mâna goală în împletitura nebună a ierburilor subţiri crescute în ochiurile acelea care tot Dunăre

înseamnă. Mergem încet. În viteza a doua, torsul lin al motorului încă e prea mult pentru ce se întâmplă în jur. Aşa că opresc, doar atunci se aude zgomotul locului, susur, de apă curgând în pământ saturat şi înconjurat de apă, vântul între crengi fără frunze, păsări ascunse între crengile acelea.

Ioana se furişează în scaun, s-a lipit de mine, atât, nu-şi lasă capul pe umărul meu, nu-mi atinge uşor mâna, stă doar lipită de mine şi simt cum e caldă, cum respiră, cum trăieşte clipe întregi numai pentru mine, ce se întâmplă în noi când simţim cum cineva trăieşte clipe întregi numai pentru noi ? Ce se sparge, ce se reface la loc din resturi care păreau de nemaiadunat între ele, pentru cât şi în ce fel fermecat se încarcă bateriile acelea misterioase numite încredere în sine, chef de viaţă sau mai ştiu eu cum ? Ce trebuie să scoţi într-adevăr din tine pentru ca cel, cea de alături să simtă cum trăieşti câteva clipe numai pentru el, ea ? Chiar scoţi, te pierzi, risipeşti din tine aşa, dăruindu-te blând fără cuvinte şi gesturi, ori, prin nu ştiu ce alchimie misterioasă, de fapt câştigi enorm în povestea asta care aparent te-a desfiinţat ? Cum să-ţi răspund, iubita mea de acum ? Altfel decât lăsându-mă cu arme şi bagaje în voia ta, dar nefiind în stare să mă las de fapt în voia nimănui cu arme şi bagaje ? Simte Ioana ce se întâmplă, poate asta înseamnă să fii femeie; întoarce capul, mă sărută, în fugă pe obraz.

— Hai să mergem, spune.

Mă scutur, în regulă, să mergem. Unde să mergem ?

— Spuneai că mă duci la Manafu, face Ioana pe tonul ei de toate zilele şi atunci ştiu că, într-adevăr, s-a terminat.

Aşa că pornesc maşina ARO-10, drumul coboară spre stratul acela de unde Dunărea iese singură din pământ,

plescăie sub noi noroi gros, ARO înaintează între pânze de apă murdară, gata, s-a terminat şi pădurea. Urcăm pe dig, casa pustie e încă albă în lumina care începe să fie înserare. Din Dunărea adevărată nu vedem cine ştie ce, s-a lăsat ceaţă galben-cenuşie, fluviul e mat, plumburiu, nemişcat, se amestecă, apa eu aburul în felii de lumină tulbure din care nu înţelegem mare lucru. Acolo lăsăm maşina, lângă casă; coborâm spre gropile dreptunghiulare, trestia negânditoare e uscată, galbenă, casantă, mai rară decât o ţineam minte. Călcăm pe tulpini care nu se mai lasă elastice sub noi, ca în vară: pârâie, se sparg cu zgomot de împuşcătură seacă în aerul rece, în ceaţa uşoara ridicată din pădurea lăsată în urmă, din fluviul abia ghicit în faţă. Apa din groapă e cum o ştiam, foarte limpede dar absolut pustie, ca o apă moartă în care peştii nu pot trăi; a rămas iarba aceea de pe fund, cu firul subţire, legănată într-un ritm care nouă nu ne mai spune nimic.

□

— Ascultă, întreb, asta se întâmplă deja foarte târziu, e noapte, ARO doarme în faţa blocului Ioanei, cuterul o fi ajuns la Viena, stăm îmbrăţişaţi în patul îngust al fetei sub raftul cu macheta corăbiei Vassa, cea care s-a dus ca un pietroi la fund exact cu ocazia lansării sale şi a fost scoasă la lumină acum doi ani de scafandrii marinei regale suedeze, ascultă, de fapt ce spun oamenii aceia despre noi ?

— Care oameni ? se miră leneş Johanna, din cum întreabă îmi dau seama că ştie foarte bine despre ce oameni, e vorba.

— Cei despre care spuneai azi-dimineaţă că îşi fac veacul pe aerodromul nostru, spun. Şi care ştiu o mulţime de lucruri despre piloţi.

— Aoleu, face Ioana, chiar nu vrei s-o laşi moartă ?

— Păi, spun, nu ştiu cum să-ţi explic foarte bine. Adevărul e că nu vreau s-o las moartă.

— Mizerii mărunte, se scutură fata, ce-ţi trebuie. O să te superi...

Dacă mă supără ceva e exact chestia asta, că vorbeşte ca o femeie *cu experienţă*. Ca o femeie care a trăit mult lângă mine, şi crede că *mă cunoaşte,* şi se apucă să mă mânuie cum ştie ea că e bine.

— N-o să mă supăr, mârâi.

— Tu ai vrut, Ioana ridică o mână în întuneric, simt cum socoteşte pe degete: întâi e ceva cu mâncarea, zice. Că mâncaţi foarte mult.

— Asta o ştiu. Mâncarea, ciocolata amăruie şi primele de zbor, da ?

— Ai uitat esenţialul, spune Ioana pe un ton absolut misterios.

— Că nu putem face dragoste. Iubita mea, cu asta ne scoteau ochii colegii care nu zburau, încă din şcoala militară. Pe urmă ne duceam şi le suflam iubitele, asta-i. Şi...

— Şi ?

— Cred că eşti suficient de competentă să dai o replică la chestia asta. Cred chiar că eşti expertă, şi poţi povesti suficient de convingător că lucrurile nu stau tocmai aşa.

— Vai ce măgar eşti, râde încet şi cald fata, pun pariu că a roşit în întuneric.

— Ar mai fi, e rândul meu să ridic două degete în întuneric, echipamentul de zbor şi cele două săptămâni de recuperare la Poiana Braşov.

— Da, spune Ioana, dar nu e foarte important.

— Ba e foarte important, spun, încă bine dispus. Toţi vor ciocolată şi Poiana Braşov, dar nimeni n-are chef să se împrăştie pe câmp. Să-i vezi pe unii: cine v-a pus să vă faceţi piloţi ? ! Le plac hainele noastre de zbor, poartă fără să aibă dreptul şi insigna cu vulturul lui Zorileanu, dar când vine vorba să urce în cabină, nu, mulţumesc. În schimb, le stă în gât ciocolata noastră.

— În regulă, spuse Ioana, nu te ambala. N-are rost.

Bineînţeles că n-are rost. Întotdeauna vor fi unii care privesc lucrurile numai din afară, şi alţii care încearcă să le vadă dinăuntrul lor, e ceva atât de binecunoscut. Atât doar, că pe mine ce vorbim acum mă trimite urgent pe câmpul gol, s-a întâmplat acum foarte mulţi ani, eram locotenent, avioanele erau absolut noi, nu ştiam foarte multe despre ele, nici despre noi nu ştiam mare lucru, dar mie mi-a rămas pentru că e unul din lucrurile de care mă sprijin. A fost vara, ziua mirosea înăbuşitor a pământ uscat, a flacără sleită, metal frânt, miros de avion prăbuşit în legănări de frunza moarta. Intrat în lanul de grâu sărac şi frânt în două cum nu s-a mai văzut, de la jumătate, fuselajul posterior rupt din spatele motorului, aruncat spre botul avionului peste fuselajul anterior şi el îngropat în solul uscat, nu mult, fix atât cât să dea impresia că dubla s-a dus întreagă, s-a înfipt în pământ lăsând afară numai deriva gri-cenuşie. Când am ajuns noi se adunase deja lume, de unde câmpul era pustiu până dincolo de marginea zării. Oamenii formau un cerc de siluete negre pe răbufnirile de flacără acum domolită, nici nu ieşea prea mult fum, totul se întâmplă molcom, parcă filmat cu încetinitorul, când am ajuns acolo ne-am amestecat printre oamenii aceia care se tot mirau cu mâna la gură, fără să ştim nici noi prea bine ce trebuie să facem pentru că de fapt nu mai era nimic de făcut. Nimic cu adevărat important. Nimic *fundamental.* Ceea

ce era fundamental se întâmplase, nu mai putea fi întors de nimeni.

Poate ar fi trebuit să înconjurăm epava aceea, să nu lăsăm pe nimeni să se oprească, să privească, să se minuneze cu mâna la gură.

Poate ar fi trebuit să ne strângem umăr la umăr într-un cerc patetic pe pământul fierbinte al câmpului pentru totdeauna însemnat, ocrotind cu pumnii strânşi, cu noduri alunecate greu prin gâtlejuri uscate, cu pleoape fierbinţi de ce se întâmplă neştiut îndărătul lor, să ocrotim de priviri, de întrebări, de cuvinte, trecerea în neştiut a camarazilor noştri.

Pentru că cei aflaţi acolo, sub spuma de pământ clocotit, erau camarazii noştri. Cu care am mâncat de dimineaţă, am venit la pistă, pe urmă ei doi au decolat în sonda meteo, ne-am uitat cum decolează, am rămas să-i aşteptăm. Se duceau să vadă dacă ziua aceea caldă nu ascunde vreun pericol neştiut pentru zborul nostru, aveau să vină să ne spună vizibilitatea, vântul la înălţime, ce mai era de spus.

Ce-au găsit ei important acolo, în cer, şi trebuia aflat de toţi.

Noi i-am aşteptat, şi au venit frângând lumina în cupole de plexi largate prea târziu, o zecime de secundă prea târziu, întotdeauna întâi avionul chiar dacă avionul, e clar, nu mai scăpă - dar dacă totuşi ? n-a mai fost nici un totuşi. Cum nici de alte dăţi nu mai era nici un totuşi, dar dacă de data asta ?... Dacă numai *de data asta*, aici erau cifre, sufletul de pilot lupta zadarnic cu o matematică lucidă, neiertătoare, a fi sau a nu fi. Dilema trecea din viaţă pe hârtie, de aici din nou în cabina avionului de dublă comandă, dar ce-a fost acolo, ce a putut fi, convorbirile dintre ei, sau tăceau în spaima prăbuşirii încremenind aerul într-un bloc străveziu, ce se

întâmplă în cabina unui avion care se prăbuşeşte ? Ce se prăbuşeşte întâi în universul acela pilot-avion care oricum se surpă ireversibil şi atât de limpede *pentru totdeauna*, avionul sau pilotul ? Au vorbit între ei, s-a *gândit* în acele clipe de cădere haotică, pentru că altfel săreau. Ştiu şi ce s-a vorbit, nu sări, lasă, auzi, LASĂĂ-L, NU SĂRII ! ! Lasă-l LA MINE ! s-au strigat clipe de viaţă în cabina avionului prăbuşit în cercuri frânte, fâlfâind când şi când botul neputincios peste orizont într-o părelnică redresare şi exact asta înnebunea, secundele acelea ciuntite când dubla şovăie într-un simulacru de zbor, pe urmă se înfigea iar trepidând cu fărâme de văzduh scămoşat pe aripile scurte, sărim, LASA-L LA MINE, ACUM IESE, n-a mai ieşit. Erau între noi unii care au văzut prăbuşirea, pe urmă am alergat toţi spre coloana de fum, praf, flacără, sânge, viaţă ţâşnită arzând spre cer, şi acum nu ştiam ce să facem.

...Ar fi trebuit poate să facem o grămadă de lucruri la care nu se gândea nimeni, pentru că lucrul cel mai important oricum nu mai putea fi făcut; când ne-am gândit a fost prea târziu, lucrurile începeau să intre în tipare dinainte aranjate, mă rog, poate aşa e bine, adică poate aşa e necesar, atunci când nu mai ştii de la rădăcină ce e de făcut să vină oameni lucizi, călăuziţi şi ei de algoritme elaborate în linişte, şi noi n-am mai fost atunci nici piloţi, nici camarazi, am devenit *martori oculari*.

Venise cu un avion bimotor comisia de anchetă, un procuror militar tânăr măsura distanţele, ca la accidente de circulaţie, trecea într-un carnet cifre care, practic, nu însemnau nimic. Ingineri de aviaţie discutau între ei cu jumătate de glas şi clătinau din cap. Se săpa, scrâşnea metalul frânt, răbufneau flăcări scurte, şerpeşti, cu panaşe de fum negru care nu s-a mai risipit, a plutit în

ziua albastră mult, până s-a înserat. Alcătuia o cupolă cenuşie deasupra gropii avionului frânt, ne-a înfrăţit pe toţi în fuioare de funingine prelinsă cu sudoarea pe frunte, gât, atârna încă deasupra când s-a înserat, a doua zi cerul a fost incredibil de senin, deschis parcă să soarbă peste gaura, rana aceea calcinată, nici măcar foarte adâncă, dar asta a fost a doua zi. Adică după ce trecuse foarte mult timp, noi eram alţii, cu noi înşine rânduiţi de acum înainte în alt chip, pentru totdeauna. Viaţa fiecăruia se sprijină şi pe cei din jur, dacă cei din jur pleacă, unii din ei, trebuie s-o iei de la început, sprijinit pe ce a rămas. Asta schimbă, şi mai era temeiul simplu că oricare dintre noi putea fi în locul celor care au zburat în avionul acela de dublă comandă, mai erau întrebările, afurisitele de întrebări adăugate altor răspunsuri niciodată găsite, bănuite numai, cred că de asta se urcă piloţii în avioane după prăbuşiri — cu tot ceea ce presupune noţiunea, ca să afle. Ca să se ştie mai puternici decât o fatalitate care a fost ea, o singură clipă, mai puternică. Ca să întregească cu noi argumente, adevărul atât de necesar despre noi şi maşinile noastre de - zburat.

...Dar asta a fost foarte târziu, a doua zi şi încă, după o noapte lungă pe care fiecare a trăit-o aşa cum a putut el s-o trăiască. Atunci, în ziua aceea, pe pământul ars şi sub cupola de fum, abia apăreau întrebările. Luceau crud în soare şi se auzea şoapta icnită a procurorului tânăr numărându-şi paşii: paisprezece, cincisprezece, şaispre-zece...

Pe urmă a venit macaraua.

A fost o macara imensă, portocalie, lungă, joasă, cu braţ telescopic şi cabină de sticlă strălucitoare, cu fălci speciale din metal întunecat în vârful braţului telescopic: fălcile acelea aveau dinţi tăioşi din oţel lustruit. A venit

strivind câmpul sub roţi neînchipuit de late, adânc zimţate, foarte moi; se mulau pe bulgări de pământ sec fără să-i spargă în praf spulberat de vânt. S-a proptit cu patru gheare în pământ; acolo unde s-a oprit prima oară şi a coborât ghearele acelea, solul era instabil, s-a lăsat, luneca în toate părţile de lichidele scurse din avion. Ardeau cu flăcări subţiri, străvezii, albastre, lichidele acelea. Macaraua a dat înapoi câţiva metri, a înfipt picioare scurte, groase, cu gheare turtite în grâul ars, a coborât braţul lung, a bâjbâit obtuz, se apropia de ampenajul ieşit din pământ, când l-a apucat cu colţii lucitori ne-am cutremurat de efortul maşinii, aşteptând să smulgă greu avionul înrădăcinat pentru totdeauna cu pământul.

Nu, s-au lăsat ridicate fără efort deriva, stabilizatorul, atunci doar am văzut că fuselajul era frânt şi aruncat peste cabinele fără cupole, s-a văzut neclar arcul dintre cabine şi sclipirea întunecată de pământ a parbrizului, s-au văzut paraşutele de stabilizare în apărătorile lor pentru că erau deschise la culoare şi reflectau lumina puţină, restul s-a amestecat cu întunericul din groapa aceea descoperită. Braţul macaralei a descris un arc, ultimul viraj al acelui ampenaj, terminat fix în bena unui camion de mare tonaj. Pe urmă colţii lucioşi au clămpănit asupra gropii cu margini arse de petrol coroziv, s-au legănat, au oscilat nehotărât, au plonjat în umbra cu scrâşnet de dural, s-a auzit geamătul metalului prins, strivit, apucat între fălci acţionate de cilindri hidraulici. Şi am văzut braţul macaralei încordându-se, s-a proptit maşinăria portocalie pe picioare scurte închizând un cerc prin ţărâna sfârtecată şi smulgând pământului ceea ce n-ar fi trebuit niciodată să fie al pământului. Au ieşit icnit la lumină discul turbinei cu palete frânte, strâmbe, torsionate, motorul cu cutia agregatelor plesnită, se

vedeau pinioane cu muchii încă lucioase, brune de uleiul subţire, carcasa deformată, conductele rupte, îndoite, mânjind dâre întunecate prin aerul fierbinte; curgeau fire subţiri de lichid, rămăşiţe de viaţă prin aerul fierbinte al zilei. S-a cutremurat pământul când macaraua trăgea de coama fuselaj ului, toţi am ştiut ce-o să se întâmple, macaraua trăgea coama fuselajului centimetru cu centimetru, capacul rezervorului îndoit dar rămas la locul lui, pe urmă cabina, marginea cabinei a doua. şlangul de ermetizare spart, bara primei paraşute de stabilizare ieşită, ieşită din locaşul ei, exact asta înnebunea pentru că însemna zecimea aceea de secundă încă acordată avionului, „lasă-l la mine”, dacă totuşi, n-a mai fost nici un *dacă*. N-a mai fost nimic. N-a mai fost nici măcar amărâta aceea de zecime fierbinte de secundă, atât de necesară.

...A fost doar avionul chinuit şi Nae Petrovici, Nae cel mic, pistruiat, zâmbind sfios, bun până la prostie, mândru de maşina lui Dacia câştigată la Loto, ghemul acela de viaţă şi conştiinţă duse, Nae era dintr-o dată mare, imens, se revărsa flasc umplând la refuz combinezonul de zbor şi ţesătura albastră era îmbibată de o seva fără nume, aplecat pe veci peste manetele de catapultare trase pe jumătate din locaşurile lor, a ieşit la lumină aşa frânt, imens, cu casca albă strivită nefiresc între manşă şi scaun, Nae cel mic a ieşit la lumină. Tabloul de bord al cabinei a doua era incredibil de întreg, adică incredibil de întreg pentru un avion prăbuşit, geamurile aparatelor plesnite, ace smulse, cifrele albe amestecate cu cadrane negre, cu praf, cioburi de sticlă, pietre, rădăcini, fire de pământ, dar *la locul lor*. Atunci a scăpat de fapt dubla, a ieşit nu ştiu cum - brusc - ce mai era de ieşit, a ţâşnit aproape braţul macaralei de mişcarea neaşteptată proiectând pe cer jumătatea de

avion şi am văzut cutremuraţi cum zbura Titi Adrian în prima cabină - alcătuit doar din filamente de sânge şi tendoane trandafirii, ţintuit în scaun de chingile blocate, bordurile fuselajului erau smulse şi am văzut toţi proiectat pe cer cum zbura perpetuu Faps alcătuit din petice senine de albastru şi pale de fum prinse între acele cumplite fire roşii, cu mâinile şi picioarele pe comenzi, asta era triumfal şi înfricoşător, aveai dreapta încleştată pe manşă, stânga pe maneta de gaze, priveai prin vizorul întunecat al căştii drept înainte - nu ne-ai văzut dar eram cu tine, ai schiţat viraj pe stânga, peste noi, aşa aţi trecut amândoi, aţi traversat în viraj uşor înclinat cerul şi aţi pus jos, neaşteptat de lin pentru metalul acela frânt, aţi adus pentru totdeauna dubla 326 pe Pământ.

□

E greu de gândit atunci când hotărăşti în sfârşit să faci ordine în tine, şi greu de scris pentru a fi citit de alţii, ce se întâmplă în pilot când unul dintre noi cade.

Întâi e strigătul roşu până la cer de firească revoltă, urletul acela total care urcă mut şi izbucneşte într-o explozie de tăcere pe care numai aviatorii o recunosc între ei şi îi fac pe ceilalţi din jur să ridice din umeri şi să spună „eram acolo când s-a aflat, *l-am văzut*, nici nu s-a clintit. Nu s-a clintit nimic pe faţa lui, tăcea”, dar ce tăcere, asta nu se vede, nu se spune, nu se cunoaşte, rămâne în fiecare dintre noi răsucit în tainice suluri fierbinţi de aducere aminte intrată de acum în alcătuirea noastră şi ieşită atât de rar la suprafaţă printr-un gest, un cuvânt mai degrabă scăpat, prin mişcarea scurtă a capului cu cască albă spre lumea aflată dincolo de plexiglasul cabinei: aici a căzut avionul...

Am acceptat profesia până dincolo de noi, cu tot ceea ce presupune viaţa de aerodrom, orele noastre de formidabilă, incredibilă existenţă în cabina avionului, dar n-am acceptat nicicând moartea. Moartea nu e o chestie care se acceptă. Moartea e ceva ţinut cât mai la distanţă, împotriva căreia învăţăm să luptăm, de care ştim efectiv să ne ferim, să o recunoaştem atunci când dă târcoale, pe care reuşim de foarte multe ori să o învingem, *atunci când se pune problema*. Asta e mândria noastră, că de foarte multe ori reuşim să învingem. Că nu acceptăm să murim când totul se duce dracului în jurul nostru, şi tot ce e pilot în noi urlă că se mai poate trăi.

De aceea e cumplit când unul din noi nu mai este.

De aceea refuzăm strălucirea calpă, aureola de veşnic condamnat care, pentru mulţi din afara profesiei, ne înconjoară.

De aceea refuz să cânt cântecelul acela cu „la mormânt eu nu vreau lacrimi”, lălăit cu aţâţare de oameni pe care altminteri îi iubesc şi îi duc în mine oriunde sunt, dar, dragule, simţi tu ce-i ăla mormânt de pilot ? Ce e sub pala aceea de elice înfiptă în pământul cimitirului militar ? Ştii tu efectiv ce e acolo ? Glorie, uniforma bleumarin, cerul senin, vulturul de pe piept, tresele de la mâneci, toată faţada aceea cumplit de mototolită, dacă ar fi doar asta da, aş cânta şi eu de lacrimi şi morminte. M-aş *defula*, în acel cântecel, poate am şi eu nevoie... Dar acolo sunt de fapt aliniate vise frânte, ani care mai erau de trăit, glasuri de copii pustiiţi pentru totdeauna şi plâns de femeie tânără răsucită fierbinte noapte de noapte în patul acum prea lung, prea larg, şi mai e ceva din fiecare dintre noi, lăsat perpetuu în fiecare groapă cu pală de elice deasupra. De asta nu pot să cânt despre morminte.

Pe urmă, nechemate în prima secundă de nemişcare şi tăcere, vin statisticile care spun crud, lucid, alb, că la zece mii de ore-zbor se întâmplă o defecţiune majoră la bord, la treizeci, de mii - o catapultare, la o sută de mii se pierde o viaţă de pilot. Asta nu-i fatalitate, e matematică, ceea ce e cu atât mai îngrozitor, pentru că dacă se mai poate lucra cu destinul, cu matematica nu se poate face absolut nimic. Acolo sunt cifre seci care cuprind totul, se adună obtuz între ele şi la zece mii de ore-zbor chiar, se întâmplă o defecţiune majoră la bord. Mie, sau colegului de lângă mine, sau celui cunoscut din auzite, sau celui de care habar n-am avut în viaţa mea şi ştiu de el exact acum, când, uite, nu mai e. Aflu despre el direct că *a fost*... Atunci se răsuceşte ceva în noi, nici măcar laş pentru că acele cifre se puteau prăbuşi asupra oricăruia, e frântură scurtă de gând liniştitor care se ţine după noi. de mult, de când umblam în piei nici măcar tăbăcite şi alergam din zori până seara târziu agitând topoare de piatră după mamuţi păroşi care dădeau cu trompa exact în cel de lângă noi, atunci a ieşit prima oară la iveală frântura de gând liniştitor ia te uită, am scăpat şi de data asta.

Gând negândit, dar asta nu înseamnă că n-ar exista.

Pe urmă, în cealaltă secundă de nemişcare şi tăcere, vin întrebările *de ce*.

De ce n-au catapultat.

Şi *ce s-a întâmplat acolo*, întrebări al căror răspuns e ştiut mult înainte de a se pune, şi altele, care nu vor avea răspuns simplu, niciodată, în ce poziţie era avionul, şi ce viteză şi, mai ales, la ce înălţime, de la trei mii de metri în jos solul devine factor de risc, şi din nou până dincolo de obsesie întrebarea absolută pentru că răspunsul e atât de uşor, patetic, des întâmplat şi plătit cu preţ cumplit, de fapt prima întrebare ţâşnită: de ce n-

au catapultat ? De ce n-aţi sărit, Titi Adrian ? De ce n-ai lăsat avionul trebuia numai să tragi manetele roşii dintre picioare şi gata, ieşeaţi din dubla în prăbuşire, te strângeau chingi, limitatoare, şocul cupolei plecate, tu trăgeai mai departe cu paturile noastre alăturate din liceul militar, cu anii de şcoală de aviaţie, cu zăpada de la Buşteni, casa de sub pădure şi ce însemna casa aceea pentru tine, pentru mine, mai ţii minte că erai campion de schi ? Trebuia să tragi de mânerele roşii cu nici pe departe atât cât forţa necesară pentru a te agăţa de mânerul teleschiului, culisa scaunul pe şine bine unse, te arunca afară din cabină, vă arunca pe amândoi, dublele de UM au sistem automat, chiar dacă unul singur dă comanda ambii piloţi sunt catapultaţi, izbea aerul, se deschidea prima paraşută de stabilizare, celelalte paraşute de stabilizare, pe urmă plecau scaunele minune cu motor-rachetă şi automatele lor de timp, rămâneaţi între cer şi pământ agăţaţi în paraşutele mari, alb cu portocaliu, vă aduceau paraşutele jos şi nu mai era întrebarea al cărei răspuns e atât de bine cunoscut, de ce n-aţi catapultat.

De ce n-aţi catapultat ?

Mai e un „de ce”, ultimul şi al meu.

De ce încerc totuşi să explic ce ştiu bine că nu e de explicat.

De ce încerc să *îmi* explic.

De ce încerc să ridic spre lumină cumplit de tainice lucruri, de nespus, de neînţeles dacă nu sunt citite aşa cum le scriu eu acum, cu inima de pilot pe masă, cu destul amar scurs peste triumful absolut al anilor de zbor şi cel atât de relativ al cărţilor în care am încercat să adun exact anii de zbor, colegii aviatori, pe mine însumi.

Cu destul amar.

Până la urmă ajunge să te obosească amarul scurs.

De ce fac totuşi asta, ştiind bine, învăţând o dată, şi încă o dată, şi de încă nenumărate ori, că în fiecare dintre noi lucrurile se pot răsuci până la urmă altfel şi de multe ori, din mulţi care se uită la absolut acelaşi lucru, fiecare vede de fapt altceva.

Şi la urma-urmei, dacă fiecare citeşte ce vrea el să citească, de ce mai pierd timpul bâjbâind în explicaţii *care dor fizic* şi nici măcar pentru mine nu sunt totdeauna limpezi ? Cred că ştiu, pentru că e nedrept, e inuman, e imposibil în lumea asta omenească ca, trecând peste toate, sa nu fie totuşi, putinţă de înţelegere; un amărât de numitor comun, şi exact asta vreau, încerc, mă dau cu tot riscul oricum întâmpinat când mă dau tot - pentru că până la urmă e îngrozitor de nedrept să nu ne înţelegem cu toţii în lucrurile într-adevăr mari şi atât de puţine care ne alcătuiesc: viaţa, moartea, iubire, ură, patimă, zbor. Cântecelul de aerodrom înainte pomenit. Răspunsurile bine ştiute la inutile întrebări fierbinţi, a căror miză rămâne pentru totdeauna cerul albastru tăiat de virajul acela însângerat, ultimul, al colegului meu Titi Adrian.

PARTEA A DOUA

Mai sunt câteva zile până la Anul Nou şi Ioana decretează ca absolut necesară o plimbare până în oraşul Bucureşti pentru cumpărare de lumânări colorate, procurare de cizme, aducerea cockerului Tom şi vizita de iarnă la bătrânii ei părinţi.

— Nu vin la ai tăi, spun, ca să nu produc confuzii. Bătrânul tău ar fi în stare să creadă că vreau să îi cer mâna ta albă.

— Nici eu nu vin la maică-ta, ridică Ioana din umeri. Mama ta ar fi în stare să creadă că *am acceptat* să-ţi ofer mâna mea albă.

Nu e cea mai fericită atmosferă în maşina ARO, recunosc, habar n-am dacă vine din mine sau din ziua scundă, mohorâtă, cu lumină puţină, cu pale uscate de vânt aducând de nu ştiu unde, aruncând în parbriz pale de fulgi mici, seci, rotunzi, care foşnesc stins pe sticla incasabilă.

În astfel de zile gândurile ies singure din cap, pleacă fără să se lovească în nici un fel de Ioana; asta se simte, se cheamă incompatibilitate şi te duce vâjâind acolo de unde lucrurile se văd exact aşa cum sunt ele. E prost cu Ioana că nu gândim la fel atunci când ar trebui să gândim dureros de la fel, asta îndepărtează. Sau poate într-adevăr vine din mine, dar oricum e la fel de prost. Nu e nimeni de vină, însă eu mai cred că atunci când iubeşti,

chiar nimic nu trebuie premeditat. Totul vine de la sine, când se iubeşte din străfunduri. Nu trebuie să te gândeşti la ce faci. Dacă e idealism să crezi că atunci când iubeşti nu trebuie să faci nici un efort pentru asta, atunci sunt un idealist înrăit.

— Mama ta ar fi în stare să creadă că *am acceptat* să-ţi ofer mâna mea albă, ridică Johanna din umeri.

— Astea sunt visurile tale, spun.

— Visul meu, face Ioana încet, e un brick din lemn, cu trei catarge. Adică cu totul şi cu totul din lemn, de la talpa chilei la mărul catargului, fără nici un pic de fibră de sticlă sau mai ştiu eu ce răşini sintetice. Cu vergi subţiri şi pânze albe întinse pe vergile acelea, chiar dacă are un Diesel de 1000 de cai putere montat jos în cală...

Ca să facă praf Bucureştiul, fata şi-a pus vestita ei scurtă cu guler bogat din blană cu firul lung şi puloverul înalt pe gât, din lână groasă; se îngroapă până dincolo de bărbie în lână, în blana oricum amestecată cu părul care azi e aproape negru, nici nu mai ştii bine unde se termină gulerul şi începe Johanna. ARO toarce din cutia de viteze, depăşind o remorcă, încă o remorcă, tractorul roşu care le trage pune o pată de culoare pe ziua cenuşie.

— Ascultă, întreabă Ioana neaşteptat, tu cam la ce visezi ? Dacă ţi se întâmplă, evident.

— A, spun, eu visez Boeinguri strălucitoare, dar mint. Nu visez nimic. Nu mai visez absolut nimic de o grămadă de vreme, dar asta nu se spune. Se întâmplă multe din lucrurile care nu se spun în ultima vreme, anii trec, schimbă, nu ştiu dacă neapărat în bine. Caiete vechi din şcoala militară, chiar cele din Academie, sunt pline cu desene, nu foarte proaste, dar nu asta e important, important e faptul în sine că există ceva în mine care încerca să iasă afară şi, uite, a ieşit un desen. Corăbii cu

vele umflate în vânt, bizoni în prerie, bineînţeles avioane nemaipomenite, cu botul coborât şi prize imense de admisie a aerului. Ostaşi cu coifuri ascuţite legănându-se în spânzurători pe ale căror traverse merg la plimbare pisici cu funde din catifea la gât, şi motani graşi. N-am mai desenat nimic de multă vreme, aparent asta nu înseamnă nimic, dar lucrurile puse cap la cap se leagă neaşteptat, nu mai visez, n-am desenat, n-am mai avut lungi discuţii în contradictoriu, de mult n-am mai citit toată noaptea, mă mişc greu la ceaiuri, la film, la ziua mamei mele. La ziuă mea personală, când Henţ, şi Tin cu Puştiul au venit, mi-au cântat „Mulţi ani trăiască”, şi eu mă uitam tâmpit la ei; toate astea înseamnă oare anii trecuţi ? cei 1500 de neuroni făcuţi praf la fiecare 6 luni ? linişte înţeleaptă ? ma-tu-ri-ta-te ? Nu mai ştiu să mă bucur de MARILE ADEVĂRURI SIMPLE, un câine blănos, răsăritul soarelui, marea, fire de iarbă între frunze uscate, să mă bucur pentru că sunt cu Ioana atunci când sunt, şi pentru că nu sunt când Ioana e dusă aiurea, toate astea trec pe lângă mine fără să lase, fără să ia nimic cu ele. Când am învăţat să fiu atât de pretenţios, ce se surpă înăuntru atunci când te scoate din tine numai o siluetă perfectă de avion, o cabină admirabil ergonomizată, sau head-up-display-uri care afişează atâtea informaţii încât minute în şir nu mai e nevoie să bagi capul în cabină ? Au fost ani în care desenam, sâmbătă seara dansam în draci la ceaiuri până dimineaţa, dimineaţa urcam în maşină, plecam în trombă la Sinaia, la Mike, unde schiam până nu mai vedeam pârtia de atâta întuneric; şi nu eram pilot mai rău decât acum. Aveam o grămadă de iubite chiar dacă nu eram iubit de toate, cu ele dansam până duminică dimineaţa şi pe urmă plecam la Mike să schiem. Una din tipele alea era veterinar, purta ochelari şi era mereu pe jumătate în

altă parte, dar m-a învăţat o groază de lucruri despre cai, aşa am îndrăgit multă vreme caii; strânsesem o colecţie mare cu tablouri, schiţe, capete, coame, crupe, copite de cai întorşi pe toate părţile, pictorii mei preferaţi au fost atunci Gericault, Delacroix, David. Pe masă trona o reproducere după Călăreţul de Aramă, dar nu de dragul ţarului Petru, ci al calului; am avut chiar un cal de mare adevărat, uscat, mumificat în nisip fierbinte şi ţinut cu religiozitate într-o cutie de carton în care înainte fuseseră bomboane de la Capşa. Cutia aceea avea pe capac un carton cu patru capete de cai. A fost atunci când cochetam cu ideea să îmbrac uşa apartamentului în scânduri, ca să semene cu o uşă de grajd. Mi-am amintit cum dădeam zahăr cubic cailor, când eram mic, ţii minte cum veneau ţărani cu căruţe şi vindeau pepeni pe stradă ? Ţii minte cum făceam, în recreaţia mare, pe din două gustările cu câinii din curtea şcolii ?

Şi acum, toate chestiile astea se duc chiar ? Şi dacă tot se duc, dacă asta *trebuie* să se întâmple, nu lasă nici un fel de urme ? Atunci când te repezi în vălmăşagul ăsta căruia i se spune viaţă, n-ai voie să-ţi cari bagajul inutil de câini, de pisici ? de vise despre cai verzi pe pereţi ? Ţine de profesia mea eroică, dură, necruţătoare, totală, exclusi- vistă, acest reflux care usucă pe dinăuntru ? de anii care trec. de ce am dat sau n-am dat în anii care au trecut ? De cei din jur, de ce se leagă între mine şi cei din jur ? Cât sunt într-adevăr eu, cât sunt rezultanta frecării la bine şi la rău de semenii mei ? Ce mi se dă, şi cine ar trebui să-mi dea ceva în schimbul a tot ce uit, pierd, las în urmă, simt eu că mi se fură cu trecerea vremii ? Cu creşterea competenţei aviatoriceşti, cu ajungerea la un nivel de adevărat profesionist ? Ştii că într-o vreme nici nu mai ştiam de mine ? exact când betonam pe dinafară cumplite goluri dinăuntru ? Când mă ştiam eu vinovat la

sânge pentru că Aviaţia militară a pierdut un avion ? Când eram respins nu din toate părţile, eram respins exact de cine doream fierbinte să nu fiu respins, eram alungat, terfelit, smuls şi îmi băgasem într-atâta în cap că sunt un ticălos încât mergeam pe stradă socotind pe degete. Ştefan Voian e prietenul meu, şi Mike Sârbu mi-e prieten, surorile mele, şi Iurii, Sveta, şi Dan Ganea, ăştia toţi sunt buni, înseamnă poate, totuşi, că nici eu nu sunt chiar atât de al dracului. Când mă preţuiam după prietenii mei, şi am aflat într-adevăr ce înseamnă să ai prieteni, mai ţii minte melodia celor patru Beatles, „Nimeni nu-l iubeşte pe cel învins”, nu eram nici măcar învins, am fost anulat, zdrobit, împrăştiat de-a binelea, aşa am aflat în adevăr ce înseamnă să ai prieteni, cockerul Tom, pe care nu mă ruşinez să îl pun în şir cu ceilalţi *ai mei* şi despre care nici nu ştiu foarte bine dacă e o compensare, un camarad cu patru labe, câinele speranţă pe care îl iubesc pentru că iubesc câinii în general ? Avioanele mele, care pentru mine înseamnă cam totul, oare ce sunt eu pentru ele ? E ceva necesar, plata inerentă pentru ce trăim nefiresc în firescul nostru şi aşa împins foarte departe, faptul că mă înţeleg cu o mână de prieteni, un câine şi un avion ? Sau, simplu, mă usuc, tinereţea e o boală care trece, a început într-adevăr *să treacă* ? E clar că n-o să mai fiu niciodată mic, n-o să mai merg nicicând ocrotit între mama şi tata ca un băiat cuminte, a trecut primul zbor, primul salt cu paraşuta, prima iubire s-a dus şi ea, o groază de lucruri care trebuiau să fie pentru prima oară, gata, le-am trăit, acum e Ioana, dar chiar n-o să mai iubesc niciodată caii ? De ce chestiile astea - experienţa personală, timpul scurs - ar trebui să ne facă mai îngăduitori dar lucrurile se întâmplă pe dos, aş mai vrea să fiu ca acum 15-17 ani - categoric, rigid, îndărătnic, cu toate consecinţele din care

cea mai blândă ar fi că *pierdeam oameni*, cei ce rămâneau erau exact prietenii pe care mă puteam bizui, şi acum nici ei nu mai sunt toţi. Nici nu ştii cum pierzi un om aşa greu câştigat acum 15 ani, o vorbă spusă când se pare că n-ar fi trebuit să fie spusă, o jumătate de oră întârziere, acelaşi lucru văzut cu totul altfel între cum e şi cum ar trebui el să fie ! Pentru că dacă *atunci* toate astea se rezolvau într-un fel stângaci, abrupt, limpede pentru amândoi şi rămâneam împreună, acum lucrurile nepotrivite se aranjează cu zâmbete, diplomaţie, ne-am maturizat, dar după asemenea aranjamente diplomatice nu mai simţim, simplu, nevoia să ne vedem; lunile se transformă în ani, anii devin obişnuinţă, aşa ne pierdem între noi, zâmbind pe dinafară şi plictisindu-ne groaznic pe dinăuntru. Aşa am pierdut unii din oricum puţinii prieteni rămaşi din acei ani de sinceritate până la os, şi uneori nopţile sunt lungi şi pustii pentru că Ion e lângă mine doar de doi ani şi ceva, şi nimic nu poate înlocui timpul scurs. Timpul curs împreună, vreau să spun, cu cel de lângă tine, prietenul pe care ştii sau nu să îl păstrezi. Poate aveam dreptate acum 15 ani, când consideram şi prietenia ceva spontan, nu făceam absolut nimic ca să *menţin relaţia*, lucrurile se adunau simplu, erau sau nu, rămânem sau nu împreună; gândeam aproape ca în iubire, aşa gândesc şi acum. N-am deprins arta rafinată a cultivării conştiente de amiciţii, cum se cheamă asta - relaţii, se elaborează o ştiinţă întortocheată a relaţiei interumane şi, culmea, lucrurile ţin, se pot întinde pe mulţi ani de acum înainte aşa, conştientizând, dar nu mai e acelaşi lucru. Nu mai e de departe acelaşi lucru, plimbările nesfârşite prin Bucureştiul de noapte, discuţii interminabile - ţi-am spus - în care fiecare rămânea la ale lui, dar asta numai după lungi şi încrâncenate dispute în care ne dezvăluiam până

în străfunduri, ne uitam prin noi fără să ştim ce formidabil e să poţi privi prin cel de alături, de multe ori ne vedeam în celălalt fără să înţelegem asta foarte bine, e nevoie de nişte vreme - toate astea s-au cam dus, preferăm până la urmă să ne topim într-un zâmbet sleit, de ce ? să cădem cât mai repede de acord...

Atunci ne întoarcem la caii de pe stradă, la câinii din curtea şcolii şi descoperim uluiţi că nu mai simţim, nu mai suntem capabili să simţim nimic nici pentru câini, nici pentru cai. Uneori nici măcar uluiţi, descoperim numai, ridicăm din umeri, de fapt nu ştiu bine dacă până la urmă lucrurile sunt chiar atât de încâlcite cum le văd uneori, de regulă asta se întâmplă când nu zburăm mult timp, atunci se adună chestiile întunecate, gânduri nechemate, aşa, socoteli tardive cu noi înşine lichidate urgent la prima decolare, fără să ne batem prea mult capul dacă au dispărut într-adevăr sau le-am dat doar la fund pentru o vreme.

Ioana omoară exact genul de singurătate pe care îl poate omorî o femeie, noi n-am ajuns prieteni, e nevoie de anii aceia neînlocuiţi de nimic, de ce se umple în aceşti ani, habar n-am dacă Johanna ar avea cu ce umple anii necesari, chestie de structură, de noi puşi faţă în faţă, de ceea ce suntem dincolo de ce am vrea să fim. Ea ştie bine asta, privesc pe furiş profilul fetei în dreapta, cufundată în scaunul maşinii, în luxul ei haina de blană cu guler bogat, ştie asta, n-am discutat *subiectul* pentru că după o astfel de discuţie ori pleci, ori rămâi pentru totdeauna, şi, din cum sau lucrurile între noi, n-ar fi fost de rămas. Ioana ştie, e deşteaptă, nu-şi face iluzii, constată numai, îşi dă seama că nu este nimic de făcut şi pentru asta o iubesc puţin, doar rar se dezvăluie crâncen şi atunci o iubesc foarte tare, dar nu pentru mult timp, şi de fapt nu are rost să...

Trece neruşinat de aproape camionul greu Volvo, un TIR afurisit, lung, lat, înalt, purtând noroi de pe drumurile întregii Europe, ne depăşeşte, clatină maşina ARO, scurtă, pătrată, căţărată pe cauciucuri înalte, gata să ne arunce de pe asfaltul îngheţat.

— Dacă n-ai chef să conduci, se oferă fata, lasă-mă pe mine.

— Vreau să ajung săptămâna asta, spun.

Ioana conduce bine, dar groaznic de încet. Pe gheaţa asta ar cupla tracţiunea faţă, pe urmă s-ar târî cu cel mult 40 de kilometri la vitezometru. Trecem peste podul de pe care a căzut Vasile Ganea cu Fordul, intrăm în satul cu nume frumos, Irina, deasupra căruia am zburat de câteva ori, şi iar e ca atunci când închizi o uşă în urma ta.

— De pe podul ăsta, spun, a căzut în gârlă Vasile Ganea cu Fordul lui.

— Ştiu, face Ioana. Îmi spui asta de câte ori trecem pe aici.

Drumul virează în urcare, nu pot accelera, schimb vitezele, Johanna urmăreşte manevra cu ochi critic, ea nu schimbă niciodată cu dublu ambreiaj. Şi cu şpriţ în punctul mort, când trec de la viteze mari la viteze mici.

— Era şi Rodica cu el ?

— Bineînţeles, răspund. Ea a reuşit să iasă prima şi...

— Ştiu şi asta, oftează fata. Rodicuţa a reuşit să iasă prima, pe urmă s-a scufundat din nou ca să deschidă portiera din stânga şi să-l scoată pe Vasile.

— Exact, spun. Dacă ştii, de ce mai întrebi ?

— Ca să-ţi fac plăcere, zise Ioana.

Chiar în capul curbei ocolim o căruţă oprită aiurea în şosea, caii au pături soioase aruncate peste hamuri, peste spinări, sunt plini de noroi pe picioare, pe burtă, le tremură mărunt, se zbate pielea pe crupele murdare, văd

bine asta pentru că trecem încă încet pe lângă ei, nu vine nimic din faţă, din spate, am timp să întorc capul, să mă uit.

— Ascultă, spun, dacă vrei chiar să-mi faci plăcere, povesteşte cum vezi tu brikul acela.

□

Părinţii Ioanei locuiesc pe o stradă scurtă, incredibil de liniştită, de plină de grădini pentru o stradă din chiar mijlocul oraşului Bucureşti, pavată cu bolovani rotunzi de râu între care creşte iarba, atunci când este iarbă. Opresc ARO în faţa casei ştiute, gardul scund, lat, de zid, cu ţiglă deasupra, coboară o cale de beton la garajul cu poartă din scânduri groase de stejar şi clanţă din fier negru. Casa în sine e oribilă pe dinafară, o chestie mauro-gotică cu balcoane florentine, coşmar arhitectonic acoperit îndesat cu zgrunţuri de mortar palid, cu gratii forjate în fel şi chip la ferestre înfundate în nişe ogivale, cu stâlpi anemici, sadic răsuciţi şi cărând cu greu învolburate capiteluri corintice, în jurul uşii de la intrare. Pe dinăuntru este exact casa în care mi-ar plăcea să locuiesc până la adânci bătrâneţi, camere mari, luminoase, livingul cu şemineu în care chiar ard trosnind buşteni groşi, miroase cald a fum, se răsucesc tainic scări în spirală de pe care Johanna cădea mereu în cap când era ea mică. Sus, în penumbra tavanului, scările alea se termină într-o galerie sprijinită pe grinzi negre, groase, cu crăpături adânci. Tot grinzi negre şi groase sprijină tavanul de deasupra galeriei, numai că la astea nu se văd crăpăturile; camera din mijloc, în jurul căreia se învârte toată casa, este foarte - înaltă.

— Salut, spune Ioana, trânteşte portiera în drum spre casa copilăriei ei de elevă premiantă, salut, spun,

demarez cât poate demara ARO-10, nici nu mă uit cum trece fata printre stâlpii răsuciţi. Merg oameni pe trotuar, nu reduc viteza, oamenii aceia se lipesc de ziduri, se feresc de zăpada lichidă împroşcată de roţi. Ţi-am spus că astăzi am draci. Pentru că n-am zburat de mult, pentru că ninge mohorât, pentru că nu mă pot înţelege cu fata Ioana până dincolo de mine. Pentru că de fapt n-am unde să mă duc la mine acasă, blocul acela albastru în zigzag unde locuieşte mama mea, chiar la intrare în Colentina, n-a fost niciodată acasă. E doar locul unde au stat părinţii mei împreună ultimii lor ani, acum stă numai mama, şi cam atât. Locuinţa aceea n-a reuşit niciodată să fie acasă la mine şi, de fapt, nu ştiu dacă a reuşit să devină acasă pentru oricare dintre noi - cei risipiţi în patru vânturi din apartamentul vechi aflat în strada Spătarului. Chiar, acasă la mine ar putea fi eventual blocul vechi din Spătarului, nr. 16, apartamentul 51, etaj 5, acolo am fost dus după ce m-au scos de la Caritas, acolo am crescut, primul cuvânt, primul căţărat în pom a fost în dudul din curte, prima iubire s-a consumat tot acolo, sub dud, şi nu mai spun cum s-a terminat.

Plimb nehotărât maşina ARO pe străzile înguste dintre bulevardul Bălcescu, bulevardul Republicii şi noua Cale a Moşilor, se întâmplă ceva sub capota din pânză groasă, drumul până la Bucureşti cu delirul adevărat despre cai şi câini, casa Ioanei, oamenii aceia împroşcaţi cu zăpada lichidă, ziua gri apasă, mă scoate din mine, chestie de bioritm, de explozii în soare, de ani trecuţi, vreau fierbinte să merg a*casă la mine* şi opresc într-o intersecţie de unde se deschid în cruce patru străzi, pentru că, simplu, n-am unde să mă duc.

□

N-am terminat încă.

Chiar dacă apartamentul de la etajul 5 al blocului din Spătarului a fost pentru mine casa părintească, luminoasă, care rămâne în amintire cu camera copiilor şi restul, oricum nu-mi pot plimba refulările până acolo, pentru că acum *acolo* locuiesc oameni străini. Doi moşnegi a căror fată cânta muzică de operă şi s-a aruncat îmbrăcată în rochie albă de mătase exact de la balconul unde ieşeam cu tata să vedem cum apune soarele. Blocul era înalt, avea în jur case vechi, negustoreşti, bine păstrate, de la balcon se vedeau acoperişuri din tablă, coroanele rotunde ale castanilor, doar departe, peste 3-4 străzi, urcau blocurile din piaţa Rosetti, de pe actuala stradă Galaţi, mai târziu au răsărit Intercontinentalul, hotelul Dorobanţi, spre nord, nord-vest se ridicau turnurile Casei Scânteii. Acolo apunea vara soarele, între hotelul Dorobanţi şi Casa Scânteii, şi tot într-un amurg de vară a sărit peste balcon fata aceea, cântăreaţa de operă, înfăşurată în rochia albă.

E clar că nici apartamentul din Spătarului nu mai poate fi casa copilăriei. Cealaltă casă în care am locuit când eram mic, a bunicilor din General Cernat, s-a dus şi ea. Cu magazia de lemne, cuşca lui Lăbuş, misterioasa gură a beciului înălţată ca un bocaport de pe şlepurile Ioanei, ziduri înguste de cărămidă înconjurau curtea strâmtă, pavată cu dale din pământ ars, şi platforma de beton pe care îşi punea bunicul scaunul când ieşea la soare. Şi aici erau castani. În fata porţii care avea o şmecherie, se deschidea pe dinăuntru, băgam mâna între zăbrele, simt şi acum în vârful degetelor scobitura din piatră cu margini roase de atâtea mâini, clapa-cârlig din metal cu capătul lăţit, clinchet fier-pe-fier, pe urmă poarta scârţâia

deschizându-se, faţa bunicii întrebătoare la geamul întunecat, al bucătăriei, toate astea s-au dus, casa veche, castanii, poarta, beciul cu misterele lui, au terminat sub o lamă de buldozer, unde să mă defulez ? Ce amintiri de copil al oraşului, aruncate de la balcon, făcute praf sub o lamă de buldozer, să chem în mine ca să mă facă la loc tare, atunci când simt eu că am nevoie să fiu tare ? Unde-i rădăcina aceea cumplit de necesară, rădăcina de viată de unde chiar ne tragem, unde ne întoarcem când suntem într-adevăr nenorociţi ? pe urmă revenim în arenă cu fruntea sus, mirosind a proaspăt, gata de orice, eventual chiar de victorie ? Cum povesteşte Ştefan de pivniţa fermecată de sub talpa casei părinteşti, lucrurile se întâmplau pe altă planetă, într-un sat adevărat din Apuseni, spunea: „nu ştiu bine cum am ajuns, eram absolut terminat, am stat trei zile cu tata în pivniţă, am mâncat şi mai ales am băut până nu mai puteam, dormeam răstignit pe butoi, şuncile atârnau de grindă sub nasul nostru, când m-am întors eram alt om, adică eram cel *dinainte*”. Aşa povestea Ştefan, dar eu nu mai am nici tată, şi, chiar dacă ar fi, tatăl meu pe care nu ştiu dacă am reuşit să-l iubesc cum aş fi vrut să îl iubesc, şi care habar n-are, acolo unde e, cât de cumplit îmi lipseşte şi cât regret inutil clipuşoarele acelea adunate în ore, luni, ani lungi petrecuţi împreună şi în care nu ne spuneam ce aveam de spus, niciodată, era *stilul* familiei, chiar dacă tatăl meu ar fi cu mine tot n-am avea pivniţa noastră în care să coborâm şi să ne pilim crunt trei zile întregi. Dar mă gândesc în treacăt că, dacă tata ar fi acum lângă mine, nici n-ar mai fi nevoie de pivniţa aia exotică. N-ar mai fi nevoie de nimic.

Vine să zboare la noi Generalul, pentru mine asta înseamnă o grămadă de lucruri, unele bune, altele rele, altele nici bune, nici rele, cele mai multe din lucrurile astea se petrec de fapt numai în capul meu. Pentru General am fost exact chestia aia cu roata potrivită într-un angrenaj, şi atunci când roata nu mai merge, gata, o scoţi şi eventual o pui în altă parte, acolo unde se potriveşte. Nu opreşti un mecanism întreg de dragul unei rotiţe, nu Generalul, are întotdeauna prea multe lucruri de făcut, prea multe răspunderi apasă greu epoleţii de aur ca să întoarcă inutil pe dos lucruri oricum limpezi, şi acum, uite, vine la noi. Spun că asta înseamnă o grămadă de lucruri pentru că, dacă Generalul a uitat, dacă pentru el am fost o hotărâre între multele hotărâri pe care oricum le ia în fiecare zi, lucrurile s-au răsucit în aşa fel încât tot ce am zburat, am gândit, tot ce *am fost* de atunci s-a întâmplat sub cuvintele împuşcate literă cu literă până în străfunduri: Acest avion a căzut din cauza ta !

Nu cred că am structură de conducător de oameni, asta e ceva cu care te naşti sau nu, se pare că îmi lipseşte, mă rog; dar înţeleg o măsură luată de cei capabili să conducă mii de aviatori, să dea la o parte cu un gest, un cuvânt, în numele a ceea ce se numeşte simplu - interesul Aviaţiei - să dea la o parte pe cine nu corespunde, nu răspunde cum trebuie aşteptărilor, sunt capabil să pricep că a fost nevoie să fiu dat la o parte şi chiar să accept asta fără să-mi convină dacă aşa e bine pentru Aviaţia militară, să fie altul mai bun ca mine pe locul meu vechi - e firesc, şi faptul că am fost mutat de la avioanele cu geometrie variabilă n-ar fi însemnat tocmai sfârşitul lumii - însă lucrurile se complică pentru că l-am

iubit pe General. Nici nu ştiu de ce, şi exact din cauza asta cred că într-adevăr am ţinut foarte mult la el, pentru că de fapt atunci iubeşti, când nu ştii foarte bine *de ce*. Poţi şti foarte bine *de ce* doar atunci când nu iubeşti pe cineva. Nu numai eu, o grămadă de lume îl iubeşte pe General; unii pentru el însuşi, alţii ştiu precis de ce, tocmai pentru că e general.

Oricum ar fi, soseşte mâine şi toată lumea se agită, eu mă învârt pe lângă Basil, să nu mă treacă pe planificare, nu prea vreau să zbor în start cu Generalul, asta înseamnă să fiu aproape de el şi atunci nu ştiu ce am de făcut, tac posac ori spun bancuri tâmpite, nu e bine în nici un fel. Adevărul e că *niciodată* n-am reuşit să fiu în largul meu lângă General; niciodată nu am reuşit să îi spun ceea ce era de spus.

Ninsoarea începe când suntem gata cu pregătirea pentru zbor, ninge toată după-amiaza, ninge după ce s-a întunecat, ies cu Tom, noţiunea de întuneric e foarte relativă aici când este zăpadă, se cerne nu ştiu de unde o lumină slabă, albastră-cenuşie, din cerul jos, o reflectă fulgii mari care reuşesc totuşi să rămână albi, o amplifică zăpada de pe câmp, cred că aşa sunt nopţile albe la Leningrad, la Helsinki, dar alea au o explicaţie. Amplifică zăpada lumina slabă, se văd limpede tufişuri negre, spinări înguste de pământ acolo unde vântul spulberă zăpada, se vede câinele cocker cum aleargă adulmecând urme adânci de iepure, urmele sunt violet închis în lumina albastră; şi în tot timpul ăsta ninge mereu.

— Habar n-ai ce noapte formidabilă e afară, îi spun Ioanei, fata a ajuns greu, din oraş până aici trenul face de regulă zece minute, azi i-a trebuit o jumătate de oră, oricum nu mă aşteptam la vizită; fata a venit pe jos de la gara noastră, împinsă de vântul din nord, i-am făcut ceai, i-am frecat mâinile, urechile, picioarele, cizmele italiene

nu fac mulţi bani iarna, aici, a venit cu picioarele *absolut* îngheţate...

— Habar n-ai ce noapte ai pierdut, spun, fata râde din piept, habar n-ai, n-am pierdut nimic. Noaptea cea formidabilă abia începe.

Are dreptate, nu reuşim să dormim, ceaiurile Lipton băute în neştire, ţi-am spus „Lipton Yellow Label Tea” adus de doamna lui Mihuţ, pe urmă lumina aceea bizară curgând de peste tot, întâi ne culcăm îmbrăţişaţi, vine Tom peste noi, îl gonim, vine iar, ne afundăm degetele în blăniţa lui aurie şi vorbim molcom despre tot felul de chestii care oricum se discută numai în seri de iarnă; după asta ne ridicăm în pat cu pătura peste noi, ne uităm pe geam cum ninge pe salcâmi cu fulgi mari, cu secunde nesfârşite, cu lumină albastră. Şi foarte târziu, dar nici nu mai e noaptea târzie a zilei care a fost, am intrat în noaptea zilei care va începe peste câteva ore, ne blindăm cu echipament de schi, salopete îmblănite de zbor, coborâm scările cu Tom încurcat între picioarele noastre şi ieşim în ninsoarea domoală. E ceasul acela când se opreşte vântul, e foarte linişte, până şi lumina cea albastră s-a muiat în tonuri stinse, numai ninsoarea nu s-a oprit. Ne plimbăm mult, ieşim dintre blocuri, traversăm crângul din spatele şcolii, ne strecurăm prin gardul de sârmă, câmpul e imens, difuz, alb-cenuşiu, cu margini de ceaţă tulbure ridicate spre cerul pâclit, nici nu ştiu unde se termină câmpul, unde începe cerul. Mergem tăcuţi printr-o sferă de lumină incertă, uneori intrăm în zăpadă până la jumătatea coapsei, cocker nu, cocker are o tehnică specială de mers prin zăpadă, aşează perfect vertical labele groase şi uite, nu se înfundă grozav de mult.

— Ne rătăcim, şopteşte într-un târziu Ioana, nu ne rătăcim, spun, ne întoarcem pe urmele personale.

Aiurea, urmele personale durează câteva zeci de metri, vedem asta la întoarcere, se estompează din ce în ce umplute cu zăpadă mov, mov şters, cenuşie, se mai cunosc foarte vag câteva contururi ovale, gata, nu se mai cunoaşte nimic. Câmpul e la fel oricum ai lua-o, neted, cenuşiu, fără repere, e ca atunci când te rătăceşti pe mare sau zbori în nori.

— Chiar ne-am rătăcit, spune la fel de încet Ioana şi face acelaşi lucru ca atunci în baltă, când ne-am dus la Manafu după ce a expediat cuterul cel alb în Marea Britanie. Se lipeşte de mine, dar o face aşa încât înţeleg tot felul de lucruri cumplit de adânci pe lângă care altfel trecem nepăsători: ce înseamnă să ai pe cineva lângă tine. Cât câştigi, atunci când te dai fără rezerve. Ea câştigă, nu eu. Eu am întotdeauna nişte afurisite de rezerve, de asta nu reuşesc să câştig niciodată. Nu reuşesc să *mă* câştig, ceea ce uneori e de-a dreptul neplăcut, neliniştitor, duce la situaţiile alea tâmpite în care nu ştii foarte bine cine eşti, şi cam ce ai de gând să faci cu tine. Aşa că o las pe Ioana să se lipească de mine şi să câştige, pe urmă, când cred că a câştigat destul, spun, fata mea, nu suntem singuri, abandonaţi pe câmpul ăsta. Suntem cu Tom. Avem de partea noastră civilizaţia umană cu tot ce a creat ea pentru a scoate din impas oameni rătăciţi, şi îl avem pe câinele cocker. Putem să ne folosim de muşchiul crescut pe copaci întotdeauna în partea de nord, de busole, de muşuroaie de furnici şi de ceasuri ale căror ace obligatoriu vor arată la amiază sudul. Avem radiogoniometre, sisteme inerţiale de navigaţie şi posibilităţi de restabilire a orientării prin satelit. Există Salvamontul la munte şi Salvamarul la mare, şi serviciul portuar care pe ceată lansează din cinci în cinci minute rachete roşii, şi sună

gros dintr-o sirenă specială. Uită-te şi spune dacă vezi vreo rachetă roşie.

— Nu văd, spune Ioana.

— Ascultă, poate se aude vreo sirenă.

— Nu se aude nici o sirenă, spune Ioana.

— Atunci putem spune pe un ton imperativ: Tomiţă, acasă ! şi n-avem decât să ne ţinem după coada lui cocker...

— De unde ştie Tom drumul ? întreabă fata.

— Uită-te la urechile lui, spun. De ce crezi că sunt atât de mari ? Crezi că natura risipeşte inutil materie vie, atât de preţioasă ? Cockerini are în urechi granule de magnetită, care formează un câmp magnetic permanent ce se interferează cu câmpul magnetic terestru, şi componenta rezultată îi permite lui Tom veşnică orientare. E ca la păsările migratoare.

Ioana se uită la mine, doar atât, nu spune nimic, văd foarte bine cum se uită pentru că e destulă lumină venită de nu ştiu unde în noaptea asta, şi tocmai pentru că văd foarte bine cum se uită fata la mine, nu pot privi mult timp în ochii ei. Ca să pot privi nesfârşit în ochii ei ar trebui aceeaşi privire cu care Ioana se uită la mine, dar asta nu se poate comanda, vine din mine sau nu vine deloc, ţi-am spus că uneori nu ştiu bine ce e de făcut cu mine însumi.

□

N-a venit pentru noi Generalul, a venit pentru gheaţa de pe Dunăre; fluviul a îngheţat brusc, curgeau sloiuri şi se vedeau bine din avion, pluteau vapoare printre sloiuri în susul, în josul apei; a fost ciudat, pentru că apa era, galbenă şi sloiurile îngheţate din apa aceea au ieşit albe, curate, strălucitoare. Pe urmă a venit o noapte în care,

gata, a îngheţat fluviul, s-au unit sloiurile între ele, au rămas dungi înguste de gheaţă străvezie între sloiurile albe, la ultima zi de zbor fluviul arăta ca un coridor pavat cu lespezi uriaşe de marmură; vapoarele au fost prinse în platoşa dură, unele aruncate pe mal, altul, lung, îngust, cu două coşuri, ca un torpilor din războiul ruso-japonez, e îndoit, zdrobit, ferfeniţit de-a binelea în amonte de Braţul Rău. Toţi cei care am zburat în ziua aceea am făcut turul de pistă mai larg şi coboram mult la virajul trei, să vedem vaporul îndoit. Ce a mai rămas din el, epava. Se vedea o cărare îngustă pe gheaţă, cum a coborât echipajul la mal. Pe urmă Dunărea a îngrămădit sloiurile în bariere, zăgazuri - zăpoare le spun oamenii fluviului, ştiu de la Ioana - zăgazurile din sloiuri nu lasă alte sloiuri să treacă, se adună, gheaţa oprită din drumul ei apasă groaznic pilonii podurilor de peste Dunăre, cel vechi, al lui Saligny, cel nou, cu cale ferată şi şosea în consolă, intră în canalul Combinatului de la Călăraşi, poate creşte în aisberguri care mătură case, pontoane, vapoare surprinse de îngheţ. Şantierul Ioanei de pe malul fluviului, abia acum îmi dau seama, de asta e aşa interesată fata în materie de fluviu îngheţat. Se adună apa în albia blocată de sloiuri, uneori sparge platoşa de gheaţă, iese urlând dintre maluri, galbenă, înspumată, groaznic de rece, ducând aisbergurile imense, strălucitoare - inundaţie. Atunci vin geniştii cu trotil, minează *zăpoarele*, pe urmă apa curge în albia ei, dar ca să se întâmple asta e nevoie de mult explozibil, şi încă, plasat exact în punctele slabe ale acelui stăvilar nedorit, tot de la Ioana ştiu. Desenează frenetic pe o hârtie cum se încalecă felii de sloiuri *numai în anumite zone*, astupă albia, dar asta nu se petrece la întâmplare, ci după o fizică subtilă, totul se învârte în jurul acelor puncte misterioase determinate după procedee care mă

interesează grozav dar fata nu e în stare să mă lămurească, ideea de bază, şi care entuziasmează la sânge inginerul din ea, este că, plasate exact *acolo*, încărcăturile de explozibil pot spulbera toată construcţia în câteva secunde. În general nu se poate vorbi cu Johanna - zilele astea, şuieră cifre privindu-mă ciudat, desenează scheme bizare şi măsoară presiunea gheţii în newtoni pe metru pătrat.

— E ca la plute, mă lămureşte agitată, când se dă drumul la multe lemne pe râu, şi se înţepeneşte o bârnă, naiba ştie cum, alta se opreşte în ea, în astea două se mai agaţă trei-patru, care la rându-le... ştii tu !

Îi spun că nu ştiu nimic. Îi explic că n-am văzut în viaţa mea plute pe vreo apă, nici măcar la cinematograf. Am văzut poze cu plutaşii de pe Bistriţa, dar asta a fost de mult. N-am văzut cu ochii mei nici măcar o bârnă plutind pe apă, ca să îmi dau seama de ce s-ar putea înţepeni. Am văzut crengi duse de curent, dar astea erau aruncate simplu pe mal şi rămâneau liniştite acolo, fără să facă vreo dramă din toată povestea. Pe urmă o întreb dacă *ea* a reuşit vreodată să vadă o plută pe apă, sau bârnele alea cum curg şi se încurcă între ele.

— A, spune Ioana, cu tine nu pot discuta ! Iar eşti în una din perioadele alea când te crezi mai deştept ca toţi !

Aici se înşeală, pentru că mă simt mai mic, mai nenorocit şi mai inutil ca oricând. Nu zburăm, e ceaţă, ninge, s-a înzăpezit pista, turbinele lucrează în draci, toate trei, merg în şir aruncând trâmbe de zăpadă, când ajung la un capăt trebuie să o ia de la început, de acolo de unde au plecat. Însă au venit şase elicoptere borţoase, astea, da, zboară. Duc genieştii cu trotilul lor pe fluviul îngheţat, chiar lângă zăgazul de gheaţă, după ce trotilul e aşezat şi fitilul aprins - decolează, aşteaptă

explozia, constată cam ce s-a rezolvat cu explozia aceea. Treaba pare simplă numai de departe, circulă poveşti de aerodrom în care se petrec o grămadă de lucruri la care nu te aştepţi: gheaţa nu e netedă, are dâmburi, copci ascunse, crăpături care se deschid brusc. Uneori e nevoie să te bagi cu rotorul elicopterului, elicea aceea mare de deasupra, până la câţiva centimetri de malul înalt, de sălcii, de sloiul acela care adună alte sloiuri unele peste altele. Un genist a căzut sub gheaţă cu trotil cu tot, de atunci lucrează legaţi cu cabluri de siguranţă. De câteva ori a fost nevoie să îi care pe genişti aşa suspendaţi, pe bariera instabilă de sloiuri şi acolo să facă minute în şir „punct fix” la jumătate de metru înălţime, până se aşezau toate lădiţele cu trotil. Toată treaba o conduce Generalul: zboară în misiuni dificile, apreciază riscurile, hotărăşte ce e de făcut, răspunde pentru ce-a hotărât.

...Seara intru în alarmă, trec prin faţa liniei de avioane, santinele în şube monumentale, cu pâslari imenşi, prezintă pentru onor arme negre, incredibil de subţiri; e frig, frigul acela special, alb, ceţos, uscat, transformat în lamă tăioasă la cea mai slabă adiere, acum nu, totul e neclintit, îngheţat la paisprezece grade sub zero, mi-au spus meteorologii, zăpada pufoasă scârţâie sub tălpile OII. RESISTANT. Tom aleargă, trece nepăsător prin faţa MIG-urilor husate, trece şi de elicopterele ancorate pe platformă lângă clădirea plată a celulei de alarmă; se opreşte, e ceva în neregulă, se întoarce, adulmecă lucrurile astea cu burţi umflate din plexiglas strălucitor şi care, uite, miros la fel cu ce ştie el că e avion, dar arată cu totul altfel. Se uită nehotărât la mine, ridic din umeri, cocker dă din ciotul de coadă, fuge în casa albă, joasă, la căldură. Băieţii de la elicoptere dorm în club, s-au scos mesele, fotoliile, s-au adus paturi, au fost întinse pături

în carouri pe canapelele mari, vechi, moi, din piele adevărată. Salut - salut, în aviaţie toată lumea cunoaşte pe toată lumea, mutrele astea sunt totuşi suspect de noi, nu îmi spun nimic, tinere, neridate, neasprite în nici un fel. Citesc în priviri politicos mirate că nici mutra mea nu le spune mare lucru, ăştia sunt secunzii, precis, şi-au înnoit garnitura cei de la elicoptere, în ultima vreme; totuşi, kinderii ăştia n-au venit aici de capul lor.

— Cine e cu voi ? întreb.

Apariţia lui Tom e un succes real, câteva minute nu se mai joacă table, se schimbă impresii, cocker e cântărit de ochi competenţi, analizat *profesional* se schimbă păreri, de fapt părerile sunt ţipate ca să acopere casetofonul pus la maxim, aflu despre câinele meu că e prea mare, că e prea mic, că nu face doi bani ca paznic dar poate fi folosit cu succes la tras sănii în Alaska, şi că urechile lui pot servi fără nici-o grijă ca pale pentru elice din cele mari. Mai aflu că, după unii, câinele meu e Labrador, terrier, o variantă de Saint-Bernard aclimatizat la câmpie, tekel cu păr lung, caniche imperial sau, mai bine, un fel de buldog pitic. Se vântură ideea cumplită că ar fi pe undeva pechinez sau, cum se numesc câinii ăia cu urechi îngrozitoare, basset. Apare chiar ipoteza veninoasă că ar fi vorba de o corcitură.

— Ascultă-mă pe mine, ţipă unul din junii secunzi, ard ochii de triumf, câinele ăsta nu are o *linie* pură în el. Nimic nobil !

Mă uit la el, îl ocolesc încet, măsurându-l atent din cap până în picioare.

— Nici pe tine nu se înghesuie liniile nobile, spun. Poate să fie ceva pe sub costum, dar pe dinafară nu se vede nimic.

Se râde, tipul cel lat care doarme sub fereastră nu poate fi decât Gheorghe Cornel, îl fluier pe Tom, pornim

într-acolo: e totuşi greu de mers prin intervalul îngust dintre paturi când peste tot sunt aruncate pulovere, port-harturi şi ghete îmblănite înalte, cu tălpi groase şi fermoare late, aşa cum poartă elicopteriştii. Se vorbeşte, se râde, urlă casetofonul, zuruie zaruri aruncate, tablele sunt mânuite cu virtuozitate, scoate sunete de castaniete lemnul lor pe lemnul cutiei, Cornel doarme legănat de vise secrete, zâmbeşte moale prin somn. Îl trezesc fără multă ceremonie, se uită la mine liniştit, a, spune, salut, m-am gândit că o să dau de tine aci.

Parcă n-au trecut ceva ani de când ne-am văzut ultima oară.

— Salut, spun, şi totul e ca înainte, n-au trecut anii ăştia, chiar dacă au trecut s-au dus aşa, fără să atingă în vreun fel, asta e bine cu prietenul meu, nu contează timpul în sine, contează doar ce s-a petrecut între noi în timpul acela, dacă nu s-a petrecut nimic este ca şi cum timpul n-ar fi fost deloc. Pentru mine Cornel înseamnă înainte de orice aerodromul de pe malul mării şi lucrurile acelea pe care le gândeam la fel, nu foarte multe dar esenţiale, zborul, cred că şi eu sunt cam acelaşi lucru pentru el, aerodromul de pe malul mării şi cum zburam acolo, întâi el pe MIG-ul 21 şi eu pe MIG-ul 15 cu aripa în săgeată, pe urmă amândoi pe MIG-ul 21 şi el mă învăţa o grămadă de lucruri despre cum se poartă avionul, pe urmă el a plecat la elicoptere şi eu am rămas să zbor avionul cu geometrie variabilă, şi a mai rămas ce s-a legat între noi când zburam împreună. Cască, se întinde, îl mângâie pe Tom care a sărit pe pătură şi îşi scoate preocupat bulgări mici de zăpadă îngheţată dintre degetele păroase.

— Ai zburat ?

— Am făcut patru ore azi, spune Cornel, şi iar ştim foarte bine amândoi ce înseamnă asta. Înseamnă exact

că eu stau la sol, iar el a făcut patru ore de zbor. Că a ţinut manşa în mână, zgomotul motorului, cum se desprinde elicopterul de sol şi pe urmă e chestia aia de nepovestit şi pentru care la urma-urmei suntem noi făcuţi, a văzut pământul de sus chiar dacă nu foarte de sus; iar eu, azi, am citit puţin, am fost pe la hangare, am căscat gura la cum îi schimbau motorul lui 8108, pe urmă l-am luat pe Tom, am venit împreună la alarmă. Asta e. Îl mângâie Cornel pe Tom, cocker mârâie, nu-i place să fie deranjat când îşi face toaleta.

— Nu-i place să fie deranjat, explic, când îşi face toaleta. Cum a fost ?

— Nu l-am deranjat, spune Cornel. Am vrut numai să-l mângâi.

— Pentru el asta înseamnă deranj. Cum a fost ?

— A, face prietenul meu de la elicoptere, ia mâna de pe cocker şi cocker nu mai mârâie, cum vrei să fie ? Mizerie. Ceaţă. Zăpadă spulberată, nici nu vezi unde pui roţile, la aterizare.

— Şi scula - arăt cu capul spre elicopterele IAR zgribulite dincolo de fereastră, se întunecă afară, aerul e violet, maşinăriile bondoace sunt negre, joase, atârnă palele rotoarelor - cum merge ?

— Păi, răspunde Cornel evaziv, groaznic de instabilă. E ca atunci când vrei să ţii o bilă pe vârful unui ac.

— Bilboquet, spun.

— Poftim ?

— Bilboquet. Au franţujii un joc, toată şmecheria e să ţii o bilă de lemn pe un băţ ascuţit.

— Cam aşa ceva. Dar după ce te-ai obişnuit începe chiar să-ţi placă.

— Mda. Nu i-au pus pilot automat ?

— Unde să-i mai pună ? Celelalte au pilot automat. Cele mări. Pumele.

...S-au liniştit junii piloţi, au lăsat tablele, au făcut muzica încet; unul priveşte fix o hartă, alţii citesc, cei mai mulţi dorm. Tom şi-a terminat de curăţat labele, se întinde în căldura camerei, închide ochii, se revarsă moale pe pătură, începe să sforăie uşurel.

— Cu Puma, spune Cornel, mergem în larg, la platformele de foraj.

— Nu cumva sunt maşinile alea portocalii, cu nişte treburi de jur-împrejur, care pleacă câte două pe mare ?

— Ba da.

— Le-am văzut anul trecut la Mangalia. Eram pe dig şi au trecut chiar peste noi.

— Treburile alea sunt flotoare gonflabile, mă lămureşte Cornel. Se umflă dacă amerizezi forţat.

— Dacă amerizezi de bună voie, nu se umflă ?

— Eşti foarte deştept, spune Cornel pe tonul lui egal. De bună voie nu amerizezi. De bună voie *aterizezi* doar.

— Şi la platformă cum e ?

— Cred că ţi-ar plăcea. E zgomot, fier mult, umezeală, dar tipii ăia fac tot felul de lucruri interesante. Scot pietre ciudate din fundul mării şi au salopete care rezistă o săptămână în apă, termoizolante, fluorescente, cu staţii radio şi buzunare pline mereu cu mâncare nealterabilă...

— Cu plăci antirechin din acetat de cupru...

— Da. De unde ştii ?

— Am văzut şi eu o salopetă din astea. E vorba să ne dea şi nouă, pentru zboruri deasupra mării,

Cocker chelălăie prin somn, mişcă labele groase aşa culcat pe o parte, goneşte cu toate pânzele sus după iepurii din vis. Cornel vrea să-l mângâie liniştitor, nu-l las.

— E somnul paradoxal, spun. Atunci când ai impresia că nu prea doarme, dar de fapt atunci doarme mai adânc ca oricând, şi visează. Dacă îl trezeşti când visează, restul somnului nu mai face doi bani.

— Nu zău ?

— Serios. Au fost câţiva savanţi, n-au lăsat nişte mâţe să-şi doarmă somnul paradoxal, le trezeau cum începeau să viseze, şi mâţele alea au murit de epuizare.

— De unde ştii ?

— Am citit. Ştii cum e când nu se zboară, aproape mă scuz, n-ai chef de nimic, citeşti cam ce îţi cade în mână.

— Lasă, face Cornel gânditor. Îţi prinde bine.

— Se uită la băieţii care dorm, îşi scarpină ceafa, îngrijorat:

— Mai au puţin, pe urmă mor şi ei de epuizare, ca pisicile tale.

— Ascultă, spun, e chiar atât de obositor să duci nişte lăzi cu trotil pe gheaţă ?

Cornel îşi îngustează ochii, ştii ceva, zice, vino mâine cu noi. O să te lămureşti singur.

Ajungem lângă elicopter, motorul e pornit, ţiuie strident turbina cât o farfurie care totuşi se învârte de peste treizeci de mii de ori într-un singur minut, cam mult, spun, Cornel ridică din umeri, ce credeai ?! Se deschid portiere bombate din plexi, nu urc, mă uit în jur, nu ştiu unde e Tom. L-am lăsat la celulă, a deschis uşa zgâriând cu labele groase, a fugit după noi, l-am luat de ceafă şi l-am dus înapoi dar a scăpat iar, am văzut cum alerga prin zăpadă.

— Cam cât îţi trebuie să te hotărăşti ? întrebă Cornel, legându-şi chingile.

— Mă uit şi eu la echipaj, spun.

Oricum, Cockerini n-are ce păţi până mă întorc.

Sunt aşezat pe locul tehnicului, Cornel cuplează elicea portantă, se zguduie pe roţi mici, groase, toată

construcţia. În continuare se fac prezentări, „secundul meu”, uite cum se întorc lucrurile, secundul e junele obraznic care a lansat aseară ipoteza că Tom ar fi o corcitură.

Ajunge la turaţie de regim elicea aceea mare, flutură, în felii şuierătoare aerul ceţos tăiat de pale contopite într-un disc difuz, chiar, abia se vede zebra vopsită în pătrate albe, roşii, asta înseamnă cel mult şapte sute de metri vizibilitate dar noi decolăm, trece deasupra pământului alb cabina străvezie cu noi trei înăuntru şi văd MIG-urile înşirate pe bretea, perdeaua de plopi, acoperişul celulei de alarmă. Totul se derulează lin, aşa, numai translaţii, - întâi ne ridicăm absolut pe verticală, parcă am fi cu liftul, pe urmă elicopterul lasă nasul în jos şi pornim paralel cu solul la zece-doisprezece metri înălţime, nu trecem peste plopi, trecem *printre* ei, aproape luăm cu roţile antena televizorului în culori din celula de alarmă, toate astea nu numai în cinstea mea, e limpede, lucrurile sunt ceva mai complicate, e vorba de stil, de blazon, de a zbura *ca* un pilot de vânătoare, chiar dacă nu mai ţii în mână manşa unui avion de vânătoare. E vorba de nostalgie, de a nu lăsa totuşi nici un pic din ce ai fost, e vorba de o grămadă de lucruri care nu se spun, dar asta nu înseamnă că n-ar exista. Facem viraj chiar deasupra Dunării, ne repezim între maluri primind în fată, în piept, izbeşte între ochi nemişcarea albă aşa cum am picat şi acum zburăm razant cu fluviul îngheţat din mal în mal, acoperă zăpada, gheaţa, malurile, nici nu ştii unde începe pământul. Gheata e netedă, sticloasă, sidefie de aproape, unde sunt sloiuri încălecate, zăpoarele Johannei, se văd ochiuri netede de apă neagră, lacuri mititele care n-au îngheţat nici acum; arăt cu degetul lacurile negre, Cornel ridică din umeri, am trecut, s-a spart oglinda netedă într-o furtună strict locală cu

valuri mici, dese, învolburate, care aleargă în toate părţile.

Nu înţeleg foarte bine ce se întâmplă pentru că nu am căşti, e limpede din cum am decolat singuri, din cum zburăm deasupra fluviului, din cum vorbeşte Cornel în microfon şi secundul nu-i răspunde, adică nu îşi mişcă buzele, e limpede că se transmit nişte lucruri, se primesc ordine prin radio, noi zburăm în amonte executând manevre cerute de cei de la sol, poate chiar de General, pe urmă îmi dau seama, suntem într-un fel de sondă meteo.

Pe fondul acestei revelaţii simt cum mişcă ceva sub scaun, printre picioare; întind mâna, ştiu înainte de a găsi ce este acolo. Simt blana moale sub degete, apare capul lui Tom frecându-se de ghetele înalte, îl îndes sub scaun dar e târziu. Cornel a văzut, clatină din cap, împinge manşa, elicopterul coboară şi o clipă mă gândesc că, uite ce scurtă a fost plimbarea. Păcat. Se apleacă spre mine Cornel, crunt, ascultă, îmi zbiară în ureche, ce e asta ?

— Asta, ţip, e Tomaso.

— Cum a ajuns aici ?

Redresează elicopterul şi gata, ştiu că nu mă mai întorc pe gheaţă acasă. Ridic din umeri, naiba ştie cum a ajuns aici. Cred că s-a ascuns în husă, arăt prelata pusă sub banchetă, ţip:

— Cred că s-a ascuns sub husă !

Cornel dă din cap, pe mine iniţiativa lui cocker m-a luat absolut pe nepregătite. Pentru că experienţa lui Tom în materie de zbor e mai degrabă redusă, şi numai cu avioane, cărat clandestin într-o sacoşă sport pe ruta Bucureşti-Timişoara într-un IL-18 aparţinând companiei TAROM, plimbat de câteva ori în braţe aşa cum şedeam pe locul pilotului secund în AN-2-uri ale aviaţiei sportive,

pe urmă a zburat absolut întâmplător, s-a ivit ocazia, cu un motoplanor - dar niciodată n-a lăsat impresia că s-ar da în vânt după aşa ceva. Uite şi acum, miroase îndelung, înclină capul, se uită în sus, spre acoperişul cabinei - e limpede, îl deranjează fluieratul turbinei. Şi zgomotul rotorului, de aer sfârtecat.

— Ia-l mai bine în braţe ! strigă Cornel, încă supărat.

Se ridică trâmbe de abur îngheţat pe fluviu, alternează cu zone de vizibilitate acceptabilă, câteva sute de metri, ce înseamnă până la urmă *acceptabil* pentru elicopterişti ? Zboară orb IAR-ul, iese brusc la lumină, acum văd gheaţa frământată de sub noi, spartă, răsucită, încălecată, încremenită din nou de ger în construcţii fantastice, supendate, cu muchii tăioase, strălucitoare şi în lumina mohorâtă, cenuşie. Ivite aproape din senin, ridicate la doi, trei, cinci metri înălţime, elicopterul frânează incredibil lăsându-se mult pe spate, atingem aproape cu marginea rotorului o îngrămădire haotică de sloiuri izbucnite din miezul alb al fluviului, suspendate deasupra noastră ca un cozoroc, unde naiba se vârâ aiuritul ăsta, urcăm aşa, mergând cu coada înainte şi păstrând câteva degete de aer între elice şi scânteierea dură, brutală, încremenită în faţete zgrunţuroase. Intrăm din nou în ceaţă, suntem foarte aproape de fluviu, pentru că văd printre picioare, asta-i, plexiglasul cabinei se curbează până sub tălpi, văd foarte aproape de tălpile mele gheaţa, sidefie, cenuşie, albă de tot, şi în faţă nu văd absolut nimic, nici în stânga, dincolo de portieră, nici în dreapta, dincolo de Cornel, dincolo de secundul lui înconvoiat într-un stil absolut personal peste manşă, nu văd nimic. Doar un alb difuz, de strălucire grea care face să te doară ochii, dar acum ştiu ce ascunde albul acela, de aceea nu mă simt grozav de în largul meu. Strâng pe Cockerini în braţe şi iar nu e bine,

pentru că sunt aici doi piloţi aplecaţi în faţă, încercând să distingă ceva prin plexiglasul cabinei, ţinând în acelaşi timp elicopterul oricum instabil la punct fix doar la jumătate de metru deasupra fluviului îngheţat, asta se vede din cum lucrează manşele, cu mişcări mici, fine, duble, ca la zborul instrumental, şi mai este un pilot plecat la plimbare. Lucrurile pot fi privite în mai multe feluri, dar aşa le văd eu în clipa asta, mă simt *inutil*. Pe urmă IAR se ridică din nou absolut pe verticală şi doar sus, la peste două sute de metri, ieşim din trâmba aceea de ceaţă care, de aici se vede, a luat într-o diagonală lungă albia fluviului, de la sud-vest la nord-est şi apoi se lăţeşte risipindu-se într-un abur irizat, strălucitor, prin care iar nu poţi distinge nimic te ustură doar ochii de atâta strălucire.

Picăm din nou spre fluviu dar să îţi explic cum face Gheorghe Cornel treaba asta. Întâi îşi înclină maşinăria aproape la nouăzeci de grade, pe urma împinge palonierul până la fund în partea înclinării şi IAR se roteşte docil în jurul axului elicei portante până ajunge cu botul în jos, adică atârnăm ameţitor în chingi deasupra întinderii albe, concave, lucrurile se petrec până la urmă altfel decât la noi, ăştia se învârt în toate părţile agăţaţi de elice şi forţa centrifugă mai mult aruncă afară decât presează în scaun; aşa ca trebuie să ţin serios de Tom, pe care evoluţia n-a reuşit să-l încânte peste măsură, zgârie, se zbate să scape, are el impresia că dacă poate să ajungă sub scaun, lucrurile vor fi din nou aşa cum ştie el că trebuie să fie. Picăm spre fluviu ca la montagne-russe redresarea e normală, cu suprasarcină pozitivă, aproape îmi place. Uite un vapor, lipit într-o scobitură a malului, un remorcher-împingător cu două corpuri, masiv, gri, alb roşu, cu bandă de alamă galbenă în jurul coşului aerodinamic, înclinat înapoi. Suntem sub nivelul

punţii, vedem cum s-a ridicat gheaţa s-a prelins în sloiuri plesnite urcând pe bordajul nituit, corpul vasului înspre fluviu, babordul aşa cum stă remorcherul cu prova boantă înspre locul acela din Pădurea Neagra de unde până la urmă izvorăşte Dunărea, e îndoit, apăsat chiar sub nara ancorei. Iese fum prin coşul cu bandă lată de alamă, dar nu apare nimeni pe punte; fumul acela înseamnă căldură, scări cu trepte zimţate prăvălite în cabina cu banchete înguste, învelite în muşama, de-a lungul pereţilor metalici masa din mijlocul cabinei, dulapurile din pereţi, rafturile cu hărţi, pavilioane şi manuale de navigaţie fluviala; totul vibrând reţinut în ritmul unui motor de câteva mii de cai-putere.

Abia acum îmi dau seama ce frig e, când văd fumul ieşit prin coş.

Luăm din nou înălţime, pe urmă aterizăm într-o zonă cu gheaţă netedă, dar aici e înghesuială, sunt aliniate celelalte elicoptere, iese un drum din şosea, au coborât pe fluviul îngheţat maşini militare, câteva camioane, o autostaţie radio cu antena ridicată. Din camioane se cară în elicoptere lădiţe mici, grele, verzi, suspecte. Oprim elicea, oprim motorul, s-a făcut dintr-o dată linişte, nu mai flutură sacadat nimic, nu mai fâlfâie pale de lumină ştearsă prin faţa ochilor; Cornel îşi dezleagă chingile, mă dezleg şi eu, secundul nu, secundul rămâne în scaun, s-a proptit cu picioarele în paloniere, se întinde; ajunge cu mâinile la tavanul cabinei, acolo unde e un panou cu o grămadă de contacte care n-au mai încăput pe tabloul de bord.

— Cred că e mai bine să îţi laşi câinele aici, spune Cornel.

— Să nu mă facă bucăţi, se strâmbă secundul.

— Lasă, spun, rămân şi eu.

— Tu poţi să vii, ridică din umeri Cornel. Oricum nu mergem prea departe.

Chiar, nu mergem prea departe. Mergem până la celelalte elicoptere, acolo unde piloţii - tablou clasic - discută în jurul unei hărţi la scară mare; se vede de aici cum fluviul traversează harta aceea în volute ample, albastru deschis cum n-a fost el vreodată. Albastru-deschis cum numai cerul poate fi, când vrea el să fie într-adevăr albastru deschis. De fapt eu nu ajung nici până la elicoptere, se răsuceşte unul din piloţii adunaţi în jurul hărţii, nu e nevoie de ochi de aviator ca să îl recunosc pe General; mă opresc, salut, Generalul nu pare foarte surprins că mă vede, răspunde la salut, se întoarce iar spre hartă şi spre echipa *lui*.

Vine un ARO vopsit în culori de camuflaj, opreşte lângă IAR-ul nostru, un căpitan de geniu înalt, slab, cară lădiţe din acelea suspecte, le îngrămădeşte în spatele cabinei; îl văd pe cocker prin plexiglas, evident în dubiu, să latre, să nu latre, s-au adunat atâtea lucruri nemaipomenite de azi-dimineaţă, până la urmă Tom nu latră. Se culcă, se strânge colac în scaun, se preface că nu e nimic de lătrat. Încerc să îl ajut pe genist, nu mă lasă, material exploziv, spune plin de importanţă.

— Dinamită ?

— Trotil.

Nu ştiu foarte bine care e diferenţa, dar unele lucruri sunt totuşi clare şi aceleaşi, pentru dinamită sau trotil.

— Trotil, spun încet, ăsta ca să explodeze are într-adevăr nevoie de tot felul de capse detonante, fitile, nu bubuie aşa, simplu, e nevoie să faci diverse chestii...

Se uită lung la mine căpitanul, îmi pune în braţe lădiţa pe care o căra: chiar, sunt foarte grele lădiţele verzi. Secundul aranjează trotilul în elicopter, după socoteli de el ştiute; până la urmă decolăm primii, cu căpitanul şi

lăzile lui la bord. Ne desprindem, am timp să îl văd pe General cum se uită după noi, ridică brusc mâna cu arătătorul şi degetul mijlociu desfăcute în litera V, V de la victorie.

Şi nu o să ştiu niciodată de ce, dar acum îmi pare foarte limpede că semnul acela e special pentru mine.

...De aici lucrurile devin simple, cunosc bine zona, dincolo de Lupul Fermecat fluviul face un cot strâns, nu toată Dunărea, jumătatea care curge prin nord, braţul Borcea, pe harta lui Cornel sunt însemnate cu roşu zăgazurile de gheaţă văzute dimineaţa; ne afundăm în ceaţă, să mori de râs, ce faci cu harta în ceaţă, arde retina strălucirea albă, uniformă, undeva în dreapta e un dig înalt şi mai e o pădure de plopi subţiri, fragili, plopii înfrunzesc primii spre primăvară, se vede pădurea de sus ca într-un abur verde, noi suntem jos pe albia fluviului, vedem printre picioare doar gheaţa cu dune şi cocoaşe, rotorul taie perpetuu felii de lumină albă.

— Băi, îmi ţipă Cornel în ureche, AICI ! bate cu degetul în hartă, violent, se rupe hârtia groasă, îmi vine să râd, chiar râd, nu râde, zbiară Cornel dar acum nu glumeşte deloc, cum ajung AICI ?! Mă aplec spre el, botul rece al câinelui între noi.

— O luăm spre mal, ţip peste zgomotul motorului; încet spre mal, spre sud, pe urmă...

Cornel se îndreaptă în scaun, vedem noi ce facem pe urmă, întâi să găsim malul înalt, se apleacă peste manşă, ştiu că aşa o să îmi rămână, aplecat pe manşă, privind cu ochi orbi de strălucire, de ceaţă, sudul care acum e o chestiune foarte relativă; mă uit peste umărul lui, 40-50 kilometri pe oră, mai mult decât suficient, creşte în fată, se alcătuiesc linii albe în albul din jur, ăsta-i digul, plopii sunt beţe nesfârşite, groaznic de subţiri, cu ramuri şi mai subţiri împletite în ceaţă...

— Paralel cu malul, ţip, în jos !

Arăt cu mâna încotro înţeleg eu că ar fi *în jos*. În aval, ar spune Ioana. Cornel încuviinţează aşa aplecat peste manşă, a înţeles, alunecăm între felii de aer alb şi deodată transpir îngheţat din cap până jos, la degetele amorţite în ghetele de zbor: dacă drăcia aia de stăvilar din gheaţă nu atinge malul ? Dacă se adună spre mijlocul fluviului, şi trecem de el, şi zburăm aşa, la vale. până la şantierul Ioanei ? La podul lui Saligny ? Simte Tom spaima mea, se smuceşte, îl strâng în braţe, cocker, nu acum. Te rog. n-am vreme pentru tine; nici măcar pentru mine n-am timp, şi...

N-o să ştiu cine a văzut, cine ţipă primul: uite ! pentru că zbieram cam toţi dintr-o dată, elicopterul trece în maniera lui triumfală cu rotorul la câţiva centimetri de gheaţa sticloasă, trece prin faţa barierei de sloiuri. Din imediata apropiere construcţia este într-adevăr impresionantă, izbucnesc absolut pe verticală, adică toată alcătuirea e vertical ridicată dintr-o îngrămădire care face să te cutremuri, plăci imense, ridicate pe muchii sfârtecate, stau acolo ca într-o fantastică erupţie încremenită şi asta chiar cred că s-a întâmplat, s-a încovoiat spinarea îngheţată a fluviului de atâta apă strânsă sub ea s-a zdrobit de sloiurile acelea fantastice, a izbucnit o gigantică lamă lichidă de-a curmezişul albiei, s-au solidificat într-un singur tot apa, gheaţa, bolovanii smulşi din maluri, de pe fundul fluviului, fără să curgă nici un centimetru mai departe. Aşa s-au ridicat, mugind amestecate îngrozitor între ele, au căzut haotic, şi s-au proptit în acea inimă despre care Ioana pretinde că ar susţine tot edificiul; a rămas mugetul peste fluviu, s-a lovit de maluri, a venit înapoi, s-a încrustat pentru totdeauna în forme smulse, aruncate, răsucite în toate

felurile şi oprite în tăişul ştirbit, izbucnit din frământarea de nebănuit a apelor sub gheaţă.

Se bagă între noi genistul, se apleacă peste mine, ştii ce se vede prin botul elicopterului ? aşa, în faţă, foarte puţin mai jos, printre picioarele noastre ? Ştii că nu sunt cuvinte de spus despre infernul acela mititel, alb, tăiat în faţete de nedescris care oricum prind lumina puţină, o reflectă, o amplifică, o descompun în săgeţi de culoare, în sfârşit altceva decât albul absolut, dar ţesătura asta-fantastică e înşelătoare, nu se pot aprecia ca lumea distanţele, rotorul agăţat în muchii tăioase, asta înseamnă, scurt, trosnetul acela fără seamăn, răsucirea complicată a metalului frânt, tura aceea, ultima, a fuselajului borţos în jurul axului elicei portante, pe urmă izbitura seacă, de-a latul, recepţionată *complet*, ne aruncă de-a latul în bariera de gheaţă, NUMAI SĂ NU IA FOC !

Nu ia, nu se întâmplă nimic am văzut după aterizare, ciupitura aceea a fost fix cât să zboare în cioburi abajurul becurilor din capul palelor de rotor; atunci de ce totuşi defilarea asta la câţiva centimetri de gheaţă, mă lămuresc fără să cer explicaţii, caută căpitanul locul acela unde s-a înţepenit sloiul primordial.

— Acolo !

Cea mai urâtă bucată de gheaţă, pe jumătate amestecată cu pământ gri, nisip galben, aproape mineralizată, gheaţă fosilă, tăvălită naiba ştie cum, înfigându-şi colţii în fundul albiei şi ţinând incredibil toată masa aceea strălucitoare. Ţipă căpitanul la urechea lui Cornel, arată cu degetul înmănuşat sub noi, nu e loc de pus roţile, totul e ca frământat dinadins de mâini obtuze şi presărat cu bolovani sticloşi albi, albi-verzui, albi-gălbui...

Acum se petrece minunea aceea cu punctul fix, bila lustruită ţinută în echilibru pe un vârf de ac, glisează portiera din spate, sare jos genistul, îşi leagă peste mijloc o coardă îngustă, roşie, ca cele folosite de prietenii mei din Salvamont când coboară în prăpăstii adânci...

— Ajută-l, strigă Cornel, face un semn cu capul fără să îşi ia ochii de la reperele alea pe care le foloseşte el să îşi ţină maşina nemişcată în aer, n-o să înţeleg niciodată cum le alege. Funcţie de ce *criterii*. Sar, şi căpitanul nu mai face nazuri, îmi prinde şi mie o coardă peste costumul de zbor, şi chiar e ca la munte. Ducem lădiţe grele zece-doisprezece metri, până la sloiul cel urât, dar n-am ştiut ce mult pot fi zece metri, poate doar oamenii aceia morţi în uşa cabanelor alpine, la doi, trei, cinci, şapte, zece metri de cabană, morţi în viscol, prăbuşiţi de epuizare, despărţiţi de viaţă, căldură, iubire, de tot ce înseamnă până la urmă oricare dintre noi - departe de toate astea exact cu zece-doisprezece metri - poate numai ei să ştie, de acolo de unde sunt, adevărata scală a distanţelor. Adevărata valoare a ceea ce înseamnă un metru luat o dată, încă o dată, cu lada aceea în braţe, cu picioarele răsucite din primul pas în tot felul de muchii tăioase, cu aerul pompat de rotorul elicopterului apăsând, răsucind, smulgând, aruncând în ochi, în obraji, în mâini prin mănuşile îmblănite, ace neînchipuit de fine din gheaţă usturătoare. Adevărul e că nu se compară căratul lăzilor cu metrii aceia de veşnicie, dar astea sunt gândurile cu care trec peste bolovanii de gheaţă, alunec, mă întind lovind dureros bărbia de Dunărea îngheţată; s-a spart lădiţa verde, a prins, dureros degetele între lemn şi gheaţă, pe urmă trosneşte, se desface, ies calupuri galbene, inofensive, cu cifre săpate într-un fel de săpun tare, se împrăştie peste tot. Le adunăm, îngrămădim totul în jurul sloiului urât, măsoară căpitanul distanţe,

duce trei lăzi într-o parte, trei în cealaltă parte a stivei; spintecă cu un cuţit grozav, bagă un fel de tub negru într-un calup de trotil, detonatorul, fitilul e lung, subţire, lucios, galben-roşu, îl desfacem după noi aşa cum mergem spre elicopter. Cornel se duce mai departe, să nu sufle fitilul cu elicea, alunecă elicopterul, nu mult, în ceaţa rece, veşnică, opacă, plină de strălucire grea. Momentul solemn e aprinsul brichetei şi apropiatul flăcării de fitil; exact acum consideră Tom că a sosit clipa potrivită să arate ce poate, sare de la doi metri înălţime prin portiera deschisă şi fuge pe gheaţă. Adulmecă, ştiu ce înseamnă asta, am văzut şi eu urme de iepuri, căprioare, care trec fluviul dintr-o parte în alta după mâncare; îl strig pe cocker, alerg după el, se întinde coarda, mă frânează strângându-se dureros în jurul pieptului. Cad iar, ultima imagine înregistrată e căpitanul de geniu, cum calcă cu talpa foarte neagră, foarte groasă, foarte zimţată a bocancului înalt fitilul, şi fitilul nu vrea să se stingă.

— Tomaso !

Cocker fugind pe gheată e un spectacol în sine, şi el alunecă, se agaţă cu ghearele puternice dar gheaţa e foarte dură, patinează, cade pe o coastă, se ridică, fuge mai departe cu urechile în vânt. Parcă se luminează încotro fuge Cockerini; chiar, s-a estompat fundalul mat, se subţiază, apare o dungă părelnică, şovăitoare, străvezie - malul.

Ştii cine îl ajunge pe Cocker din urmă ? în timp ce eu mă uit fără să cred cum se duce ceaţa dezgolind digul, plopii, sloiurile acelea urcate pe mal ? Genistul, el nu alunecă pe tălpile speciale, şi-a desfăcut coarda, fuge, sare, se aruncă, îl plachează pe cockerini ca la rugby, îl ţine aşa, sub el, până mă apropii şi apuc zdravăn câinele de ceafa moale, caldă, acoperită cu blană aurie.

— Cocker rău şi afurisit !

Vine spre noi într-un vârtej de zăpadă spulberată IAR-ul, chiar din faţă, vine foarte jos şi foarte încet, se vede limpede prin botul străveziu cum echipajul moare de râs. Sunt împins, tras în maşinărie, cu Cocker cu tot, căpitanul aleargă, ia te uită ce mic se vede de aici, se apleacă, aprinde fitilul, se agaţă de marginea portierei; în secunda următoare plutim incredibil în albastru, rămâne după noi o flacără şuierătoare alergând pe un fir galben întins pe gheaţă. Am ieşit din trâmba de ceaţă, se vede fluviul sub noi, se vede spinarea de gheaţă şi mai e un punct închis la culoare care înseamnă sloiul minat. Luăm înălţime spiralând strâns în urcare la verticala zăgazului, jos lucrurile sunt nemişcate şi se amestecă între ele, pentru că totul străluceşte în soare. Îi ard lui Tom una la fund, pe urmă uite ce se vede: explozia e scurtă, mică, înăbuşită, nu se întâmplă nimic, poate nu a nimerit genistul *punctul slab*, IAR mai face jumătate din viraj în felul lui, agăţat de elice, ne uităm la zidul acela din gheaţă, deodată apare o crăpătură, când eram sigur că nu o să fie nimic, creşte rapid o stea cu raze negre, frânte, risipite în toate părţile şi care se întind îngrozitor de repede. Unesc malurile razele acelea, le prind într-o reţea din fire fine care imediat devin groase, lichide, clocotind înăbuşit de apă închisă la culoare. Izbucneşte un val neînchipuit de-a curmezişul fluviului, aruncă incredibil de sus bucăţi din sloiuri groase, gheizere de spumă, stăvilarul din sloiuri oscilează, se rupe într-un singur loc, curge fluviul în şuvoaie galben-negre prin breşa îngustă: porţile de gheaţă se leagănă, se clatină nehotărâte, s-au răsturnat *pe spate* într-un vacarm auzit şi prin şuieratul sacadat al rotorului, prin zgomotul turbinei. Fluieră palele prin aerul rece sfârtecat de unda aceea plecată de sub apă, cabina din plexiglas saltă în

toate părţile, cade, glisează abrupt spre malul înalt; mă agăţ de manşa lui Cornel, instinct de pilot, şi tot instinctul de pilot mă opreşte să mişc cumva manşa aceea ciudat curbată, *pentru că aici totuşi e altă poveste*. Din nou profilul lui Gheorghe Cornel aplecat peste comenzi, doar după ce totul s-a terminat realizez că m-a pocnit zdravăn, zburându-mi mâna de pe manşa lui, şi a ţipat: lasă-l la mine ! Culeg câinele cocker aruncat între paloniere şi care, e limpede, nu pricepe foarte bine ce vor la urma-urmei tipii ăştia ciudaţi, atârnaţi deasupra fluviului într-o maşinărie cu miros de cauciuc şi petrol ars.

□

Vine o scrisoare de la Mike Sârbu, adusă de Doidoi care de fapt avea treabă la comisia medicală dar bineînţeles n-a răbdat să nu facă un viraj pe la munte, „maiorule”, scrie Mike, „nu ştiu cum e la voi, în câmpia aia, dar aici e zăpadă câtă vrei, cer albastru, se schiază în draci...”

Cad din plic două bilete de telecabină, lasă urme prin aer, ca două mâini desfăcute a îmbrăţişare de bun-venit.

„...în draci, ţi-am ascuţit canturile, ţi-am găsit un arc nou pentru legături, când naiba ai de gând să-mi dai Topazele pentru muzeu şi să iei nişte schiuri ca lumea, în sfârşit, scrie Sârbu, te aştept aşa cum eşti, vedem noi ce se poate face. Vino.”

— Ce aiureală, spune Ioana, el te cheamă să schiezi şi aici e deja primăvară !

Primăvara vine întâi pe nasul şi obrajii Ioanei, se îndeasă în pistruii cafenii, se închide pielea la culoare de vânt, de dezgheţ, de soarele încă în spatele norilor; se desenează liniile acelea foarte fine care nu sunt încă

riduri, la colţul pleoapelor, adâncesc marginile gurii şi o fac pe Ioana mai interesantă; şuviţe întregi de păr devin blond-castanii, blonde de-a binelea şi toată Ioana miroase ca violetele pe care le vindeau ţigăncile când am fost eu copil în oraşul Bucureşti. Pe urmă ieşim la plimbare, pentru treaba asta nu mai e nevoie de scurtă îmblănită, de pulovere, fata şi-a pus blugii, cizmuliţe scurte de cauciuc şi o cămaşă groasă cu carouri mari, roşii-negre, gata, ajunge. E chiar prea mult pentru ziua senină, pentru soarele de sus, după ce trecem de primul canal fata îşi scoate cămaşa groasă, merge cu ea aruncată neglijent pe umăr, se proiectează aşa pe câmpia verde, subţire, arămie, cu tricoul negru de bumbac rotunjit peste sâni, iese nasul în vânt de sub apa grea a părului care taie precis obrazul şi se adună în cocul cel sever; pe urmă mai sunt pătratele mari roşii-negre, braţele subţiri, fine, puternice, bronzate şi ele de primăvară, mişcarea ştiută cu care îşi netezeşte părul de-a lungul obrazului, cum se încordează fibre prelungi, se topeşte lin mişcarea sub pielea aurie - toate astea se adună, mă fac să ameţesc puţin, aşa ştiu că primăvara chiar a venit. Mai e cocker care îşi pierde cu totul demnitatea, s-a topit băţoşenia de câine cu blazonul zdravăn săpat în trunchiul unui arbore genealogic pe lângă care al meu e doar o scuză umilă, o firavă nuieluşă susţinută de araci. Tom, Tomaso, Tomaso von Minihoff de Saint-Hubert pre numele dânsului întreg, aleargă peste câmpul verde, se duce, se face mic, abia distingem, aproape de linia orizontului, o pată de aramă vie în galop frenetic. Mai e câmpul, de care n-am spus încă nimic, imens, bombat, întins voluptuos în toate părţile sub soare şi verde-verde-verde sub cerul albastru, de minunea simplă întâmplată cu boabele semănate din toamnă.

— Haidem.

Ies din drum. O trag pe Johanna după mine, în câmp. Peste pământul adunat în bulgări mărunţi, peste fire verzi, ieşite în toate părţile printre bulgării aceia.

— Călcăm grâul în picioare, spuse fata.

— Facem câţiva paşi, doar pe urmă îi arăt, mă răsucesc şi arăt cu degetul:

— Uite. Nu rămâne nici o urmă.

Trec palma peste firele înguste, moi; se apleacă, se ridică la loc.

— Vezi, n-au absolut nimic. Sunt elastice. Şi nu e grâu, e orz.

— Bah, face Ioana, daca ăsta e orz eu sunt... sunt...

Ţi-am spus că uneori nu-i reuşesc unele chestii. Să fie spirituală, exact când vrea ea să fie spirituală, şi de fapt nici nu e nevoie...

— Să ştii că totuşi e orz...

— Bine, fata ridică sub tricou umerii ei rotunzi, de fapt nici nu mă interesează grozav ce e...

Vine Tom lângă noi, gâfâie, i s-a înnegrit jaboul de pământ reavăn, s-au înnegrit labele, marginile urechilor imense; îi văd ochii congestionaţi, răi, s-a transformat cockerul somptuos, câinele de salon, într-o fiară mică, afurisită, agitată, mereu la pândă. Aleargă cu nasul în pământ, miroase preocupat, mişcă frenetic ciotul de coadă; se târâie urechile peste fire verzi, din cum arată ştiu că a prins o urmă, şi...

Vulpoiul ţâşneşte chiar de sub picioarele noastre, suntem atât de aproape că am timp să-l văd cum trebuie, nasul mic, negru, încadrat caraghios de păr alb, botul nu chiar atât de lung ca în poveste, urechile ascuţite: are pe el blana de iarnă, miţoasă şi înfoiată pe zăpadă, acum s-a umplut de pământ, iarbă galbenă, ciulini; şi-a pierdut tot luciul blana de iarnă. E atât de

plină de ciulini încât coada lungă e dreaptă, subţire, năclăită, ţeapănă, ca o coadă de mătură; demarează rapid şi o ia spre calea ferată, lovind pământul cu coada ţeapănă, de sus în jos, ca un cangur. Cocker are nevoie de o secundă bună să îşi revină din surpriză, se destinde ca un arc, reflectă soarele blana lui aurie, lucioasă, de câine sănătos; se ia după vulpoi lătrând scurt, spart, strident, de fapt îşi punctează drumul cu semnale sonore: aici sunt ! Numai că n-am de gând să mă ţin după el.

— S-a dus gulerul tău, spun.

— A, fata se cutremură, femei cu vulpi moarte atârnate de gât, ai văzut ceva mai groaznic ? Unele pun şi ochi de sticlă, ca totul să pară cât mai natural.

— Da. Lasă labele uscate să atârne cu gheare cu tot, şi boturile mumificate, zbârcite, între ochii din sticlă...

— Dinţii, spune fata. Mărunţi, albi, sub buzele negre, pergamentoase. Totul cât mai aproape de realitate. Ai văzut ceva mai scârbos ?

Îi spun că n-am văzut ceva mai scârbos, şi mă uit după Tom, cum aleargă vulpoiul. Cum iese un nor de praf, mic, caraghios, acolo unde aleargă. Ioana se lipeşte de mine în mers, ţopăim aşa peste câmp, atingându-ne umerii, mâinile, picioarele, prin blugi. Tom ajunge foarte departe gonind vulpoiul lui, abia se disting, puncte roşcate pe verdele câmpului, l-a ajuns, văd cu ochii mijiţi ceva ca un vârtej, ăştia se bat, am timp să spun, şi văd cum se desparte vârtejul în două. Pe urmă se aude un chelălăit lung, ascuţit, disperat, cele două puncte roşcate fugind în direcţii diferite...

— A fost Tom.

— Ce-a păţit ?

— Cred că l-a muşcat gulerul tău. Ăla cu labe uscate şi dinţi mărunţi.

— Vulpile sunt purtătoare de virus rabic, spune fata îngrijorată şi îmi face plăcere îngrijorarea ei.

— Asta v-au învăţat la şcoala de construit vapoare ?

— Acolo unde te-au învăţat pe tine că ăsta e orz. Ce faci, dacă l-a muşcat ?

— I-am făcut Candur, acum două săptămâni.

— Candur, repetă Ioana, sună frumos. Are aşa, o sonoritate. Ce-i aia Candur ?

S-a apropiat Tom în trap săltat, văd cum aleargă, calcă normal pe toate labele; dar capul îl ţine neobişnuit, înclinat într-o parte.

— Un vaccin special pentru câini. Are o groază de virtuţi, şi e antirabic.

— Ce de lucruri ştii, spune Ioana. E o plăcere să iasă omul cu tine. Află tot felul de chestii. Toţi sunteţi aşa ?

— Evident.

— A, face Ioana, chiar, vroiam să te întreb de mult - cum ţi-a trecut prin cap să te faci aviator ?

Cocker e lângă noi, micşorează pasul, trece la mers obişnuit, la mers târât; se freacă cu burta de pământ, se tânguie îngrozitor; mergem la el, se întoarce pe spate, vâsleşte sacadat cu labele groase prin aer.

— Ce-ai păţit, căţel ?

Cockerini chelălăie sfâşietor, acum văd, câteva picături roşii, perfect rotunde, sânge aproape închegat, pe bot, în partea dreaptă. Ridic buza moale, umedă, călduţă, se prelinge un abur străveziu dintre colţii de cocker.,.

— Băiete, spun, te-a găurit în lege. Dintr-o parte în alta.

Tom răspunde cu un scheunat lung, în tremolo, ca să fie limpede cât suferă.

— În regulă. Sper că l-ai aranjat şi tu !

— Bineînţeles că l-a aranjat, în Ioana s-a trezit spiritul de grup.

Tom geme prelung.

— Las-o moartă, spun. N-ai nimic. Caută. Hai, caută !

Îl bat pe burtă, Tom sare în picioare gata de noi isprăvi, la cockeri e mult mai simplu decât la noi. Se duce pe urmele lui, ale vulpoiului, spre marginea zării, acolo unde pământul bate în albastru, şi cerul se colorează stins în verde. Mă întorc spre Johanna, ne sărutăm sub soare aşa, în mijlocul câmpului. Nu ne îmbrăţişăm, ne sărutăm doar; Ioana oftează, închide ochii, dar să vezi cum face asta, îi aluneca leneş pleoapele dintr-o dată grele peste lumina dinăuntru. Îmi cuprinde gâtul cu braţe moi şi pe urmă nu ştiu foarte bine ce se întâmplă, nişte lucruri în care se amestecă soare, pământ şi firele verzi văzute foarte de aproape, cer şi dungile acelea lăsate de soare pe cerul senin atunci când te rostogoleşti cu ochii deschişi; faţa dragă, pierdută, a fetei între mine şi soare, pe urmă părul moale împrăştiat pe pământ, amestecat cu bulgări de ţărână, cu paie uscate, scaieţi din toamna trecută, sclipirea dinţilor între buze muşcate adânc, respiraţia fierbinte care înseamnă că uiţi de tine în braţele Johannei.

□

— Unde am rămas ?

— Te întrebam, spune Ioana, cum ţi-a trecut prin cap să te faci pilot ?

— Ţi-am mai spus.

— Da, dar de fiecare dată spui altfel...

— Bine. Ştiam că vin aici şi o să dau de tine.

— Vorbesc serios.

— Ţie ce ţi-a venit să construieşti vapoare ?

— Cu mine e altceva, spune fata. Eu ştiu precis. Mi-au plăcut întotdeauna corăbiile.

Cu multe catarge şi pânze albe desfăşurate în vânt ?

— Exact.

— Ce mi-ai arătat mie pe şantier nu păreau a fi corăbii cu multe catarge şi pânze albe desfăşurate în vânt. Semănau mai mult cu şalupe din fier, din acelea cu sonar şi elice întubate.

— S-a întâmplat, spune fata. N-o să fie aşa la nesfârşit. O să fac şi corăbii din lemn adevărat, cu catarge şi pânze albe.

— Băi, spun, ştii ce eşti ? şi în clipa asta înţeleg o grămadă de chestii despre Ioana. Eşti o romantică întârziată.

— Tu eşti numai întârziat, face Ioana. Te-am întrebat ceva.

— De ce m-am făcut pilot ?

— Da.

— Ca să te întâlnesc pe tine.

— O.K. Ai mai spus o dată asta. Spune şi altceva.

— Ce ?

— N-ai vrut niciodată să te faci altceva ? pompier ? profesor ? căpitan de navă ?

— Păi, şi dacă mă făceam căpitan dădeam de tine.

— Bine, s-o lăsăm moartă.

— Nu, de ce ? Să ne cunoaştem mai bine. Uite, încep eu. O singură dată am vrut să mă fac altceva. Eram la munte...

— Ce-ai vrut să te faci la munte ?

— Doctor.

— Aoleu ! Veterinar ?

— N-ai ghicit, iar dădeam de tine. Doctor obişnuit, de oameni.

Fata mă priveşte lung, neîncrezătoare, se uită în jur, ia ca martori cerul albastru, pământul verde, priveşte chiar

câteva clipe în soarele strălucitor, numai la sfârşit se întoarce iar spre mine, clipind mărunt.

— Cum ţi-a venit ideea ?

— Târziu, spun, eram deja aviator şi n-a mai fost nimic de făcut. Am dormit într-o noapte la Refugiul Salvamont, la Mike, dimineaţa m-a trezit cineva de la telescaunul din Valea Dorului, aveau nevoie de Salvamont pentru că un tip matinal reuşise să îşi rupă piciorul. Fractură de femur.

— Tâmpită poveste, face Ioana expertă.

— Mai tâmpit e că nu aveam ce face. Eram singur în refugiu, echipa de noapte căuta un polonez rătăcit prin Vânturiş, asta vine cam înspre sud-vest, nu urcase încă nimeni din ceilalţi...

— Şi ?

Ridic din umeri.

— L-am chemat pe Mike, prin radio. Mike era jos, în drum spre telecabină, a spus că în jumătate de oră e la refugiu, şi a mai spus că în treizeci de minute se pot întâmplă multe. A zis că, după părerea lui, sunt destul de mare ca să mă descurc singur. Pe urmă a zis că, tot după părerea, lui, m-a cărat după el în suficiente acţiuni ca să pot coborî Akja până în vale şi să dau primul ajutor tipului ăluia. Că, de fapt, orice om civilizat, aşa a spus, e în stare să dea primul ajutor unui semen de-al său.

— Ce-ai făcut tu prin munţi, că Sârbu are aşa o părere bună despre tine ? întreabă Ioana, dar nu răspund. Sunt departe acum, tocmai îmi pun clăparii pentru că ştiu ce am de făcut...

— Azi foloseşti tot felul de cuvinte ciudate, constată mai departe Ioana. Candur. Acum spui ceva de Ak... Ak...

— Akja. Un fel de sanie-targă. Un fel de barcă pe uscat. Un fel de...

— Gata, ştiu, spune fata. Am văzut la T.V. Are patru mânere lungi de tot, ca nişte braţe.

— Exact, spun, şi eu eram unul singur. Atunci i-am transmis lui Mike că, indiferent de cât de civilizat mă crede el, povestea cu Akja mă depăşeşte.

— Şi ?

— A spus să termin cu văicăreala. A spus că se uită lumea pe stradă la el, cum vorbeşte singur. Ştii. avea staţia în rucsac şi microfonul prins de marginea gulerului.

— Aha. Şi tu ?

— Am găsit un sac mic, albastru, am băgat în el feşe, atele, radioul walkie-talkie, fiole de algocalmin, ţi-am spus că am intrat în clăpari...

— Nu mi-ai spus.

Chiar, nu i-am spus. Am gândit doar.

— Am intrat în clăpari, mi-am pus schiurile, am luat-o la vale spre pilonul 3, unde era ăla. Se vedea de sus, pentru că se adunaseră, câţiva oameni acolo şi pârtia era goală, asta ţi-am spus.

— Mi-ai spus doar că era foarte devreme.

— Exact. Îţi dai seama că eram foarte atent să nu cad, atât lipsea, să mă întind cu tot echipamentul Salvamont pe pârtie. Ascultă, spun, ai văzut cât seamănă toată povestea asta - cum stau ei la Refugiu, şi sună telefoane, sau îi cheamă prin radio, se echipează şi se duc, ziua, noaptea, este că seamănă grozav cu ce facem noi aici ?

Ioana clatină evaziv din cap.

— Mie nu mi-a fost niciodată limpede ce naiba faceţi voi aici.

Mă sufoc de indignare: nu trebuia să spună asta.

— Mă rog, poate înţelegi măcar ce am făcut pe munte.

— Poate. Chiar, ce-ai făcut ?

— Am ajuns la tipul ăla şi când l-am văzut, m-am speriat grozav.

— Sânge ?

— Aiurea. Nu era sânge, dar arăta oribil, era galben-cenuşiu, cred că îl durea foarte tare, şi se uita la mine exact ca la Dumnezeu. Eram pentru el Salvamont, salvarea lui, şi dacă Mike şi compania s-au obişnuit cu chestia asta pe mine m-a speriat de moarte. Pentru că era vorba de un om care aştepta să îl repar la loc, şi eu habar n-aveam cum să fac asta. Mă simţeam răspunzător, dacă înţelegi, pentru ce era de făcut. Faţă de tipul ala. Faţă de Mike.

— Mmda. Înţeleg că Mike Sârbu e un tip fioros.

— Mike Sârbu e un tip grozav. Dar mie nu-mi plăcea că sunt acolo, spun, şi nu mint deloc, pentru că stăteam în zăpadă, mi-am scos schiurile, cei din jur s-au dat la o parte, „a venit Salvamontul”, stăteam în zăpadă şi mă uitam la omul acela cum se uita la mine, cred că îl durea cumplit, asta se simte din cum stătea întins lângă afurisitul de pilon, cu piciorul stâng străin, deja nu mai era al lui. Îndoit din genunchi şi încă o dată îndoit nefiresc, mai sus de genunchi. Şi nu ştiam ce să fac, aşa că mai bine mă făceam doctor, atunci mi-a trecut prin cap.

— Atunci m-am gândit că mai bine mă făceam doctor, spun tare, şi Johanna râde cum ştie ea să râdă, gros.

— Doctor, spune aşa râzând, nu te văd.

— Nici eu, dar atunci era singurul lucru pe care îl vroiam, să fiu doctor.

— Totuşi trebuia să faci ceva.

— Bravo, zic. De unde ştii ?

E rândul fetei să nu răspundă. Zâmbeşte doar cu gura ei mare, mărginită de cute noi-nouţe, foarte fine; se lasă pe spate în iarba măruntă, moale, am găsit un taluz de şanţ acoperit cu iarbă adevărată de anul ăsta.

— Am făcut un bulgăre de zăpadă, spun, acum nu mai pot să tac, am chiar impresia că de fapt povestesc

pentru mine, am spart o fiolă de Algocalmin pe bulgărele acela, i l-am dat să-l mănânce.

— A mâncat ?

— N-ai înţeles. Mânca orice îi dădeam. Nu ţi-am spus ? eram pentru el Salvamont, şaman, Marele Vraci care desfăcea vraja cea rea şi trebuia să facă el ceva, încă nelămurit, dar în orice caz bun. Exact asta era îngrozitor. Cred chiar că avea speranţa vagă că pot să-i lipesc piciorul la loc acolo, pe pârtie. Cum să nu mănânce ?! A mâncat *cu poftă*, şi în timpul ăsta eu mă uitam în susul văii, dacă nu apare Mike ori unul din băieţii lui. Era foarte devreme, ţi-am spus, telecabina de jos nu mergea încă, tipul dormise la Mioriţa, s-a pus pe schiuri cum s-a luminat de zi... şi la prima coborâre, pac, în pilon.

Fata se cutremură:

— A intrat în pilon ?

— Cum crezi că a reuşit să-şi rupă femurul ?

— Mda. Sper că până la urmă l-ai pansat totuşi.

— Întâi am pus atele, apoi le-am prins cu faşă. Adică întâi am îndreptat piciorul, pe urmă am pus trei atele, la 120 de grade, înţelegi ? - fata dă din cap că a înţeles - le-am legat, şi tot timpul tipul a gemut, se ţinea el tare dar toate au o limită, cred că trecuse de limita asta. N-o să ştiu niciodată, acum chiar îmi spun mie, dacă într-adevăr se frecau capetele rupte de os, sau mi se părea numai, dar asta aveam în vârful degetelor, prin mănuşă, prin pantalonul lui - senzaţia de os rupt frecat de os rupt...

— Eşti foarte plastic, spune fata.

— Mă rog. Băieţii de la telescaun au adus o foaie mare de placaj pe care l-am cărat până jos, în staţie, atunci a apărut Mike cu Akja, şi cu Decebal Mehedinţi, şi gata, am ieşit din poveste. Dar de atunci...

— De atunci ce ?

— ...am impresia că sunt mai prieten cu Mike, pentru că am priceput nişte lucruri.

— Ce lucruri ?

— A, spun, nu se potriveşte. Nu pot fi explicate aici. Trebuie să fii iarna, pe munte, ca să poţi înţelege.

Îl fluier pe Cockerini, ne întoarcem acasă, Tom e gri, încâlcit, plin de ciulini, groaznic de murdar; e băgat în cadă, spălat până obţinem cockerul adevărat din pedigree, auriu şi strălucitor. Săptămânile din primăvara asta trec foarte repede, albastre, verzi, cu zile roşii de zbor, plimbări pe câmp, am scos capota lui ARO, mergem cu maşina deschisă pe drumul de pământ la Dunăre, fluviul e înalt, a crescut apa până la marginea albiei, câinele cocker riscă o baie în apa încă rece.

— Zburăm a doua zi, decolez cu Basil în formaţie, el cap, eu coechipier, ne învârtim în zona trei până ameţim, încercând să cădem unul în coada celuilalt; du-mă acasă, spune Basil, nici nu mai ştiu unde suntem; nici eu nu ştiu, spun, şi nici nu mă interesează, tu eşti capul, e datoria ta să mă scoţi de aici. Aiurea, ştiu bine unde suntem, chiar la verticala locului unde a făcut Tom baie în fluviu şi Basil ştie foarte bine unde suntem, dialogul ăsta prin radio e aşa, cochetărie de aerodrom.

Vine un AN-26, coboară colonelul Ancuţi, mare, cărunt, ochi albaştri, ce e în spatele acelor ochi, unul din oamenii pe care îi iubeşti pentru tot ce sunt ei; ne dă paraşute mari, comode, din acelea de desant, liniştitoare pentru că au prinse pe paraşuta de rezervă cadrane în rame strălucitoare, cu cronometru şi altimetru. Şi cu deschidere automată, evident. Verifică cum ne-am pus paraşutele, decolează AN-ul, ne duce deasupra mării. Închid ochii când se deschide huruind trapa uriaşă, sărim unul după altul în apa albastră, nesfârşită, care urcă spre orizont; jos aşteaptă, ne pescuiesc şalupe rapide ale

Marinei militare, cu motoare out-bord, cu lupi de mare blazaţi la mânerele-cârmă ale acelor motoare.

Bem Pepsi pe plajă, un elicopter PUMA ne aduce acasă într-o manieră greu de descris; ia uite cine e pilot prim, Luca, îl rog să lărgească virajul, să trecem peste şantierul Ioanei. O.K., trecem jos şi facem o tură întreagă în cinstea constructorilor navali; se văd două vaporaşe, unul alb, altul portocaliu, gata de lansare. Seara fata vine târziu, obosită, cu ultimul tren, exact când credeam că n-o să mai vină. Nu ştiu ce cretini au trecut cu elicopterul peste noi, spune indignată, a ridicat o grămadă de praf blestemata aia de elice. Zâmbeau, idioţii, au trecut jos şi s-a văzut clar, ştii cum au ăştia afurisitele lor de cabine, plexiglas de sus până jos, s-a văzut foarte clar cum rânjeau cu gura până la urechi.

La o interceptare în stratosferă văd un OZN, oval, argintiu, strălucitor, cei de la radiolocaţie îl văd şi ei. virând incredibil şi dispărând cu 6000 kilometri pe oră; incidentul e uitat repede, se întâmplă lucruri serioase, după ce vin la aterizare aflăm că s-a blocat pe escamotat jamba dreaptă la avionul pilotat de nea Costică Semeon. Alergăm afară din celula de alarmă, la timp ca să-l vedem trecând la verticală, ciudat, asimetric, nepotrivit, cu numai două jambe ieşite: un avion bolnav. Atipic. Instrucţiunile sunt clare, se catapultează, nu stric eu un avion pentru o jambă blocată, spune lt.-col. Semeon, rezolvă dilema în felul lui direct. Fără să se oprească prea mult asupra *riscurilor implicite*. Aterizează pe două roţi, jamba principală stângă, roata de bot, numai cine a văzut un MIG-21 aterizând poate înţelege ce înseamnă asta. Scorul e lejer, 2-0, pentru că pilotul nu are absolut nimic, iar avionul zboară din nou, după aproape trei săptămâni petrecute la hangar.

Până la urmă vine şi Generalul să zboare cu noi, iar nu ştiu ce să fac, ce e bine să fac, mă duc la el, încerc să îi spun ce-ar fi de spus, sau nu mă duc. Nu mă duc, evident, las lucrurile să curgă mai departe. Generalul încearcă o dublă nouă în zbor acrobatic la joasă înălţime, ne înşirăm pe marginea bretelei, ţi-am spus că un general într-un avion de vânătoare este, într-adevăr, o privelişte rară. Ţâşneşte tăcut avionul după radiofarul apropiat, a venit foarte jos, cuplează forţajul, trage în buclă, tunetul motorului se aude doar după ce a parcurs treizeci-patruzeci de grade din traiectorie; baza inferioară a norilor e la două mii de metri. Ajunge pe verticală dubla, atunci sare absolut neaşteptat, se smulge brutal de pe traiectorie aruncata pieziş pe o aripă, lateral, în sus, se aduce în poziţia aceea ciudată, dispare în plafonul cenuşiu. Bag pumnul în gură să nu ţip, ştiu ce înseamnă asta, *am mai văzut* avioane plecate în săritură aşa pieziş, răsucite apoi pe o aripă până jos, ca într-un vis copleşitor din care nu reuşeşti să te mai scoli: numai că ce se întâmplă aici nu e vis. Apare dubla unde nu ne aşteptam, perpendicular pe pistă, cu botul sub orizont, condensează la capetele planurilor de atâta manşă trasă şi iar ştiu ce înseamnă asta. Înseamnă ca se lucrează exact la posibilităţile limită ale avionului, se arcuieşte traiectoria pe curba aceea, ultima, care mai poate deveni zbor orizontal înainte de a lovi pământul. La o mie de metri sunt exact pe verticală, cu botul înfipt în pământ, se albesc pumnii de strâns pe manşă, umple pământul întunecat parbrizul, din orizont în orizont. Se întâmplă, ce se întâmplă acum în cabină, cu ce suprasarcină trag ca să curbeze până la urmă arcul acela de moarte strâns şi întins, după un sumum de legi cărora avionul oricum li se supune, matematică lucidă, neiertătoare, li se supune avionul rupt de voinţa omului

din cabină ? Tremură dubla, dârele subţiri de condensare la capătul planurilor înseamnă unghi limită de atac, se aude clar în linişte, dintr-o dată s-a făcut linişte, a încremenit într-o pastă de tăcere sticloasă aerodromul, au decuplat forţajul doar după ce au ieşit de sub verticală, se aude vuvuitul acela inconfundabil, şuieratul zdrenţuit, al aerului în jurul aripii la unghiuri maxime de atac. Trece avionul incredibil în zbor orizontal la numai câţiva metri de pământ, zboară aşa, paralel cu solul, cu botul mult ridicat, dar nu urcă, zboară numai paralel cu pământul. Doar într-un târziu, se vede ca un punct negru cu dâră părelnică, cenuşie, fumegândă, când e aproape de capătul din nord al pistei, intră într-o uşoară pantă de urcare. Se aprinde punctul negru de flacăra forţajului, trasează traiectoria unui immelmann oblic şi aşa îi vedem, un avion mic, negru, îndepărtat, proiectat la nouăzeci de grade pe cerul cenuşiu, cu aripile scurte repezite înapoi. Immelmannul acela se termină dincolo de nori, îi vedem când ies din nou în spatele radiofarului apropiat în zborul acela lunecat, şi lucrează strâns o gama întreagă de acrobaţie între nori gri şi pământ verde, cu dârele acelea albe mereu la capătul planurilor. După ce aterizează Generalul ne adună, fiţi atenţi, spune, modelele astea noi au un timp de repriză foarte scurt, motor mai puternic, creşte viteza şi după ce aţi introdus în evoluţie. Asta înseamnă că riscaţi să băgaţi avionul în regim transsonic cu toate consecinţele, pe noi ne-aţi văzut, deplasarea focarului pe aripă, şi regim de suprasarcină suplimentară cu scoatere la unghiuri supracritice de atac. Nu trebuie aşteptat, cum aţi cuplat trageţi în buclă, nu lăsaţi viteza la peste o mie de kilometri pe oră. Nu e recomandabil.

...Aşa că nici acum nu vorbesc cu Generalul, pentru că nu mai e nimic de spus pe lângă avionul acela, cum s-a,

smuls de pe traiectorie şi a plecat în săritură pieziş, răsucit pe o aripă.

Când zburăm de noapte ştiu că Ioana aşteaptă, dar după zbor mergem toţi la Trei Pungaşi, mai stăm o oră două, nu pentru sticla aia de bere răsuflată, pentru ce se vorbeşte în jurul sticlelor de bere, care de fapt sunt doar un pretext. Se învaţă aşa o grămadă de aviaţie, simplu, direct, de la pilot la pilot, nu abstractizat de manualul de zbor. Argument decisiv: *mie* mi s-a întâmplat *asta*, şi dacă *sunt* aici înseamnă că am procedat cum trebuie. Sau că am avut noroc, dar ştii ceva, norocul, în aviaţie, ţi-l faci singur. De asta mergem după zbor la Trei Pungaşi. Pe urmă, când ne ducem totuşi acasă, constat că nu doar Ioana mea aşteaptă: ard lumini la ferestre cu toate că e deja mâine, se desprind în întâmpinarea camarazilor mei umbre tăcute de femei tinere care aşteptau lipite de trunchiurile salcâmilor; noaptea caldă e plină de foşnete, şoapte, gesturi moi, speciale, de soţii de aviatori. Şi pentru că povestea se întâmplă într-o pădure de salcâmi, toata lumea aşteaptă înfrigurată Marele Eveniment al anului: înflorirea salcâmilor.

□

Sună sirena, nu se poate, mă răsucesc în somn, ţârâie stins telefonul, scoală, spune Ioana, cred că e alarmă. Mă împiedic de Tom, chelălăie, sare într-o parte, cad peste telefonul de campanie, caut receptorul pe jos, alo, alo, e mort, se simte intre degete ebonită plesnită, sârma ieşită prin ebonită plesnită.

— Ce faci ?

— N-am de ales, spun. Mă îmbrac.

— Doamne, mârâie femeieşte Ioana, ce prostie !

— Prostia asta - explic doct, intru în hainele de zbor, este fix raţiunea existenţei mele pe acest aerodrom.

— Nu zău, face Johanna sceptică.

Noaptea intră în valuri prin fereastra deschisă, foşnetul salcâmilor, mirosul stins al florilor de salcâm de acum veştede, scuturate, risipite în petale mici, gălbui, pergamentoase. Zgomot de motoare, uşi trântite, claxonul înconfundabil al microbuzului.

— Salut ! ţip din uşă.

— Când vii ? întreabă fata.

— A, spun, când vin, chestia asta n-am de unde s-o ştiu. De acum sunt al Aviaţiei militare.

— Dacă eşti al Aviaţiei, observă judicios fata, ia-ţi şi cockerul. Eu n-am ce căuta, aici cât eşti atât de al Aviaţiei. Vin săptămâna viitoare.

Ţip din uşă că săptămâna viitoare sunt la vizita medicală, îl fluier pe Tomaso care exact asta aştepta, ne prăvălim pe scări, noaptea miroase stins a florile de salcâm scuturate acum două săptămâni; deasupra stele, foarte multe, foarte mari, foarte apropiate, fac şi mai neagră noaptea fără pic de lună. Alerg pe cărarea dintre blocuri, ies în alee, ghearele lui cocker tipăie pe beton. Ajungem ultimii la microbuz. Tom se aruncă în înghesuiala de mâini, picioare, dacă a venit şi cockerul maiorului, spune cineva, înseamnă că suntem toţi. Debarcam la celula de alarmă, îl plasez din fugă pe Tom în laboratorul foto, pe urmă echiparea, escadrila a doua ia căştile etanşe pentru zbor în stratosferă, eu nu, mă mulţumesc cu casca ZŞ, costumul anti-g şi masca de oxigen. Tropăim cu ghetele de zbor pe betonul bretelei, luminile lămpilor de poziţie, verde stins, roşu-stins, în întunericul difuz văd cupola cabinei, deschisă; se desprinde neagră de sub aripi silueta tehnicului.

— Vă decolează ?

Ridic din umeri, urc în cabină, cuplez radioul, cupla căştii, mă leg în chingi, până se încălzeşte staţia verific altimetrul, ARK pe îndepărtată, ARU pe automat, tehnicul îmi cuplează masca, costumul - gata. Apăs emisia:

— 1 - 2 - 3, în gradul unu.

Fâşâie eterul, se aud frânturi de convorbiri îndepărtate, pe urmă se aude cum cere Henţ control, şi Vasile cere control, şi Florin Truţă, îi cunosc după voce, după indicative, nu răspunde nimeni, asta înseamnă că nu zburăm. Nu acum. Mă las în chingi, întind picioarele sub tabloul de bord, peste paloniere; capul pe spate, ochii în stelele de sus, Carul Mare cu Steaua Alcor, cea folosită de beduini pentru verificarea privirii, acolo unde se frânge oiştea. Carul Mic cu Polara, ce ne-au mai învăţat la navigaţie astronomică în şcoala militară - Casiopeea, dar acolo stelele se vedeau mai altfel, pentru că, din zbor totul se vede mai altfel. Erau nopţile petrecute în cupola navigatorului dintr-un IL-14 vechi, scârţâia cumplit în decolare, eşapamentele lăsau flăcări albastre, scurte cu vârfuri roşii-galbene; prin crăpăturile fuselajului vedeam luminile de jos şi, în general, impresia era că desprinderea motoarelor de pe aripi e doar problemă de timp, pe urmă se descurcă fiecare cum poate. Şedeam în fotolii desfundate, rabatam spetezele, atunci hubloul venea exact în dreptul ochilor, trebuia numai să întorci capul ca să vezi o grămadă de lucruri, cum aleargă pământul în noapte sub avion. Ne chema pe rând în cupolă lectorul, un locotenent-colonel mic, negru, uscat, sceptic, umplut la saturaţie cu navigaţie aeriană, cu gloria de zburător pe avioane cunoscute de noi numai din poze; Hurricane, Sa- voia, Junkers-88, şi cu încă ceva, o nostalgie pe care atunci nu aveam cum să o înţeleg, ce simte un fost pilot când zboară, într-un avion pilotat de alţii. Era atât de mândru locotnent-colonelul cel mic, nu

cerea niciodată să treacă la manşă ; ne învârteam cu IL-14 trei-patru ore pe cerul de noapte, după ce treceam prin cupolă şi învăţam să „facem punctul”, cupola se bomba din plexiglas deasupra fuselajului, se vedea straniu spinarea masivă de avion, duralul reflecta mat lumina slabă şi totul era ireal pentru că, aşa cum ieşeam de la mijloc în sus în gogoaşa transparentă, parcă zburam desprinşi de avion. A, fost o noapte cu lună deasupra norilor, atunci ne-am îngrămădit câte trei în cupolă şi nu mai vroiam să plecăm, alunecarea deasupra norilor, cerul era negru-argintiu şi difuz de raze întretăiate; norii erau albaştri-argintii, albastru-gri adânc, modelat lent în forme nemaivăzute, erau şi trene scurte de abur aproape alb în lumina gri-argintie, fuselajul avionului vechi a fost în noaptea aceea din metal scump, palid, prelins tăcut deasupra norilor. Se vedeau flăcările cu moţ galben ale eşapamentelor, am văzut chiar şi discurile elicelor, tocând la nesfârşit spire de lumină argintie, numai zgomotul motoarelor nu s-a auzit. Trepida tabla mărunt, şi atât. Mă rog, după ce treceam prin cupolă şi învăţam să facem punctul, intram în cabina piloţilor; uneori ne aşezam pe locul pilotului secund şi strângeam în pumnii de elevi-aviatori manşa aceea grea, rigidă, ciudată, care nu amintea în nici un fel ce aveam noi în cabinele înguste ale aparatelor noastre - IAK-11, MIG-15. Eram foarte mândri de blazonul nostru de piloţi de vânătoare, priveam într-un fel de sus avionul IL-14, echipajul de transport, numai pe lectorul de navigaţie nu îl puteam privi de sus. Pentru că zburase ca pilot de război, pentru că ne învăţa o grămadă de lucruri şi, încă nelămurit pe atunci, pentru că nu trecea niciodată la manşa acelui IL-14. Nu ţin minte să îl fi văzut o dată măcar în cabina piloţilor. Avea în el ceva de om care ţine un legământ crunt făcut cu el însuşi, asta ne impresiona

grozav. Ne chema pe rând în cupola de navigaţie astronomică, aparatul pe care ni-l punea în braţe se cheamă sextant, o lunetă scurtă cu lentile Zeiss culisa pe un sector de cerc gradat, exista un fel de oglindă care fixa orizontul, se lua înălţimea unei stele anume, existau tabele calculate în funcţie de oră, dată, steaua aleasă şi unghiul făcut de ea cu orizontul, dădeau direct coordonatele locului, cu precizie de secunde. Pe urmă treceam în cabina echipajului, şi ţi-am spus ce făceam acolo, şi chiar dacă nu pilotam stăteam în locul acela vrăjit, iluminarea era după sistem clasic, cu fosfor, nu lumină roşie cum aveam la MIG-uri, totul se întâmplă într-o ceaţă violetă, foarte subţire, cifrele şi acele bordului luceau mat, decupate dureros de precis pe negrul adânc al cadranelor. Manetele aveau litere fosforescente sub lupe mititele, uneori literele, alea o luau razna singure prin întunericul cabinei, atunci când pilotul prim manevra ceva, şi comanda dublă repeta singură mişcarea. În nopţile alea am învăţat stelele şi de fapt cu asta cred că am dat-o gata pe Ioana, are un sextant din bronz lustruit, un sextant marin adevărat, greu, masiv, cu apărătorile lentilelor corodate fin şi adânc de apă sărată, m-a întrebat dacă ştiu ce e, ştiam, am ştiut şi la ce foloseşte, şi *cum* trebuie folosit, n-o să uit niciodată cum arăta fata când am luat corect înălţimea unei stele anemice printre acoperişuri de bloc, pe urmă i-am cerut efemeridele, tabelele acelea calculate dinainte.

...Stau aşa un sfert de oră, atârnat în chingi, număr cel puţin trei curse trecând pe culoarul din nord; scânteiază lumini roşii din girofar, flash-uri albe de-a lungul aripii, ultima modă din aviaţia de transport, în avioanele acelea mari dorm oameni care mâine vor face baie în Marea Mediterană. Pe urmă trecem în gradul doi, mă duc la

celula de alarmă, îl eliberez pe Tom din laboratorul foto, sunt privit cu reproş, cine ştie în ce locuri nemaipomenite ai fost, spun ochii de cocker, şi pe mine n-ai vrut să mă iei cu tine.

Nu se luminează bine când trec avioanele acelea, foarte jos, apărute brusc chiar deasupra copacilor, trec în formaţii de câte trei, aripă lângă aripă, avioane grele de bombardament, sure în lumina incertă. Prima formaţie lunecă lin peste noi, se aude doar un fâşâit stins, aer sfâşiat de mase metalice, aerul violet al dimineţii dizlocat brutal, înlocuit de aripi întinse, fuselaje grele, avioanele sure au motoarele plasate ciudat în spate şi sus, la baza derivei. Trece lunecând prima formaţie, zboară foarte repede, pe urmă tună motoare, curg lungi şuvoaie de zgomot care ne fac să sărim în sus; apar feţe buimace în uşa celulei de alarmă, noi am stat întinşi în iarbă, cocker, Sandu şi cu mine, alergăm spre şanţurile-adăpost, de aceea nu auzim în vacarmul acela cum pornesc, nu vedem cum decolează avioanele rămase în gradul unu, cu piloţii legaţi în cabine. Pleacă patru MIG-uri, însoţesc peste două sute de kilometri formaţia aceea de bombardiere care zboară la rasul solului, pe urmă virează strâns spre est, ies pe mare, acolo de unde azi răsare soarele. Zburau foarte jos, spune Veteranu după ce aterizează, lăsau pe apă dâre lungi, siaje din acelea care se fac tot mai late când se depărtează de avion, ştii tu cum; ştiu, şi nu îmi face nici o plăcere. Nu e bine dacă zboară aşa jos. Asta înseamnă că poţi fi surprins la sol pentru că radiolocaţia nu face mare lucru când ţintele sunt aproape de pământ de apă; înseamnă avioane vopsite în culori bălţate, de război, greu de distins pe verdele-cenuşiu al câmpului, pe verdele-negru al pădurilor, decupate mai limpede pe albastrul sur al mării şi absolut de negăsit peste pământuri pustii, galbene,

stâncoase. Înseamnă să tragi numai din imediată apropiere, cu tunul de bord, dacă vrei chiar un film acceptabil de fotomitralieră, şi când tragi de aproape există întotdeauna pericolul intrării în jetul celui din faţă, şi asta poate însemna o grămadă de chestii când zbori în jetul celui din faţă. Poate însemna totul.

— Ai făcut film ?

— Am făcut, Veteranu ridică sceptic din umeri. Nu cred că a ieşit mare lucru.

— De ce ?

— Apa, explică scurt Veteranu, pulverizată de jeturi. Condensa pe parbriz, se usca imediat, lăsa dâre de sare care opacizau geamul, se uneau între ele, abia am aterizat. Pe mare...

Nu termină de povestit, bubuie megafonul, intră în alarmă de gradul unu alţi patru piloţi echipaţi pentru zbor în stratosferă, şi patru echipaje pentru zbor la înălţimi mici. Decolează în mai puţin de trei minute, toate opt avioane, şi cu asta gata, se face linişte. Apare spectaculos soarele, urcă pe cer, se opreşte undeva, deasupra aerodromului, împleteşte raze de lumină albă, prinde ziua într-o ţesătură de căldură strălucitoare, căldura aceea încinge cabine prin plexiglasul cupolelor, betonul pistei, usucă şi transformă în praf uşor pământul câmpiei, răsuceşte în tubuleţe galben-cafenii frunzele plopilor de lângă celula de alarmă. Fac o oră gradul unu complet echipat, cu casca în cap, legat în cabină; s-au încins pulturile, panourile cu contacte, catarama chingilor; frig, atunci când mă dezleg. Trece vântul fierbinte în pale lungi, moi, cu miros de praf uscat, dar pe mine mă răcoreşte. Mă dezbracă maistrul cel blond de la celulă, fac duş, zbârnâie soneriile şi megafonul urlă după mine să intru iar în gradul unu. Trag pe corpul ud costumul de suprasarcină, numai cine a încercat ştie ce

înseamnă asta. Alerg la avion, bineînţeles Tom se bagă între picioare, îl calc, chelălăie...

— Du-l la foto, îi ţip din fugă lui Doidoi şi ştiu bine ce se întâmplă în urmă, Tom e dus fără multă ceremonie în laboratorul foto.

...Alerg la avion, nu singur, fuge după mine Ţiu prinzându-şi masca de oxigen.

— Zbori cu mine ?

— Tu eşti cap, gâfâie Ţiu. Ce indicativ ?

— I-2-3, de săptămâna trecută...

— Eu sunt 4-2-6.

Avioanele aşteaptă pe bretela de rulaj, n-au încăput toate, mai sunt câteva pe buzunarul din sud, ţâşneşte o rachetă verde de la zebră, limpede, nu mai pierd timp cu staţia radio, cu aprobarea pentru pornire; cuplez contactele aşa, cât mă adun prin cabină, tehnicul scoate maneta din STOP, apasă butonul de pornire, eu mă leg în chingi, mă cuplez la avion, devin brutal, una cu el, ne amestecăm unul cu celălalt. Primele ture ale arborelui compresor-turbină şi cum începe să prindă viaţă metalul mort, becurile, se însufleţesc ace albe pe cadrane indicând limpede viaţă de avion, freamătul presiunii în conducte gri, galbene, negre; curent electric în circuitele normale, de. control, de avarie, clipesc becuri albe, galbene, verzi, roşii. Se naşte în rotaţii moi de aer îndesat în camerele de ardere flacăra aceea specială, de metal viu, flacăra esenţială care face scrum, arde ce e de ars, urlă lungi vârtejuri de foc prin ajutaj şi exact asta e formidabil, *că nu o să mă obişnuiesc niciodată*. Cu duralul scânteietor care devine el însuşi, şi cum sunt eu acolo, în cabină, înconjurat din toate părţile de dural scânteietor, şi ce se întâmplă când închid cupola, zăvorât, ermetizat, în ce fel nu mai sunt acelaşi ? Luceşte scurt soarele, punct de foc în cabina avionului lui Ţiu, a

închis cabina, e gata de rulaj. Aprind colimatorul, orizontul limpede, net, e tăiat de crucea luminoasă, gradată în miimi.

— I-2-3, rulajul cu formaţia.

— Aprob, spune conducătorul de zbor. Aprob şi intrarea la pistă.

Motor, gata să dau drumul la frâne, aici se întâmplă ceva. Tehnicii care nu pleacă de lângă avion, nu fuge nimeni îndepărtându-se cu calele, cu sitele voleţilor de decolare, cu scara. Nu se întoarce, cu partea verde spre mine, paleta ofiţerului tehnic.

Urcă scara, apare lângă cupola cabinei faţa amărâtă, transpirată a maistrului de aviaţie Guţiu:

— Nu merge, tovarăşe maior; curge pe la rezervorul suplimentar.

Îmi bagă sub nas, spre convingere mâna bătucită, muncită, lucioasă şi mirosind îngrozitor a petrol de aviaţie. Nu opresc motorul, nu desfac chingile, am sărit doar din cabină, mă las să spânzur pe lângă fuselaj, nu mai pierd vremea cu scara, alerg, urc în cabina avionului de alături. De regulă pornirea, controlul sumar al cabinei iau cam trei minute; după două minute rulăm spre pistă, îmi strâng chingile; trec prin faţa avionului lui Ţiu şi coechipierul ţâşneşte după mine în viraj scurt, pe o roată, cum am trecut de el.

□

Până la cinci sute de metri aerul e totuşi curat, cerul albastru, pământul verde; de la înălţimea asta se intră în pâclă, deasupra cerul e opacizat metalic de lumină argintie, uniformă, strălucitoare, orizontul taie un inel negru de aer stătut, greu de praf, de fum, de ce se mai întâmplă de la 500 de metri încolo; bate soarele în aerul

stătut, îl împleteşte într-o cupolă de lumină din care pământul se vede şters, estompat, uniformizat într-un gri-verde-cenuşiu care înghite totul - râuri, păduri, lacuri, oraşe, căile ferate şi şoselele dintre oraşe.

— Gata pentru dirijare cu formaţia.

Ne ia în primire Stelică, ne plimbă întâi pe cap-compas cincizeci de grade, ne scoate undeva pe mare, ne duce mult pe capul ăsta, întâi ne coboară la două sute de metri, rămâne în stânga zona aceea la nord de Cap Midia, mlaştină, nisip, grindul Chituc; se aud doar frânturi, din ce spune la radio, pentru că suntem jos, şi departe de casă, facem două treceri sud-nord, viraj pe stângă până pe 130°, nord-sud, din nou viraj. Înţeleg că ţinta vine de pe mare sau se duce pe mare, îi spun lui Ţiu să urce mai sus, să facă retranslaţie radio. Trece un vapor cenuşiu cu catarge portocalii, lasă dâre alb-verzi de apă tăiată în elice; în dreapta, dunga ţărmului, cum coborâm spre sud, albă, îngustă...

Fluieră, trosneşte, gâlgâie frânturi de cuvinte în căşti; din ce se adună, înţeleg că ţinta a trecut exact prin faţa noastră.

— Dreapta la comandă, comandă Ţiu cu glasul lui dintotdeauna, peste sunetele incerte. Cu înclinare maximă.

Trag de avion, viraj repezit la cuţit, defilează botul pe orizontul albastru de mare, se proiectează pe verdele-galben al ţărmului jos.

— Scoatem pe vest, comandă Ţiu.

— Trebuia să ne dea viraj din timp, spun, am scos pe 270°, coechipierul meu e în stânga, mai sus cu trei-patru sute de metri: îl văd cum scoate şi el din înclinare, intrăm pe uscat tot pe la nord de Cap Midia, din nou vâjâie în căşti cuvinte trunchiate, frânte, întretăiate.

— Spune să urcăm la o mie cinci sute de metri şi să mărim viteza la o mie pe oră.

La o mie cinci sute de metri zburăm într-un clopot cu margini din falduri moi, argintii, se dau la o parte, se întretaie, cad la loc în văluri de lumină rotunjită marginile acelea. Aduc orizontul sub botul avionului, sub marginea cabinei, şi pe urmă se vede iar la câţiva kilometri în faţă, şi pe urmă iar nu mai vedem aproape nimic.

— La o mie cinci sute, pe 270° cu formaţia.

Iar pocneşte radioul, iar nu înţeleg nimic.

— Ce vrea ? îl întreb pe Ţiu.

Ţiu apasă scurt emisia, n-a înţeles nici el.

— Repetă, pentru formaţia lui I-2-3.

— Stânga la comandă !

Viraj pe stânga, fulgeră în interiorul virajului pe apa Sticloasă o faleză înaltă de pământ verzui, se întretaie în unghi drept linii vagi de piatră pământie.

— Vezi ?

— Ce-i asta ? şuieră Ţiu.

— Histria.

— I-2-3, scoţi pe 240°.

— Am confirmat, pe 2-4-0.

Inutil să-ţi mai spun că nu se comunică: două sute patruzeci. Se spune sec: doi-patru-zero. Deci pe cap-compas 240° la 1500 de metri, 1000 de kilometri pe oră cu motoarele aproape de regim maxim, motoarele rezistă, problema e combustibilul...

— Dacă pot reduce viteza.

Dealurile Dobrogei sub noi, oglinda unui lac în stânga, intersectăm axul pistei de la vecini fără să cerem aprobare. Nici nu e nevoie de aprobare, acum.

— Cum să reduci ? aproape ţipă Stelică şi din cum vorbeşte e clar, suntem toţi acolo, pe ecranul lui; noi, ţinta...

— Am depăşit vecinii...

— Ştiu. Fii atent, spune Stelică, nu pare foarte convins, e în faţă, la 15-16 kilometri... şi mai jos...

— Cobor ?

— Îţi dau eu coborârea. Rămâneţi aici, să vă am clar măcar pe voi...

— Confirm.

Mă răsucesc în chingi spre coechipier, faţa lui Ţiu sub cască, zboară aproape lipit de mine, ca la paradă. Arăt doar cu mâna în jos, în faţă, Ţiu înclină capul, a înţeles. Eu caut în stânga, el în dreapta.

— Vezi ceva ?

Aiurea, ce să văd ?! Cum las botul în jos se albeşte ecranul radarului de ţinte false, reflexiile solului.

— Nu.

— Menţine viteza, spuse Stelică, vă dau eu. coborârea.

— Confirm.

Ne apropiem de Dunăre, în dreapta, undeva spre Măcin, se ridică din faldurile gri un nor alb, imens, strălucitor; urcă absolut vertical contraforturi de abur, se înalţă foarte sus, la zece, la unsprezece mii de metri, MIG-ul tremură înăbuşit scuturat de curenţi verticali, coloane de aer încins care urcă, cascade din aerul îngheţat coboară de la marginea stratosferei spre pământul fierbinte de jos. Apare o topare slabă pe ecran, în faţă-dreapta, la doisprezece kilometri, viraj pe dreapta, fără comandă...

— Am ceva, la doişpe şi în dreapta.

— Ăla e, vezi că a urcat.

— La cât ?

— Ei, face Stelică, nu mult. La cinci-şase sute.

La cinci sute, acolo unde totul începe să se vadă aşa cum trebuie.

— Îl am şi eu, spune Ţiu.

Din nou semnul ţintei pe ecran, slab, anemic, printre reflexiile de la sol; mă uit prin periscop, defilează pământul strâmb şi în spate, ca atunci când lucrurile se derulează invers; avionul lui Ţiu în stânga... Într-un fel e bine că ţinta a urcat, o urmăresc mai uşor staţiile de radiolocaţie, antenele acelea care se rotesc şi scormonesc cerul cu tot felul de raze. Numai să rămână acolo.

— Numai să rămână acolo, spune Stelică, scurt.

Soarele s-a mutat iar în stânga, şi asta e bine, atacă întotdeauna dinspre soare, spuneau piloţii care au făcut războiul.

— El ce viteză are ?

— 850-900...

...şi în ritmul ăsta înseamnă că avem încă patru minute de zbor deasupra câmpiei până îl ajungem, am trecut Dunărea, am trecut balta dintre braţele despletite, zburăm acum pe 330°, ţinta în faţă la zece, la opt kilometri, cobor în pantă uşoară, să intrăm sub el; reglez colimatorul, dar aşa cum zboară pot trage lejer, de la distanţă, cu rachetele... Virează brusc semnul ţintei pe ecran, traversează zona de observare într-o diagonală rapidă şi în jos, a făcut o semi-răsturnare, e nebun, la înălţimea asta, altfel nu ieşea atât de repede din ecran.

— Viraj dreapta, l-2-3, coboară, scoateţi pe...

— Pe cât ?

Viraj dreapta, Ţiu a schimbat eşalonarea, îl am în dreapta, cu atât mai rău pentru el, viraj cu coechipierul în interior, picat, coborâm cu 20, 30, 50 de metri în fiecare secundă, ieşim din stratul de pâclă; s-a deschis orizontul sub noi, se repede în parbriz o pădure cenuşie, a trecut...

— Schimbă eşalonarea, 2-6.

— Confirm.

...dar acum replicile sunt scuipate scurt în microfon, gâfâite în laringofoane, lucrurile se schimbă pentru că ţinta e aici, undeva lângă noi, ne ştie în spate dacă a manevrat în stilul ăsta, eu ce aş face dacă...

— Pe cât scot din viraj ? Pentru l-2-3, pe ce cap ?

— V-am pierdut, spune Stelică. Reduceţi viteza.

Cade din stânga, de foarte sus, avionul coechipier, se înclina, vine glisat, îmi arată burta, trapele roţilor, scoate din înclinare, a oprit la câţiva metri, agăţat în văzduh; casca albă, bate soarele în plexicul cupolei, semnul incert al lui Ţiu cu mâna înmănuşată: înainte ?!

— Dacă vezi ceva, 2-6.

— Ce să văd ?

Chiar, ce să vadă, şi exact asta e înnebunitor, pentru că ţinta e aproape, asta *se simte* după nişte ani de zbor, din cum ne-a dirijat, din cum ne-am apropiat, am văzut-o pe ecrane, şi degajarea aceea când eram aproape de încadrare şi peste treizeci de secunde o vedeam cu ochiul liber, asta înseamnă aparatură de avertizare, în situaţia lui exact asta făceam, semirăsturnare, reduceam viteza, pe urmă viram, rămâneam î*n urma* vânătorilor, se amestecă gândul cu şoseaua înălţată, cu podul arcuit peste un râu galben încolăcit în volute strânse.

— În stânga, ţipă Stelică, în stânga voastră, pe 130° !

Motor, viraj la cuţit, acum cad eu peste Ţiu, nu e timp de explicaţii, zburăm cu soarele în faţă, cad razele de sus, oblic, pe mâini, pe obraz cât iese de sub cască, de sub masca de oxigen. Zburăm o jumătate nesfârşită de minut spre sud fără să mai primim nici o comandă.

— Ce a fost pe 130° ?

— Am avut o topare, explică navigatorul.

Virăm din nou până pe 330°, acum chiar că s-a dus; chestia asta cu toparea apărută în sud a fost doar aşa, un semnal reflectat aiurea; un OZN, o sclipire pe ecranul

din camera de dirijare, singura soluţie e să căutăm noi. Aleargă ochii pe solul verde, uscat, cu pete mari galbene, din faţă-lateral-stânga, pe urmă în sus, măturâ orizontul până la botul avionului şi din nou coboară în câmpia aceea pătată. Fulgeră o rază scurtă de lumină reflectată, dreapta jos, soarele într-o baltă, într-un geam de seră, într-o fereastră deschisă chiar acum ca să-mi trimită lumina în ochi; într-un plexiglas de cabină ? Aproape răstorn avionul pe dreapta, aşa cum zbor deasupra câmpului, ne ducem pe o curbă prelungă în care sunt numai ochi prin cupola cabinei, rade aripa triunghiulară pământul acela mort, galben, cu pete rotunde de sare alba, gri, cafenie, bălţi de noroi uscat şi irisul de iarbă veştedă, exact combinaţia de culoare folosită pentru camuflajul avionului. Exact genul de teren deasupra căruia poate zbura în linişte un regiment de bombardiere tărcate, şi vânătorul urcat cinci sute de metri deasupra nu vede nimic. Sună radioaltimetrul, s-a aprins becul „înălţime periculoasă”; iau înălţime în viraj pe dreapta... Întâi văd umbra pentru că, uite, a fost bun gândul cu, „ce aş face eu dacă”, şi din cât de mare se întinde umbra aceea aşa cum zbor spre ea, venim prea repede, cabrez brutal, palonierul împins la maxim, se înfundă glisat, frânează chinuit MIG-ul, am scos frânele şi tot mă reped spre avionul acela aflat foarte aproape de sol, de fapt spre umbra lui cea mare, cam pe unde ar trebui să fie, între soare şi umbră, mai am un coechipier mereu în stânga, lipit în stânga mea. A redus viteza când ne-a simţit în spate avionul-ţintă, a coborât lipit cu burta de pământ, noi trecem deasupra şi gata, dacă viram pe stânga în loc să facem viraj pe dreapta, şi a fost raza aceea de soare, îl pierdem, nici acum nu sunt sigur că îl prind, am timp să spun căzând din cer peste umbra aceea înaripată, urâtă, străină, văd acum, avion cu

geometrie variabilă dar nu ca cele zburate de mine, alea au fost frumoase şi subţiri. Avionul e gros, nu bondoc, e prea lung ca să pară îndesat, l-au vopsit verde-măsliniu, cu pete galbene, gri, cu aripile plecate în săgeată de la fuselaj şi frânte aproape de jumătate. Aduse înainte, pentru capacitate mare de evoluţie la viteză mică, pentru decolări-aterizări pe piste scurte cu încărcătură de luptă mare. Aripa mea delta nu e făcută să zboare cu performanţe măcar acceptabile la asemenea regimuri, atunci fac un lucru ciudat aşa cum ne apropiem în glisada aceea chinuită, cu frânele aerodinamice scoase - cuplez forţajul. Aşa obţin un spor de portanţă la unghiuri mari de atac, mai există coechipierul care, dacă eu zbor la limita inferioară a posibilităţilor MIG-ului, poate oricând nimeri sub această limită, privire rapidă în stânga, avionul lui Ţiu acoperă cerul, îmi arată burta uriaşă, se leagănă...

— 4-2-6, rămâi la trei sute de metri...

Şi pentru că mai e timp:

— Îmi pare rău.

Ţiu înţelege, acceptă situaţia fără explicaţii.

— Am confirmat. Te acopăr.

Se proiectează pe marginea cerului avionul acela cu aripi frânte, cum strânge virajul la 30-40 de metri de scoarţa planetei şi mă apropii bizar de el. dansând pe coadă, cu botul foarte ridicat, legănat pe planurile scurte; nici nu mă uit la viteză. Mă uit numai la indicatorul unghiului de atac şi la colimator, pentru că dacă mai strânge virajul şi aripile acelea aduse înainte de la jumătate îl lasă să mai strângă virajul... Scoate din înclinare şi zboară spre soare, urcă în limită de viteză dar nu poate merge aşa pentru că de sus îl ia Ţiu, chiar, alunecă în jos pe planul stâng şi iar începe virajul acela imposibil, schimbă sensul, ăsta preferă virajele pe

dreapta, continuă virajul imposibil şi sunt două posibilităţi, ori reuşesc să intru în spatele lui şi să trag, ori nu îi pot tăia virajul, atunci mă învârt în jurul lui pe o traiectorie exterioară până pleacă, pentru că nu poate sta la nesfârşit aşa, în virajul moale, strâns, asta se cheamă break, ca la box, nu poate roti mult avionul grimăsliniu în virajul moale, în care avionul scăpat o singură clipă înseamnă glisada pe aripă, câteva zeci de metri pierdute fără să ştii când, câte zeci de metri, suntem foarte aproape de sol. Atât de aproape, intră în noţiunea de orizont nu marginea pământului plat, nu inelul de pâclă; tubul Pitot taie vârfuri zimţate de plopi, stâlpi de înaltă tensiune spre est, spre sud, orizontul se pierde în pâcla cenuşie ridicată de oraş înspre nord-vest, acolo trebuie să fie aerodromul şcoală pe care rulează stângaci avioane cu aripi lungi, dar asta e altă poveste, altădată, e aceeaşi poveste, dacă e în aer, unul din avioanele de şcoală ?! Pot oricând să îl iau în bot, eu, sau avionul pictat în culori de război, proiectat negru pe fâşia de cer albastru zdrenţuit, pentru că aşa cum zbor cu botul ridicat, agăţat în forţaj, trebuie să stau mai jos decât el. Se furişează cercul colimatorului spre dreapta, suntem în viraj peste mână pe dreapta, cercul colimatorului se plimbă în exteriorul virajului, încă un grad, şi încă un grad de înclinare, până unde se pot împinge totuşi lucrurile ! Se leagănă în amplitudini mici acul indicator al unghiurilor de atac spre zona aceea sumbră a cadranului zebrată cu diagonale înguste, negru-roşu. Trece prin stânga cupolei Ţiu, atârnat în cerul curat cu două sute de metri mai sus; indicatorul e totuşi construit cu o marjă de siguranţă şi... Şi nimic, ciudat virajul moale, flasc, înclinat aproape la 90° şi aproape fără suprasarcină, exact asta creează senzaţia periculoasă şi opusă instinctului de pilot că se mai poate trage de manşă, lipseşte legătura aceea

subtilă, feed-back, convertită în unităţi de suprasarcină şi care la viteze mari spune pilotului: până aici ! Dacă scot flapsul pe poziţie de decolare, aşa cum ne rotim la nesfârşit, dar asta trebuia făcut de la început, nu aici, nu acum, prea aproape de sol, prea mică viteza, prea mari legănări pe aripile scurte, trase înapoi, care totuşi lucrează bine la unghiuri mari de atac dar cu coeficienţi de portanţă prea mici, asta-i aerodinamică pură şi nu are ce căuta în cabina încinsă mai puţin de soare, mai mult de ce se întâmplă în interiorul cupolei de plexi, curge o apă sărată, tulbure, usturătoare, corozivă, pe obraji, pe gât, pe bărbie. Pe braţele ieşite din mânecile suflecate ale costumului de zbor, ale costumului anti-g, sunt apă tot sub costumul anti-g, acid din acela coroziv, şi dintr-o dată e cumplit de nedrept şi nu se poate ce se întâmplă acum, *ăla* schimbă virajul, simplu, uşor, ca în vis, la optzeci-o sută de metri în faţa mea, scoate lent din înclinare, schimbă sensul de viraj rezemat cu aripile lui frânte de la jumătate pe aerul oricum puţin înghesuit sub planuri de viteză limită, sub viteza limită, *dar lui îi ajunge*, scutură un fior rece când alunecă ochii absolut fără voie spre vitezometru, asta-i aproape viteza cu care venim pe panta de aterizare când nu folosim sistemul SPS. Lunecă avionul bălţat peste cercul de lumină al colimatorului, dar asta numai aşa, o clipă scurtă şi absolut fără semnificaţie, pentru că nu se poate face totuşi nimic în clipa aceea, ca şi cum nu ar fi. Aşa, un gol rotund în timpul scurs, adunat din secunde de flacără şi zbor legănat primejdios la marginea căderii neputincioase pe o aripă, pentru că totuşi poţi păcăli, şterge din tine, împinge mai departe cu dinţii strânşi, cu mâna sudată pe manşa năclăită de transpiraţie îngheţată, poţi depăşi şi împinge mai departe în aceste secunde de devenire cam tot ce ştiai despre zborul la

unghiuri maxime de atac, poţi împărţi jalnic în felii sărace de aer teoria zborului cu viteză minimă, să găseşti afurisite domenii de relativă siguranţă în regimul oricum nesigur al vitezelor mici - asta până intervine limpede matematica, lucidă şi atât de simplu neiertătoare. Uite când ţâşnesc de sub casca albă ore părelnic inutile de lungi formule, grafice urcătoare şi diagrame intersectate pe tablă la cursul de aerodinamică. Exact aici, acum, când nu e loc de diagrame intersectate pe câmpul ars, sărat, bălţat, sunt doar doua traiectorii roşii, stoarse în limită de performantă, antrenament, cunoştinţe şi din ce mai e alcătuit pilotul - ghemul acela esenţial de *fără cuvinte* pentru care de fapt suntem noi făcuţi şi zburăm legaţi în cabinele avioanelor noastre de vânătoare. De asta e cumplit de nedrept ce se întâmplă, pentru că dacă până acum a înţeles avionul, s-a legănat pe coadă în virajul acela alcătuit din oscilaţii la limita zonei de angajare, cum o să înţeleagă, să accepte schimbarea virajului şi să ia de la capăt... Slăbesc manşa, cât se poate slăbi manşa când, până jos oricum-se măsoară în lungimea unei scări de înşurubat becuri pe stâlpi înalţi, şi uite, glisează şi se îndepărtează pe stânga. Merg după el, atunci tremură dur MIG-ul, străbate scurt metalul încordat, trece prin corpul strâns în chingi făcut una cu metalul, trece lovitura scurtă, seacă, trepidează amplificat, face un salt spre stânga orizontul, se răsuceşte într-o jumătate de tonou şi rămânem spânzuraţi pe spate deasupra câmpului ars, aruncaţi de jetul avionului din faţă. O luăm în jos aşa, pe spate, tubul Pitot se înfige de argint în pământul fierbinte, răsucesc la loc avionul dar ăsta e reflex de pilot, aproape înainte de a putea gândi - răsucesc la loc avionul pe o jumătate de spirală care oricum coboară lunecat, trecem pieziş peste o casă, câteva tufe. Zvâcneşte MIG-ul, mă presează în

scaun secundele de zbor orizontal, motorul trage greu aerul fierbinte, puţin, împuţinat şi mai mult de poziţia aiurită a prizei de admisie, gâfiie în jurul cabinei văzduh aspirat lacom de compresor, şi-a revenit. Nu se pune problema condiţiilor de ochire, tragere, exact acum pot pierde tot ce a fost, tot ce sunt, se duce, uite cum se face mic arcuind o trenă uşoară de fum negru curbat spre exteriorul traiectoriei şi lăsată alungit în jos. Se aprinde flama galben roşie, ţâşneşte o flacără lungă, albastru aprins pe cenuşiul albastru al cerului, a cuplat şi el forţajul. A cuplat şi fuge, eu *sunt* în forţaj, noi suntem de la început în forţaj, scot din înclinare dar intrăm greu în viteză...

— 4-2-6, du-te ! Du-te după el !

— V-am pierdut, l-2-3.

Dacă tu ne-ai pierdut, fără reproş pentru că nu poate exista reproş pentru ce se întâmplă aici, lucrurile sunt sau nu, fără alternative între ele, „ai fi putut să”, nu puteai, limpede, nu se putea şi pentru asta nimeni nu poate fi acuzat, condamnat, tras la răspundere, aşa cum iar nu se poate - dar acum răcnit, ţipat, explodat în ziua fierbinte, deasupra câmpului, cu toată fiinţa de om-avion, aşa cum nu poate să scape, e nedrept, ilogic, în nealcătuirea firească a lucrurilor şi cobor în pantă întinsă pierzând metri de înălţime, ultimii, până simt cum se încordează avionul sub mine. Cum se adună în el însuşi lunecând din ce în ce mai repede pe lungi straturi de aer fierbinte, intră în viteză, se întăresc comenzile şuieră văzduh rupt, despicat, sfârtecat în jurul cabinei, intră prin parbriz, loveşte brutal între ochi sclipirea unui lac mititel, traversat şi văzut cât să-mi dau seama că a fost. Dacă e, dacă punctul acela tremurat de lumină pe marginea zării adusă aproape de viteză, de înălţime, de plopii înşiraţi rapid în lungul şoselei plecate din dreapta şi întinsă spre

stânga într-o diagonală prelungă, dacă e avionul acela, dar altul nu poate fi, îl ajung. Freamătă MIG-ul lansat, şterge câmpia metalul argintiu, zburăm cu 900, 1000, 1100 kilometri pe oră după punctul de flacără tremurătoare, se apropie. E prea mare, intră în viteză mai greu ca noi cu toată geometria lui variabilă care îl ajută să se ridice de pe piste scurte cu o grămadă de bombe galbene sub aripi, sub fuselajul rotund. Se desenează aripile, deriva înaltă, săgeata perfectă a planurilor lungi, înguste, adunate de viteză pe lângă fuselaj, şi toate astea - cum a cuplat forţajul, cum şi-a strâns aripile, înseamnă un singur lucru: fuge. Fuge târziu, pentru că aici, de la distanţa asta şi cum mă apropii, îmi pot permite subtilităţi, rafinamente de profesionist, uşor palonierul presat în stânga, pantă fină de urcare în glisada imprimată, aşa cad pe el cu o mie două sute de kilometri pe oră, trei sute şi treizeci de metri în fiecare secundă, din stânga, de sus, dansează scurt cercul de moarte pe câmpie, taie un canal îngust şi lunecă pe cocoaşa avionului măsliniu, în - spatele cabinei, acolo unde se adună, ca două drumuri în sfârşit întâlnite, aripile lungi. Cam intră în carne fierul striat al clapetei-trăgaci, gustul de fum, de fier, de sânge uscat nu e numai în gură, se prăvăleşte în ziua fierbinte întretăierea firelor subţiri de foc, crucea colimatorului, dar astea sunt deja chestii care mă privesc personal. Trecem şoseaua printre vârfuri de plopi, biciuie cabina arcuirea frenetică a ramurilor lungi, s-au îndoit când a trecut ţinta, nu revin până trecem noi. se apleacă dureros spre sol strivite sub placa aceea de aer comprimat pe care o tot duc în faţa avionului fără să trec de ea, zidul sunetului. Se subţiază flacăra albastră spre roşu, se scurtează coloana de gaze incandescente, se surpă în ajutajul care dintr-o dată e negru, imens - a

decuplat, reduce viteza. Asta ramâne, hăul negru al ajutajului şi trena aceea de fum sleit uşor arcuită în jos, dar nu s-a terminat. Trag un viraj abrupt, strâns exact peste cabina din plexi, aproape încalecă botul scurt cabina aceea.

— ...2-6, dacă mă vezi...

— Pe tine te văd, 2-3.

Cred şi eu, argintiu, cu soarele care îmbrăcă literalmente MIG-ul într-o aiureală strălucitoare pe verdele câmpului. A rămas în stânga oraşul cu aerodromul - şcoala în marginea lui, se vede cum cresc munţii albaştri la vest de oraş.

— E în stânga mea, lateral şi mai jos.

— Confirm, spune Ţiu şi dacă nu îl cunoşti crezi că glasul lui e liniştit. În stânga ta, mai jos.

Zbor aproape în linie cu avionul străin, urât, rău, care acum nu mai e nici străin, nici urât, nici rău. Nu mai e deloc. E doar un avion doborât pe filmul de fotomitralieră, şi aşa cum stau lateral-dreapta am ocazia să văd un spectacol rar, cum atacă Ţiu de sus în jos, argintiu, subţire, cum trece peste ţintă şi virează stânga în urcare, sclipeşte în soare ca o săgeată de lumină şi revine la atac - am ocazia, să văd cum se aplică pe viu cursul de trageri aeriene. Cum zboară ţinta în linie dreaptă, nu mai manevrează a luat cap-compas 20°, se vede limpede casca albă a pilotului din cabină, se văd limpede pe aripi aşa cum zburăm mai sus, aproape de încastrare cu fuselajul, fâşii de metal zdrelit, vopsea ştearsă sub tălpi - cum urcă pilotul în cabină, se vede dural argintiu ieşit de sub vopseaua bălţată.

Uşa lustruita are o tăbliţă îngustă, litere albe pe plasticul albastru, „Traseu EKG”; bat, deschid, am baftă, înăuntru e numai asistenta.

— Bună ziua...

— O, spune doamna aşezată lângă măsuţa pe care se răsfaţă o cutie mare cu capacul plin de becuri, butoane, ace negre, lungi, subţiri, încovoiate, au încremenit ca picioare de păianjen pe fâşii late de hârtie milimetrică ieşite din fante nichelate, luceşte un ecran mititel, rotund, ca o grilă de colimator, toată povestea bâzâie stins, mârâie, foşneşte, acele zvâcnesc scurt pe hârtie şi încremenesc din nou. Clipeşte anemic becul verde „ON”, prin benzile de hârtie trece un freamăt.

— O, zâmbeşte doamna, sclipesc dinţii între albul scrobit al bonetei, gulerul alb al halatului, din nou la noi. Controlul anual ?

Zâmbesc şi eu, controlul anual. Ştiu ce am de făcut, atârn în cuier bluza albastră cu epoleţi, mă întind sub geamul imens pe canapeaua clasică de spital, se lipeşte de spinare, de umerii goi muşamaua rece. Doamna în halat alb vrăjeşte electrocardiograful complicat ca un bord de avion; se amplifică zumzetul, pe ecranul mititel puncte fosforescente trasează dungi drepte, precise, care traversează cercul de sticlă şi când ajung la margine se şterg, dispar ca să apară din nou în cealaltă parte trăgând liniile precise după ele. Freamătă sacadat ghearele negre, tremură pe hârtia milimetrică lăsând picături lucioase de tuş care sorb lumina şi o răsucesc în puncte rotunde, strălucitoare, albastre de la cerul reflectat în picăturile lucioase. Se văd acolo, trasate neînchipuit de fin, ramele albe ale ferestrelor, mă văd şi eu cum mă uit în picăturile de tuş. Pe urmă începe

ritualul prinderii electrozilor, singur, spun, de când vin aici am învăţat atâta lucru.

Se uită asistenta, râde:

— Ai încurcat mâinile cu picioarele !

Pune nu ştiu ce pastă rece, moale, lipicioasă, pe electrozii plaţi, mi-i prinde de încheieturi cu benzi din cauciuc flasc. Mă întind, mă relaxez, închid ochii; mâini pricepute îmi acoperă pieptul cu o reţea de electrozi-ventuze, parcă s-a lipit un braţ de caracatiţă.

— Să nu mişti, maiorule !

Dau din cap, bine, n-o să mişc; pe urmă se cuplează contacte, încep să curgă foşnind stins benzile de hârtie milimetrică aud cum zgârie hârtia acele lungi. Se apropie asistenta, simt mirosul de rufă scrobită al halatului alb.

— Nu mai mişca.

N-am mişcat; mă las mai moale, mă risipesc pe canapeaua de muşama ca o ameobă, aşa cum ne-au învăţat la cursul de training autogen; ochii închişi, privirea fixând interior punctul vital dintre sprâncene: oul alb. Creierul e o calotă netedă, perfectă, lustruită, goală de gânduri...

— E chiar aşa greu să nu mişti ? Să nu mişti *deloc ?* întreabă cu un început de enervare doamna în alb.

— Pe cuvântul meu...

— Parcă aţi fi copii, spune doamna aceea care oricum nu e mult mai în vârstă decât mine. Fii cuminte !

Pocneşte din întrerupătoare, acele negre desenează din nou zigzaguri complicate, graficul de funcţionare al celei mai grozave pompe. Auricule, ventricule. Al unei pompe care...

— Gata ?

— E ceva în neregulă, spune fără intonaţie asistenta. Verifică delicat electrozii, cablurile subţiri care mă leagă de aparat, pe urmă iar, a treia oară, declicul butoanelor

şi aud cum curge hârtia prin fanta nichelată. Iar mişcarea spasmodică a picioarelor de păianjen zgâriind hârtia în ritmul inimii dinăuntrul meu, acum mişcarea aceea se prelungeşte nesfârşit şi nu se întâmplă nimic, de obicei la 20-30 de secunde asistenta schimbă regimul de lucru, trece Comutatoarele pe alte poziţii, ca noi când fixăm înălţimea la radioaltimetru totul durează două, cel mult trei minute, au trecut de mult trei minute. Simt iar mirosul de halat scrobit; deschid ochii, văd lucrurile ciudat, de jos în sus, cum se uită asistenta de la mine la hârtia milimetrică, pe urmă se uită iar la mine. Vede că privesc spre ea, atunci se uită pe fereastră. Pare foarte interesată de ce se întâmplă dincolo de fereastră.

— S-a întâmplat ceva ?

— A, spune, ce să se întâmple ? Ridică din umeri, nu-i nimic, dar eu sunt de mult timp clientul instituţiei, am auzit suficiente poveşti cu aviatori veniţi sănătoşi la controlul anual ca să afle că de fapt nu sunt chiar atât de sănătoşi, asta de la un an la altul; un an de zbor, în care lucrurile curg cu totul altfel decât într-un an obişnuit, trecut cu picioarele înfipte solid în scoarţa planetei. L-am văzut pe colegul meu Butnar Cornel care era un pilot foarte bun, şi într-o bună zi n-a mai fost deloc pilot, după ce a trecut pe la EKG. A devenit comandant de aeroport, primeşte pe aeroportul lui avioane pilotate de alţii. De aceea întreb încă o dată:

— S-a întâmplat ceva ?

— Nimic. Ce să se întâmple ?

Chiar, ce s-ar putea întâmpla, şi simt cum începe să o ia Pământul din loc...

— Ai dormit bine azi-noapte ?

— Da, spun. Cred că da.

— Relaxează-te câteva minute.

Mă relaxez pe dinafară câteva minute, înăuntru se strâng gânduri, creierul nu mai reuşeşte să fie calota netedă, netulburată. Mă relaxez până cred eu că intru de tot în muşamaua canapelei, numai capul e un glob greu şi fierbinte, care nu vrea să se relaxeze.

— Mai bine chem doctorul, spune asistenta.

— De ce să chemaţi doctorul ?

Deschid ochii, dintr-o dată mă regăsesc gol până la brâu pe canapeaua tare, legat prin fire subţiri de aparatul acela care scormoneşte prin mine şi scoate afară, pune pe hârtie lucruri nebănuite şi care de fapt nici n-ar trebui să se întâmple.

— De ce doctorul ? Mai încercăm o dată.

...numai că asta e doar aşa, o amânare, e limpede. Din cum s-au întâmplat lucrurile până acum, din cum vorbeşte asistenta cu mine, fără să mă privească, răspunde uitându-se mereu pe geam;

— Bine.

Partea cea mai tâmpită în toată povestea, aşa cum văd dintr-o dată lucrurile, este că nu se poate face nimic. Nu e de împotrivit, luptat, ţipat, dat din mâini şi din picioare. E numai de constatat. De lăsat doamna asta în hainele ei albe, care până acum zece minute nici nu era şi acum, uite, deodată devine hotărâtoare, esenţială, dă buzna în viaţa mea cu ce îi spune îngrozitor şi lucid cardiograful, plimbând gheare încovoiate pe hârtie milimetrică, de lăsat deci doamna asta să îşi facă treaba ei de care depinde atât de simplu ce o să fie cu mine, şi exact asta face lucrurile cumplite, că nu am cui să mă împotrivesc. Şi ieşit de nu ştiu unde, abia acum, alt gând foarte limpede, foarte departe de linişte: nici măcar nu îmi dau seama ce se întâmplă de fapt. Lucrurile cu adevărat mari se întâmplă atât de simplu, nici nu-ţi dai seama că s-au petrecut, doar după ce trece un timp...

Prinde brusc contur, se învârte ameţitor strângând într-o spirală scurtă din care scapă întrebarea ţâşnită, lucrul cel mai mare care se poate întâmplă cu adevărat:

— N-O SA MAI ZBOR ?

— Mă duc după doctor, spune asistenta, chiar se duce, aud aşa cum stau întins tocurile pe parchet, pe urmă nu mai aud nimic, pe urmă din nou tocurile pe parchet şi alţi paşi, apăsaţi; întorc capul, a venit medicul-şef, cel mai mare specialist în boli interne.

— Salut, spune. Ce mai faci ? Se apleacă peste mine, râde. Gata, ne-am plictisit de aviaţie ?

Risc un zâmbet care iese aiurea, chinuit, mic, schimonosit.

— Să vedeţi, eu…

— Ei, spune colonelul doctor, fii liniştit. N-ai nimic, vedem imediat...

Vedem imediat ce ? Încerc să mă ridic, îmi apasă capul pe perna canapelei.

— Maiorule, ai încredere în mine ?

Ridic din umeri - aşa întins, vreau să spun că nu e chestie de încredere, nu spun nimic. În clipa asta nu e nimic de spus. Colonelul îmi prinde încheietura cu gestul clasic, ia pulsul, sângele meu sub degetele lui, nici măcar nu se uită la ceas; numără aşa, privindu-mă în ochi, mişcă uşor buzele sub mustaţă.

— Ai cam luat-o razna, spune.

— Mă mir că n-am murit deja.

— Şi eu mă mir, colonelul îmi lasă mâna, zac sub ochii lui înfăşurat în electrozi. Ştii ce puls avea Armstrong când a coborât pe Lună ?

— 160.

— Ei, spune colonelul, tu n-ai coborât încă pe Lună, dar nici mult nu mai ai. Mai ţii minte ce ţi-am spus când te-am lăsat să zbori pe supersonice ?

Ţin minte, dar asta se întâmpla demult, eram locotenent, dumneavoastră eraţi maior, ceilalţi internişti nu vroiau să mă lase pe supersonic, nu plec de aici până nu scrieţi, apt în carnetul medical, am spus. V-aţi dus la şeful Centrului Medical, nu ştiu ce aţi vorbit cu dânsul, pentru mine sfertul acela de oră a fost foarte lung, păstos, fără culoare, aţi venit, te-am luat pe socoteala noastră, aţi spus. Amândoi.

— Ţin minte, spun cu glas tare. Închidem cercul ?

— N-o lua aşa, face colonelul. Întâi să vedem.

Manevrează butoane, închid ochii peste spaima din mine; îi ţin închişi până nu mai aud cum bâzâie cardiograful. S-a făcut linişte, liniştea aceea care înseamnă orice; doar târziu deschid ochii, aşa o să-mi rămână şi doctorul, cum îl văd proiectat pe tavanul alb, pe lumina zilei, cu mustaţa lui neagră cunoscută în toată aviaţia, cu puţină durere în privirea atentă, cu interesul profesional pe care îl înţeleg dar nu îl accept, pentru că e vorba de mine.

— Fii liniştit, spune pe tonul lui special, dar ăsta e mai mult reflexul anilor de practică, şi dintr-o dată îmi amintesc cum am vrut fierbinte câteva clipe să fiu doctor, atunci când eram încă pilot.

Colonelul îmi scoate electrozii plaţi de la mâini, de la picioare, şterge cu un prosop alb pielea umedă sub benzile de cauciuc, sub plăcuţele nichelate; apasă ventuzele, îmi ridică maldărul de electrozi de pe piept. Pe urmă măsoară ceva cu o riglă lată din plexiglas pe banda de hârtie milimetrică, rigla aceea e gradată absolut aiurea, în unităţi care nu-mi spun nimic, văd bine pentru că sunt încă întins pe spate şi colonelul măsoară chiar deasupra mea, în lumina geamului imens. Prin grosimea plasticului gradaţiile acelea apar mult rărite, efect de lupă, apare mărit şi caroiajul fin al hârtiei translucide, şi

liniile acelea frânte desluşit în tuş negru, nu-mi spun nimic liniile frânte dar pe colonel se pare că l-au impresionat grozav. Se uită la mine peste marginea hârtiei, măsoară iar cu rigla, se apleacă, caută îndelung, îmi pune pe piept un singur electrod din mănunchiul de ventuze; porneşte iar aparatul, iar aud cum fâşâie obsedant banda de hârtie, cum aleargă dintotdeauna peniţa cu tuş trasând linii frânte pe hârtia curgătoare, bătăile de viaţă ale inimii mele. Şi iar faţa colonelului doctor măsurând bătăile de viaţă ale inimii mele, aşa, din mersul maşinii, şi faţa asistentei aplecată peste umărul lui; cum îşi duce asistenta mâna la gură cu gestul acela definitiv pe care îl au uneori femeile.

— Ascultă, doctorul întreabă peste bâzâitul aparatului, se uită la mine cu o privire pe care nu o înţeleg, tu - atinge cu vârful degetelor pieptul, lângă electrozi - simţi ceva ? aici ?

— Mi-e frică, spun.

— Poftim ?

— Mi-e frică, repet, şi privesc în ochii colonelului de jos în sus. Corect ar fi: mi-e groaznic de frică. Nu mi-a fost nicicând aşa frică. Uite ce simplu se întâmplă lucrurile mari.

— Ştii ce, spune doctorul, opreşte pentru totdeauna aparatul cu gheare de păianjen şi smulge electrodul-ventuză care pocneşte umed, înţeleg foarte bine că ţi-e frică spune doctorul în crescendo, lucrurile se petrec bizar în afara mea, e limpede, că în chiar momentele astea se întâmplă lucrul acela îngrozitor dar nu realizez, nu înţeleg nici revolta din glasul colonelului, împotriva *cui* se revoltă - e normal să-ţi fie frică, ai toate motivele - aruncă electrodul în maldărul de sârme - ce nu înţeleg eu - vocea colonelului doctor coboară brusc aproape de şoaptă - este cum ai reuşit să zbori *până acum*.

Brian Moynahan era corespondent de presă la „Sunday Times”, a făcut o grămadă de ore-zbor ca pasager la bordul unor aeronave aparţinând câtorva zeci de companii aeriene, până la urmă s-a întâmplat inevitabilul: Brian s-a îndrăgostit de aviaţie, avioane, aviatori, unii spun că s-ar fi despărţit de prima soţie şi s-a căsătorit cu o stewardessă dar asta nu e sigur, sigur este că a luat licenţa ca pilot pe avioane uşoare, iar prin 1983 cocheta cu ideea obţinerii licenţei şi ca pilot de elicoptere.

Uite ce scrie foarte concis Brian Moynahan în cartea sa „Airport International”: „fiecare pilot este supus unui număr de patru teste, anual. Eşecul la unul din aceste teste înseamnă sfârşitul, imediat al carierei sale. Două sunt controale periodice în zbor. Celelalte sunt controale medicale foarte riguroase. Stresul e mare; cariera sa depinde în întregime de trecerea acestor teste. Pilotul nu e chiar tipul încrezător în el, senin şi strălucitor pe care ne-am obişnuit, să îl vedem în cabina avionului.”

Ca mine, acum.

După cardiograma aia amărâtă fac trei zile pe cobaiul - analize, consultări în grup, mi se ia tensiunea în toate poziţiile imaginabile, sunt băgat în tot felul de aparate care privesc prin oameni ca prin bucăţi lustruite de sticlă. Merg la un profesor universitar cu barbă care se uită lung la mine, clatină din cap, mă trimite la ASCAR, la Fundeni şi în alte locuri unde un aviator n-are de fapt ce căuta. Mă cheamă şeful Centrului Medical Aeronautic, cel care m-a lăsat să zbor pe supersonic, îmi spune că aviaţia nu se termină cu MIG-21, *mai există totuşi şanse*, în timpul ăsta mă gândesc la Love Story şi la alte povestiri gen

Love Story în care nici nu se mai pune problema să ai şanse. Mă gândesc la Cornel Butnar, la Chioru, la alţi colegi opriţi mai mult sau mai puţin definitiv de la zbor. Mă gândesc la mine ca pilot în cabina avionului de vânătoare, dar asta concret, reuşesc chiar să fiu câteva secunde crispate în avionul meu aşa cum şed pe fotoliul din cabinetul spaţios; simt chingile de umăr, mirosul de cabină, aştept să intru la pistă, încinge soarele cum bate prin cupolă din dreapta, de sus, şi nu reuşesc să merg cu gândul mai departe. Vreau să spun nu reuşesc să mă văd în altă cabină. Pilotând un avion de transport, un elicopter sau mai ştiu eu ce.

— Asta-i partea proastă, spun încet, cred că pentru mine aviaţia se termină exact cu MIG-ul-21.

Uite ce spune neaşteptat colonelul doctor, şeful Centrului Medical:

— Dumneata, maiorule, crezi că suntem aici special ca să te oprim de la zbor. Ne *gândeşti* aşa, şi vii aici decis să îţi smulgi aptitudinea de zbor, nu să colaborezi cu noi.

E dintr-o dată obosit, i-au căzut umerii, vorbeşte cu amar, îmi dau seamă că nu-mi spune numai mie. Nici nu se uită la mine cum vorbeşte. Se uită în el.

— N-ai înţeles nimic. Zbori de 15 ani supersonicul pe răspunderea mea, şi n-ai înţeles nimic...

Tace, şi, când tăcerea se prelungeşte prea mult întreb:

— În ce sens să colaborez ?

— La stabilirea posibilităţilor reale de a pilota sau nu o categorie de avion.

Ridic din umeri:

— Nu mi-a trecut niciodată prin cap.

— Exact asta mă deranjează, spune colonelul doctor, şi pe urmă, când plec, am ajuns în uşă, salut, colonelul mai spune: joi se întruneşte comisia; să văd ce pot face pentru dumneata.

Azi e vinerea aceea în care aflu ce s-a hotărât joi, găsesc greu un loc pentru ARO-10, în faţa Centrului Aeronautic Medical s-au strâns maşinile tuturor aviatorilor din ţară. Urc pe trotuar, ARO încalecă expert cu roţile groase bordura, opresc, las maşina exact unde scrie că n-am voie să opresc şi să las cumva o maşină. Fac câţiva paşi, mă întorc, urc la loc, pornesc motorul, cobor de pe trotuar, fac o tură, încă o tură în jurul întregului cvartal fără să scot din viteza a doua, asta înseamnă bare de protecţie împinse până în bara mea, claxoane veninoase, mâini agitate prin parbriz, luciri scurte cu farurile în retrovizor, complexul ARO acţionează din plin; ştiu foarte bine ce înseamnă claxoanele, luminile din retrovizor.

Atât doar că puţin îmi pasă.

Tom priveşte impasibil de pe scaunul din dreapta, toată agitaţia îl lasă oricum rece; se uită senin după un tip care s-a dat de ceasul morţii să ne depăşească cu „Dacia” lui şi acum, uite, a reuşit. Doar când opresc, la a treia trecere găsesc loc, aproape de poarta, opresc şi rămân în maşină fără să ştiu foarte bine ce am de făcut, doar atunci cocker ridică laba groasă, îmi atinge braţul, pe urmă cască, se întinde, se strânge ghem pe scaunul din vinilin, s-a lămurit, în două minute doarme deja; sforăie uşor, oftează câineşte, se aranjează pentru somn, îşi strânge labele sub el. Se încinge aerul sub capota din pânză decolorată, e prea cald pentru începutul verii, trec tot felul de plimbăreţi fără treabă, se holbează la ARO cel alb şi pătrat, la bara de protecţie ranforsată, împinsă înainte, la paraşocul din ţeavă groasă de oţel. La mine, cum stau în maşină fără să ştiu ce am de făcut. Pentru că mă simt exact ca atunci când ştii foarte bine cine eşti, te sprijini pe ceea ce ştii, şi deodată descoperi că lucrurile s-au dus, n-a rămas mare lucru din ce ştiai. Ca atunci

când ştii apăsat, până dincolo de tine, că eşti pilot de vânătoare, adică gândeşti, priveşti, vorbeşti, simţi în tine şi pe dinafară că eşti pilot de vânătoare, spui asta prietenilor, colegilor cu care nu te-ai văzut de mult, miliţienilor care opresc maşina ARO, le spui şi tot ce faci pe asta e clădit, că eşti pilot de vânătoare - şi deodată gata, nu mai eşti. Ca în cartea lui Brian Moynahan, dar una e să citeşti, alta să trăieşti personal povestea asta. De aceea stau în maşină, încerc să pun lucrurile la punct cu mine însumi, descopăr cutremurat că nu prea am cu cine discuta. Că sunt în continuare mai mult pilot de vânătoare decât restul, cel care ar trebui să fiu. Că, dacă extrag pilotul din mine, nu rămâne mare lucru. Aşa că, până la urmă, ce a mai rămas - din mine coboară nesigur din maşină şi o ia spre clădirea Centrului Medical.

Ce urmează e un vârtej de priviri înţelegătoare, mâini strânse, voci pline de compasiune, nu poţi pretinde oamenilor care oricum au viaţa lor personală să-i doară durerea, ta, dar exact asta se întâmplă aici, lucrurile nu se opresc la mâini strânse şi cuvinte, se cunoaşte după ochi, se mai cunoaşte ceva care răbufneşte cald şi cade la loc, tipii în halatele lor albe se simt într-un fel vinovaţi pentru ce se întâmplă, dar de toate astea îmi dau seama mai târziu, acum nu ştiu cum să îi ocolesc pe toţi tipii ăştia plini de bunăvoinţă, nimeni nu spune nimic precis şi exact asta e înnebunitor. Ajung în sfârşit la fişier, îmi primesc carnetul medical de personal aeronavigant din mâinile unui adjutant scund, care se miră grozav: cum, nu mă uit ce scrie acolo ?

Nu mă uit.

Întâi ies în stradă, e cald, pe trotuare sunt pete cenuşii de umbră, ştii cum e umbra copacilor din Bucureşti pe asfalt, când începe să fie cald, şi mai sunt pete albe de lumina: merg, încerc să calc numai în petele de lumină.

Nu mă duc la maşină, traversez şi beau la chioşcul din staţia troleibuzului o sticlă de Pepsi, care de fapt n-are nici un gust. Doi puşti beau Pepsi lângă mine, se uită la carnetul ţinut sub braţ, nu ştiu ce pricep ei din inscripţia aceea cu „personal aeronavigant”, se uită topiţi de admiraţie cum sorb din sticlă. Cumpăr ciocolată cu lapte pentru cockerini, abia acum mă duc la maşina ARO. Tom mă primeşte cu obişnuitele fasoane, de ce, adică, l-am lăsat să aştepte; îi dau ciocolata, i-a trecut supărarea. Sare, jos din maşină, miroase îndelung fire de iarbă rare, subţiri, gălbejite, crescute în crăpăturile bordurii.

Abia acum deschid carnetul medical.

Îl filez, îl răsfir, îi desfac într-un fel de floare foile lungi, înguste; îl închid la loc.

Îl fac să fâlfâie ca un fluture mare, cu o grămadă de aripi.

Îl pun pe bordul încins, mă uit cum serie cu litere negre pe copertă: Centrul Medical Aeronautic.

Îmi fac vânt cu el, parcă ar fi evantai chinezesc.

Pe urmă deschid carnetul exact la ultima pagină acolo unde e rubrica „hotărârea comisiei asupra capacităţi pilotului”

Uite ce citesc:

„Apt zbor, zi, noapte, până la înălţimea de 12000 metri, pe aeronave cu echipaj”.

□

— Ce înseamnă „aeronave cu echipaj” ? întreabă mama.

— Adică, trag mai mulţi de un avion ca să-l facă să zboare. Pilot prim, pilot secund, navigator ca să ştii pe unde eşti, mecanicul de bord.

— Asta ştiam, mama face un gest complicat cu mâna. Ce înseamnă *pentru tine.*

— Trei lucruri: aviaţie utilitară, elicoptere sau TAROM.

— Ia-le pe rând, spune mama, şi nu te grăbi. Fă-mă să înţeleg lucrurile-astea pe care, ai tu impresia, ar trebui să le ştie toată lumea.

Îndoi un deget:

— Aviaţia utilitară.

— Ascult, spuse mama.

— Stropesc câmpul din avion, să moară tot felul de gângănii. Împrăştii îngrăşăminte. Transport sânge pentru oameni bolnavi şi aduc bolnavi de la ţară în oraşele mari, unde sunt doctori pricepuţi.

— O treabă bună, spune mama mea. Cu elicopterele ce e ?

Îndoi următorul deget.

— Nu mă dau în vânt după ele. Îmi place să zbor o dată cu elicopterul, încă o dată, dar nu mă dau în vânt.

— De ce ?

— Fără „de ce”. Chestie de obişnuinţă. Nu-mi place să stau agăţat într-o elice.

— Şi TAROM-ul ?

Strâng toată palma, pumn:

— Asta e singura treabă care mi-ar place, dar nu am şanse.

— De ce ?

— Înghesuială mare, şi fără mine. Şi nu pot merge de capul meu acolo, e nevoie să mă trimită Aviaţia militară...

— Păi, să te trimită.

— Nu-i aşa uşor. Generalul meu, cel care de regulă face lucrurile astea, nu mă trimite. Nici nu întreabă unde vreau să merg, o să mă repartizeze unde e nevoie.

— Du-te şi spune-i că vrei la TAROM.

— Asta-i, că nu pot. Nu *mai* pot să mă duc.

— A, face mama, e acelaşi cu cel care... povestea de acum trei ani ?

— Yes, ma'am.

— Uite, mama se îndreaptă solemnă în fotoliu, cred că e timpul, deşi n-am găsit momentul cel mai potrivit să-ţi spun ceva - e limpede că mama îşi măsoară efectiv cuvintele, deşi asta se întâmplă atât de rar - cred că e timpul să îţi dai seama foarte bine ce reprezinţi singur, fără aviaţie. Să lămureşti odată pentru totdeauna lucrul ăsta pentru că, oricum, nu poţi zbura toată viaţa. Până la urmă tot rămâi fără jucărică, şi mai bine ca asta să se întâmple cât eşti încă tânăr.

— Mulţumesc.

— Nu mă întrerupe. Cât eşti încă tânăr şi te poţi apuca de altceva.

— Altceva ce ?

— Ei, spune mama, dezgroapă şi tu certificatele, diplomele, cea de subinginer, de Academie Militară, precis găseşti ceva.

— Cam ce mă vezi făcând ?

— Vezi, se aprinde mama mea, de fapt exact despre asta e vorba, să-ţi demonstrezi ţie însuţi că exişti şi în afara cabinei de pilotaj. Că *eşti*, pricepe, că exişti în sine, nu doar aşa, ca tip care însufleţeşte avioanele...

— Frumos spus.

— Vezi ?

— Am zis ce frumos sună: un tip care însufleţeşte avioane. Nici nu vreau să fiu altceva, spun, decât un tip care însufleţeşte avioane; şi îmi amintesc, nu ştiu de ce, dar asta nu mai spun, că în tinereţile ei mama scria poezii şi basme la reviste pentru copii.

— Du-te naibii, se supără mama, vorbesc serios şi tu răstălmăceşti...

— Nu răstălmăcesc, raportez la mine ce îmi spui. Nu-i acelaşi lucru.

— Nu, hotărât.

— Atâta doar că *efectiv* nu-mi dau seama ce pot face, în afară de avion. Nu mă văd făcând nimic altceva. Să stau în birou, sau mai ştiu eu ce.

— O, mama desface larg braţele, să stai în birou, asta e un ideal.

Mă uit lung, totuşi e vorba, de mama mea. Ori glumeşte, dar nu prea cred, sau vorbeşte serios şi atunci chiar nu mă cunoaşte deloc, ceea ce iar nu cred. Aşa că spun, evaziv:

— Ce mai ideal...

— Ideal, pentru mine - se grăbeşte mama să pună lucrurile la punct.

Doar acum gândesc, scurt, că poate nu e foarte comod să fii mamă de aviator.

— Ştii ce mi-e frică, spun, că nu prea am mare lucru de demonstrat în afara cabinei de avion.

— De ce ?

— Aşa simt. Chestie de structură.

— Ce structură, face mama, şi eu, şi tata, Dumnezeu să-l ierte, am fost cu picioarele pe pământ...

Aşa i-a spus mama tatălui meu, tata. Iar el îi spunea mama, dar nu e adevărat că au fost mereu cu picioarele pe pământ; uneori erau de-a binelea duşi de pe lumea asta, şi atunci îi iubeam foarte mult. Când nu ştiau *să explice* nişte lucruri ale lor, atunci erau grozavi şi lucrurile astea fără explicaţie au fost întotdeauna minunate. Ca atunci când tata a cumpărat un caiac din lemn de mahon, lung, îngust, lustruit, uşor ca o vioară şi care n-a putut fi urcat nici măcar pe scări, atunci locuiam în Spătarului, l-au tras cu frânghia prin balcon, din stradă. L-am pus în hol, n-a încăput decât pe diagonală,

bineînţeles trebuia ocolit, sau sărit peste el, şi mama a izbucnit în plâns când a aflat cât costă caiacul acela. A dat cu piciorul în lemnul lustruit, arcuit minunat, a întrebat aproape cu ură:

— Şi ce facem cu el ?

— Cum ce, a spus tata, nu vezi ce frumos e ?

Într-adevăr, era foarte frumos.

Noi pe vremea aceea nu aveam foarte mulţi bani, nu aveam nici maşină, locuiam exact în centrul Bucureştiului, ţi-am spus; era foarte greu de ajuns cu caiacul la vreun lac. Dâmboviţa era atât de mizerabilă, nici nu intra în discuţie. Eka, sora mea cea mare, a propus să ne mutăm la Timişoara, pentru că acolo curge Bega. Sora mijlocie, Toia, a povestit parabola cu omul care câştigase un elefant la loterie, şi ne-a lăsat să o răstălmăcim fiecare după capul nostru. Problema a fost rezolvată de un prieten al tatii care a dormit o noapte la noi, s-a dus la baie pe întuneric, bineînţeles că a uitat de caiac, a călcat pe el şi l-a făcut, praf. A călcat în două locuri, pentru că după ce a trecut prima oară cu piciorul prin învelişul subţire s-a speriat îngrozitor, a sărit în sus de spaimă şi a căzut cu toată greutatea chiar pe chila atât de îngustă. Lemnul fin, arcuit, a ţipat foarte tare frângându-se, ne-a trezit pe toţi. Eu am plâns, Toia şi Eka au plâns şi ele, chiar mama plângea şi mă întrebam de ce plânge, doar tata s-a ţinut tare. A ieşit chiar atunci, noaptea, a coborât scările cu câte o jumătate de caiac sub fiecare braţ, când s-a întors a zâmbit şi ne-a trimis la culcare.

— Gata, a spus, nu mai e. A fost frumos şi acum nu mai e deloc. De ce să plângem ? Să ne amintim şi să ne bucurăm că a fost.

I-a zâmbit şi prietenului care s-a dus să îşi termine somnul pe divanul din sufragerie, numai că de atunci nu l-am mai văzut pe prietenul acela.

Pe urmă, mama cea calculată în tot ce făcea a venit cu o căţeluşă, asta s-a întâmplat la şase-şapte ani de la moartea lupoaicei Peggy pe care o ţineam minte ca un bot imens, deja albit, aplecat din cer deasupra căruţului meu, şi la doi ani după noaptea aceea în care tata a coborât scările cu o jumătate patetică de caiac sub fiecare braţ.

Căţeluşa cea nouă a fost botezată Pufa, era grasă, se rostogolea pe labe scurte şi chiar avea blana aceea moale, pufoasă, de câine mic, prima ei ispravă în casa noastră a fost un pipi pe covorul din hol. Dacă mă gândesc bine, s-au întâmplat o grămadă de chestii în holul apartamentului din Spătarului - a fost cea mai încercată cameră din casa noastră. Mă rog, atunci când proaspăta Pufa a început să facă pipi uitându-se nevinovată în ochii mamei nu s-a speriat nimeni, pentru că un pipi de căţel oricum nu poate însemna mare lucru; aici ne-am înşelat, Pufa a fost toată viaţa ei o mare campioană în privinţa asta, şi de fiecare dată ne-a uluit cu cât putea să scoată din ea. A făcut atâta pipi încât nu mai ştiam cum s-o oprim; în cele din urmă s-a terminat, am şters, a rămas pe covor o pată roşcată cu contur incert. Atunci tata a întrebat:

— La ce, explică-mi şi mie, ce-ţi trebuie pacostea, asta ? La etajul cinci ?

— În locul caiacului, a spus mama, am râs, şi lucrurile au fost iar minunate, şi au ţinut aşa, minunate, douăzeci şi unu de ani. Şapte ani cât a trăit Pufa, şi încă paisprezece ani cât a trăit fiul ei, Pufi, de la care am învăţat cu adevărat ce înseamnă să ai un câine cu tine. Pe urmă a venit tot balamucul cu mutatul, de atunci n-a mai fost bine deloc. Vreau să spun, niciodată nu ne-am mai simţit aşa cum a fost când eram noi toţi împreună, în casa veche din strada Spătarului.

— ...Ergo, spune mama, daca nu şi nu poţi fi cu picioarele pe pământ, du-te la şeful tău şi convinge-l de asta.

Şi, zic eu, meriţi un loc mai călduţ după ce ai fost cincisprezece ani pe câmpul ăla...

„Câmpul acela” este, pentru mama, aerodromul meu.

— Problema e următoarea, spun, cum să mă duc la un om *care m-a izgonit de lângă el*, să îi cer ceva ? O repartiţie bună, în cazul ăsta ?

Mama se gândeşte, îl scarpină pe Tom între urechi. Cockerini se întinde cu neruşinare, mă priveşte superior, închide ochii.

— Ţi-a făcut vânt pe drept, sau pe nedrept ?

— Cred că a procedat corect.

— Ei, zice mama, oamenii mari sunt şi ei tot oameni, chiar dacă au ajuns sus. Adică, pe lângă, minte luminată şi restul, au slăbiciunile lor, care îi ajută să fie şi buni. Nu poţi fi tot timpul încrâncenat, chiar dacă eşti şef.

— Aşa crezi ?

— Da, spune mama. Cred că îţi faci probleme de pomană, Cred că poţi merge fără grijă la generalul tău.

— Fără să calc peste mine ?

— A, deci despre asta e vorba. Fără să calci peste tine, şi ştii de ce ?

— De ce ?

— Păi, spune mama, amândoi sunteţi aviatori şi aveţi felul vostru sucit de a gândi. Sucit, dar gândiţi *la fel*, până la urmă. Şi mai e ceva, ai spus: cum mă duc la *un om* care m-a izgonit etc. Deci îl gândeşti întâi ca pe om, nu ca pe general. N-ai spus: cum să mă duc la un şef, sau la un general. Ai spus om. Asta e foarte rar, şi îmi pare bine că se întâmplă cu tine şi cu generalul acela. Ascultă-mă pe mine, sunt femeie bătrână, chiar dacă nu-mi place să recunosc asta, şi ştiu ce spun.

— Pot să te întreb ceva ?

— Te duci, sau nu te duci la general ?

— Mă duc, spun, dar încă nu ştiu dacă o să merg.

— Ţi-a venit mintea la cap, suspină mama. Întreabă.

— Nu te superi ?

— A, spune mama, cine ştie ce tâmpenie vrei să întrebi. Nu mă supăr. La vârsta mea, e greu să mă mai supere ceva.

— Exact asta vreau să te întreb, dacă te-ai obişnuit cu chestia ăsta.

— Ce chestie ?

— Vârsta.

— Vezi, spune mama, când te-ai obişnuit cu asta chiar nu mai e nimic de făcut.

— Atunci, de ce pomeneşti mereu că eşti bătrână ?

— Păi, spune dureros mama mea, nu sunt ?

Uite-o chestie la care nu se poate răspunde. Uite cuvinte care sfâşie tăcut, se strâng fierbinţi înăuntru şi nici măcar nu poţi răspunde. Aşa că mă strâng în mine, şi pe dinafară mă fac că îl mângii pe Tom.

— Eşti încă crud, constată mama, aproape amuzată. Nu te-ai obişnuit să primeşti totul în faţă, fără să închizi ochii.

Nici la asta nu se poate răspunde.

— Să-ţi mai spun ceva, zice mama, legat de oamenii mari.

— Da.

— Pro-por-ţi-o-na-li-ta-te. Asta nu trebuie uitat niciodată, înţelegi ?

— Nu.

— Ei sunt tot oameni, dar ce fac, în bine sau în rău, se întâmplă, fac la altă scară. Unde tu rupi o creangă, ei doboară un copac. Unde pui tu o cărămidă, ei au clădit, un bloc cu şaptesprezece etaje. Limpede ?

Mai mult frumos decât limpede, dar nu spun asta. Spun da, şi dau din cap că am înţeles.

— Vezi, spune mama, ce simplu a fost, dar asta se întâmplă a doua zi după ce am fost la General, şi Generalul n-a avut foarte mult timp pentru mine, a zis doar: îmi pare bine că te văd, pe urmă i-am arătat carnetul medical, l-a răsfoit, a citit, s-a uitat la mine peste carnetul acela şi a zis iar: mi-ar fi părut mai bine să vii fără nici o treabă. De fapt cam de aici n-a mai avut Generalul, timp pentru mine, ce vrei, a întrebat, cum pot să te ajut ? Eu tăceam, aşa am tăcut întotdeauna, chestia cu „mi-ar fi plăcut să vii fără nici o treabă” m-a dat gata, nu pentru ce se întâmpla chiar atunci, pentru toţi anii de *până* - atunci. Vreau să spun, pentru tot ce s-a întâmplat între mine şi General şi, uite, lucrurile s-ar fi putut întâmplă cu totul altfel. De aceea tăceam, pe urmă Generalul a spus; dar acum avea vocea *dinainte*: cred că ştiu, aşa cum te cunosc eu, *dacă* te mai cunosc, ai avea chef să zbori la TAROM. Am făcut semn din cap că da, asta a fost tot; adică a mai fost strângerea aceea de mână, nici Generalul n-a mai spus nimic, a fost doar mâna mea în palma uscată, caldă, mare, simt şi acum căldura aceea.

Pe urmă am oprit maşina ARO la Băneasa, la aeroport, m-am uitat peste gard la avioanele acelea mari şi iar am ştiut că nu realizez ce se întâmplă. Pentru că avioanele acelea, AN-24, AN-26, nu sunt mari decât pe lângă MIG-ul meu, care acum nici nu mai e al meu. Pentru piloţii de cursă lungă AN-24 e un avion mic, piloţii de cursă lungă s-au obişnuit cu IL-62, Lockheed 1011 Tristar sau Boeing 747 care în unele variante duce peste 500 de pasageri.

— Vezi, spune mama - eu mi-am strâns boarfele, îl fluier pe cockerini, vreau să ajung la aerodrom încă pe lumină - vezi ce simplu a fost ?

A fost simplu doar văzut pe dinafară, dar nu-i spun asta. Nu spun nimic.

Îmi iau sacul de paraşută, ies pe palier.

— Ce-a fost greu s-a dus, declară mama când mă sărută în uşă pentru drum, aşa ştie ea că e bine, şi iar nu spun nimic, pentru că de fapt urmează lucrul pentru care n-ai cum să te pregăteşti niciodată, despărţirea.

□

Cel mai simplu pleacă totuşi Johanna.

Levis îşi cântă melodia cu un sfert de oră mai devreme, mă uit la cristalele lichide, şase, l-am pus să sune la şase şi un sfert, s-a paradit, spun. Firmele astea americane îşi garantează producţia o veşnicie şi veşnicia durează doar câţiva ani.

— Eu l-am pus să sune la şase, face Ioana:

Se întinde, mârâie de plăcere, îi cad braţele; mă priveşte liniştită de jos, aşa cum stă cufundată în pernă.

— De ce ?

— Pai, spune fata, am o grămadă de treabă. Să îmi adun lucrurile, să îmi fac bagajele, să nu pierd nici autobuzul...

Uite cum e Ioana în dimineaţa asta: grozav de bronzată, cu părul arămiu curgând leneş pe gâtul puternic, pe bumbacul negru spălăcit al tricoului.

— Nu se poate - spun cu voce înăbuşită.

— Uite că se poate, fata mă priveşte în lumina ochilor, vorbeşte simplu, exact pe tonul dimineţilor de acum un an, de doi, de trei, chiar, s-au adunat cam trei ani de când suntem împreună, nu se pleacă aşa după trei ani

petrecuţi împreună, e limpede. Fata sare din pat, rămân culcat cu ochii în tavanul alb, azi va fi o zi frumoasă, e soare, e senin atât cât văd printre crengile salcâmilor. Curge apa la baie, pe urmă nu mai curge, apare Ioana, proaspătă, pieptănată, îmbujorată sub pielea bronzată; miroase aşa cum ştie ea să miroasă când iese de sub duş. Asta-i noutatea, nu-i învelită în prosop sau cu halatul meu de baie; e gata vârâtă în blugi, în tricoul ieftin din bumbac, tălpile goale calcă fără zgomot podeaua vopsită. Se mişcă uşor şi camera se face mai mare, mai spaţioasă, mai pustie cu fiecare fleac dispărut, în sacoşa PANAVIA - cărţile Ioanei, revistele Ioanei, puloverul Ioanei aruncat în fotoliu. Casetofonul Sanyo a cărei clapă PLAY trebuie blocată cu un băţ de chibrit, ca să stea apăsată. Fata strânge casetele risipite cam peste tot, pe scândura lată de la capul patului-canapea, se apleacă peste mine să ajungă la casetele aflate pe scândura lată; tricoul negru, subţire, uzat, decolorat sub braţe, asta, spun, nu se poate. Nu e aşa simplu să pleci, după trei ani. Nici nu ştiu dacă am spus, dacă am gândit doar - cuprind corpul subţire al fetei, strâns, Ioana îşi pierde echilibrul cade peste mine, o ţin în braţe, mă răsucesc deasupra...

— O, face Ioana, vocea ei e senină, rece, foarte departe - iartă-mă. Am alunecat.

Se desprinde calmă din îmbrăţişare, se ridică, netezeşte tricoul, blugii, doar acum pricep ce înseamnă trei ani petrecuţi împreună. Înseamnă să ştii foarte bine când chiar nu mai are rost să insişti.

Fata se uită prin camera care mie îmi pare groaznic de pustie fără fleacurile alea ale ei, pare mulţumită de ce vede: n-a rămas nimic care să amintească de ea. Afară de timona lustruită din lemn de stejar, atârnată lângă sabia bunicului, dar timona aceea e un dar, şi darurile nu se iau înapoi. Darurile rămân dăruite, orice s-ar intâmpla.

Orice s-ar intâmpla, exact prin asta rămân şi mai mult ale celui care le-a dăruit, afurisită treabă. Pentru că nu poţi scăpa de ele oferindu-le la rândul tău. Nu poţi să le vinzi, să le faci bucăţi, să le pierzi, să te faci că ai uitat de ele. Poţi doar să te convingi că te-ai obişnuit cu ideea, cu toate că şi asta e foarte greu.

— Unde e cockerul, se interesează politicos fata.

— A ieşit azi noapte. Cred că e o nuntă de câini lângă siloz.

— Aha. Ei, spune Ioana cu aceeaşi voce senină, din nou pricep dureros ce înseamnă trei ani curşi împreună, înseamnă să ştii exact ce se zbate de fapt în vocea aceea senină, ei, spune Ioana, am plecat. Salut.

Are ceva de lucru până reuşeşte să iasă pe coridor, cu sacoşa umflată agăţată de umăr; tot timpul ăsta stau în pat, mă uit la ea cum trage de sacoşă. Nu se aud paşii desculţi pe carpeta groasă, se aude doar bufnetul înăbuşit al sacoşei PANAVIA şi din nou ştiu că Ioana îşi pune adidaşii. Pe urmă deschide uşa de la intrare, clinchetul metalului înseamnă cheia scoasă de pe inel, obicei tâmpit, Ioana şi-a adunat pe un inel gros toate cheile, a făcut rost de o carabinieră bulgărească, mare, nichelată, strălu- citoare, când nu suntem împreună umblă cu cheile atârnate de blugi asta-i, de acum o să umble mereu cu cheile, atârnate de blugi. Cu mâinile în buzunare, vâslind cu coatele prin aer şi cu cheile acelea clincănind, agăţate de carabinieră.

— Salut ! ţipă Ioana de pe palier, trânteşte uşa, gata.

— Salut ! mârâi din pat, mă răsucesc cu nasul în pernă fără să îmi dau bine seama ce mă aşteaptă şi în clipa următoare mă afund în Ioana moale, fierbinte, cu braţe puternice şi uşoare agăţate de gâtul meu, aşternutul miroase a Ioana, îi păstrează înnebunitor forma, căldura, sugrumă blând gheara fierbinte ieşită de nu ştiu unde, şi

povestioarele alea ude din ochi adunate sub pleoapele strânse, *never*, aici e deja chestie de blazon, una din situaţiile în care trebuie să fii băţos exact în faţa ta, încerc să fiu, adică nu urlu, nu fac ghem cuvertura, perna, cearşaful, nu le arunc în mijlocul camerei pustiu de spaţioasa, cum s-a făcut dintr-o dată. Nu arunc brutal gânduri, gesturi, cuvinte care încă răsună în timpane şi încep fără voie să devină, să fie amintiri, fără să ceară îngăduinţa. Nu smulg geamul din locul lui ca să iasă pentru totdeauna mirosul de femeie tânără din camera mea de încă pilot. Nu ţip, nu gem, nu mă tăvălesc pe jos, astea nu sunt lucruri pe care le faci faţă de martori, e cineva care mă priveşte necontenit, eu însumi, desprins de mine, cât timp mă pot privi dinafară e O.K., indiferent de ce se întâmplă. Nu merg, să ridic colţul perdelei, nu-i nevoie să-ridic nimic, se vede perfect şi prin perdea, cărarea dintre blocuri, iarba, florile uscate de salcâm rămase din mai, cum merge fata spre staţia de autobuz pe cărarea dintre blocuri. Chiar, e mai bine să te uiţi prin perdea, nu se observă de afară cum te uiţi din casă, de fapt n-are cine să observe, doar dacă Ioana s-ar uita înapoi, peste umăr, n-o să se uite, sunt convins. Şi la ea e chestie de blazon. Chiar mai mult decât la mine, pentru că e fată, se pare că pe fete le loveşte mai tare când rămân singure.

Fac patul scutur cuvertura, întind cearşaful, bat perna, aşa cum m-am învăţat încă din liceul militar, tot ce păstra aşternutul din fată trece nechemat în mine. Ştiu ce o să urmeze, timpul acela lânced în care te obişnuieşti din nou să nu mai ai pe nimeni lângă tine, când gândeşti „noi” şi spui „eu”, când cumperi obişnuit două tricouri, două perechi de şosete deşi ai nevoie de o singură pereche de şosete, de un singur tricou. Când stai la coadă şi iei două bilete la film, şi pe urmă te uiţi mai mult

la scaunul, gol de lângă tine, decât pe ecran. Când toata lumea invită, şi *te* duci singur. Asta se cheamă perioada de adaptare, sau de dezadaptare, ia-o cum vrei, de fapt e acelaşi lucru, ore goale, locuri goale, până la urmă te întregeşti iar, încetul cu încetul, numai când redevii, când eşti la loc tu, te-ai obişnuit şi nu mai priveşti în jur după Johanna, *poţi chiar să râzi pentru ce s-a dus*, doar atunci afli brutal sensul ireversibil al cuvântului „niciodată” şi îţi dai seama, cutremurat, că de fapt ai fost poate cel mai mare imbecil.

□

...O singură dată m-am întâlnit iar cu Ioana, dar asta a fost mult mai târziu, atât de *după aceea* încât anii nu mai contau, a fost o întâlnire absolut specială, purtam uniforma TAROM bleumarin închis, cu trei galoane de aur pe mânecă, pilot secund, am aterizat pe Heathrow, nu eram cu pasageri, am tras la aerogara de mărfuri, adică întâi ne-am plimbat un sfert de ceas pe bretele betonate urmărind săgeţi luminoase, semnalizatori cu palete şi maşina portocalie Follow Me, răsunau sacadat în căşti indicaţiile dispecerului de la radiolocatorul pentru circulaţie la sol, ziua a fost caldă, albastră de cer şi verde de iarba crescută între căile de rulaj, a fost tot vara. Anglia cea umedă, ceţoasă, cenuşie, era plină de lumină limpede, Chioru a deschis parbrizul în stânga, a culisat lin plexiglasul gros în glisiere, intra aer de afară cu miros de gazon englezesc. Inginerul de bord a oprit motoarele, au bătut văzduhul străveziu elicele, din ce în ce mai încet, s-au închegat pale mari, negre, cu vârfuri galbene, din discurile fumurii. S-a făcut linişte după trei ore de zbor şi cincisprezece minute de colindat pe sol, tăcerea aceea căzută sec în cabină când se opresc motoarele, şi

care încetineşte mişcările, face cuvintele să sune spart, încă trei ore de zbor, trei ore de viaţă duse - a filozofat Chioru scoţându-şi căştile; s-a întins cu gestul acela ştiut al coechipierului de demult, eram în elicopterul lui Gheorghe Cornel, pe gheaţa Dunării.

Am oftat, ne aşteptau pământuri noi, eu aterizam prima oară pe Heathrow, promisiunile lui Chioru cuprindeau plimbarea prin Londra pe imperiala unui autobuz roşu, anticariatul unde se găseau săbii junghere de acum trei secole, pe urmă coboram fluviul într-un vapor şi admiram porţile-stăvilar imense pe care le-am văzut din aer, împlântate în albia Tamisei pentru a feri Londra, pe londonezi, de inundaţii îngrozitoare.

Chiar aşa am făcut, la început Londra, absolut imprevizibilă pentru că era foarte puţin cenuşie, a fost de fapt verde, portocalie, roşie; pe urmă am văzut săbiile vechi, pumnale înguste, ce mai era pe acolo, armuri, buzdugane, un coif cu pene de struţ, dar astea nu m-au interesat foarte tare. Pe urma am coborât pe Tamisa spre porţile stăvilar, ca să ajungem la debarcader am trecut printre clădiri căţărate pe piloni, înalte, cu faţade înguste, erau ulicioare pietruite între clădirile acelea. Debarcaderul era din scânduri late, groase, vopsite generos în alb lucios, o punte îngustă din stinghii lega debarcaderul de vapor. L-am recunoscut imediat, era unul din vaporaşele făcute de şantierul Ioanei; după ce zarva îmbarcării s-a potolit şi pluteam pe fluviu, m-am dus la pupa, unde o familie cu pleduri cadrilate pe genunchi ocupa banca în potcoavă de-a lungul parapetului. Nu puteam să-i dau la o parte ca să citesc plăcuţa cu numele constructorului prinsă în şuruburi cu cap îngropat de lemnul parapetului; eram într-o uniformă străină pentru ei, oricum s-au uitat ciudat la mine, poate încălcăm o regulă de politeţe englezească fără să ştiu,

poate pur şi simplu vroiau să fie între ei şi nu aveau chef de străini, fie ei chiar piloţi de cursă lungă. Aşa că am mormăit un salut şi m-am retras.

N-am văzut stăvilarul care apără londonezii de inundaţii pentru că am coborât la maşini unde nu era nimeni, - manevrau motorul de pe puntea de comandă, am căutat, am găsit chiar pe chiulasa motorului Diesel eticheta ştanţată cu „Made în Romania”, atunci m-am întâlnit cu Ioana; eram iar pe malul acelui braţ de Dunăre, vedeam sălciile negre dincolo de apă, amurgul de toamnă târzie în pădurea de sălcii bătrâne, s-a răsucit o clipă ceva fierbinte şi pierdut şi pe care îl credeam, uitat, cum se chema casa aceea albă, la Manafu.

Afară se termina într-un apus roşu ziua caldă, cât am buchisit seria motorului, am aflat ce putere are şi cât cântăreşte, vaporul Ioanei a trecut de porţile-stăvilar, iar când ne-am întors împinşi de flux era deja întuneric: n-am mai văzut nimic.

□

N-am nevoie nici de două zile ca să predau echipamentul de zbor, documente, hărţi, rigla de navigaţie, pistolul, cam tot ce am luat de la Aviaţia militară, şi acum, uite, dau înapoi. Binoclul şi barca pneumatică primite pe semnătură de la nea Romică Grasu, şi cu asta chiar s-a terminat.

Scot maşina din garaj mergând cu spatele, ARO-10 iese din penumbră spre lumină fără capota de pânză, seamănă cu o cutie, mare de pantofi pusă pe roţi negre. Frânez, trec în viteza întâi, toate lucrurile astea făcute foarte atent, ca pentru a le încrusta în mine, aşa cum faci ultima oară lucruri făcute de atâtea ori încât mâinile merg singure, şi picioarele merg singure, şi uite, de acum înainte n-o să le mai faci. Am băgat în viteza întâi,

cotesc scurt spre blocuri, aşa a rămas garajul, cu porţile de scândură deschise larg să aştepte.

N-am spus la revedere, am spus rămas bun celor două camere-şi coridorului dintre ele. Scările din ciment tocit, numai eu le-am urcat şi coborât în toate felurile 15 ani. Am aruncat în caroseria deschisă sabia bunicului, cerga, sacul de paraşută burduşit cu haine. Timona Johannei, din lemn lustruit. Am încercat cu vârful pantofului cauciucurile de la roţile lui ARO, am ridicat mai mult piciorul, am încercat şi roata de rezervă. Pe urmă l-am fluierat pe Tom şi am pornit printre blocuri, cu mâinile în buzunare.

Încercam să mă conving că totul e ca de obicei.

Că merg la Alimentara, la nea Călina, să iau bomboane sau salam Poiana.

Că merg la celălalt neguţător de la noi, nea Petcu, să cumpăr baterii, detergenţi sau mai ştiu eu ce. Că merg spre unitate, să intru în alarmă.

Nu m-am întâlnit cu nimeni, adică nu m-am întâlnit cu nimeni care să-mi spună mai mult de bună ziua şi eu să spun la fel, bună ziua.

Era ca la ţară, unde toţi se cunosc şi se salută.

De fapt asta a şi fost, am mers şi m-am salutat cu toţi cei întâlniţi.

N-a spus nimeni mai mult de bună ziua.

Doar câţiva ţânci au strigat: uite-l pe Tom, au alergat spre noi, alergau nehotărâţi când s-au apropiat, nu ştiu cum arătam eu dar ziua era caldă şi Tom arăta foarte distant, şi ţâncii aceia n-au mai venit lângă noi. S-au oprit şi s-au uitat cum trecem.

A ieşit Tom din alee ? alerga exact în acelaşi trap nehotărât să miroasă salcâmii.

Să pleci vara, asta e una din cele mai nenorocite chestii.

Se pleacă când e frig, plouă şi toţi stau în case.

Aiurea.

Erau geamuri deschise, se auzea muzică, am auzit voci leneşe, peste salcâmii verzi se boltea efectiv cer albastru adânc, pe betonul aleii, plăcile acelea mari scoase din pista veche dansau pete calde de lumină filtrată, pete de umbră. Treceau puştii de pe aerodrom, neveste, moşnegi veniţi la copiii lor aviatori, cu ei mă salutam spunând, bună ziua. Spunând sărut mâna doamnelor. Copiilor le spuneam, ca de obicei, salut. Am ajuns până aproape de poarta unităţii, acolo m-am întors.

Nu avea nici un rost, şi de fapt plecasem doar într-o plimbare scurtă.

M-am întors acasă, spre blocul 4, şi acum n-am mai luat-o pe aleea dintre blocuri.

Acum am mers pe şoseaua mare.

Cu blocurile şi salcâmii în stânga, cu pista departe în dreapta, dincolo de câmp şi dincolo de liziera săracă din corcoduşi ţepoşi.

Dincolo de calea ferată.

Am văzut ampenaje de avioane, cocoaşele hangarelor, zebra veche, antenele radiolocatorului de aterizare vopsite în roşu şi alb. Antenele acelea se roteau.

Puteam să mai văd o grămadă de lucruri dacă mă uitam atent, dar nu m-am uitat.

Mi-a ajuns până în gât ce vedeam; totul se întâmpla în lumina limpede, în căldura specială, uscată, numai aici întâlnită. În vântul uscat, şi cald, şi care, totuşi ciudat, răcorea.

Tom alerga prin iarba din şanţ, s-a oprit, a lătrat spart scurt, cum latră el când găseşte ceva important.

Un arici, cred.

Un arici bolnav, pentru că aricii sănătoşi stau ziua în Vizuina lor răcoroasă.

Ies doar seara târziu, când s-a întunecat bine şi nu mai e foarte cald, atunci ies după mâncare pufnind supăraţi, făcând iarba să foşnească. Ştiam foarte bine cum latră cocker la arici, şi cum pufnesc aricii.

Ştii cu cine nu m-am întâlnit, cu colegii mei: cu Florin, cu Henţ, cu Sandu. Cu Veteranul, nici pe Ţiu nu l-am întâlnit, nici pe Ion Anechiței. Nici pe Dodo, care sunt convins că nu era plecat la vânătoare. Era pe undeva, pe aproape, şi ar fi venit dacă aş fi lăsat să înţeleagă că am eu nevoie să vină...

Toţi erau undeva aproape şi ar fi venit dacă aş fi avut eu nevoie.

Numai că nu aveam nevoie.

Adică doream fierbinte să fie lângă mine, dar n-avea nici un rost.

Nu mai eram *noi*.

Erau ei care rămâneau, iar eu plecam împreună cu câinele Tom, cu maşina ARO, cu ce poţi duce în tine atunci când pleci şi ştii foarte bine de unde pleci şi ce laşi în urmă, şi habar n-ai ce te aşteaptă acolo unde te duci.

Nici nu ştiam unde mă duc.

M-am uitat din nou la ampenajele avioanelor, dincolo de câmp, de liziera săracă din corcoduşi ţepoşi, dincolo de calea ferată. Luceau mat în soare de la distanța aceea, şi ţi-am spus ca aerul era foarte limpede, se vedeau cocardele tricolore de pe derive.

De fapt erau ampenajele avioanelor de la escadrila Castorului, dar nu avea nici o importanţă.

Erau tot avioane.

Am văzut de departe şi cabinele husate, şi dacă mă uitam bine cred că vedeam şi tehnicienii cum lucrează la avioane, dar nu m-am uitat bine. Nu mai vedeam foarte bine, vreau să spun. Se întâmplau tot felul de lucruri care mă împiedicau să văd foarte bine.

Întâi a fost Tom, a observat că mă uit departe şi a luat-o la fugă încotro mă uitam, unde credea el că vreau să ajung.

Pe urmă a fost o pală din vântul acela fierbinte uscat şi care totuşi răcorea, a adus praf în ochi şi zgomot de aviaţie, bătea dinspre pistă, se auzea clar zgomotul de metal lovind metal, şi cum fluiera un motor încercat la cale dincolo de hangar, la reversoarele de jet.

Pe urmă, era faptul că nici eu nu aveam de gând să văd foarte bine.

L-am fluierat pe Tom şi am luat-o spre blocul meu.

Spre maşina albă, decapotată, care aştepta în faţa blocului.

O să mergem altădată la avioane, i-am explicat cockerului care tipăia spăsit cu ghearele boante pe beton; încerca să îşi ţină capul prelung, elegant, îngust, în umbra mea.

Am urcat în ARO, am răsucit cheia în contact, motorul a pornit simplu, fără nazuri, s-a înecat puţin la început, cum se îneacă motoarele cu benzină când e cald afară, pe urmă a mers rotund, fără poticneli.

Am accelerat în gol, acul de la turometru a urcat, a coborât brusc când am luat piciorul de pe acceleraţie.

Nu exploda nimic.

N-a explodat nimic nici când am băgat în viteza întâi şi am mers încet prin iarba din faţa blocului, am traversat şanţul, am ieşit în şosea.

N-a explodat nimic nici când am trecut în viteza a doua, pe urmă a treia, pe urma a patra.

Mergeam cu optzeci de kilometri pe oră, douăzeci şi trei de metri în fiecare secundă.

S-a amestecat vântul cald cu viteza, a ieşit ceva care aducea răcoare în spatele parbrizului înalt.

Am trecut de vile, am ieşit, în şoseaua mare; drumul din dreapta ducea la mare, drumul din stânga se pierdea la orizont în munţii albaştri, drumul din faţă ducea la Bucureşti, la TAROM, unde oricum nu ştiam ce o să fie. Ştiam doar că o să fie ceva.

Am trecut pe lângă gara, mergeam încet, am claxonat, a ieşit din clădirea de cărămidă roşie şeful gării, în bluză albastră cu şapca lui specială pe cap.

M-a salutat cu două degete la cozoroc.

L-am salutat şi noi, am claxonat o dată lung, de două ori scurt, ta-ti-ti, linie-două puncte; „D” în Morse de la despărţire. „D” de la drum, departe, dilemă, dracu. „D” de la datorie. De la dezolare. Cred că a înţeles, era ceferist, ăştia ştiu Morse.

Am claxonat „D” în Morse, pe urmă am apăsat iar acceleraţia.

Cockerul şedea solemn pe scaunul din dreapta, îi flutura în curent jaboul, i-au fâlfâit urechile lungi ca două drapele de luptă, în clipa aceea l-am iubit foarte mult. Pentru că eram împreună.

A simţit asta, s-a întors spre mine, m-a privit liniştit cu ochii negri, s-a uitat iar la drum.

La plopii care alergau în urmă cu douăzeci şi trei de metri în fiecare secundă.

Am înţeles, nu era momentul potrivit să îl iubesc foarte mult.

Erau alte lucruri de făcut, infinit mai importante.

Întâi, trebuia menţinut blazonul. Lustruit, neîntinat, albastru cu auriu, strălucitor în soare.

Apoi erau câinii de lătrat, caii înhămaţi la căruţele depăşite, ciori care se ridicau alene de pe şosea şi trebuiau mârâite ameninţător.

Mai era în capul de câine amintirea plimbării aceleia spre avioane, care n-a mai avut loc. Amintirea drumurilor

spre celula de alarmă, când mirosea trenuri de aterizare şi trecea în revistă linia de avioane, MIG-uri aliniate pe bretela de rulaj.

— O să mergem altădată la avioane, am spus din nou.

N-am mai fost niciodată cu Tom la avioane.

N-am fost să-mi plimb ultima oară mâna pe bordul lor lucios. Să lovesc cu palma conul ascuţit, să mă înalţ pe vârfuri atingând capătul nichelat al tubului Pitot. Să verific jamba de bot, etc. Să las ceva din pilot pe ce ating cu mâna, cu ochii. Am făcut odată prostia asta, când am terminat cu MIG-ul-23, şi îmi era de ajuns. Ştiam bine ce înseamnă, şi eram ultimul idiot dacă mă băgam din nou în aşa ceva.

Trebuia să fii acolo.

Trebuia să fii măcar o parte din avioane, măcar o parte din mine, ca să ai o idee vagă din cum a fost. Dacă spun că a fost îngrozitor, sfâşietor, că se smulgea pentru totdeauna ceva cu fiecare nit atins de palmă, cu fruntea apăsată pe metalul plin de nituri, încă nu spun nimic. N-am crezut că o să fie aşa. Ştiam că o să doară, dar a fost dincolo de durere. A fost prima oară când am aflat cum poţi rămâne undeva aşa, ducându-te mereu înainte pe picioare care nu mai vor să meargă. A fost sfâşierea aceea dinăuntru, după care singurul lucru formidabil este, simplu, faptul că mai exişti. Că mai eşti capabil *să-ţi dai seama*.

Toate celelalte despărţiri din viaţă, adunate la un loc şi ridicate la misterioasa putere „n” din manuale de matematici speciale, au fost un nepăsător „la revedere” aruncat în fugă peste umăr, pe lângă despărţirea de avioane.

Lucrurile aveau să se întâmple exact la fel mai departe, dar fără mine.

A fost ca atunci când se întâmplă lucruri îndelung amânate, ştiute bine că până la urmă oricum or să fie dar mereu alungate, înghesuite fierbinte într-o margine de conştiinţă întunecată care îşi strecoară lin otrava în tot ce faci, eşti, râzi, gândeşti. A fost ca atunci când te rupi sfârtecat în două jumătăţi niciodată întregite, cicatrizate, nu poţi împinge în uitare o jumătate din tine care încă se plimbă prin lume, şi nici nu ştii prea bine în care jumătate ai rămas.

PARTEA A TREIA

Aterizăm pe New Delhi Airport, vremea este închisă, împâclită, Delhi Approach recomandă apropierea după schema pentru IFR, zbor instrumental, asta facem, cu toate că la 5000 de picioare, unde suntem noi, e soare şi cer albastru. Navigatorul mârâie ceva despre gazul pe care îl mâncăm cu ocazia asta, se bagă în faţa noastră zborul 471, un DC-8 de la JAL, ăştia vin direct, după VFR, reguli de zbor în condiţii bune de vizibilitate.

Sub trei mii de picioare intrăm în pâclă deasă, dintr-o dată se albeşte în jurul cabinei, IL-13 zboară într-o sferă alb-gălbuie de praf, lumină difuză, cum naiba vin japii direct la aterizare, cred că au mai fost pe aici, de multe ori, încearcă navigatorul o explicaţie. Cred că vin des la Delhi, de asta îşi permit să intre direct la aterizare, pe vremea asta. E foarte cald, motoarele avionului mare, alb sunt aproape la regim maxim după ce scoatem flapsul pe - poziţia de aterizare. Trecem radiofarul îndepărtat la 2-3 mile în spatele Douglas-ului de la JAL, acum încep-convorbirile rapide între Delhi Precision şi echipajul japonez, de fapt vorbeşte numai Delhi Precision, întreabă o dată, şi încă o dată, au pierdut avionul de pe ecran. Pe noi ne-au văzut, suntem întâi la cinci, pe urmă la două mile, o milă jumătate, o milă de pragul pistei şi nu ştim nimic despre cel din faţă - a aterizat, a degajat pista ? Mă uit la Chioru, în stânga

mea, îşi muşcă buzele aplecat spre tabloul de bord în poziţia aia a lui doar mai târziu îmi dau seama că de fapt Chioru a ştiut ce se întâmplă. Din ce spunea operatorul de la Precizie, din *cum* spunea, ceea ce este mult mai important: eu nu, încă nu m-am obişnuit cu avioanele mari, cu dialogurile în engleză, cu schimbatul frecvenţelor de trei ori pe direcţia de aterizare. Chioru a ştiut ce se întâmplă, de aceea continuă apropierea fără să-l mai preocupe avionul de la JAL, şi doar foarte târziu, când avem pista la vedere, se întoarce o clipă spre mine, spune:

— O.K., nu-ţi mai bate capul. Aterizezi tu ?

Cum să nu aterizez, apropierea cu pista la vedere e scurtă, ţi-am spus că am văzut pista târziu, redresez şi reuşesc să pun avionul destul de lin pentru felul brusc în care s-a înfundat, gata, suntem în India. Aterizăm în India, la câteva minute după ce zborul 471 a intrat în pământ, la două-trei mile de pragul pistei. Asta dintr-o grămadă de motive care luate separat sunt atât de insignifiante, mărunte, neglijabile, meschine de-a binelea şi înlănţuite unul după celălalt, curgând unul după altul şi combinate între ele după legi care încă ne scapă, au băgat în pământ un cvadrireactor de cursă lungă, cu 86 de pasageri la bord. Dar lucrurile astea le aflăm mai târziu, după ce mergem la hotel şi eu dorm într-un pat înconjurat de tot felul de voaluri, se leagănă tăcut unduind în valuri ample aerul din cameră, se leagănă mut, chiar sub tavan, un evantai uriaş; cad în pat şi dorm ore în şir ca un lemn negru, ars, gol pe dinăuntru. Chioru nu, merge la brieffing, vine mult după noi, m-am trezit, am mâncat ceva, adorm la loc şi numai când mă trezesc a doua oară vine Chioru. Povesteşte scurt, zgârcit, *numai pentru că trebuie*, se limitează strict la ce s-a întâmplat, la ce s-a putut afla că s-a întâmplat, nu comentează, nu

trage concluzii, de fapt ce spune comandantul meu de echipaj în noaptea aceea se confirmă. După ce se constituie comisia, se efectuează ancheta care seamănă de fapt cu o istorie poliţistă plină de neprevăzut, pe urmă se publică concluziile, aşa ştim până la urmă ce s-a întâmplat. A fost întâi faptul că JAL şi-a restructurat echipajele, aşa au ajuns să zboare împreună un secund proaspăt promovat ca pilot-prim şi un pilot neexperimentat, abia uns secund; a fost vremea aceea tulbure, şi cu toate că Delhi Approach a recomandat zbor după IFR, echipajul japonez a preferat apropierea în condiţii VFR, pentru un aeroport cu care de fapt nu era familiarizat; a fost temperatura mare, 47°C, care influenţează comportarea avionului, tracţiunea motoarelor şi uite cum s-a terminat pentru totdeauna zborul acela, în malul râului Vamuna, la 3 mile de pragul pistei.

— Ştii care e cea mai tâmpită chestie, a spus Chioru, în toata istoria nu e nimic fatal, lanţul asta nenorocit putea fi întrerupt în multe locuri, dacă nu făceau tot ce au făcut.

— Bravo, ce superb sună, dacă nu făceau tot ce au făcut...

— Uite, se aprinde comandantul meu de echipaj, dacă în echipaj era măcar *un* pilot antrenat pe funcţia lui, pentru că...

— Pilotul-prim avea ore bune de zbor pe DC-8. Câteva mii.

— Da, dar ca secund, spune Chioru care ştie cum stau într-adevăr lucrurile atunci când treci de pe scaunul secundului pe cel al comandantului de aeronavă. Uite cum se întâmplă, au respectat de fapt tot ce e scris în regulamente; faci sute, mii de ore ca secund, pe urmă eşti numit comandant, primeşti la rându-ţi alt secund şi

pleci cu el la Delhi, aparent totul e în regulă, sunt respectate prevederile, de fapt în cabina echipajului sunt doi piloţi care nu prea ştiu ce au de făcut. Trimiţi un căpitan tânăr, dar cu un secund antrenat, exact asta n-au făcut japii. Combinat cu situaţia proastă meteo, temperatura mare, încrederea excesivă în ce credeau ei că pot face, uite cum s-au împletit lucrurile între ele...

— Ascultă, întreb, de ce îmi spui toate astea ?

— Păi, spune comandantul meu de echipaj, ca să ştii şi tu cum stau *de fapt* lucrurile în aviaţia de transport.

□

Duminica dimineaţa fac cursa de Timişoara, tot Chioru e comandant de echipaj, mă lasă să zbor pe scaunul din stânga şi la dus şi la întoarcere, ziua e limpede, verde, albastră, munţii păstrează cute de zăpadă murdară care, uite, de la înălţime pare totuşi albă. Platoul Bucegilor e imens, galben-cenuşiu, uşor înclinat de la nord-est la sud-vest şi mărginit abrupt în est de Caraiman, Coştila, exact acolo e un plafon argintiu, liniştit, strălucitor, ce a rămas dintr-un front secundar care a trecut azi noapte munţii, ies din apa netedă a norilor câteva piscuri, vârful Caraiman, se vede crucea dar trebuie să înţelegi foarte clar cum se întâmplă asta - braţele mici, negre, zăbrelite, proiectate pe fondul alb. Pe urmă releul de la Coştila, un fel de jucărioară alb-roşie, înaltă, îngustă spre vârf, ca o rachetă care tot aşteaptă să decoleze; spre sud plafonul se destramă în braţe lungi, sidefii, sfârtecate, prelinse prin funduri de văi înguste şi adânci; zbor pe locul din stânga, de aceea văd bine toate chestiile astea. De la Otopeni facem aproape o oră până în oraş, ARO refuză să pornească, aprinderea electronică nu face multe parale, treci pe clasic - propune Chioru, niciodată n-am avut

încredere în lucruri prea noi; chiar, trec pe aprindere clasică şi motorul porneşte fără fasoane. Comandantul de echipaj debarcă la Eva, găsesc greu un loc în parcajul din spatele Universităţii, strada îngustă, pietruită, strânsă între zidurile Universităţii şi ale Institutului de arhitectură e barată de porţi metalice vărgate alb-roşu cu un M negru vopsit în centru: metrou. Aşa că după ce înghesui automobilul alb, pătrat cu bara de protecţie împinsă înainte ca o falcă de buldog, îi fac greu loc între un Oltcit şi o Dacie pe care nu sunt sigur că nu am atins-o puţin, abia deschid portiera, mă strecor printre maşini, după asta trebuie să o iau înapoi pe Academiei, ies în bulevard, merg bineînţeles la ceas, acolo mă întâlnesc cu copiii mei. Îi văd de departe cum vin, nu este foarte multă lume, atârnă ziduri vechi, întunecate, masive peste ei în ziua senină şi ei nu se sinchisesc de asta; uite cum afli, simplu, o grămadă de lucruri despre copiii tăi, despre tine în raport cu copiii tăi. Uitându-te la ei cum vin pe trotuarul lat de la Universitate, în ziua de vară. Se zbate ceva în mine, neaşteptat, aşa cum îi văd venind pe sub zidurile Universităţii. Se ridică nişte lucruri fierbinţi, se înnoadă între ele sugrumând blând, pe urmă gata, cad la loc, nu au fost niciodată. Ştefan merge încruntat cu mâinile înfundate în buzunarele, blugilor, e la vârsta când lucrurile sunt foarte clare, negre sau albe, nu se admit nuanţe intermediare, gândurile lui sunt limpezi, tăioase, cu muchii ascuţite de lumină strălucitoare. Tropăie zeloasă în urma lui Irina. Pisica, Pisica are cea mai fericită fire din familie, lucrurile trec pe lângă ea fără să o atingă, totul depinde de *cum* are ea chef să se întâmple ceea ce oricum se întâmplă. Recunoaşte o singură autoritate, pe fratele ei mai mare, un amestec de tovarăş de joacă, prigonitor, oracol atoateştiutor, instanţă supremă - un dumnezeu personal, absolut,

tiranic, neîngăduitor, ceea ce nu înseamnă că n-ar putea fi manevrat din când în când. Relaţia lor e atât de complicată, nici nu încerc să o descurc. Ce mi se pare limpede însă este că până la urmă alcătuiesc o echipă. Uite o băltoacă pe trotuar, de unde apa puţină, murdară, cu pete irizate de ulei, pe asfaltul uscat, o pun în subtilă legătură cu ce se întâmplă dincolo de panourile vărgate alb-roşu, cu M la mijloc; Ştefan trece *prin* băltoacă, e acolo un pietroi, băiatul sare, atinge piatra, gata, e dincolo. Irina ocoleşte băltoaca, pe urmă nu, se întoarce, merge înapoi câţiva paşi, îşi face vânt, sare cam în aceeaşi manieră ca fratele ei.

— Salut, spune crunt Ştefan, fără să scoată mâinile din buzunarele blugilor.

— Salut, spune Pisica, dar ea zâmbeşte.

— Cum a fost ? se interesează grav fiul meu.

— O.K., spun. Vreme frumoasă, când am plecat de pe Otopeni vizibilitatea era scăzută dar nu punea probleme...

— Am văzut, spune scurt Ştefan.

— A pus ceasul să sune la şapte, când ai decolat - explică Irina.

— Te-a întrebat cineva ? se răsuceşte fiul meu spre Pisica.

Pisica nu răspunde, vine lângă mine şi gata. Lucrurile se opresc aici.

— La ce film ai luat biletele *alea* ? întreabă Ştefan, exact pe acelaşi ton.

— Biletele alea, spun, sunt pentru filmul „Amintiri despre viitor”.

— După Däniken ?

— Afirmativ.

— Ţi-am spus eu - se întoarce Ştefan spre Pisica.

— Ce ţi-a spus ? mă interesez.

— Că ne duci la cine ştie ce porcărie de film, în loc să mergem la Sinaia, spune Pisica.

La Sinaia, la Mike Sârbu; din iarnă fiul meu a făcut o pasiune pentru ski, pentru Salvamontul sinăian, pentru şeful Salvamontului sinăian.

— Porcărie de film spun, asta nu vine de la tine. Nu e stilul tău.

— Eu am spus că e porcărie, intervine Ştefan, căruia atunci când era mic i se spunea şi Pepsi.

— De unde ştii ?

— Atunci n-am ştiut, dar acum ştiu precis.

— Ce naiba ştii, izbucnesc, pentru că am citit toţi trei cartea lui Erich von Däniken, şi ne-a plăcut grozav. Am întors-o pe toate părţile, până la urmă am convenit că, într-adevăr, e posibil ca lucrurile să se fi petrecut aşa cum pretinde autorul elveţian că s-au petrecut. Şi numai eu ştiu cum am făcut rost de bilete de Cinematecă.

— Ştiu că poate fi un film grozav sau o porcărie, explică fiul meu care întotdeauna are argumente pentru ceea ce spune. Poate vedem chestii nemaipomenite, sau poate ne arată doar peoni, răvăşiţi care plimbă două ore lame costelive pe platourile Anzilor.

— De ce răvăşiţi ?

— A, spune Ştefan, veşnica sfâşiere între gloria trecută a incaşilor şi condiţia lor actuală, cam mizerabilă. Mestecă toată ziua frunze de coca şi se gândesc cum au fost ei incaşi.

— Tu ce spui ? Mă întorc spre Irina.

— Eu vreau îngheţată, spune Pisica, nu o să ştiu niciodată dacă chiar vrea îngheţată sau e o manevră diplomatică.

Aşa că mâncăm îngheţată, pe urmă vedem filmul care nu e grozav, dar nici chestia aia cu peonii nu stă în picioare. Lucrurile sunt pe undeva, pe la mijloc. Mergem

spre maşină, nu e foarte cald, ne împingem, sărim, coborâm de pe trotuar, traversăm, urc bordura într-un salt lung, perfect, elegant. Facem praf filmul, comentăm teoriile elveţianului amestecându-le îngrozitor cu „Dacia preistorică” a lui Densuşianu, cu istoria învăţată la şcoală, cu toate cărţile despre OZN-uri pe care le-am citit. Urc din nou o bordură de trotuar în maniera aceea elansată, plutesc în aer, descriu o traiectorie întinsă prin ziua albastră; adevărul este că mă simt foarte bine, ceea ce se întâmplă atât de rar.

— Parcă ai fi o babă care se grăbeşte - comentează Ştefan şi gata, se termină ziua cea albastră. Adică rămâne mai departe caldă şi senină, dar nu mai e acelaşi lucru.

Scot maşina dintre Dacia albastră şi Oltcit, se urcă Irina, se urcă Ştefan, se aşează amândoi în faţă, pe scaunul din dreapta.

— Ai văzut ce a făcut Fae ? întreabă Ştefan după ce am plecat, am ieşit în Calea Victoriei, de acolo la stânga pe 6-Martie spre casă.

— Cea făcut ?

— A zgâriat aripa din spate a Daciei.

Fae e ARO-10, de la faeton, nu fiul soarelui, chestia aia trasă de cai. De când au apărut plozii, au crescut, toate au căpătat un nume, s-au făcut persoane, se mişcă absolut. neprevăzut, acţionează de capul lor lucruri de altfel socotite obiecte moarte - casetofonul, ceasul electronic, calculatorul Pakard cumpărat de la Singapore şi care ştie despre noi mai mult decât ţinem noi minte - când ne-am născut, bioritmul, numărul de la pantofi al soţiei mele, şi cum ne cheltuim banii. Astea, cu numărul de la pantofi şi talia, au fost introduse special pentru mine, sclipesc roşu pe display înainte de a pleca în cursele din apusul Europei. Ajungem acasă, blocul din

Pantelimon, înalt cu şapcă albă; ne întâmpină cockerul Tomaso ajuns la vârsta înţelepciunii cockereşti, i-a albit botul; dar asta nu înseamnă că e într-adevăr înţelept în sensul pe care îl dăm noi noţiunii; a rămas sprinten, subţire, rău, e legendă că un câine se ataşează de soţia, copiii a ceea ce de regula se numeşte stăpân, Tom în orice caz nu se dă în vânt după copiii mei. Îi mârâie când ce fac ei contravine codului cockeresc oricum foarte încâlcit, pe urmă fuge sub canapea şi mârâie mai departe. Acolo e imperiul lui, sub canapea, e locul unde găseşti cam tot ce se pierde prin casă, numai că trebuie prins momentul în care Tomaso lipseşte din sufragerie, ca să poţi umbla sub canapea. Dacă te prinde, treaba ta, fiecare se descurcă cum poate.

Mâncăm, pe urmă ne îmbarcăm toţi cinci în Fae, mergem la forturi, vechile forturi care trebuiau să apere Bucureştiul, pierdute, în păduri anemice crescute la marginea oraşului. „Bateria 3”, scrie cu litere anevoie citite pe betonul lepros, mâncat de vreme, îngălbenit de licheni; ziduri din cărămidă lucitoare de timp, au rămas în locul bateriei 3 lăcaşuri de turele ruginite cu coroane dinţate imense, oxidate, intrate în beton, fărâmiţate de aer umed izvorât din întunericul misterios al galeriilor de fort. Acolo ne fâţâim, printre copaci subţiri şi tufe înalte cu flori galbene în loc de frunze; cocker aleargă lătrând spart după animale sălbatice numai de el văzute, se conduce după lungi fâşii de miros aţâţător unduite printre copaci, face baie în lacul mititel, limpede, aproape acoperit cu lintiţă, apărut chiar acolo unde se aliniau înainte soldaţi artilerişti. Venim acasă, sună telefonul, cu tine vrea - spune Ştefan, aeroportul. Aşa aflu că plec mâine la Amsterdam, cu marfă, iar trebuie să fiu la Otopeni cu noaptea în cap.

— Cu cine sunt în echipaj ? întreb, asta e o întreagă poveste, echipajul. Cum depinzi dintr-o dată de patru oameni care şi ei depind, de tine, asta fără să mai pierzi vremea gândind cum de fapt fiecare dintre ei este un întreg univers, nici ei nu mă văd ca univers, mă văd ca pe un tip în uniformă de pilot-secund. Care stă pe scaunul din dreapta în cabină, face o grămadă de treburi combinate în fel şi chip cu ceea ce face oricare din ceilalţi patru, şi gata. Nu-l văd pe Ştefan în mine, pe Pisica, pe soţia mea blondă sau pe cockerul Tom. Doar când cumpăr jucării, îşi spun: ia uite, secundul are copii, şi când i-am cumpărat lui cocker o zgardă antipurici au spus: ia uite, are şi un câine, şi pe urma cred ce au ei chef despre mine în afara cabinei, despre copiii şi câinele meu. Aşa se întâmplă lucrurile, e caraghios să ai tot felul de pretenţii, că n-ar trebui să se întâmple aşa. Cum spunea Alvin Toffler: omul-modul. Din care cunoşti fix părticica care te priveşte direct. De asta mă interesează grozav cu cine o să fiu mâine în cabina avionului mare, alb, cu patru motoare, echipajul. Pentru că nu e ca la vânătoare, cu asta m-am obişnuit cel mai greu, unde zburam singur, îmi făceam zborul numai eu şi, ţi-am spus, asta este condiţia pilotului de vânătoare, faptul că zboară singur. Acum nu, nu mai depind doar de mine. Asta schimbă lucrurile într-un fel ciudat, nu neapărat în bine, nici în rău, le schimbă şi gata. E *altceva*. Dar mi-e bine când zbor în echipaj cu Chioru, pentru că amândoi am fost piloţi de vânătoare şi asta înseamnă ceva, într-un fel nelămurit. Vreau să spun că vedem avionul, ce se întâmplă intre noi şi avion, zborul - altfel decât un pilot care n-a zburat în viaţa lui singur. Care n-a decolat, băgat trenul, urcat în albastru singur cu el însuşi. N-a rostogolit nicicând pământul, soarele, într-un cerc întunecat, într-un cerc de lumină în jurul avionului. N-o să

ştie niciodată dacă chiar ar putea de unul singur săvârşi minunea ridicării unui avion în aer - ce mişcă ascuns în străfundul fiecăruia din noi desprinderea de pământul mai mult decât condiţie firească, ce naşte în noi faptul că te ştii singur în aer stăpân deplin pe tine, pe avion, au fost unii care au clacat, au fost unii care au reuşit să aterizeze, dar n-au mai încercat niciodată treaba asta, să zboare, şi sunt cei care nu vor şti niciodată dacă ar putea zbura singuri. Dar noi avem garanţia anilor de zbor ca piloţi de vânătoare, Chioru şi cu mine - *noi ştim* - de aceea e bine când sunt cu Chioru în echipaj.

Mă culc devreme, nu ştiu când adorm, ştiu doar când „Levis” cântă strident un marş triumfal, afară e întuneric, mă scol, alunec tâmpit de somn din patul lung, larg, bineînţeles calc peste Tom. Restul se întâmplă după un algoritm precis, cockerul chelălăie, sare, loveşte casetofonul lăsat pe jos lângă pat, se trezeşte soţia mea care geme, vrea linişte, vrea să doarmă, pe urmă se ridică înfăşurată în cearceaf, indignată, răvăşită de somn, merge la baie trăgând cearceaful după ea. Tom se răsuceşte cu burta în sus, e un ritual foarte strict, aşa spune el bună dimineaţa; după asta sare plin de entuziasm, mă linge, zgârie cu labele groase, parcă nu ne-am văzut de o săptămână. Parcă nu ne-am văzut de un an, aşa se bucură cockerini, uită că doarme noaptea în pat, i se face lui cald, pleacă trăgând pătura de pe noi, când crede că s-a răcorit urcă din nou călcându-ne fără pic de respect. Face asta de trei-patru ori pe noapte, dimineaţa se întoarce cu labele în sus şi se bucura că ne vedem.

Aprind veioza, Maria se întoarce înfăşurata în cearceaful ei, ţipă scurt lovită de lumină, închide ochii, se prelinge scâncind de-a lungul peretelui, înapoi în pat, cu asta gata, ne-am spus tot ce era de spus.

Nu aterizăm la Amsterdam pentru că plouă foarte tare, a scăzut vizibilitatea sub un sfert de milă, a coborât plafonul la o sută douăzeci de picioare, patru sute metri vizibilitate, patruzeci de metri plafonul, traduc automat în unităţile ştiute, n-are rost să mergem acolo. Prestigiul companiei nu e în joc, nu avem pasageri, numai marfă, containere nichelate, mici, dreptunghiulare, cu margini rotunjite. Au umplut la refuz cala de bagaje, au pus ce a rămas printre rândurile de fotolii, pe fotolii, fetele abia au reuşit să ajungă la noi pe la sfârşitul Ungariei, începea Austria când au intrat în sfârşit în cabină cu sandvişuri şi cafele. Sunt două stewardesse cu noi, la întoarcere venim cu pasageri, „el nu bea cafea” - Chioru m-a arătat cu bărbia, a luat Gică cel mare, navigatorul, şi cafeaua mea.

— Trebuie totuşi să bei, ceva - a spus Lena, ţi-am povestit, Lena blondă, rezervată, subţire, a făcut şcoala de stewardesse când eu învăţam să zbor pe AN-24. Ne urcam zece piloţi-elevi, şapte-opt stewardesse-eleve, duceau tăvi cu farfurii din plastic şi fripturi de polistiren expandat, sosul era apă roşie, să se vadă când curge. Duceau tăvile printre scaune, avionul se legăna în toate părţile pentru că zburam fără pilot automat, ele exact asta învăţau, să se plimbe cu tava prin avion fără să verse apă din aceea roşie.

— Trebuie totuşi să bei ceva, a spus Lena, s-a dus la oficiu, m-am uitat peste umăr şi am văzut pentru că uşa era deschisă, m-am aplecat în scaun să văd mai bine - parcă era la cursa cu obstacole, cum trecea peste containerele acelea. S-a întors cu o sticlă de Pepsi, bineînţeles s-a lovit, i-a zbârnâit fluierul piciorului în

mânerul uneia din lădiţele metalice; s-a adâncit sub genunchi o zgârietură urâtă, roşie, lungă, cu margini zdrelite.

— N-o să mai poţi ieşi la plimbare prin Amsterdam, a spus Chioru, uite că acum nici unul dintre noi nu mai merge să se plimbe prin Amsterdam. Luăm legătura cu Schiphol Approach, ne spune că ne-am gândit bine, acolo au ratat aterizarea mai multe avioane, unele din ele cu aparatură mai sofisticată ca a noastră. Ne trimit să aterizăm la Spijkerboor, Chioru cunoaşte locul, a mai fost acolo, un fel de bază militară amestecată cu aeroport civil atunci când traficul la Schiphol e prea aglomerat. Navigatorul îşi desface hărţile, schimbă frecvenţe la radiocompasuri, la ILS, întind mâna după hartă, ţi-am spus cum arată hărţile de navigaţie aeriană, culoare, radiofaruri, aeroporturi, radiobalize, contururile terenului sunt trecute foarte vag, cenuşiu şters, verde abia zărit, apele mai mari, litoralul - mă uit la hartă, limpede, de unde suntem noi se poate veni aproape direct la aterizare, doar un viraj schiţat pe dreapta.

— Lasă-mă pe mine, spun, Chioru stă cu căştile pe urechi, ascultă un fir de melodie venit de nu ştiu unde. Apăs butonul de intercomunicaţie:

— Lasă-mă pe mine să aterizez.

— Nu zău, face Chioru fără să întoarcă privirea spre mine; stă ţeapăn în scaun, cu ochii ţintă în parbriz. Cu ochii în nori, aburul cenuşiu de dincolo de parbriz, de la Budapesta am zburat numai în nori. Singur-singur, să simţi numai tu avionul ? Ca la vânătoare ?

— Ca la vânătoare, spun.

Aterizăm, adică iau o pantă lungă, de departe, intru în fasciculul ILS şi ţin crucea la mijloc până ieşim din plafon; la o sută de metri înălţime vizibilitatea chiar nu e strălucită, trecem radiofarul îndepărtat aşa, la o sută de

metri, am coborât prea mult, Chioru nu spune nimic. Trenul scos, flapsul de poziţie de aterizare, se văd, anemice, luminile roşii de apropiere, dar astea le observ când mai am vreo doi kilometri până la capul pistei. Se mişcă ritmic ştergătoarele de parbriz, râcâie pelicula de apă...

— Vezi, comentează Chioru în căşti, sunt unii piloţi care vin sub pantă, au teoriile lor cu avantajele pantei întinse, şi riscă să nu mai găsească pista.

Până termină sunt cu pista la vedere, aterizăm totuşi lin pentru cât am stat în aer şi pentru cât trag de manşa-semivolan ca să ţin botul ridicat. Vine maşina Follow me, un station mic, portocaliu, cu litere negre scrise pe acoperiş.

— Autobianchi, spune Chioru, în timp ce rulează atent pe breteaua nu foarte lată.

— Volkswagen Passat, spune navigatorul.

— Dacie 1300-Combi, lansez în criză de inspiraţie, dar nici unul nu avem dreptate, o să vedem după ce coborâm din avion, e o drăcie autohtonă, DAF, cu schimbare automată a vitezelor. Vedem în rulaj o linie întreagă de F-16 vopsite cafeniu, cu pete mari, verzi, rotunde.

— Au zbor, face Chioru, întinde gâtul să vadă mai bine avioanele de luptă care sunt pe partea mea. Când nu zboară, le ţin acolo - arată indecis spre o pădure aproape ştearsă de ploaie.

— Poate avem noroc să le vedem cum zboară, spun.

— Ce mai noroc, se miră navigatorul care toată viaţa lui asta a făcut, navigaţie aeriană pe avioanele companiei TAROM.

Oprim pe platformă, lângă un Boeing 727 SAS, dincolo de Boeing se vede un ampenaj de DC-9 Austriac, se mai vad două-trei avioane mici, strălucitoare, nichelate.

Falcon, Mystere, jucării cu performante grozave şi care costă cam cât un avion din cele mari. Potrivesc ceasul după ora locală, „Levis” nu e de acord cu ora locală, cade sub scaun, alunecă printre conductele, ţevile alea multe, subţiri, încrucişate de lingă paloniere; pierd o grămadă de vreme până reuşesc să îl scot de acolo. Cobor zgribulit sub ploaia rece, cu geanta TAROM pe umăr; ceilalţi au luat-o înainte, spre aerogară, a rămas mult în urmă, şchiopătând, o siluetă subţire, cu mâinile înfundate în buzunarele fâşului bleumarin: Lena.

— Te mai doare ?

Lena îşi priveşte plasturele:

— Nu doare. E mai mult neplăcut:

— Dacă îţi pui blugii, nu se vede. Sau o fustă lungă, peste genunchi.

Lena nu răspunde, se uită numai la mine, într-un fel care poate însemna orice.

— Uite, spun, trag aer olandez în piept şi îi dau drumul dintr-o dată, dacă diseară îţi face plăcere să ieşim împreună...

Trecem prin faţa liniei de F-16, bubuie motoare, se mişcă o derivă în şirul de derive aliniate; zvâcneşte un avion lung, subţire, cu priza de aer plasată neobişnuit sub cabina largă, bombată. Rulează pe jambe subţiri din titan, în cupola străvezie pilotul iese până la brâu din fuselaj. Fac semn cu mâna, ridic braţul cu degetul mijlociu, şi arătătorul desfăcute în „V”, pilotul din cabină zâmbeşte, se aprind sub aripi farurile de aterizare, o clipă orbeşte lumina albă, puternică, în ziua cenuşie.

— E o chestie, spun, că zboară pe vremea asta.

— Ce avion e ?

— F-16.

A trecut F-16, ne învăluie cald, mirosind usturător, jetul motorului; flutură fâşul, flutură fusta Lenei, se

lipeşte de picioarele lungi. Ne întoarcem după avionul străin, ne uităm după el cum intră la pistă. Cum cuplează forţajul, decolează, în câteva secunde e înghiţit de ploaie, de nori, rămâne zgomotul motorului, nu mult, se subţiază, se pierde...

— O.K., spune Lena neaşteptat, ne vedem diseară la bar.

— Care bar ? întreb, pentru că trebuie întrebat ceva.

— Al hotelului.

— De unde ştii că o să fie şi un bar ?

— A, spune Lena, face un gest cu mâna, aici toate hotelurile au bar. Şi aeroportul are bar. Până iese comandantul, de la brieffing, poţi să bei un whisky, scutit de taxe vamale. Eşti ud leoarcă.

Aiurea, nu e rost de whisky scutit de taxe vamale, apare Chioru, ne comunică posomorât că mâine nu avem prea multe şanse să decolăm: frontul de ploaie a cuprins toată Europa, în Austria, Ungaria, România, mâine nu va fi nici un aerodrom deschis.

— Hai s-o întindem acum.

— Ce deştept eşti ! Şi ceilalţi ? !

Ieşim, pe dinafară clădirea aeroportului aduce mai mult a gară de provincie, joasă, din cărămidă roşie, cu rame albe, late, lucioase, la geamuri, la uşi, cu flori ude, lalele, cam peste tot unde pot fi puse lalele. Urcăm la noroc într-un autobuz mic, albastru, pe portieră scrie cu litere de aur „Peter Stuywesent”, tot asta scrie înăuntru pe parbriz, deasupra şoferului, pe spetezele scaunelor.

— Stuywesent, face Chioru, ştiam că asta e o marcă de ţigări.

— A fost şi un olandez, spune Mariana, cealaltă stewardessă. A înfiinţat New-York-ul fără să îşi dea bine seama ce face, sau cam aşa ceva.

— A înfiinţat New-York-ul, pe urmă a inventat ţigările, hotărăşte Gică. Banii câştigaţi i-a trimis rudelor sărace din Lumea Veche, ca să-şi facă un hotel lângă aeroport.

Hotelul nu-i chiar lângă aeroport, mergem un sfert de oră pe străzi înguste, casele sunt toate din cărămidă, cu bârne groase traversând zidăria în diagonală şi cu ramele acelea late, albe, la geamurile care se deschid ciudat, culisând în sus. Oprim în faţa unei clădiri care nu se deosebeşte cu nimic de celelalte, doar tăbliţa de alamă groaznic de lustruită, pe tăbliţă scrie cu litere săpate tot Peter Stuywesent, ne reflectă ondulaţi atunci când intrăm. Înăuntru e cald, linişte, holul imens e îmbrăcat tot în lemn întunecat, are tavanul jos şi, în general, nu aduce a hol de hotel. Seamănă mai mult cu o casă în care îţi place să intri când afară e rece şi plouă. Mai sunt fotolii imense, niciodată n-am văzut aşa fotolii, moi, din catifea groasă, strânse la taifas câte trei-patru; mai e un pătrat de duşumea dezgolită, scândură adevărată, nevopsită, lustruită numai, aici se dansează seara, spune Chioru. Sper să nu dansăm de prea multe ori. În faţa ringului e barul unde mă întâlnesc diseară cu Lena, caut privirea, fetei, Lena se uită în toate părţile, numai la mine nu. Mă sprijin de tejgheaua lungă, îngustă, lemn adevărat, gros, cu muchii roase, ştii ce îmi place ? nu sunt aici scaune din acelea înalte, oribile, nichelate, cu un singur picior. E un aparat de făcut cafea, vechi, respectabil argintat, s-a dus argintul în unele locuri, se vede alama galbenă dedesubt.

Ne trece în registru o cucoană dolofană cu şorţ alb, se miră politicos de numele noastre. Chioru se foloseşte de prilej ca să dea pe gât un pahar cu nu ştiu ce drăcie, băutură naţională olandeză. Eu beau Pepsi dintr-o cutie de metal roşu, pe urmă mergem la culcare, urcăm în camera noastră, în penumbra perdelelor trase sunt două

paturi înalte, umflate, groaznic de moi, Chioru se întinde şi, gata, nu mai e, a dispărut în mormanul de puf, pânză, în lâna cuverturilor. Trag mult aer în piept, plonjez în patul meu, pe urmă am probleme serioase cu ridicatul braţului, bâjbâitul după întrerupător. Răsfoiesc revista de aviaţie cumpărată în holul aeroportului, se cheamă bineînţeles „Olandezul zburător”, nu înţeleg nimic, dar absolut nimic, din cuvintele tipărite pe hârtia lucioasă; răpăie ploaia pe acoperiş, în pervazul ferestrei, adorm cu impresia vagă că olandeza scrisă e o limbă în care se repetă relativ des grupuri de câte două vocale. Când mă scol e întuneric, trag perdelele, aiurea, afară e ploaie, beznă, ş-a făcut târziu, Lena aşteaptă probabil jos în hol, ceea ce nu e frumos din partea mea. Îmi pun blugii, jacheta veche de zbor moştenită din Aviaţia militară, deschid încet uşa...

— Unde mergi ? întreabă Chioru.

Aş fi preferat să doarmă.

— Merg să mă plimb prin Olanda.

— Nu zău, face Chioru, pe ploaia asta. Şi cu cine ai hotărât să te plimbi pe ploaie prin Olanda ?

— De ce crezi că am nevoie de cineva să...

— Las-o moartă, se strâmbă plictisit comandantul de echipaj. Îţi spun eu: cu Lena.

— Cu Lena, spun. Şi ce ? Nu e voie ?

— Eram sigur. Chioru se întinde, e foarte lung, picioarele în pantaloni bleumarin de uniformă ies din aşternut, fac un unghi ascuţit, spânzură până jos de o parte, de cealaltă parte a patului înalt.

— Vin şi eu, spune Chioru.

— Nu ştiu dacă e nevoie.

— Noroc că ştiu eu, spune Chioru. Precis e nevoie. Tu n-ai experienţă şi habar n-ai ce se întâmplă prin Olanda,

când pilotul secund iese să se plimbe prin ploaie cu o stewardessă.

Chiar vine, se adună din pat, se ridică nesfârşit, îşi scuturǎ uniforma care vine ca turnată, are *linie*, parcă nu s-ar fi tăvălit cu ea în pat toată după-masa. Coborâm scara din lemn închis la culoare, roşcat - ăsta-i tek, spune Chioru atotştiutor; se opreşte după două trepte, zgârie cu unghia balustrada - tek sau mahon, spune concesiv - scara din lemn roşcat e lată, lustruită, coboară foarte lin, are un covor în care picioarele se afundă. Pe urmă coteşte în unghi drept, te catapultează în hol, ultimele trepte sunt înalte, abrupte, vor să scape cât mai repede de noi. Acolo, e barul în unghiul făcut de scară; dor ochii de sticle, de etichetele de pe sticle, băuturi scumpe prind lumina puţină, o răsucesc în şerpişori aurii, în inele străvezii, o aruncă înapoi; joacă în scândurile groase, înnegrite de timp, joacă puncte de lumină reflectată. Chioru mă trage spre bar, uite, spune, au un whisky grozav aici.

— Credeam că ţi-ai băut whisky-ul pe ziua de azi.

— Ştii ce, Chioru mă priveşte foarte de sus, lasă-mă să îmi ţin singur socoteala.

— O.K., spun. Cât mai poţi.

Ne ascultă barmanul, placid, gras, palid, părul negru în care a turnat o grămadă de briantină îl face şi mai palid. A turnat un bidon întreg de briantină în păr, l-a pieptănat, s-au lipit firele negre de piele în lungi linii paralele, fine, parcă are o placă de patefon mulată pe ţeasta rotundă.

— Whisky, cere Chioru în esperanto.

Apar două boluri uriaşe, străvezii, groaznic de însetate. Apare şi o sticla cu personajul acela în pantaloni strâmţi pe etichetă, Johnny Walker.

— Eu nu beau, întind mâna, acopăr paharul.

Johnny Walker rămâne suspendat deasupra paharelor însetate.

— Nu te mai iau niciodată cu mine, declară Chioru. Mă faci de râs peste tot. De ce nu bei ?

— Nu-mi place barmanul.

— A, Chioru ridică din umeri, ăsta nu-i un motiv. Nici mie nu-mi place.

— Ba da, spun.

— Şi ce nu-ţi place, mă rog, la el. Uite ce drăguţ e. Uite ce ten curat are, chiar dacă e puţin cam galben pentru gustul meu. Uite ce frumos s-a pieptănat în cinstea noastră !

— Exact asta nu-mi place. Nu arată a barman.

— A barman olandez, precizează Chioru.

— Asta am vrut să spun şi eu. Parcă eram în Olanda...

— Un barman olandez e tot gras, umflat de bere, dar are faţa roşcovană, păr blond şi râde tot timpul.

— Exact.

— Iar ăştia nici n-au bere aici.

— Exact.

— De unde ştii ? întreabă Chioru dintr-o data bănuitor. De unde ştii toate astea ? N-ai mai fost în Olanda.

— Am citit în cărţi, spun. Ai uitat de cărţi. Acum patru sute de ani ăştia au bătut armatele ducelui de Alba, barmanii olandezi.

— Încep să îmi aduc aminte, se entuziasmează Chioru. Pe atunci se numeau hangii.

Mă uit prin sală, abia acum, uite-o pe Lena, pierdută într-unul din fotoliile imense.

— Să bem pentru hangiii olandezi, spune Chioru.

— Nu e frumos să laşi o doamnă să aştepte, spun.

Chioru nu pricepe imediat:

— Ce doamnă ?

O arăt pe Lena, mergem spre ea, rămâne barmanul cu sticla „Johnny Walker” ridicată deasupra paharelor imense din sticlă fragilă.

— L-am adus şi pe comandant, simt nevoia să explic. E tocmai seara aia în care se simte singur. Aşa că l-am adus să stea cu noi.

Spun noi şi dintr-o dată mă simt foarte bine...

— În regulă, zâmbeşte Lena. Salut, comandante.

— Salut. Ce bei ?

Lena se uită la paharul pătrat din sticlă neagră aşezat în echilibru fragil pe braţul fotoliului.

— Coniac. Au un coniac grozav.

— Atunci beau şi eu coniac, anunţă Chioru. Tu ce iei ?

— Eu nu iau nimic, spun. Eu o să sorb cuvintele tale.

Chioru râde, face o tură pe la bar, se întoarce cu coniacul, şi cât durează asta - cât s-a dus, a discutat cu barmanul, aşteaptă să-i toarne în paharul negru dintr-o sticlă cu etichetă sobră, vine spre noi - mă uit la Lena fără să scot un cuvânt, şi nici Lena nu spune nimic.

— Noroc, Chioru ridică paharul, miroase coniacul din el. Dacă e după mine, zice, beau ca să nu facem prea mulţi purici aici.

— Se aprobă, spune Lena.

— Tu nu spui nimic ? întreabă Chioru, ridic din umeri, mie îmi place locul; îl văd pe comandant cum rămâne cu mâna înălţată, a tăcut, urmăreşte din ochi ceva care se întâmplă în spatele meu. Mă răsucesc, a coborât scara o fată înaltă, traversează holul, se aşează cu spatele la noi într-un fotoliu întors spre geamul oricum acoperit cu perdele din acelea groase. Lena urmăreşte privirea lui Chioru, întreabă fără să zâmbească:

— Îţi place, comandante ?

— A, spune Chioru, bea puţin coniac, se uită după fata aceea. Nici n-am văzut-o ca lumea.

— Vrei să-ţi fac cunoştinţă cu ea ?

— O cunoşti ?

— E vecina mea de cameră, spune Lena. Dar n-o să-ţi placă.

— De ce ?

— Păi, spune Lena încet, e aşa, ciudată. N-am putut nici să dorm, a povestit toată după-masa despre stafii.

— Despre ce ?

— Despre stafii.

— Cheam-o aici, să ne povestească şi nouă.

— Stai puţin, spune Lena, nu-i aşa simplu. Nu e vorba de stafii clasice, din alea cu lanţuri ruginite şi halate albe.

— Păcat, spun.

— Nu ? ! se miră sincer Chioru.

— Nici un pic. Tipa e suedeză, tot stewardessă, pe Boeing-ul ăla SAS din dreapta noastră...

— 727 ?

— Da. cel cu trei motoare. Spune că...

— Uite că pleacă ! aproape ţipă Chioru.

— Şi ce vrei să fac ?

— Spune-i să nu plece. Spune-i că n-are unde să se ducă. Spune-i că afară plouă şi o invităm să stea cu noi.

Se ridică Lena, aleargă încă şchiopătând, taie drumul suedezei. Vorbesc amândouă ceva, râd, suedeza ne face semn cu mâna; Chioru se ridică, răspunde zâmbind cu gura până la urechi; eu le văd aşa cum stau în lumină, Lena, oricum năltuţă, pare pe lângă tipa de la SAS o copilă care mai are ceva de crescut. Până la urmă se urnesc spre noi, mă ridic şi eu, scutur camaradereşte mâna în care palma mea încape fără probleme. Fata de la SAS e în uniforma companiei, şi nici măcar nu trebuie să ţi-o descriu - du-te la orice agenţie de aviaţie, răsfoieşte oricare din pliantele alea viu colorate, o găseşti acolo. Plimbându-se prin avion ca la ea acasă,

zâmbind, servind cafele, încurajând pasagerii. Făcând cu ei exerciţii pentru folosirea vestelor de salvare ori măştilor de oxigen. Subţire pentru cât e de lungă, blondă, bronzată, alcătuită exact din liniile prelungi, foarte uşor curbate, pe care le foloseau vikingii la corăbiile lor zvelte. Se recomandă, nu înţeleg cum o cheamă, nu înţeleg nimic din ce spune, umflă vocalele, graseiază, şuieră, îndulceşte ciripind consoane dure, sunetele clocotesc, fierb o clipă mică în gura ei, pe urmă izbucnesc rotund, foarte puţin nazalizate, se leagă între ele ca salve de baloane irizate şi pleacă fără să-mi spună ceva.

— Ce limbă vorbeşte, pentru Dumnezeu ?

— Engleza, şopteşte Lena.

— Atunci de ce nu înţeleg ce zice ?

— A, spune Lena, tu chiar ai impresia că ştii engleza ?

Aşa că mă retrag modest în fotoliul meu, urmăresc ce pot din conversaţie; imediat e foarte limpede că şi comandantul de echipaj are nevoie de interpret, dacă într-adevăr vrea să priceapă ce se vorbeşte.

— Întreab-o de când e stewardessă, Chioru se dă bătut, o foloseşte pe Lena ca traducătoare, şi, uite, ce spune Lena înţeleg foarte clar, însă răspunsul suedezeii e absolut ininteligibil. Totul sună al dracului de familiar, dar ce reuşesc să înţeleg e doar faptul în sine, că se vorbeşte engleza.

— Spune că ei nu prea folosesc termenul de stewardessă. Ei spun însoţitoare de zbor, sau cam aşa ceva. *Flight attendent*.

— Bine. Întreab-o de când e însoţitoare din asta, de zbor.

— De cinci ani. A mai zburat la Air France şi la Swiss Air.

— De unde ştii ?

— Nu ţi-am spus că m-a ţinut de vorbă toată după-masa ?

— Aha. Întreab-o ceva despre Boeing-ul ei.

Lena întreabă, şi iar înţeleg tot ce a întrebat, fără să pricep nimic din răspuns.

— Spune că oficiul e cam strâmt, traduce Lena. Înainte a lucrat pe un DC-9, şi acolo avea mai mult loc.

— Ce chestie, face Chioru. Eu nu mă gândesc niciodată la bucătăria aia a voastră, când vorbesc de avion.

— Să-i traduc şi asta ?

— Tradu tot, spun. Să ştie cu cine are de-a face.

— Doar dacă crezi că i-ar face plăcere, spune Chioru.

— Nu-i face plăcere, spune Lena, gânditoare.

— Atunci, nu-i tradu.

— Nici mie nu-mi face plăcere cum ai spus asta.

— Te rog să mă ierţi. Am zis doar că, atunci când vorbesc de un avion, nu mă gândesc în primul rând la oficiu.

— O.K., face Lena, te-am iertat.

— Ascultă, întreb, chiar aşa a zis - că a *lucrat* pe DC-9 ? Sau traduci liber, aşa, în general ?

Lena ciripeşte ceva cu fata de la SAS, uite ce răspunde:

— Aşa spune ea, că lucrează. Y am working. Nu-i nimic de făcut.

— Eu, când mă gândesc la ce fac în avion, spun că *zbor*.

— De asta ziceam că nu-i nimic de făcut.

Suedeza urmăreşte conversaţia noastră, surâde politicos cu dinţi mai mult decât perfecţi.

— Aş da orice să ştiu ce pastă de dinţi foloseşte, îmi comunică Chioru.

— Încearcă, spun, poate reuşeşti să afli. Vezi ce şansă ai. Poate reuşeşti şi tu să foloseşti aceeaşi pastă, mâine dimineaţă.

Pe urmă tăcem în patru, s-au epuizat întrebările mă gândesc cum era la mine pe aerodrom. Cum erau serile din celula de alarmă, fără stewardesse SAS.

— Tu de ce taci ? se repede la mine Chioru, în criză de conversaţie.

Ridic din umeri.

— Te las pe tine să vorbeşti. Parcă spuneai că ştii engleza foarte bine.

— Gudrun vorbeşte dialectul din insula Man, se scuză Chioru. E un dialect foarte special.

— Gudrun, mă cutremur, pe ăsta de unde l-ai scos ?

— Cum de unde ? stai cu ea de vorbă de o jumătate de oră şi nu ştii cum o cheamă ?

— Dânsa e *Gudrun* ?

— Bineînţeles, zâmbeşte Lena.

— Ce nu înţeleg eu la nordici, spune Chioru, este că dau nume de bărbaţi fetelor.

Gudrun se uită la noi cum vorbim, se apleacă spre Lena, îi spune ceva.

— Ce vrea, întreabă Chioru, căruia în seara asta nu-i scapă nimic.

— Începe iar cu stafiile ei. A zis să vă întreb dacă nu v-au apărut stafii la bord, său dacă n-aţi auzit poveşti de genul ăsta...

— Stafii în avion ? N-am auzit.

— A, exact, face Chioru. Întreab-o ce-i cu stafiile alea.

Lena întreabă, Gudrun se scaldă cinci minute în engleza ei atât de grozavă încât nu înţeleg nimic, uite ce poveste traduce Lena: pe avioane aflate în zbor ale companiei Eastern Airlines apar uneori membri ai unor echipaje care au murit în accidente...

— Spune-i că...

— Ascultă, Lena ridică din umeri, ce-ar fi dacă ai întreba-o singur ? Cred că *ea* te înţelege.

— Eastern Airlines, face Chioru în engleza lui care mie oricum îmi sună foarte bine, ăştia au stewardesse drăguţe. Nu stewardesse, însoţitoare de bord. Am cunoscut una la Atena, nu prea aducea a stafie.

Gudrun susură răspunsul, Lena traduce:

— Fetele de la Eastern, aşa, ca medie, nu sunt mai grozave ca cele de la SAS. Dar prietena ei Marsha, care i-a spus poveştile astea, într-adevăr e frumoasă.

Suedeza râde cu dinţii ei superbi, adaugă ceva.

— Uite, râde şi Lena, fetele de la Eastern nu sunt cu *nimic* mai grozave nici ca cele de la TAROM.

— Marsha, clatină Chioru din cap, îţi dai seama cum trebuie să arate fata asta ?

— Ştii ce înseamnă „marsh” în engleză ?

— În engleza mea, spun, înseamnă mlaştină.

— Ţi-am zis ca ăştia, dau nume ciudate fetelor, precizează Chioru.

— Marsha, continuă Lena, a văzut apărând în hublou, în plin zbor, chipul unui inginer de bord care a căzut cu Tristarul câteva luni mai înainte, lângă Miami Airport, Florida, zborul 401.

— Tristar, spune Chioru, Lockheed 1011.

— Aşa-i.

— N-am spus pentru tine, am spus pentru fete.

— Dacă nu vă interesează, se supără Lena, de ce mă lăsaţi să vorbesc ?

— Tipul se uita înăuntru pe geam, face Chioru împăciuitor. Şi ce a făcut fata cu nume de mlaştină ?

— Ce vroiai să facă, se miră Lena, a ţipat. Atunci a venit o colegă de-a ei, a ţipat şi ea. Pe urmă a venit inginerul lor de bord, el n-a ţipat. El a încercat să

vorbească cu apariţia aceea. A încercat să afle ce caută acolo. Ştii se cunoşteau *dinainte*.

— Şi ?

— Inginerul mort de câteva luni a spus: „atenţie la incendiu, pe acest avion”.

— Ce aiureală, face Chioru. Cum s-a auzit, dacă era dincolo de hublou ?

Chioru a vorbit în engleză şi suedeza răspunde, vorbeşte rar, răsucit în ea, crispat, ca atunci când te tot întrebi ştiind bine că n-ai ce răspuns să găseşti.

Lena foloseşte exact tonul ei când traduce:

— Nu ştie cum s-a auzit. Ştie numai că, după nu foarte mult timp, unul din motoarele avionului a luat într-adevăr foc, la o decolare oricum dificilă de pe aeroportul din Mexico City.

— De ce: oricum dificilă ?

— Aeroportul ăla e cam la o mie opt sute de metri altitudine.

— Aha !

— Formidabil, Chioru se adună în el, s-a ridicat în picioare, o ia de mână pe Gudrun.

— Mă interesează grozav povestea asta. Hai să dansăm.

Merg ţinându-se de mână, uite ce au olandezii aici, un tonomat. O rablă nichelată cu capac bombat din plexi, cu multe butoane, becuri, manete, amintire nostalgică şi deloc potrivită aici - epoca rock-ului, a firmelor de neon, a blondelor oxigenate a la Marilyn. De când ne dădeam noi în vânt după tonomate, asta-i. De când *mă* dădeam în vânt după tonomate, pentru că Lena nu cred să fi văzut vreodată aşa ceva. Lena s-a dat în vânt de la bun început după casetofoane - şi nici măcar, după discuri cu citire laser, deck-uri, videocasetofoane cu cap rotativ.

Cred că Lena nici nu ştie ce e un tonomat, şi la ce foloseşte. Nu-i nimic, o să vadă acum.

Se scotoceşte comandantul prin buzunare, ce bani au în Olanda, guldeni, Chioru schimbă o bancnotă la bar, sună monezile nichelate în palma lui, şi tot timpul ăsta suedeza Gudrun aşteaptă, rezemată de carcasa bombată din plexi. Seamănă cu o cabină de avion carcasa aceea. Vine Chioru spre tonomat, saltă monezile în palmă, le adună în pumn, le aruncă din nou, bagă una în fantă, se aprinde un bec anemic; capul lui se atinge de capul suedezei, aşa cum s-au aplecat peste lista cu melodii. Au găsit, formează un număr la claviatură dar mie toate astea îmi amintesc, nici măcar sfâşietor, de mine cum formam numărul la tonomat; aşteptăm să se întâmple ceva, întâi este exact ca atunci când am minat gheaţa cu Gheorghe Cornel, nu se întâmplă nimic, când reuşesc să mă conving că într-adevăr n-o să mai fie nimic, doar atunci explodează cutia nichelată în lumini de toate culorile; fulgere mititele roz, albastre, verzi, traversează penumbra holului, se înfig în spetezele fotoliilor, în lambriurile pereţilor, se învârte o rază galbenă orbitoare, sună ascuţit o sirenă, numai după demonstraţia asta începe muzica şi nu ştii ce să crezi, cum poate ieşi o melodie blândă din orgia de becuri colorate. Cum se poate auzi o melodie molcomă, între fulgere de lumină stridentă.

— Simplu, spune Lena, închizi ochii şi gata.

— Închide ochii, fotoliile noastre sunt alăturate, dacă reuşesc să mă dezgrop din pernele moi şi întind mâna, ajung până la ea. Reuşesc, întind braţul şi îi acopăr degetele cu palma mea. Şi Lena nu îşi retrage degetele.

De foarte mult n-am mai dansat aşa, cu ochii închişi, cu nasul, cu gura în părul fetei pe care o strâng în braţe, şi Lena se strânge în mine, totul se petrece legănat în muzica aceea calmă, când Chioru pune o melodie aiurită în sensul de acum cincisprezece ani al noţiunii, ne legănăm aşa îmbrăţişaţi - şi gata.

S-a pierdut, s-a subţiat suedeza cea nesfârşită absolut fermecată de comandantul meu, când deschid iar ochii, după un sfert de oră, nu mai suntem singuri - se mişcă pe scândura lustruită, printre fotolii, se leagănă câteva perechi, recunosc pe mecanicul de bord cu Mariana, pe navigatorul Gică cu o blondă, tot de la SAS. Hotărât, suntem un echipaj închegat.

— Suntem un echipaj închegat, şoptesc în părul Lenei.

— O echipa, răspunde Lena, cuvintele ei mă gâdilă pe gât.

Ne legănăm îmbrăţişaţi încă un sfert de oră, pe urmă constat că a dispărut Chioru.

— Hello, spun încet. Ce mai faci ?

— Salut, spune Lena fără să se dezlipească de mine. Ce mai e pe sus ?

— A dispărut comandantul.

— A dispărut şi copila de viking ?

Mă uit prin jur, nu se vede nimic blond. Suedeza lui Gică e mai mult roşcată, ca o irlandeză.

— Cred că s-au retras să lămurească în linişte povestea cu stafiile.

— Posibil.

— S-o întoarcă pe toate părţile.

— Posibil. Noi ce facem ?

— Ce-ar fi, spun, să lămurim şi noi între patru ochi chestia asta, şi imediat îmi pare rău, dar nu mai e nimic de făcut. Pentru că Lena se desprinde de mine, s-a tras în ea.

— Negativ.

Nu e genul de situaţie în care te apuci să întrebi: de ce. Singurul lucru care se poate face e o retragere onorabilă, asta se simte.

— Bem ceva ?

N-am chef de băut, dintr-o dată nu mai am chef de nimic, eu care acum o clipă eram gata de orice; dar, aşa, cum se întâmplă lucrurile, retragerea onorabilă trece pe la bar.

— Da, spune Lena, cred că da. Cred că vreau să beau, ceva.

Mergem la tejgheaua aceea, lustruită, lucirea scurtă din ochii barmanului îmi spune că m-a recunoscut. Nici nu e greu am stat toată seara sub nasul lui.

— Coniac, spune fata încet.

— Coniac, cer în esperanto, ca, sa fiu mai, limpede desfac două degete. Aici coniac se bea, în pahare groase din sticlă neagră, ţi-am spus. Barmanul cel gras nu pierde vremea, toarnă băutura aurie din două sticle deodată.

— Salut.

— Skäl, spune Lena. Se uită la barman, ridică paharul *spre* el: skäl.

— Skäl, răspunde barmanul, placid.

Bem, sunt gata să mă înec, păstrez băutura în gură fără să ştiu bine ce am de făcut mai departe, scuip ? înghit ? îmi clătesc gura cu ceaiul rece din pahar, tare, aromat, incontestabil ceai, nici măcar dulce. Mă uit la barman, barmanul se uită fix la mine cu o privire de piatră cenuşie, doar după câteva secunde lungi încuviinţează complice din cap; lumina se adună în cercuri concentrice pe freza lui cea lucioasă, pe urmă se frânge în cioburi mititele. Am fost întotdeauna sensibil la sugestii din afară, beau până la fund ceaiul neîndulcit.

Lena soarbe coniacul cu înghiţituri mici, i s-au înroşit obrajii. Îi lucesc ochii, oricum strălucitori. Se uită la mine cu ochii cei strălucitori, aşa cum n-am fost privit de mult. Cum o să mai fiu privit cine ştie când de acum înainte. Poate n-o să mai fiu privit niciodată aşa, de acum înainte. Nu prea mai e timp. Aşa că îi mulţumesc în gând barmanului ticălos care, uite, mă cunoaşte mai bine decât m-am cunoscut vreodată, a priceput cum stau lucrurile înainte ca eu să le înţeleg într-adevăr, şi o ameţeşte pe fată cu alcool, în timp ce eu rămân lucid şi mă umplu cu ceai rece.

— La ce te gândeşti, Lena îşi flutură degetele prin faţa ochilor mei.

— A, spun, la o grămadă de lucruri. Cum ai turnat peste mine zeama aceea roşie, când te antrenai pentru plimbatul tăvii prin avion.

— N-am turnat peste nimeni zeamă din aceea roşie.

— Atunci nu mă gândeam la asta.

— Ştiu, spune Lena se uită în ochii mei, te-ai supărat că eu…

— Tu ce ?

— Că…nu vreau să discutăm în linişte despre stafii.

— Nu, pentru asta nu te superi. Bărbatul încearcă şi gata, e de la Dumnezeu. Pe urmă vii tu, şi spui da sau nu.

— Am spus nu.

— Am auzit. Las-o moartă. Hai să vorbim despre altceva.

— Despre ce, întreabă fata încet, şi iar mă înfăşoară de sus până jos cu privirea aceea care mă scoate din mine.

— Despre, comandant. Ce dracu are azi comandantul ?

— E irascibil ? …

— Irascibil, inegal, indiscret. Agresiv. Nedrept. Scârbos de-a binelea.

— N-ai mai fost cu el când e reţinut din cauza timpului ?

— Negativ.

— Aşa e întotdeauna când nu poate ajunge unde trebuie, *atunci când vrea el să ajungă.*

— Ia te uită, spun, Chioru. Credeam că toanele astea merg numai la piloţii de vânătoare.

— Asta-i, Lena se joacă cu paharul din sticlă neagră.

— El a rămas pilot de vânătoare.

— După atâta timp...

— E o boală care rămâne, explică Lena. Uită-te la tine. Mă uit la mine, reflectat printre sticle de oglinzile care căptuşesc rafturile, nu văd mare lucru.

— De fapt, cam ce ştii tu despre piloţii de vânătoare ?

— Nu foarte mult. Lena ridică, din umeri. Tipi misterioşi care zboară pe aerodromuri pustii în avioane foarte greu de înţeles. Din când în când vin la aviaţia de transport, dar asta nu înseamnă că devin mai puţin misterioşi.

— Mda. Mai luăm unul ?

— O.K., spune fata. Unul mic.

— Încă două, cer în engleză, barmanul repetă trasă la xerox figura cu turnatul din două sticle, mă uit la el cum nu m-am uitat vreodată la cineva, mă uit la sticlele absolut identice, la şuviţele aurii prelinse în pahare din şmecherii nichelate, cu căpăcel, înfipte în gâtul sticlelor, totul e la fel până dincolo de amănunt, aproape ca în viaţă. Când două lucruri par absolut la fel, şi de fapt sunt absolut deosebite.

— Skäl, spune Lena.

— Skäl. Ridicăm paharele spre barman: skäl.

— Skäl, răspunde barmanul.

Îmi beau ceaiul, pe urmă fac paradă de ce ştiu eu:

— Skäl se zice în suedeză.

— Afirmativ, răspunde fata. Am *făcut* mult timp Stockholmul am rămas cu un tic.

— Ia te uită. Şi cum a fost la Stockholm ?

— Multă apă, multe stânci, copaci, din când în când, câte o casă. Ce mai vrei să ştii ?

— Nimic. Tu trebuie să afli nişte lucruri.

— Nu zău, se amuză Lena. Ce lucruri ?

— Bea puţin din paharul meu.

Lena ia paharul, miroase ce e înăuntru, agită lichidul auriu, se uită la barman, la mine, din nou la barmanul care nici nu clipeşte.

— A, spune, chestia cu ceaiul rece. Nu mă aşteptam, într-un orăşel atât de liniştit.

Pune jos paharul, îmi întinde coniacul ei:

— Ca să ştii cum stau *de fapt* lucrurile.

Lucrurile nu stau în nici un fel, am ştiut asta exact când mi-a întins paharul: tot ceai. Şi urma caldă a buzelor, acolo unde a băut.

— Atunci ?

— Atunci, spune Lena, avem patru ceaiuri de plătit la preţ de coniac fin; şi chiar plătim nemţeşte patru Coniacuri. Nici nu ştiu dacă e de râs, de plâns, o întreb pe Lena când urcăm scările:

— E de râs, e de plâns ?

— E de încredere, spune Lena scurt. E de teamă. De neputinţă. E de noapte-bună, spune fără să mă privească, deschide uşa, intră în camera ei, închide uşa, gata. Uite, cum se termină o seară începută totuşi bine.

Până la urmă chiar văd Olanda pe ploaie, nu pot dormi, mă plimb pe străzile înguste, negre, lucioase de ploaia măruntă, mă gândesc la Lena şi la cum a fost când eram totuşi pilot de vânătoare. La colegii mei care la ora asta dorm în celula de alarmă, şi la avioanele de lângă celula de alarmă, ghemuite sub huse bălţate. La

avionul cel mare care mă duce de colo-colo pe scoarţa planetei, şi cum încep să simt avionul cel mare. Cum n-am simţit avionul de vânătoare, cu o grămadă de chestii amestecate care până la urmă s-ar chema duioşie. Avionul de vânătoare nu avea nimic duios. Era o sculă perfectă şi care nu putea fi gândit în afara ta, şi atunci nu era duios, pentru că nu te poţi gândi cu duioşie la tine însuţi. La tine însuţi te gândeşti încrâncenat, nedumerit, sau nu te gândeşti deloc.

Pe urmă îmi amintesc de pilotul acela olandez care rula azi dimineaţă cu F-16, cum i-am făcut semn cu mâna şi mi-a aprins farurile în ochi, ca răspuns. Mă gândesc neaşteptat la General, cum au fost până la urmă lucrurile între noi, şi cum ar fi putut ele să fie de fapt. Mă gândesc, mergând prin ploaia olandeză, la soţia mea, la copii, la cockerul Tom care acum doarme în oraşul Bucureşti, cu toată diferenţa de fus orar. Îmi trece prin cap, aparent fără legătură dar trebuie totuşi să fie ceva, pentru că altfel nu s-ar isca aşa, ca din senin, gândul, şi de fapt undeva toate lucrurile se leagă între ele - îmi trece prin cap cum nu trebuie niciodată să mai calci pe unde ai călcat când ai fost mic, dacă vrei cu adevărat să păstrezi în tine locuri unde totul se întâmplă ca nicăieri, unde copacii sunt într-adevăr uriaşi, verzi, şi cerul albastru chiar printre ziduri sure. Cum ţineam eu minte curtea din Spătarului, i-am dus acolo pe copiii mei, să le arăt, şi dudul verde, înalt, era de fapt prăfuit, schimonosit, înăbuşit de oraş; bolnav, aproape uscat. Şi cum zidurile sure desenau un pătrat de cer tulbure deasupra dudului uscat.

Merg probabil multă vreme prin Olanda, pentru că ajung până la aeroport, mă opresc lângă gardul din sârmă împletită, dincolo, e linişte, ard balize, alcătuiesc un drum strălucitor cu becuri verzi şi roşii la pornire, şi

care se pierde undeva, foarte departe, în şiruri-şiruri de lumini aurii.

□

Mă scoală Chioru, nu e nici lumină, nici întuneric, auireala cenuşie dinaintea dimineţilor senine, ura, spun ameţit de somn, plecăm. Era şi cazul. M-am săturat de ţara asta, unde ceaiul rece costă cât cel mai fin coniac.

— Plecăm pe dracu, mă pune comandantul la punct, în toată Europa de răsărit nu e nici un aeroport deschis. De la Viena încolo nu se mai zboară, gata, Europa e ca în evul mediu, când nici nu visa cineva că se poate zbura. Ca în epoca aceea sumbră, când nu exista nici măcar ideea de avion. Numai aiuritul ăla, Leonardo da Vinci, care oricum trăia pe altă lume... Ia ascultă, Chioru devine brusc interesat, ce vrei să spui cu ceaiul plătit ca cel mai bun coniac ?

Îl las să-şi bată capul, hotelul are o baie de abur cu pereţi căptuşiţi în lemn, scândură îngustă de brad, sauna, acolo merg să mă purific după seara de ieri. Sa las un rând de piele, frigul strâns în plimbarea prin ploaie, gândurile adunate în plimbarea aceea. Cu cine mă întâlnesc pe coridor, bineînţeles Lena, proaspătă, nu ştiu cum umedă, mirosind stins a răşină fierbinte, abur izbucnit din pietre încinse peste care se aruncă apă rece ca gheaţa din hârdaie de lemn de mesteacăn. Lena miroase în dimineaţa incertă a nord şi a orgii tainice petrecute în căsuţe din bârne galbene căţărate pe picioare subţiri deasupra lacurilor încremenite, ascunse în păduri neumblate; în rest, prosop aruncat pe umăr, tricou, blugi decoloraţi, îi ies picioarele desculţe de sub manşete scămoşate. Lasă urme argintii pe mocheta verde, gri-verde, culoare nemaivăzută, parcă e iarbă cu

rouă într-o dimineaţă înnourată. Iarbă cu ploaie măruntă, într-o dimineaţă înnourată, pentru că atunci când sunt nori nu e rouă. Asta-i, mocheta are o culoare care de fapt nici nu există. Macheta are o culoare care nu există, dar care ar putea exista foarte bine, tocmai asta o face nemaipomenită. Lena calcă pe mocheta nemaipomenită, zâmbeşte când mă vede, trece mai departe, mă uit după ea până se pierde în soarele în sfârşit izbucnit dintre acoperişurile ascuţite; peretele din capătul coridorului e întreg din sticlă şi Lena merge spre răsărit aşa, lăsând urme argintii, prin peretele de sticlă se văd pe cerul roşu, galben, portocaliu, se văd negre acoperişuri ascuţite. Pe urmă izbucneşte soarele dintre acoperişurile acelea, asta se întâmplă exact când mă uit după Lena, văd lumina cum iese, s-a adunat rotundă în aerul încă rece, cum privesc după fată lumina loveşte drept în ochi, şi văd cum Lena se subţiază, se pierde în lumină.

...Las aburul să ţâşnească prin robinete nichelate până termometrul imens explodează în lacrimi argintii de mercur, se încovoaie suspinând scândura de brad, se despică în lungul fibrei de atâta căldură umedă; pe urmă stau sub o cascadă de apă îngheţată, mă frec în draci cu un prosop de cânepă aproape scandinavă şi tot nu reuşesc să ies pur din sauna aceea - cu privirea senină, limpede pe dinafară şi pe dinăuntru.

— Ce facem ?

— A, spune Chioru, tu faci ce vrei. Eu mă culc să dorm. Tu nu poţi să dormi, pentru că bei prea mult ceai. După ce mă scol merg la aeroport, şi n-ar fi rău să vii cu mine. Dăm un telex acasă, pe urmă vedem ce facem. Poate reuşim să plecăm. Luăm pasagerii de la Schiphol şi la noapte dormim în paturile noastre.

Chiar se culcă, ies, tropăi pe scări, iau în piept dimineaţa olandeză, fresh, lustruită, luminată puternic de

soare; beau un ceai, de data asta fierbinte, cu zahăr, la restaurantul mic, cochet, de vizavi. E ora când lucrurile încep să se pună la punct, ies aburi din bălţi mititele rămase de la ploaia de ieri, din pietrele ude; stradă îngustă se lărgeşte, se varsă într-un fel de Corso lat, asfaltat, plin de maşini, autobuze şi oameni grăbiţi. Văd un film la singurul cinematograf pe care îl găsesc deschis, o poveste petrecută pe planete străine, Făt-Frumos are costum de scafandru, se bate cu balauri electrici de sute de metri lungime; calul e o rachetă albă, cochetă, discoidală, un fel de farfurie zburătoare cu trei picioare telescopice, neescamotabile în zbor. Doar când ies de la film văd placa de marmură, mică, modestă, prinsă chiar lângă casa de bilete, scrie acolo în olandeză şi engleză că cinematograful a fost lovit spre sfârşitul războiului de o rachetă V-2, au murit toţi cei două sute cincizeci şi patru de spectatori.

Cumpăr pentru plozii mei jucării electronice, din acelea cu multe butoane, când apeşi butoanele se întâmplă tot felul de chestii; pe urmă dau aproape toţi banii care mi-au rămas pe un album cu absolut toate avioanele participante la al doilea război mondial, ale Axei şi ale Aliaţilor. Fiecare aparat e prezentat cu un scurt istoric, când a fost proiectat, realizat, seria zero, şi cam ce isprăvi a făcut el în război; aşa aflu, răsfoind în treacăt cartea aceea, mare, că un avion F-l Wildcat a decolat în grabă mare de pe portavion cu aripile pliate, şi a reuşit totuşi să apunteze în siguranţă. Uite o chestie cu care îl încui pe Chioru, şi nu numai pe Chioru. S-a făcut cald, nu zăpuşeală - aşa, cât să mă simt bine în jacheta veche de zbor; nimeni nu umblă în tricou, femeile tinere poartă bluze albe şi fuste în carouri strânse ameţitor pe şolduri, pe urmă fustele acelea o iau razna evazându-se în pliseuri late care desenează în mers linia piciorului şi se

opresc undeva, în dreptul genunchiului. Asta-i, pentru Maria iau o fustă în carouri, rezolv o grămadă de lucruri cu fusta asta, şi nimeni nu va putea spune că soţiile de taromişti se îmbracă la Paris. Se îmbracă la Spijkerboor, ceea ce este cu totul altceva. Aproape îmi cer scuze. Vreau să spun, faptul că Maria se îmbracă la Spijkerboor e ceva ce poate fi încă iertat. Aşa că, înainte de a merge la aeroport, o rog pe Lena să facem un viraj prin oraş, poate mă ajută să găsesc o fustă în carouri pentru soţia mea.

— Seamănă eu mine ? se interesează Lena.

— Cine ?

— Soţia ta.

— Nu seamănă. Adică se potrivesc pe din afară, o fustă cumpărată pe Lena cred că îi vine foarte bine Mariei, dar asemănarea se opreşte aici. Mai departe, fiecare vede lumea cu alţi ochi, de fapt asta este esenţial. Îmi amintesc de Maria, cum a venit ieri-dimineaţă din baie ferindu-şi ochii de lumină, şi cum scâncea de lumina aceea. Pe urmă Lena, cum era azi dimineaţă pe coridorul hotelului în blugii decoloraţi, cum îi ieşeau picioarele desculţe din manşetele scămoşate. Nu seamănă deloc, pentru că fiecare vede lumea în felul ei, asta se întoarce împotriva lor, le face să nu fie deloc la fel acolo unde încep deosebirile dintre oameni; le depărtează atât de mult, încât asemănarea se opreşte la talia şi numărul fustei. Nu vreau să spun că una din ele ar fi mai grozavă decât cealaltă, nu asta e problema; vreau doar să arăt cât sunt de diferite. Însă o fustă cumpărată pe Lena se potriveşte foarte bine pentru Maria, atâta tot.

— Seamănă cu mine ?

— Cine ?

— Soţia ta.

— Seamănă foarte bine, spun. Ajungem la prăvălia de fuste, mă întorc spre uşa din cristal gros, deschizând-o, semănaţi atât de bine, spun, încât uneori nici nu ştiu foarte bine care e una, care cealaltă. Aşa de bine semănaţi.

□

N-o să crezi dar plecăm, Otopeni e deschis, prognoza aproximativ satisfăcătoare pentru următoarele ore. Pentru cât avem noi nevoie, să ajungem de aici acasă fără să mai aterizăm la Frankfurt. Chioru se întoarce de la brieffing cu toate hârtiile, gata, decolăm. Între timp a venit restul echipajului de la hotelul Peter Stuywesent, aduc şi bagajele noastre, câte sunt, decolăm în trombă, ca o bandă de piraţi îmbrăcaţi pestriţ, fiecare cu ce a avut pe el; doar sus, în aer, ne dezmeticim, ne schimbăm pe rând în salonul cel mic, din coadă. Suntem gata să aterizăm pe Schiphol, acum chiar arătăm ca un echipaj din pliante, uniformele noastre bleumarin cu trese aurii, rochiile fetelor, roşii-corai, într-adevăr frumoase dar mie îmi plac mai mult bluzele, albe, cu mâneci scurte şi inscripţii mititele TAROM albastre-roşii, risipite cam peste tot, pe bluzele albe. Aterizarea la Amsterdam e o chestie foarte complicata; cu toate că aeroportul are o grămadă de piste, ne învârtim în aer, urcând şi coborând tot timpul, vreo cincizeci de minute. Pista pe care ni se aprobă până la urmă să venim are cea mai aiurită schemă de venire la aterizare, tot felul de viraje, porţiuni de zbor rectiliniu, iar viraje, când ieşim în sfârşit pe direcţie trebuie să o luăm hotărât pe dreapta, avem în faţă un DC-10 de la TWA, îl vedem când suntem pe finală, după ce trecem radiofarul îndepărtat. Am scos

flapsul, atunci mi-l arată radiotelegafistul, s-a sculat de la locul lui, a venit în spatele meu, uite, îmi arată cu degetul, cum naiba nu-l vezi ? Atunci îl văd, dâre lungi, negre-cenuşii de fum, avionul e masiv, alb-argintiu, se proiectează pe fâşia verde din capul pistei. Aterizăm, Gică a pregătit schema de rulaj la sol, ştii cu ce seamănă dirijarea radiolocatorului care controlează circulaţia pe suprafaţa imensă a aeroportului ? Cu felul în care eram duşi la interceptare, când am fost pilot de vânătoare. Aceleaşi comenzi scurte, fără nici o marjă de siguranţă şi care cer execuţie foarte precisa, pentru că altfel intri pe o bretelă greşită şi până la urmă ajungi cu avionul mare, greu, cu patru motoare, exact acolo unde nu te-ai gândit niciodată să ajungi. Mă rog, rulajul e o treabă care ţine numai de Chioru are în stânga un volan mititel, alb, caraghios, cu care întoarce roata de bot, tot avionul se duce scârţâind după roata de bot; îl ajută mecanicul de bord mărind turajul la motoarele din exteriorul virajului, e o adevărată istorie cum ne strecurăm pe căile de rulaj, uneori trecem pe lângă aparate, care aşteaptă cu motoarele pornite sa intre la pistă, ne strecurăm pe sub, trecem cu aripa, cu ampenajul, la centimetri, de alte aripi şi ampenaje. Ăştia de aici nu-şi pierd vremea cu maşinuţe portocalii „Folow me”.

— Să vezi de ne aşteaptă la decolare, mormăie Chioru după ce am trecut, pe lângă un cârnat de avioane groase, transoceanice, trepidează reţinut IL-ul nostru de jeturi fierbinţi, elicele nu taie aerul olandei nu îl răsucesc în spirale strânse, palele late din metal negru vâslesc ostenite la turaj de relanti prin jeturi fierbinţi de gaze arse, scuipate de motoare care bagă în ele zeci de metri cubi de aer în fiecare secundă. Întoarcem scurt, pe o roată, atât de scurt încât manetele motoarelor din dreapta sunt împinse aproape de poziţia „regim maxim”;

se agită un finişor cu salopetă portocalie şi cu şapcă albă pe cap, face semne absolut disperate cu două palete imense, mai mari decât rachetele de tenis, una roşie, una verde. Dansează intersectându-se violent culorile aprinse, „parcă ar fi unul din ăia de la circ” - mârâie Chioru. Individul îşi cunoaşte meseria, ne dirijează la centimetru între un C-130 Hercules vopsit în culori mohorâte de război, şi un Boeing din cele noi, 737 cu aripa joasă şi două motoare cu ventilatoare mari sub aripa joasă. Oprim motoarele, chestia cu elicele care se învârtesc din ce în ce mai încet, se transformă din discuri fumurii în roţi cu spiţe multe, pe urmă încremenesc în axe, oblice unind cerul cu pământul şi care se intersectează câte două, toate lucrurile astea ştiute, răsştiute, trăite de o mie de ori şi care vor mai fi de mii de ori, de ce răscolesc blând, dureros, fierbinte, de fiecare dată, elicele încremenite ?

Chioru se descarcă înjurând epoca paradoxală în care trăim, a ieşit din flegma lui obişnuită, lucrurile sunt ceva mai complicate şi nu se reduc la faptul că am dormit o noapte în Olanda, mă rog; de data asta paradoxul incriminat constă în aceea că am avut nevoie de zece minute ca să ajungem până la Amsterdam, şi pe urmă ne-a luat mai mult de un ceas ca să aterizăm pe Schiphol.

— Să vezi ce ne aşteaptă la decolare, Chioru se agaţă de profeţia lui sumbră dar nu are dreptate, îmbarcarea pasagerilor e rapidă, au aşteptat o după-amiază întreagă, au dormit noaptea la hotel pe spezele companiei TAROM, şi-au petrecut dimineaţa fâţâindu-se de colo-colo prin sala imensă cumpărând de la free-shop ciocolată Toblerone, scoth-whisky şi casetofoane japoneze atât de imense, încât abia le cară după ei.

Exact acum consideră comandantul meu de echipaj că e, necesar să mă pregătească pentru viaţă, după ce primim aprobarea de pornire a motoarelor şi începe tot ritualul acela cu check-list-ul, ştii, întreabă Chioru printre întrebările şi răspunsurile scurte care în ultimă instanţa înseamnă securitatea zborului nostru şi al celor cincizeci-şaizeci de pasageri - ai tu habar, pilotule, în ce constă deosebirea dintre scotch şi bourbon ? Dumnezeule, m-a încuiat, nu ştiu. Nu ştie nimeni ? întreabă comandantul. Ascultă, spun, dar asta i-o spun direct, nu prin intercomunicaţie - oprim numărătoarea inversă, ne desluşeşti tu problema asta crucială, pe urmă o luăm de la început.

— Nu fi bleg. Chioru mă liniştеşte, lucrurile sunt atât de simple şi nu le cunoaşte multă lume, scotch-ul se face din secară, iar bourbonul e whisky fabricat din porumb.

Cuplăm giroverticala, busolele, radiocompasurile, VOR-ul, până la urmă parcurgem check-list-ul, suntem gata să cerem aprobarea de rulaj...

— Sau invers, mârâie Chioru preocupat în continuare de problemă, şi bineînţeles izbucnim în râs.

Decolăm neaşteptat de repede, aproape ca la aviaţia de vânătoare - porneam, rulam, intram la pistă, decolam - şi zburăm fără probleme până la Frankfurt, deasupra unei Europe limpezi. Dincolo de Frankfurt lucrurile încep să se strice, apare întâi un abur uşor, se estompează pământul, se face, plat, uniform, neinteresant, în jurul soarelui se închide un colac strălucitor de lumină gri-argintie. Otopeniul e tot deschis, veşti bune din ţară, s-au - închis Timişoara, Aradul, Satu-Mare, cu condiţii pe care prefer să nu le aud.

— La Kogălniceanu cum e ?

— A, întreabă mecanicul de bord, ţi s-a făcut de mare ?

Nu spune nimeni cum e la Kogălniceanu. Radarul de bord indică un plafon compact, undeva, la optzeci-o sută de kilometri în faţă. S-a îndesit aburul uşor, se transformă. În pâclă gri-albastră, gri, se închide cerul în jurul cabinei, soarele rămâne doar un disc gălbui, alburiu, se amestecă cu ziua cenuşie. Dispare, şi habar n-am când o să mai văd soarele. Trec pe lângă cabină fâşii lungi, sfârtecate, gri-cenuşii, se încheagă în nori adevăraţi, clăbuci crescuţi din văzduhul întunecat sub noi, zburăm la şapte mii de metri şi norii urcă încă o mie cinci sute-două mii de metri deasupra, mă uit la Chioru exact la timp ca să îl văd cum se uită la mine, nu e bine ce se întâmplă afară. Un singur lucru e bine, că nu givrăm. Din cum vedem noi lucrurile de aici, din avion, jos e frig şi plouă în draci. Se târâie cu burta pe pământul înecat în apă nori negri-cenuşii, zdrenţe de straţi despre care nici nu ştii bine ce sunt - nori joşi sau ceaţă care se tot ridică.

— Cerem schimbarea eşalonului ?

— La ce, întreabă Chioru, nu ţi-e bine aici ?

Mi-e bine; se înalţă plafonul ca un zid compact şi, ce să facem, ne strecurăm cât putem printre norii groşi, căutăm porţi, ferestre de lumină strivită, laminată, anevoie strecurată în fâşii anemice, alburii, dintre masele compacte de abur negru. Uneori înclinăm prea mult pentru avionul cel mare, nici vorbă de pilot automat, muncim din greu la manşele-semivolan, înclinăm prea mult şi atunci alunecăm pe o aripă, pierdem câteva sute de metri înălţime. Redresăm, ne căţărăm la loc, elicele toacă aer dens, sur, întunecat. Până la urmă renunţăm, zburăm drept spre radiofar, luăm plafonul întunecat frontal, se prăvăleşte tăcut peste avion, se închide orizontul în geamurile cabinei - gata. Surpriză, în plafon e linişte, nu scutură, trepidează mărunt, aproape uniform,

nu se poate numi scuturat. Nu se poate numi în nici un fel, pe lângă ce ar putea fi. Aşa că zburăm liniştiţi, doar duralul tremură uşor, ca atunci când rulezi pe o pistă zgrunţuroasă. Din acelea cu adâncituri fine, transversale, special făcute, foarte apropiate şi foarte puţin adânci, piste antiderapaj.

Vine Mariana în cabină, aduce cafea fierbinte, sandvişuri şi prăjituri din acelea rotunde, cu cremă, învelite în celofan şi care se găsesc numai la bordul aeronavelor TAROM.

— Secundul bea Pepsi, proclamă Gică, se întinde după cafeaua mea, îl pocnesc peste mână o cafea fierbinte e exact lucrul de care am nevoie. Pentru restabilirea moralului, dar asta nu se spune. Spun doar că e frig şi simt eu nevoia să beau o cafea fierbinte.

— Roag-o pe Lena să-i aducă un Pepsi, nu se lasă navigatorul; Mariana clatină din cap, zâmbeşte, Lena, spune, e ocupată cu pasagerii.

— Exact, face Chioru, ce mai e prin spate ?

Fata ridică din umeri, linişte. În spate e linişte, cei mai mulţi pasageri dorm, unii citesc. Alţii dau pe gât coniac Mioriţa, spun că le place foarte mult. E şi o tipă de înaltă clasă, actriţă sau cam aşa ceva, fetele au invitat-o în salonul mic, din coadă, dar ea nu a vrut să meargă acolo, are picioare aşa lungi că nici nu le poate ţine între scaune, le-a întins pe culoar, toată lumea se împiedică în ele şi bineînţeles bărbaţii au înnebunit.

— M-am lămurit, spune comandantul. Olandeze frumoase, astea aduc numai necazuri.

— Spune-mi o singură olandeză frumoasă care ţi-a adus necazuri, râde Mariana.

— Mata Hari, se încruntă Chioru; Mariana zâmbeşte, iese din cabină, s-a dus la pasagerii ei.

Ştii ce e bine, că nu fulgeră. Doar îndepărtat, spre nord-vest, prin grosimea plafonului se luminează norii difuz, violet, dar asta nu înseamnă nimic, nu avem ce căuta acolo. Trecem pe VOR, ARK-ul e mai puţin precis, se leagănă acul în amplitudini largi, asta combinat cu pârâitul din căşti înseamnă plafon ionizat.

Începe să se întunece, pentru că zburăm cu şapte sute de kilometri în fiecare oră în întâmpinarea nopţii care urmează ziua ploioasă, asta iar poate însemna orice în bine sau în rău, noaptea reperele luminoase, balizele pistei, oricum se văd mai bine decât ziua - sau nu se văd deloc. Şi e *noaptea*, dacă înţelegi.

— Hello, Budapesta-Radar, cheamă Chioru plin de speranţă, nu e treaba lui dar sunt situaţii în care comandantul meu preferă să îşi facă singur fonia, şi Budapesta-Radar spune lucruri absolut îngrozitoare, de dimineaţă n-a mai decolat, n-a mai aterizat nici un avion în toata Ungaria. De fapt e linişte în aer, de la Frankfurt încoace, deasupra Austriei n-au fost multe avioane, ultima convorbire auzită era o cursă AUA care a ratat de trei ori la Viena, şi tocmai intra în legătură cu Linz-Approach pentru aterizare acolo. Trecem pe frecvenţa Otopeni pregătiţi să auzim orice, de fapt auzim că acasă e tot deschis, prin nu-ştiu-ce-minune, şi suntem aşteptaţi. Se scoală Gică de la locul lui, se întinde, îi pune comandantului în faţa un bileţel alb, îngust; Chioru citeşte, încuviinţează din cap.

— Grăbiţi-vă, spune Otopeni-Radar, e deschis la limită...

Intrăm în spaţiul nostru aerian zburând într-o sferă tulbure, roz-murdară, pe urmă se strâng, se închid într-un vânăt metalic pereţii bilei de văzduh murdar, gata, e noapte. Trecem munţii, începem o coborâre prelungă în noapte; stingem lumina albă din cabină, trecem pe

fosforul aparatelor şi noaptea de dincolo de parbriz se face neagră-neagră cu neaşteptate ape verzi, părelnice, veninoase. De la verticala radiofar Floreşti radiotelegrafistul schimbă canalul, luăm legătura cu Otopeni-Approach exact la timp ca să aflăm că vizibilitatea scade rapid. Ce voce are dispecerul, de fapt dispecera, asta-i Nicoleta, Nicole cea roşcată, subţire, sportivă, cheltuieşte tot salariul pe echipament de schi care oricum se face praf într-un sezon, dar dacă vrei într-adevăr să ştii ce mai e nou în materie de legături, schiuri, beţe, clăpari, evident hanorace, salopete, ochelari, cu fante din sticlă polarizată, pălărioare din acelea nostime, care stau pe creştetul capului şi costă o grămadă de bănet - dacă vrei să ştii toate astea, atunci trebuie să vezi cum arată Nicole pe pârtie. Când e de serviciu la dirijare fata scoate de nu ştiu unde e voce suavă, caldă, învăluitoare, convingătoare, indiferent de ce spune. Înfăşoară aşa, ca un abur cald vocea ei şi, uite, credem dintr-o dată că nici nu mai avem ce căuta la Otopeni. Nici la Băneasa nu avem ce căuta, ne convinge foarte repede approach-ul prin vocea fetei şi nechemat îmi amintesc ce însemna în aviaţia militară un conducător de zbor care *te simţea*, îşi dădea el seama, din *ce* spuneai, din *cum* spuneai, că e ceva în neregulă la bord, şi ce se întâmplă după aceea. Exact astea erau situaţiile în care se alegeau conducătorii de zbor, înţelegi în ce sens, şi de fapt lucrurile stau cam tot aşa şi în aviaţia civilă, contează enorm cine e la staţie. Şi iar, îmi amintesc în mişcarea aceea cu care redresăm avionul greu, îl punem la orizontală, avem aproape două mii de metri şi lucrurile se întâmplă exact ca dincolo, sus, la şapte mii - bezna lipită de parbriz, hăul negru-verzuliu dincolo de geamurile cabinei, însă aici e mai cald şi mai la adăpost decât în avionul de vânătoare, unde cupola de plexiglas

îţi atingea umerii, creştetul, ştergeam norii cu fruntea, cu umerii strânşi în costumul anti-g. Şi aici nu eşti singur, ceea ce iar este foarte important, e cel mai important, aici e Chioru, e Gică, sunt ceilalţi băieţi, e Lena în cabina pasagerilor, dincolo de uşa nituită, mai sunt pasagerii... Uite cum pricep adevărata condiţie a pilotului de vânătoare, nu intuită ca atunci când îmi frecam umerii de plexiglasul cupolei, ci privită, văzută în toată, deplina şi încrâncenata ei înţelegere dinafară, pentru că aşa se văd lucrurile limpezi şi complete, numai dinafara lor, şi mai e povestea aceea cu profetul, nimeni nu e profet în ţara lui.

Din nou se petrece lucrul acela încă nelămurit, cum se ridică Gică de la locul lui, masiv, umple cabina. Îi strecoară comandantului altă hârtioară îngustă, verde în aerul verde din cabină, Chioru încuviinţează din cap, nu spune nimic, ca atunci când îţi vine din afară un lucru despre care ştii foarte bine că oricum trebuia să se întâmple şi atunci ce vine din afară nu e ceva nou, e doar o confirmare.

— Ce facem ? Chioru nu răspunde, încovoiat spre tabloul de bord, aşa stătea şi Gheorghe Cornel în elicopterul lui, şi colonelul Adam a stat tot aşa, aplecat peste manşă, când am aterizat la Atena cu AN-ul după ce traversasem într-un singur motor Marea Egee; poate aşa e bine, poate aşa se stă în avioane grele când nu e totul în regulă şi începe pilotul să treacă în avion, se scurge în inteligenţa lucidă şi insuficientă de metal inteligenţa fierbinte, subiectivă, schimbătoare, pătimaşă, minunata inteligenţă simplă de om, iscată nici nu ştim bine cum din nişte celule lungi, cenuşii, foarte subţiri, cu marginile ramificate în toate felurile. Poate şi eu stăteam aşa în cabina supersonicului meu de vânătoare, dar acolo nu era timp să îţi dai seama cum stai, şi nu era nimeni care

să mă admire, să îmi spună după aceea: ştii, stăteai aşa, aplecat peste manşă.

— Bucureşti-Approach, dă-mi totuşi condiţiile.

— Ploaie, plafonul la 60-70 de metri. Vântul din est cu şapte-opt metri. Vizibilitatea sub trei sute de metri, scuipă scurt Nicoleta, vocea ei nu mai e deloc învăluitoare. E de-a dreptul scârboasă. Seacă, spartă, foarte străină. Parcă nici nu ne cunoaşte. Parcă ne-am cunoaşte de mult, şi pe urmă nu ştiu ce i-am făcut, şi de atunci, gata. nu ne, mai cunoaşte.

— Ce facem, întreb, pentru că suntem totuşi aproape pe direcţia de aterizare şi mai sunt pasagerii aceia care dorm, sau citesc în spate, beau coniac Mioriţa şi o admiră pe Mata Hari.

— A, spune Chioru într-un târziu, se întoarce spre mine, parcă ar fi afară soare şi lumină, şi uite, pista la vedere, prin parbriz, cum ce facem, se miră comandantul, aterizăm.

Aşa că din nou coborâm, aliniem de departe avionul cel mare în axul unor fascicule radar intersectate care până la urmă ne vor aduce exact în capul pistei, păstrăm direcţia asta, singura valabilă, coborâm în noapte pe un fir invizibil care...

— Plouă.

Nu întotdeauna plouă în nori. De fapt plouă rar în nori, şi rar de tot cu picături mari, rotunde, care răpăie înăbuşit pe avion. Care se strivesc nelămurit pe parbriz, luminate difuz de fosforul din cabină, se desfac într-o meduză tremurătoare, verzuie, strălucitoare, alunecă meduza în lungi şerpi din apa aceea verde undeva, în spate. Dacă aici plouă aşa poetic, jos curg şiroaie.

Ne ia în primire Otopeni-Precizie, radiolocatorul de aterizare, noi ţinem acele de la ILS în cruce perfectă, panta, direcţia, bine că vântul e pe direcţie, lucrurile

seamănă iar până la identitate cu ce se întâmplă în cabina avionului de vânătoare. Comenzi scurte, confirmări nu nervoase, încordate, cum se clatină avionul greu, cum menţinem cu mişcări neaşteptat de fine pentru aparatul mare greoi, alb şi acum, în noapte - cum ţinem avionul pe firul acela care de fapt nici nu există şi până la urmă ne duce totuşi fix în capul pistei, citit pe acele indicatorului ILS...

— Trenul, comandă Chioru, înăbuşit.

— Trenul, confirmă mecanicul de bord, dă comanda, se zguduie cabina, IL-18 glisează pe plan, bufnesc înfundat verinele, s-au zăvorât; se sting becurile roşii, ard cele verzi pe tabloul trenului, mai ţii minte de ce a căzut acel Lockheed 1011 Tristar la Everglades înainte de aterizare pe Miami International Airport, exact pentru că nu s-a aprins becul verde al jambei de bot, şi tot ce a urmat după aceea - ard becurile verzi pe tabloul trenului, exact în asta constă deosebirea, iar mă întorc fără să ştiu la condiţia pilotului din cabina avionului de vânătoare, eram singur, făceam singur ce facem aici cinci oameni. Şi la viteză mai mare, timp mai scurt de observare-decizie-acţiune, nu îmi scotea nimeni trenul, flapsurile, nu îmi citea nimeni viteze, înălţimi, citeam singur bordul exista încă un ochi pentru busolă-radiocompas, încă unul pentru aparatele control-motor, pentru privitul totuşi afară în spargerea aceea de plafon care ducea avionul rapid, cu aripi scurte, repezite înapoi, ne ducea pe pista, pierdută în câmpie, acolo unde fluviul face un cot strâns.

— Am interceptat panta.

— Văzut. Flapsul pe prima poziţie.

— Ne ducem în dreapta, comandante, spune navigatorul cu voce plată, albă, parcă am fi la simulator. Parcă faptul că ne-am dus în dreapta nu ar însemna de fapt nimic.

— Mult ?

— Un grad... două grade.

— 400 metri, cu 320 la viteză, comunică mecanicul de bord.

— Confirm. Flaps complet, spune, încet Chioru, ca şi cum ar împărtăşi un lucru tainic.

— Stânga două grade - comandă operatorul de la radiolocatorul de aterizare, uite cum se înclină avionul cel alb în noapte, stânga două grade, ducând în fuselajul lung şaizeci de pasageri adormiţi, mutându-i cu două grade la stânga în somnul lor încrezător şi dintr-o dată apasă gheara aceea crâncenă, răspundere. Pentru pasagerii din spate. Cu coniacul, somnul, pledurile de voiaj desfăşurate peste picioare. Uite cum se schimbă oameni, gânduri, aviatorii crispaţi pe comenzile avioanelor minunate în nopţi hotărâtoare, fără să ştie măcar că sunt nopţi hotărâtoare. Uite când se converteşte, nepotrivit şi fără să mă găsească pregătit, preţul singurătăţii din cabina avionului de vânătoare în răspundere pentru şaizeci de pasageri încrezători. Fără să mă găsească pregătit, pentru că niciodată nu eşti gata să renunţi la tine însuţi făurit din convingere.

— Suntem bine pe direcţie, spune Gică, iar nu aflu nimic din glasul lui.

— În ax. În pantă. La doi kilometri, cu 130 de metri.

...adică aproape deasupra şoselei care duce la Ploieşti.

La Sinaia. La munte. La fraţii Sârbu. Aiurea, nu mai există şosea, munţi, fraţii Sârbu. Nu mai există nimic. Există doar universul cabinei reci de încordare, şi ghemul fierbinte a şaizeci de vieţi în fiecare din cei aflaţi în cabina rece.

— 270 la viteză, citeşte mecanicul de bord; cu 120 metri înălţime...

— Bine reglat, mârâie Chioru în stilul lui, şi, uite, acum o să mă gândesc: eu, când am fost pilot de vânătoare şi aterizam în nopţi din astea...

Nu mă gândesc.

Nu mă *mai* gândesc, dar nu am timp să îmi dau seama ce înseamnă asta.

— Suntem în ax, în pantă...

— 270 kilometri pe oră cu 80 de metri...

— La 1200 metri, măsoară pe ecranul lui distanţa operatorul de la sol.

Avem şaizeci de metri înălţime, pe parbrizul negru se lipesc tot şerpii aceia verzi, groşi, orizontali, din apă pe care ştergătoarele de parbriz nu reuşesc să o cureţe.

— În ax, spune Gică. Puţin peste pantă.

Se macină trei, patru, cinci secunde în uruitul motoarelor; se pierd în noaptea lichidă de afară.

— Trebuia să vedem balizajul, spune navigatorul, până termină de spus am coborât la nici douăzeci de metri după radioaltimetru, faţa lui Chioru redusă la fălci încleştate sub marginea rotundă a căştilor radio, am trecut pragul pistei fără să vedem nimic...

— Pragul pistei, anunţă în căşti operatorul de la Precizie.

— Mulţumesc, spune Chioru. Ratăm.

Chiar ratăm. Îşi pune palma peste mâinile mecanicului de bord oricum strânse pe manetele de gaze, împing amândoi înainte. Sar acele turometrelor la valori maxime, noaptea de dincolo de cabină e zgomot de motor, halourile îndepărtate ale lămpilor de poziţie, felii de lumină roşie de la girofar. Şi dintr-o dată înţeleg ce suntem noi în cabina asta. Ce eram cu avionul meu de vânătoare, un echipaj. Mai pricep, cutremurat, că nopţile hotărâtoare nu schimbă de fapt nimic, doar adaugă. Nu se pierde nimic, nu se renegă nimic, rămâne tot ce a

fost, se mai adaugă nişte lucruri, atât. Devin ale tale, văzute dinăuntru, lucruri până acum văzute numai dinafară. Asta-i.

— Mai încercăm o dată ? întreb după ce am băgat trenul, flapsul, suntem în pantă de urcare.

Chiorul spune fără să apese intercomunicaţia:

— Gazul.

Dau din cap, de la Spijkerboor am alimentat cu rezervă de navigaţie pentru Otopeni, la Otopeni e limpede, nu se poate ateriza. Trebuie mers în altă parte şi uite, încep probleme cu combustibilul, astea erau biletele pe care le pasa Gică lui Chioru pe fâşii înguste de hârtie.

□

Bucureşti-Control ne trimite la Kogălniceanu unde avem cel puţin un kilometru vizibilitate, dumnezeule, spune navigatorul, mai bine ne trimiteau de la început acolo. Mai bine…

— Mergem pe culoar ?

— Nu ştiu dacă are rost, spune Chioru, cerem Controlului aprobarea să mergem direct pentru aterizare şi Controlul aprobă, oricum suntem singuri în aer. Se bagă pe frecvenţa noastră şi Bucureşti-Approach, numai ca să ne ureze drum bun şi felul în care vorbeşte Nicole mă trimite urgent la un lucru de demult, cum a fost când am aterizat la Almo, la Turex cum se cheamă mai recent, s-a schimbat denumirea; oraşul, oamenii din oraş au rămas aceiaşi. Înainte de a fi Almo s-a chemat Izvit, dacă asta are vreo importanţă. Mă rog, exista şi acolo o doamnă, tot la Approach, o doamnă-dispecer cu voce învăluitoare, joasă, ieşeau cuvintele cu oftaturi scurte, şoptite limpede din adâncul pieptului, aşa vorbea

dispecera aceea, după trei-patru curse la Izvit-Almo-Turex pilotul-comandant a spus: eu nu mai rezist, îţi dai seama cum trebuie să arate o femeie cu asemenea voce ?

Îmi dădeam, de aceea ne-am cheltuit misia de zbor cu taxiul până în oraş, şoseaua tăia câmpia, pe urmă mergea, de-a lungul fluviului, aşa am aflat că de fapt câmpia poate fi mai imensă decât marea, pentru că marea e oricum nemărginită dar câmpul e ceva firesc, care oricând se mărgineşte cu ceva, un şanţ, o colină, unduie blând, aproape, imperceptibil, pământul, dar până şi asta schimbă ceva pe orizont - numai că stepa aceea nu avea margini. Nu unduia absolut nimic, nu era nimic gen hotar, limită, până la orizontul întins atât de uniform în toate zările, aşa am aflat cât de nemărginită poate fi câmpia. Am mai aflat că, de fapt, oraşul mare e un fel de şarpe întins în lungul malurilor înalte, pentru că toata câmpia imensă era de fapt nisipoasă, stearpă, cu zone imense de tufe ţepoase, fără culoare ieşite din solul sărac, cu suprafeţe întinse de nisip pe care te aşteptai să întâlneşti cămile mergând în şir una după alta; dar nu erau nici măcar cămile.

Oraşul - nu, oraşul era neaşteptat de mare, zgomotos, plin de fântâni arteziene, parcuri, monumente convingătoare în bronz veşnic. Timpul era foarte scurt, am cumpărat un buchet imens de flori, încă un buchet imens de flori, trandafirii au fost galbeni, mici, cu multe petale înghesuite între ele, garoafele roşii, albe, erau exact ca la noi. Nu exista nici o deosebire. Aşa am dat buzna la dispecerat, cu florile acelea în braţe, şi cu o cutie de bomboane de ciocolată care pe cuvântul meu avea un metru pătrat - a fost cea mai gigantică cutie de bomboane văzută vreodată. Şi cum n-am mai văzut de atunci, nici măcar la New-York unde se spune că poţi

găsi cam orice există pe lume, am căutat special, am pierdut o grămadă de vreme prin tot felul de prăvălii, erau cutii mari de bomboane, nici una nu se apropia măcar de cea cumpărată la Almo, dar în ziua aceea nu ştiam asta. În ziua aceea am dat buzna la dispecerat, am urcat scările, un tip blond cu banderolă la mână a ţipat după noi dar noi nu ne-am oprit, noi ne-am dus, am izbit uşa de perete intrând aşa, cu mâinile mai mult decât ocupate...

Era un fel de broască mare la pupitru, o femeie imensă, cum erau toate lucrurile acolo, se pierdea microfonul în mâinile umflate, avea spinarea rotundă, grasă, arcuită, piept imens, îi plesnea rochia înflorată pe umerii plecaţi direct de sub urechi; se zbătea sub bărbie o guşă alb-roz, flască, cu dungi oribile, semicirculare, în lungul cărora se târau picături tulburi de sudoare, am văzut când s-a întors spre noi. Cerea un avion pista şi condiţiile de aterizare, a gâlgâit oribil, s-a zbătut înăbuşit guşa rozã, a ieşit aerul în valuri umede, fierbinţi, imunde, s-a alcătuit în cuvinte spuse cu glasul acela ştiut, fermecat, şoptit, care se răsucea, pătrundea direct în tine aşa şoptit - în stânga, unde-i inima - ştii cum era, ca o voce foarte caldă venită de foarte departe. Era ca atunci când găseşti o pistă după un zbor greu şi istovitor, după ce ai trecut toată Europa sub aripi şi te întorci în sfârşit acasă.

A fost exact cum trebuia să fie.

Noi am lăsat florile şi bomboanele nepotrivit, le-am lăsat pe pupitrul acela în consolă acoperind ecrane, butoane şi difuzoare. Am sărutat amândoi mâna umflată, albă, îngrozitor de moale. Am privit o clipă ochii între pleoape roşii, umede, aproape fără gene, şi am primit, de data asta numai pentru noi, vreau să spun - pentru noi înşine nu pentru ceea ce reprezentam ca instituţie - am

primit un „thank you” spus cu vocea aceea de neînchipuit. Şi încă un „thank you gays” - spus cu aceeaşi voce. Aproape îţi părea rău pentru cum se duc cuvintele.

Ştii ce mi-a spus gâfâind colonelul Adam cum fugeam spre avion, ne făceau semne disperate ceilalţi, ţopăind în jurul AN-ului, aveam deja aprobare de pornire, a spuse:

— Ai *văzut* ce voce are ?

...Mă scutur, nu e bine ce se întâmplă în noaptea asta în cabina de IL-18. Se adună, ies nechemate la suprafaţă lucruri adormite pe care le credeam uitate, pierdute, lăsate în urmă, de fapt n-am prins încă o asemenea noapte, neagră, uniformă, cabina e plină la refuz de întuneric verde-fosforescent, de zgomotul motoarelor care de fapt nici nu se aude, se simte, trece prin metal, prin aerul cu miros de petrol, de cauciuc, se opreşte în noi. Chioru stă la manşă turnat în uniforma bleumarin, a decuplat de mult pilotul automat, pilotăm pe manual, aşa vom pilota - până la aterizare, nu înţeleg de ce face asta. Luăm legătura cu Constanţa-Control şi Controlul ne spune cumva stingherit, ca şi cum totul s-ar întâmplă din cauza lui, că la Kogălniceanu lucrurile sunt suficient de încurcate pentru ca aeroportul să poată fi considerat închis. Din nou atârnă în cabina fosforescentă întrebarea ce facem, aia facem, spune Chioru, mergem la Kogălniceanu, unde oricum condiţiile sunt mai bune decât la Otopeni, aterizăm acolo. Avem gaz pentru un ceas întreg de zbor, ratăm o dată, încă o dată, până la urma prindem pista. Ce voce nouă are Chioru, metalică, distantă, uscată, autoritară, ratăm o dată, încă o dată, dacă până la urmă totuşi nu prindem pista, asta se ascunde în spatele vocii autoritare; atunci spun, nu ştiu de unde vine gândul, au trecut totuşi nişte ani:

— Hai să aterizăm la aerodromul nostru.

— Care e aerodromul nostru, după părerea ta ? se interesează comandantul cu vocea aceea îngheţată.

— Pe care am zburat când eram la vânătoare. Şi tu ai zburat, când erai la vânătoare, dar asta nu spun tare, asta o gândesc numai.

— Eşti nebun, face Chioru.

— Nu sunt, şi chiar, pe măsură ce vorbesc îmi dau seama că nu sunt nebun deloc. Ştii cum e, cotul fluviului, acolo întotdeauna lucrurile se întâmplă aiurea, altfel decât în jur. Întotdeauna aveam probleme când celelalte aeroporturi din zonă erau închise, şi la noi era timp de zbor...

Trece un minut nesfârşit, în timpul ăsta ne apropiem încă zece kilometri de radiofarul de la Kogălniceanu, până comandantul cere radiotelegrafistului să treacă din nou pe Bucureşti-Control; după încă şase minute avem aprobarea de aterizare pe aerodromul din cotul fluviului, unde într-adevăr condiţiile sunt aproape bune, ploaie, cu vizibilitate la pragul pistei 800-1000 de metri, cu plafon peste 100 de metri. Noi în timpul ăsta am acordat radiocompasul pe frecvenţa ştiută, şi zburăm la 2000 de metri înălţime spre radiofar. N-am crezut niciodată că, o să trec radiofarul, o să zbor pe condiţii în cabina de pilotaj a avionului mare. Ajungem la viraj, lucrurile se întâmplă exact ca î*nainte*, intrăm pe direcţie, tren, flaps, dar nu mai fac eu treburile astea, eu de fapt nu fac mare lucru, agăţat de manşa-semivolan. Coborâm în pantă abruptă pentru IL-18, ne ia în primire radiolocatorul de aterizare care nici nu se mai cheamă Precizie, se cheamă altfel, şi uite nu mai pot să îmi dau seama, după voce cine dirijează. Venim cu corecţie mare, vântul e lateral, din dreapta, în rest lucrurile se întâmplă exact ca la Otopeni - cititul altimetrului, vitezometrului, flaps complet. La 100 de metri ieşim din plafon, adică dispar

halourile de la vârful planurilor şi palele de lumină roşie, ceţoasă; le înlocuiesc bice scurte de lumină verde-argintie în dreapta, roşie-argintie în stânga, aşa cum bate ploaia. Asta înseamnă că am ieşit din plafon. La un kilometru de prag nu se vede pista, un kilometru e mult, avem nevoie de 15 secunde întregi pentru un kilometru, în atâtea secunde se pot întâmplă o grămadă de lucruri. Lucrurile se întâmplă când radiolocatorul de aterizare comunică 700 de metri până la pistă, licăresc lumini roşii de apropiere, se desfac într-un culoar punctând întunericul proiectoare care ne duc pe o cărare de lumină în capul pistei. Noi aprindem târziu proiectorul de bord, pentru că ploaia frânge lumina în dâre argintii, o sparge în explozii de pulbere strălucitoare, se amestecă ploaia cu lumina într-o ceaţă difuză care lipeşte plesnind de parbriz un orizont fals opac, strălucitor. De asta aprindem târziu farurile de bord, ştii cum e betonul ud în lumina puternică ? alb, alb sec de calcar abia dezgolit, alb bolnav ca un perete din cretă, alb difuz de oboseală, triumf amorţit, speranţă care a fost, s-a spulberat, a venit iar şi acum nu mai e nevoie de ea; alb clătinat de avion mare pus pe pista albă în chelălăitul strident al cauciucurilor atât de groase.

□

O visez toată noaptea pe tipa aia grasă, dispecera de zbor cu voce nemaipomenită, numai că în visul meu se potriveşte cu vocea - e frumoasă, subţire, bălaie, ne aprobă aterizarea pe - aeroporturi înecate de apă, cu piste blocate. Mă scoală paşi apăsaţi pe coridor, soneria telefonului, intră prin geamurile deschise zgomot de motor Diesel de la o maşină puternica; ascult nedezmeticit glasuri spunând lucruri de neînţeles. Creşte

zgomotul de Diesel, pe urmă se strecoară, se amplifică, vine de undeva, un sunet cumplit de bine ştiut, urcă din mine suprapus cu ce se întâmplă dincolo de geam, doar acum recunosc şuieratul axului compresor-turbină. Se comprima aerul dimineţii în rotorul de avion, bufneşte înfundat în camera de ardere flama de la blocurile de pornire, iese norul acela de fum cafeniu prin ajutajul rotund, atunci sar din pat, zbor afară prin geamul deschis, aşa desculţ, în chiloţi şi maieu; ciment ud, iarbă udă sub tălpi, ocolesc celula da alarmă şi sigur, ştiam, am văzut atâţia ani şi, *făceam parte* din ce văd acum, se pornesc avioanele din serviciul de luptă. Linia de MIG-uri pe care nu am putut să o văd azi-noapte, ziua e joasă, cenuşie, ca o cârpă udă, se răsuceşte în neguri coborâte cu burta pe pământ şi, uite, simplu, sfâşietor, linia de avioane, santinela, tehnicii, maşinile de pornire, de oxigen, cisterna, pompierii, avionul pornit la nici treizeci de metri. Cu toţi specialiştii de la escadrilă roind în jurul lui, au aerul acela de neimitat, lucrurile se întâmplă totuşi atât de *altfel* decât în aviaţia de transport unde avioanele sunt foarte mari, şi nu participi la pregătirea aparatului, nici nu ştii bine cine îl pregăteşte. Uite şi IL-ul, avionul meu de acum, mare, alb, departe, pe bretela de la săgeată, şi cisterna aceea de treizeci de tone care îl alimentează.

Fac un pas, încă un pas spre MIG-ul încercat la cale, mă opreşte santinela, ştii ce spune ? Ferm şi politicos, dar asta nu schimbă cu nimic cuvintele, spune că persoanele străine nu au voie să treacă. Ar fi nişte lucruri de discutat, dar n-are rost, nu discut cu un om, mă confrunt cu o instituţie - şi, dintr-o dată ştiu că de fapt nu e nimic de discutat; uite ce face santinela ferm şi politicos, reconsideră nişte lucruri, le aduce la valoarea lor reală de persoană, străină. Mă întorc, aproape mă

izbesc de Chioru-care zâmbeşte nechează în felul lui, he-hee, spune, ai ieşit de dimineaţă să-ţi vezi avioanele ? O revedere nostalgică ?

— Nici tu n-ai ieşit pentru o gură proaspătă de, aer.

— Eu, face Chioru, am motivele, mele. Eu vreau să văd cum e timpul.

— Chiar, cum e ?

— Cum se vede, mă lămureşte Chioru. Putem pleca.

— La Otopeni ce condiţii sunt ?

— Curat dezmăţ, spune Chioru, dar nu se uită la mine. Se uită peste capul meu la linia de MIG-uri, la zebra vopsită în pătrate, alb-roşii, la avionul pornit. Zbiară, ca să, îl pot auzi: Au doi kilometri vizibilitate, o sută cincizeci plafon. Şi Băneasa primeşte. Numai la est de Bucureşti se păstrează mizeria asta...

— Bine.

— Dacă vrei, spune Chioru, acum nu mai ţipă şi abia îl aud - până vin fetele cu pasagerii din oraş, dă o raită pe la băieţii de aici...

— Nu vreau. N-are rost. Nu îţi iei de două ori rămas-bun de la aceiaşi oameni, aceleaşi locuri, avioane. Cum mi-am luat eu, când am plecat cu Tom în maşina ARO. Ne-am despărţit atât de definitiv, încât acum, când m-am întors totuşi, e ca şi cum am venit într-un loc în care n-am mai fost niciodată. Chiar daca azi-noapte i-am spus lui Chioru „aerodromul nostru”, dar asta e altceva. Şi Chioru a zburat aici şi uite, nici el nu vrea să vadă pe nimeni. Aşa că spun tare:

— Nu vreau.

□

Am pornit motoarele. Întâi motorul interior-stânga, pe urmă interior-dreapta, după aceea motoarele exterioare;

IL-18 se încordează pe jambe, trepidează gata să plece în rulaj.

— Ştii ce, Chioru mă bate pe umăr, treci tu pe locul din stânga. Mai mult nu pot să fac pentru, tine. Să creadă ăştia că eşti pilot-prim.

— Care „ăştia” ?

Îmi arată comandantul de echipaj prin parbriz, vine în trombă un ARO kaki, opreşte icnit, ţâşnesc prin portiere piloţi, unii în uniforme albastre alţii în costume de zbor cu o grămadă de buzunare, fermoare şi ecusonul „Aviaţia militară”, pe mâneca dreaptă. Florică Truţă, şi Vasile Ganea, Ţiu, Livache, şi Ion, şi Veteranul, Ţuţu Acăr, mai sunt câţiva pe care nu îi cunosc, tineri de tot.

Stau acolo, pe marginea bretelei, se uită la avion.

La ce pot să vadă din noi prin ferestrele întunecate ale cabinei.

Unii flutură mâinile, Chioru a început rulajul şi ei flutură mâinile.

Câţiva ţipă nu ştiu ce, dar nu se aude ce ţipă. Se văd numai gurile deschise.

Chioru face semne cu mâna liberă, prin parbriz; nu ştiu ce se vede afară prin plexiglasul întunecat.

— Deschide geamul, spune comandantul.

Deschid, alunecă în glisiere unse ferestruica, se duce undeva, în spate.

Fac şi eu semne cu mâna, prin geamul deschis, şi mă simt foarte nenorocit.

Nu ştiu bine de ce, dar aşa mă simt.

Pe urmă uite ce se întâmplă: în timp ce avionul se întoarce încet spre dreapta, Florică ridică mâna cu arătătorul şi degetul mijlociu desfăcute în „V”.

„V” de la victorie.

Atunci şi Ion salută cu „V” de la victorie. Şi Ţuţu Acăr.

Şi câţiva din piloţii cei tineri, pe care nici măcar nu îi cunosc.

Şi Veteranul.

Chioru se apleacă peste scaunul meu, salută şi el cu degetele în „V” .

Şi navigatorul, de la locul lui.

Şi mecanicul de bord, pe consola dintre scaune, se apleacă în spate să fie văzut, ridică şi el degetele înspre geamul cabinei.

Trece avionul mare cu aripa albă groasă, nituită, peste MIG-urile escadrilei întâi, parcă le mângâie.

Acum, scot şi eu mâna pe geam, cu degetele desfăcute în „V” de la victorie.

Numai că eu ţin degetele în jos.

Stau cu încheietura sprijinită incomod de rama cabinei, simt sub degete dural rece, umed, lustruit.

Pe urmă întoarcem lent spre stânga, intrăm pe buzunarul din sud.

Exact aici eram când a dat Birlic bontul ăla care l-a scos din pistă, l-a aşezat în dreapta la 20-30 de metri, pe pista naturală.

Aici eram în sâmbăta aia tâmpită, când a venit plafonul la cincizeci-şaizeci de metri, şi în aer au fost doar începători, fiecare în avionul lui, şi până la urmă au reuşit toţi să vină la aterizare.

Tot pe bretela din sud eram, mergeam spre celula de alarmă, când a venit avionul lui Bill la aterizare, s-au ridicat păsările acelea negre din iarba crescută în capul pistei, a bufnit scurt, înfundat, motorul, de păsările nimerite în difuzor; s-a făcut dintr-o dată linişte.

Liniştea aceea nefirească de motor oprit în zbor,

S-a clătinat avionul, a picat, a redresat cu roţile la firul ierbii; nu o să înţeleg niciodată cum a zburat metrii aceia, ultimii, până la pista de beton.

Nu numai eu, nimeni n-a înţeles..

S-au întâmplat o grămadă de lucruri pe buzunarul din sud, oricum.

— Scoală, spune Chioru. Mişcă violent manşa, înainte-înapoi, şi mă scol. Intrăm la pistă, doar acum bag mâna în cabină, închid cu degete amorţite ferestruica laterală.

Pista e îngustă, văzută din postul de pilotaj de la IL-18.

Ciudat de netedă fără capacele mititele, rotunde, cu fante, balizele acelea sofisticate, îngropate în beton, şi care noaptea transforma pista, oricum luminată, într-o orgie de lumină.

Şi balizele de pe margine sunt puţine şi sărace faţă de ce m-am obişnuit în ultimii ani sa văd pe laturile unei piste în materie de balize.

Asta-i.

Aliniem avionul cel mare în axul pistei, cu botul pe orizontul apropiat şi mohorât, şi mă gândesc la toţi camarazii mei, piloţi de Vânătoare, care şi-au aliniat vreodată aparatele în axul pistei de aici, singuri în cabinele mai mult sau mai puţin blindate ale tuturor acelor IAR, Messerschmitt, IAK, MIG.

Mă gândesc, şi dintr-o data ştiu fierbinte - asta vine de foarte departe, nici măcar nu ţine de mine, se prelinge ca o despărţire definitivă îndelung amânată ştiu că e ultima dată când mă gândesc cum am fost pilot în cabina avionului de vânătoare.

Cum îmi aliniam MIG-ul cu geometrie variabilă între balizele puţine, în dimineţile alea care totuşi au fost. Mă uitam ca aripile să fie deschise pe şaisprezece grade, mă uit acum la aripile groase cu motoare mari pe ele, şi gata, nu mai sunt pilot de vânătoare.

Se rupe ţiuind firul acela oricum foarte întins; îl văd pe Chioru cum stă eu căştile pe urechi, vorbeşte cu turnul, şi aud în căşti, ce vorbeşte el cu turnul.

Cum cere decolarea.

Până capătă aprobarea de decolare, am timp să mă gândesc la ai mei.

La Maria.

La Pepsi, băiatul meu neînduplecat.

La Irina.

La cockerul Tom, care îşi trece viaţa aşteptându-mă.

Pe urmă gândul alunecă singur spre Lena, dar îl opresc urgent.

Botul avionului se proiectează negru pe nori joşi, trâmbe de ploaie şi fâşii alburii din lumina izbucnită de dincolo de nori.

Din cerul albastru, soare, unde o să fim noi peste câteva minute.

Întotdeauna e soare dincolo de nori, cam asta am reuşit să învăţ în douăzeci de ani de zburat.

Sună şablon, dar aşa stau lucrurile, sa ştii: soarele e oricum acolo.

Pe cerul foarte albastru.

Trimite fâşii late de căldură, de lumină.

Atât de multe, ajung pentru toată lumea.

Aviatorii ştiu asta.

Întârzie aprobarea pentru decolare, atunci încerc să mă gândesc la cei şaizeci de pasageri.

— Aprob decolarea !

Mă uit la Chioru, cum priveşte drept înainte, şi pe urmă îşi pune mâna dreaptă peste mâinile mecanicului de bord, încleştate pe manetele motoarelor.

Se albesc mâinile de strânsoare, încep să împingă manetele înainte.

Se zguduie, trepidează, urlă motoarele, se încordează duralul sub mine.

Atunci pun şi eu mâna, peste palma mare a lui Chioru, peste mâinile mecanicului, împingem împreună manetele înainte.

Şi decolăm cu avionul cel mare drept în soarele despre care ştim noi că trebuie să fie dincolo de nori.

Sfârşit